

Ediție de TRAIAN RADU

TUDOR MUȘĂTESCU

SCRIERI

PAGINI DE JURNAL (II)

ADDENDA

EDITURA MINERVA

București — 1984

Inv. nr. 1543158

Prezentul volum — al optulea din seria de *Scriseri* — cuprinde ultima parte a Paginilor de *Jurnal* (perioada 1951—1957).

Și de această dată, constatăm mari întreruperi în succesiunea cronologică a însemnărilor. Există ani în care găsim doar câteva notații. Parcurgînd volumul, cititorii vor avea surpriza să descopere în Tudor Mușatescu un optimist incorigibil, un om care are mereu putere de a face haz de necaz. Ironia lui, sarcasmul, calamburul, împăcarea conștientă și detașată cu o anumită realitate sau stare de lucruri, toate sînt brodate pe un delicat fond liric. Pentru că, în alcătuirea sa intimă, Tudor Mușatescu a fost un liric și un mare sensibil.

Constatăm, în același timp, că însemnările din *Pagini de Jurnal* devin din ce în ce mai concentrate, mai lapidare, esențializate pînă la maximă, cugetare sau sentință. Nici nu se putea da un nume mai potrivit acestor notații decît *Artificii pentru pomul meu de Crăciun*.

Scăpărătoare jocuri de idei și de cuvinte care te obligă să le privești de la distanță, fără să le atingi, așa cum nu atingi cu mîna nici izbucnirea scînteilor din zgura solidificată, nu neapărat să nu te frigi cu ele, cît poate mai mult fisticit și intimidat de spectacolul de-o clipă pe care îl provoacă.

„Artificiile“ se sting brusc, în anul 1957. Poate grijile cotidiene, ori boala care se implicase atît de nefericit în viața sa l-au determinat să le abandoneze, probabil cu intenția de a realiza fresca de romane pe care o plănuse și pe care se simțea „dator“ să o realizeze: „Toată această serie de romane, suscep-

tibilă de modificări în parcurs [...] are intenția de a constitui istoria unei vieți, așa cum s-ar scrie istoria unei țări sau unui popor. Deși construite pe date autobiografice (și s-ar putea să mențiu eroul la persoana întâi), această serie de romane, această frescă a unei vieți, basoreliefată pe capitolele ei principale, din cincizeci de ani, așa cum a avut în realitate, trebuie să aibă și în transpunerea ei în literatură mari și indiscutabile legături cu viața colectivă a lumii.

Eroul — chiar dacă voi fi eu — trebuie tratat pe marile lui linii omenești. Nu trebuie să fie un caz singular, *de clinică literară*, ori psihologică [...]

Cînd o să mă apuc, însă, serios de lucru? Mi se pare că „veacul“ mă sabotează, și prin mijloacele lui cotidiene încearcă să mă pună în imposibilitatea să-i scriu prima jumătate a vieții“.

Din nefericire, acest proiect ambițios nu s-a realizat, Tudor Mușatescu scriind doar începutul unor capitole, pe care, avînd în vedere valoarea lor literară și documentară, le-am inclus la sfîrșitul volumului, în *Addenda*.

La transcrierea textului au fost respectate normele ortografice în vigoare.

Și de această dată, adresăm mulțumiri doamnei Kitty Mușatescu și lui Bogdan Mușatescu, pentru că ne-au pus la dispoziție paginile inedite ale *Jurnalului* și ne-au înlesnit consultarea întregii arhive a scriitorului.

TRAIAN RADU

Pagini de JURNAL

23 ianuarie

Pro domo

Astăzi mi-am adus „registru” (acest registru *nou*, precum se vede) la redacție (*Urzica*), cu intenția de a-l utiliza în timpul liber, pentru „însemnările” mele.

Sper ca, în acest chip, să treacă mai ușor unele ceasuri care, parcă, durează cit mai multe la un loc.

*

Din punct de vedere „sănătate”, m-am restabilit complet, în vederea unei viitoare gripe. De „urticare” nu mă tem, în viitor, fiindcă se menține cea veche, ca și în întreaga ei camarilă : regim, mîncărimi și noi papule.

Fapte diverse

Ieri-dimineață (lunea dimineață n-am „servici”, mutat fiind, de mine, după-amiază) am fost *în vizită* la mama, pe care — din cauza bolii mele — n-am văzut-o de două săptămîni. Arată bine, e vioaie sub greutate și joacă „tot prost” pichet. Drept care, i-am luat doi poli și i-am dat o zi bună.

Insemnări

Singura bijuterie a săracului este munca, fiindcă e brățară de aur.

*

Ieri după-amiază a început să ningă. Fulgii însă păreau neconvinși de ceea ce fac. De aceea zăpada nu s-a prins.

*

Ceasul meu „nu mai vorbește“ cu timpul. A stat.

*

Fumul, pe coșul fabricilor : se-nalță cărbunii la cer. (Cărbunii s-au îmbrăcat în mare ținută și se înalță la cer, cu egrete de fum la chipiuri.)

*

Timpul a ruginit între roțițele unei pendule stricate.

*

Aș vrea să fie zăpadă numai la Șosea, unde mă plimb eu. Și, în restul lumii, să fie numai noroi pe jos.

*

Pe lac a nins numai lebede.

*

Cîntecul lebedei a fost inventat de oameni pentru ei, nu pentru ele.

*

Azi m-aș plimba ca acum douăzeci de ani, cu o grădină publică la braț.

*

I-am promis lui Bobiță, acum cîteva zile, că voi da o „comandă de zăpadă“ pentru a doua zi. Într-adevăr, a doua zi, a-nceput să fulguiască sub ferestrele redacției. Am luat telefonul și l-am chemat, acasă, unde era bolnav.

— E, domnule ? S-a executat sau nu s-a executat „comanda“ mea de zăpadă ? Cred că ai observat cum ninge.

Și vocea lui mică și dezgustată la telefon :

— Dar, ce asta e ninsoare ?

De cele mai multe ori, în cariera mea gazetărească, am fost plătit foarte scump, ca să scriu absolut de po-mană.

23 ianuarie, seara, acasă

Fapte diverse

După cină am ieșit în oraș, la „Capșa“ (actualmente „13 Decembrie“), răspunzînd la invitația (neplătită însă) a lui Baraschi, însoțit de Olga Porumbaru, sculptoriță și soția lui. Baraschi îmi e foarte drag. Nu pentru că mi-a fost coleg de școală primară la Cîmpulung, nici pentru „prietenia“ noastră de-atunci, nici pentru că „dumnezeiasca“ lui mamă (și el s-a dovedit, totdeauna, un fiu la fel) a fost cusătoreasă la noi, dragă, iubită și mai ales *respectată* (femeia aceasta — simplă și rară — cosea cu atît de suflet pe ac) și nici pentru că la începuturile lui — cînd era „calfă“ de ceasornicar, în Cîmpulung, la Borcănescu, sub Bărăție — l-am ajutat moralmente (iar mama și materialmente) să-și ia zborul, dintre roțile ceasornicelor de pensionari, spre adevăratele lui ceruri, pentru care se născuse. (În paranteză, Baraschi și-a achitat, între timp, toate obligațiile materiale față de părinții mei și, îmi amintesc exact, le-a plătit acestora — în bani și „statui“ — ipoteca pe care maică-sa o avea pe casă, la părinții mei.)

Îl iubesc, în afară de talentul lui (incontestabil, chiar în „contestațiile“ care i se fac), pentru el, personal. Pentru firea lui ciudată, incomodă și singulară. Pentru imensul lui orgoliu (care, în speță, este onorant), pentru „abiția“ lui fără margini (care face parte din „deosebita“ lui personalitate) și pentru admirabila lui sinceritate, care, în simplitatea ei, nu este, totuși, decît rezultatul unor vechi, subtile, umane și îndelung dospite complicații.

Baraschi, pentru mine, e ca oricare dintre operele lui sculpturale.

Mai mare decît dimensiunile ei aparente și extrem de plină de detalii — adînci, gîndite și „de mare artă“ — în simplitatea închegării lor în linii publice. Opera lui îl domină și îl diminuează ca om, în circulația lui cotidiană. E mai mare, mai „elevată“ și mai completă ca el. Și totuși, *perfectiunile* ei, totale sau aproximative, se datoresc în mare parte admirabilelor lui imperfecții. Baraschi a răzbunat defectele creatorului, în calitățile operelor sale. Este un viguros prozator al pămîntului pe care îl modelează și pe care, totuși, pînă la urmă, îl toarnă, ca să zic așa, în tiparele lui definitive, în marele metru antic al poeziei eterne. În fiecare operă a lui Baraschi, în adîncurile ei anonime — de bronz, de piatră, de marmoră, ori de gips și dincolo de „destinația“ sau „justificarea“ lor în timp — se află, sînt sigur, tencuite discret, cîteva pene — smulse și poate plîse — din marele cortegiu de aripi care îl vor menține, chiar jumulite, sus, la înălțimea relementară, peste timp.

*

Astă-seară, cînd am intrat la „Capșa“, portarul — același de ani de zile, de cînd n-am mai fost pe-acolo — m-a întîmpinat cu o mare și tragică bucurie :

— Bună-seara, *maestre!* De cînd nu v-am văzut, credeam că, Doamne ferește ! ăți fi murit, ca toți ceilalți „ai noștri“. (Adică clienții obișnuiți ai localului, cu ani în urmă și care sînt, totuși, perfect sănătoși.)

— N-am murit, Petre dragă, precum vezi...

— Artiștii *ie* nemuritori...

— Unii însă, generația mea, foarte osteniți, Petre ! Și bolnavi, ca stridiile, de propriile lor perle ! (Zisei eu, de colo, mai mult pentru mine decît pentru el, dîndu-i blana să mi-o agațe în cuier.)

Și Petre, de dincoace, mirat și serios cum e el sub mustața căruntă și capul gogoneț ca o lubeniță de sămîntă :

— Păi, la scriitori, n-aveți dispensar să vi le scoată ?

— Ce ?

— Perlili ! Cumnatu-meu a avut unsprăzece bucăți de perle de astea, la bășica udului și i le-a scos pe toate, gratis, la „Colțea“, unde l-a băgat dispensarul...

★

Povestită de Baraschi, astă-seară :

— Înainte de venirea ta (el era la masă cu nevastă-sa), mă pomenesc cu Stan Palanka *ars*. Mă rog !... Înțelegînd cum „stă chestia“, l-am *atins* cu ceva (Baraschi nu spune niciodată suma cu care „ajută“ — căci ajută mult și pe mulți — pe cineva, de teamă să nu li se pară ascultătorilor ori prea mică și să apară meschin, ori prea mare și să pară „fraier“) și l-am rugat să mă lase în pace, că aștept niște „sculptori străini“, la masă.

Omul, mai ales după ce și-a primit „darul“, a înțeles și a plecat. Înainte, însă, de a ieși pe ușă, s-a oprit în fața ei și, plimbînd o privire beată, „dureroasă“ și „contemplativă“ peste tot localul, mi s-a adresat :

— Baraschi ! Tu ești cu doamna ta, în acest moment, la „Capșa“ ?

— Da ! i-am răspuns leu cu gura pe jumătate, ca să nu leg o nouă discuție cu el. Palanka și-a plimbat din nou privirea de la un capăt la altul al localului și apoi — dar cu un ton „impresionant“ și „nebeat“, dragă Tudorele — a spus : „«Capșa» ? Asta e «Capșa» ? Mă ... pe ea... ! Bineînțeles, persoanele de față sînt excluse !“

★

Stan Palanka (fiindcă veni vorba de el) : Un talent care a tras la fit din literatură.

★

Mă amuză să-mi scriu „notițele“ pe „registre“. Am impresia că sînt contabilul propriilor mele venituri de gînd.

★

Mă gîndesc (mereu) ce-o să zică fiu-meu, cînd va citi (dacă va citi) jocurile astea de artificii, pe care le produc prealabil, în cinstea viitoarelor lui serbări venețiene, pe apele imobile — potolite, mai bine zis — ale lagunelor amintirii mele. Și din toate răspunsurile care îmi vin la îndemînă, prefer unul (pînă în prezent) : „Bietul tata ! S-a

jucat cu stelele, de dorul marilor răsărituri, de lună, de care ştia că n-o să mai aibă parte !“

★

Cînd n-ai „inspirație“, să nu scrii nici cărți de vizită pentru răspuns la felicitări. Și cînd ai, scrie și „răvașe“ de plăcintă pentru unul din viitoarele revelioane.

★

Ca să nu mă găsească acasă „cineva“ (unul pisălog care „mă iubește“), care se anunțase „la vizită“ — fără știrea mea — astăzi la ora 6, am plecat de-acasă, fără destinație, să mă plimb pe străzi și prin viață. (Printr-una din după-amiezele ei actuale.) Pînă la urmă, am intrat într-un cinematograf, aproape de casa mea. (Sînt șapte ani, de cînd nu m-am mai dus la cinematograf „singur“. În compania lui Kitty, sau a lui fiu-meu, am „vizionat“ totuși două-trei filme, în acest interval.)

A rulat filmul *O zi cotidiană*, cu bietul Gustav Pröelich (nu știu dacă i-am scris numele bine) și cu alți desueți și desuete, mai mult ori mai puțin proști și proaste decît el...

Un film cu amor nemțesc, cu pupături vieneze, cu dulcegării la pensie (de o banalitate exasperantă), cu regizor prost, cu decoruri meschine și cu muzică „de scenă“ crispanță. Cu alte cuvinte : „Vai, ce admirabil film prost am văzut !“

★

Astăzi, la cinematograf (de cartier : un pol intrarea cu programul *y compris*, adică cincisprezece plus cinci lei) am avut, ca să zic așa, o aventură.

Una (iarăși ca să zic așa) din „primele“ mele aventuri cineaste.

Intrînd în sală la jumătatea filmului, am rămas după „Fine“, ca să văd și începutul. Deci, pe lumină.

Lîngă mine (eram „cap de bancă“) erau două locuri, dintre puținele existente în sală. A venit o doamnă cu o fetiță de șapte-opt ani. Fină, drăguță și „mîrlă“ la *echipament* (fetița). Doamna, trupeșă, cum se spunea în ter-

meni „semănătoriști“. Drăguțică și fardată grijuliu la mu-tră, cu o pălărioară de fetru, fost bun și „prefăcută“ (de-sigur, de ea însăși) într-un „model“, categoric original, cu șoșoni înalți de lac pînă la jumătatea pulpelor, destul de prezentabile ca siluetă și cu o haină de astrahan, purtată serios, peste trupul domniei-sale, foarte proporționat, totuși, deși vizibil în drum spre îngrășare rapidă și inevitabilă, chiar cu regim.

În viața mea nu m-am „alegat“ de nici o femeie. Nici la cinema (unde „agățarea“ ajunsese, pe vremuri, aproape obligatorie), nici pe stradă, și nici „nicăieri“ și sub nici o formă. Am fost și sînt incapabil de o asemenea îndrăzneală. N-am avut niciodată nici „cuvinte“ (aș leșina de ris, înainte de a le rosti), nici „curaj“ pentru asemenea tentativă. Rezerva aceasta — care, în ceea ce mă privește, ține, cred, mai mult de timiditate decît de bună-creștere — nu m-a privat niciodată însă, în diverse împrejurări, de surprizele străzii, ale întîmplării și ale filmului. (Mai ales ale filmului.)

Întotdeauna însă, *declar* „pe conștiință“, eu am fost ori „agățat“, ori „provocat“ pînă într-atît, încît o mai departe abținere ar fi rimat cu o situațiune în care nu mă găseam, și cu diverse posibilități de interpretare care nu mi se cuveneau.

Dar, după această precizare necesară pentru „savoa-rea“ expunerii care urmează, să revenim în pauza lumina-tă a filmului.

Doamna a așezat fetița lîngă mine, și fizicul domniei sale, grăsean și sinuos sub astrahan, a luat loc, alături de ea...

În cele cîteva minute cît a mai durat pauza, după ce cele două „femei“ au luat loc lîngă mine, după toate „fi-țiilele“, recomandările și atențiile (materne, cum cre-deam eu la început), doamna a mai avut totuși timp să arunce „o scurtă privire“ asupra sălii în ansamblu și una, ceva mai lungă, asupra mea, în particular. Amîndouă fe-lurile de priviri manevrate cu grație și distincție exage-rată, printr-un *face à mains* cu ramă de bagă subțire.

Mi-am dat imediat seama de ce privirile „lungi“ ale doamnei îmi făcuseră onoarea să se „atardeze“ mai mult și mai amănunțit asupra mea. Aveam blană, ca și dînsa.

(Și, cred, eram singurii spectatori din sală, prevăzuți cu asemenea „reminiscente“ vestimentare „din trecut“.)

La rîndul meu — fiindcă n-aveam ochelarii la mine să citească programul și cu toată discreția mea, celebră în materie — am făcut, de la distanță, inventarul complet și competent, atît al doamnei cît și al vecinei mele imediate, fetița.

— Sînteti bun să-mi „treceți“ o clipă programul ? mi s-a adresat bruna în astrahan, tocmai cînd mă pregăteam să încep să fac o bărcuță de hirtie din el ?

— Cu plăcere, doamnă !

Și i l-am dat, tocmai în clipa cînd a început să ruleze filmul...

Ea l-a păstrat, și-am remarcat...

De la primele titluri ale „jurnalului“ cu care începea spectacolul, fetița — neștiutoare de carte — a-nceput să întrebe : „Ce zice ? Ce scrie ? Cine e ăla ? Cine sînt pionierii ăia ? Rîul ăla e de apă ?“ Și-așa mai departe.

Astrahanul — cu programul meu în mînă — îi explica, puțin jenată de întrebările prostănace ale fetiței, căutînd să-și dea „la expresii“ o formă și un conținut dîstînso-intelectual...

Dar fetița punea întrebări atît de dese, încît doamna, enervată, și-a alterat tonul mîeros de pînă acum și i-a spus autoritar și oarecum servitorește :

— Taci din gură și uite-te acolo, că pe urmă nu te mai ia „tanti“ niciodată la cinematograf.

Am înțeles, imediat, că „tanti“ era pentru mine, nu pentru fetiță. Ca să aflu indirect (dar direct, totuși) că fetița nu era copilul ei, ci numai o nepoțică, în cel mai bun caz, pe care o „luase“ la cinema.

Fetița, ca toate fetițele de pe lume, la vîrsta ei, a tăcut cîteva clipe, impresionată de amenințarea lui tanti, apoi și-a rezimat căpșorul de mine, mi-a luat mîinele în mînușitele ei, letargice de emoția ecranului și — ca și cum m-ar fi cunoscut de cînd lumîea — a-nceput să mă întrebe pe mine :

— Și oamenii ăia sînt oameni de-adevărat ?... Dar cum „poate“ ei să vorbească pe pînză ?... Uuuu ! Uite ce cal frumos ! E viu ?...

Eu îi răspundeam la toate întrebările, calm, binevoitor, în necazul lui „tanti“, pe care o simțeam cum plesnește sub astrahan!

— Liana, lasă pe domnul în pace! Nu-l plictisi, că pe urmă te duc imediat acasă.

— Nu mă plictisește deloc, doamnă. Am și eu un băiețuș cam de aceeași vîrstă, și sînt obișnuit.

— Să vă trăiască. Eu n-am copii. Și vorba *aceea* (în loc de „aia“): Cine are, să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească...

— Domnișoara vă e, probabil, nepoțică...

— Da de unde! (Și ca să nu priceapă copilul.) *C'est le „jeune fille“ de la proprietaire. Et, je la „prends“ o cinemă, pour vous comprenez...*

Liana nu înregistra, însă, conversația mea și a lui tanti. Ea era toată pe ecran și jumătate pe umărul meu.

— Liana! Stai frumos că deranjezi pe domnul... Dacă ți-e somn, haidem acasă!

— Nu mi-e somn, tanti Mara.

— Atunci de ce îl deranjezi pe „nenea“. (Deja nu mai eram „domnul.“)

— Îmi face plăcere, conită! (Deja nu i-am mai zis „doamnă“.)

Va să zică, o cheamă Mara! Un nume, mă gîndeam, care se potrivește perfect cu silueta ei planturoasă și brună, și mai ales cu mustăcioara de ungurean ieșit prima dată la horă, care îi umbrea buza de sus, fardată puternic, atent și cu o „tentă“ spre violet bine calculat, în avantaj.

A urmat o pauză mică, între noi. Mai bine zis, un fel de armistițiu, în care toți beligeranții rămîn pe poziții, și mai atenți decît în timpul ostilităților.

Tanti Mara — fără să-și ia ochii de la filmul propriu-zis, care începuse — căută, cu miinile oarbe, ceva în manșon (de sconcs). Scoase, apoi, o punguliță de țiplă, foșnitoare.

Băgă, din ea, o bomboană (ori poate mai multe) în gură și i-o întinse fetiței.

— Ia o bomboană, Liana, și oferă-i una și lui „nenea“. (Și către mine, peste fetiță.) Serviți?

— Mulțumesc!

Sugeam bomboana, vorba aia („aceea“, cum zicea tanti Mara) ca să n-o refuz. Liana, între timp, se mutase, aproape în întregime, în brațele mele. Mă luase cu brațele de umăr și cu șoșonii de cuta pantalonilor... Pe ecran, filmul de dragoste se adîncea în acțiune.

— Liana, lasă pe domnul în pace, pentru Dumnezeu ! Tu nu vezi că te-ai urcat toată în brațele „lui“ ?

— Lăsați, doamnă, nu mă deranjează *absolut* deloc. (Am adăugat pe „absolut“, ca să am variație în replici și în creșterea lor psihologică...)

— Nu, nu ! Nu se poate. Dumneavoastră sînteți prea amabil... Treci aici, în locul meu, Liana, *fiindcă nu ești cuminte* și lasă-l pe domnul în pace... Haiti ! Imediat ! (Și, la ultimele cuvinte, glasul lui tanti Mara era vag-mistrarian.)

Schimbarea de locuri s-a efectuat rapid, în protestele spectatorilor din spate... Liana a trecut în locul lui tanti, cu pungulița de bomboane, ca recompensă, în mîină și tanti Marga lîngă mine...

— Vă rog să mă iertați, domnule, că v-am „provocat“ atîta bătaie de cap. Dar, altă dată, n-o mai iau... E un copil imposibil.

— A fost foarte drăguță, mititica. Îi simt lipsa acuma. Mă obișnuisem să-i simt căpșorul cald pe umăr...

— Se cunoaște că aveți copii.

— Și dumneavoastră că nu aveți.

— Amîndoi avem dreptate.

— De acord. Fiecare, însă, din punctul lui de vedere... Care va să zică, tanti Mara sta lîngă mine și tăcea, absorbită din nou de naivitățile tandre și evocatoare de pe ecran.

O simțeam, sub astrahan, ușor rezimată de umărul meu. Fără nici o intenție, eram sigur. Dar atingerea asta, incidentală și feminină, mă obseda. Nici nu vream să mă mișc. (Să nu creadă, cumva, că ori resping, ori vreau să accentuez „contactul“.) Nici nu mai puteam sta nemișcat (să nu-și închipuie, cumva, că m-a „terasat“ atingerea ei.) Tanti Mara sta picior peste picior. Din gulerul de lac al șoșonului dinspre mine se vedea pulpa puternică și bine arcuită a piciorului „Nylon“... O priveam în cantonadă și

mă gîndeam, fără să vreau : „Trebuie să aibă pe picioare pielea brună, ca și ea, și păr scurt, aspru, crescut pe picioare de astă-vară, de cînd umbla cu picioarele goale și și-l rădea cu mașina de ras. Planturoasă femeie!... Așteia i-ar sta bine goală, toamna — cînd plouă afară — într-o odaie de provincie, cu «Biedermayer», într-un pat de bronz înfățat proaspăt, cu lumina stinsă și cu focul aprins în soba cu gura deschisă. S-o dogoare focul pe țîțe și pe burtă...”

Fără să fiu „porc” (n-am fost niciodată așa ceva, în această privință), mi-o imaginam, dincolo de voința mea, așa cum gîndeam... Filmul nu-l mai vedeam. Vedeam, numai, înaintea ochilor, un joc de flăcări — ample și provinciale — jucîndu-și limbile de umbră caldă pe trupul ei, gol și brun, destins sub reveria pasională a ochilor de cărbune, cu praf de diamant în apele grele, în zăpezile premature, scrobite și călcate, ale așternuturilor cu miroso de văduvie și de sulfină veche...

Ca și cum mi-ar fi ghicit gîndurile și nu s-ar fi simțit jignită de intimitatea lor plastică, tanti Mara — mereu a filmului, cu ochii — și-a lipit ușor pulpa ademenitoare de mine. Ușor și clar! Îi simțeam, lipit de mine, numai începutul rotund și abandonat. Restul îl presimțeam ca un fior gras și erotic, prelungit în sus, peste misterul cor-polent al tainelor lungi și brune, prăbușite lasciv în propriile lor linii, sub haina de astrahan.

Nu știam ce să fac. Să pun mîna, ori să n-o pun? Să mă fac că nu bag de seamă nimic, ori că am „ginit” tot? Să „cîripesc” ceva, pe deasupra mîngîierii de sub scaun, sau să tac chitic?

Cît privește filmul, nici nu mai știam cine sînt ăia de pe ecran și ce hram țin acolo. Tanti Mara — cu ochii mereu la film — părea străină la tot ce se petrece în afară de el și asta mă demoraliza. Piciorul ei se lipise acuma, bine de tot, de al meu. Ba, chiar așa, în nebăgare de seamă, își freca spinarea pulpei de al meu, să și-o scarpine, într-o dulce și tulburătoare și minoră insistență.

„E! Cum te aperi” (asta este o vorbă a noastră, din studenția mea), domnule Mușatescu? Porc, nu; crai, ioc; experiență cinematografică, tufă de Venetia? *Ce poate să creadă piciorul ăsta — hotărît și copios — despre dum-*

neata, dacă stai, așa, ca un bleg? Dar dacă iei o „inițiativă“ și o zaharisești — fiindcă, totuși, s-o fi lipit fără să vrea de dumneata — ce-ar putea să creadă restul lui?

Rău și-așa, rău și-altminteri. Să pun mina? Să n-o pun? Dacă o pun, fiindcă nu știe cine sînt și în ce probleme mă zbat, poate să creadă că sînt „cinematografist“ de profesie? Că am mai făcut „figuri“ de-astea? Și, pe deasupra, că mai sînt și „ordinar“.

Dacă n-o pun, poate să-și închipuie că sînt prost, provincial, suferind și cite altele din aceeași familie (ca să nu zic „făină“).

Învîrteam bomboana în gură, pe toate părțile, ca pe nodul însuși al problemei care mă agita.

Și-atunci, una din mîinile Marei, eliberată discret din mînușă, mi-a căutat un pic mina și s-a zgribulit apoi — grăsuță și rece — în culcușul palmei mele. Umărul i s-a făcut mai greu pe umărul meu și pulpa din șoșon, cu tot ce „pristosea“ din tanti Mara — dincolo de scaun — s-a lipit, pe cît s-a putut, de mine... Am încremenit, sub bucuria stăpînită a primei mele „aventuri“ de „soiul“ ăsta, la cinematograf.

— De ce ești atît de „rezervat“? (Mi-a spus ea, dîndu-mi parcă cu un sifon plin în cap.)

Cuvintele îmi veneau greu. Am izbutit, totuși, să adun cîteva, la întîmplare.

— Rezervat? Sînt „uluit“, doamnă! E prima dată, cînd mi se întîmplă așa ceva. (M-a luat gura pe dinaînte.)

— Așa spuneți toți...

— Se poate. Eu, însă, vorbesc numai în numele „acelor toți“ pe care îi am în mine.

(Sub mustăcioara ca o urmă de baton de vanilie cu care s-a jucat, sub nas, buzele cărnoase, studiate la pusul fardului, se deschiseră într-un surîs alb, sănătos și cu dinții compleți.)

— Dar ce, dumneata ești mai mulți?

— Aproape un popor de „eu“, doamnă...

Iar risul ei a avut o clipă intenția să se facă mai mare. Ris întreg. După o clipă, însă, parcă s-a răzgîndit la colțurile gurii, ca în fața unor tăblițe care indicau un alt drum și s-a strîns la loc și reflexiv, sub mustăcioară.

— Ori eu sînt proastă, ceea ce n-aş crede, ori dumneata eşti prea „de profundis“ pentru mine...

Pulpa i s-a dezlipit, vexată, de lîngă a mea (şi nu-mi dădeam seama de ce); coapsa — cită era — m-a părăsit, şi umărul de astrahan, la fel.

Deja ne certasem.

— Iartă-mă că nu mai schimb încă o dată locul, dar bagă de seamă „lumea“ (a mai zis ea, cu vocea la zero grade şi cu ultimii stropi ai surîsului de-adîneauri îngheţai deasupra). Am avut impresia că eşti un om de „lume“.

Şi-a tăcut, reluînd din nou — retrasă complet în blană — filmul, cine ştie unde întrerupt.

Nu mai înţelegeam nimic. Nici nu-mi dau seama ce-am spus, sau pe ce ton am spus ceea ce spuseseam şi, mai ales, de ce am izbutit să stric tot, cu o vorbă care nu avea nimic vexator şi nelalocul ei.

Mara spumega brun şi-i venea bine. A luat, violent, o bomboană din punguţa Lianeii, fără să-mi ofere şi mie una.

Şi, pînă la sfîrşitul filmului, situaţia a rămas „aşa“. Eu ajunseseam demult la momentul unde venisem la film şi trecusem demult peste el, fără să ştiu — nici pe departe — despre ce fusese vorba pe ecran. Nu mă hotărâram însă să plec, pînă nu lămuresc „chestiunea“ cu tanti Mara, faţă de care mă găseam vinovat, şi sancţionat fără să ştiu de ce.

În sfîrşit, s-a făcut lumină în sală... Liliana mai vrea să mai vadă filmul o dată şi făcea apel (desperat) la mine, să intervin pe lîngă tanti. Tanti, însă, nici nu vrea să audă de aşa ceva... Cu gesturi repezi, nervoase, ostile, a aranjat căciuliţa şi guleraşul fetei, i-a înnodat fularul la gît, s-a aranjat şi pe ea urgent, în oglinjoara genţii şi apoi — marţială şi foarte bine făcută (acuma îmi dau mai bine seama de asta) — mi-a spus:

— Sînteţi bun să ne permiteţi să trecem?

— Vă rog (Şi le-am făcut loc, luîndu-mă — fără „bună seara“ din partea lor — după ele.)

În stradă, se opriseră, căutînd, parcă, din ochi un taxi, sau un cunoscut.

— Îmi permiteţi, doamnă, să vă spun „bună seara“ şi să vă mulţumesc încă o dată pentru bomboana oferită.

— Bună seara, domnule ! (Și, fără să-mi întindă mâna, adăugă.) Pe vremuri, domnii aveau și obiceiul să se prezinte, după ce vorbeau cu o femeie...

Am fost la un pas — mic de tot — să mă prezint cum mă cheamă. Mi-am zis, totuși, în fulgerul amuzat al unei clipe, să duc „farsa“ pînă la sfîrșit, măcar pe jumătate...

— Inginer Mușatescu !...

Tanti Mara a tresărit (Ori mi s-a părut mie.)

— Mușatescu ?

— Da !

— Rudă cu doctorul colonel Valerică Mușatescu ?

— Văr de-al doilea, doamnă !

— Atunci ești rudă cu scriitorul Mușatescu. Cu Tudor Mușatescu.

— Frate !

— Daaa ? (Și surîsul și-a plesnit din nou păstaia plină de fildeș, între buzele groase ca două felii de gutui.)

— Îmi pare foarte bine... Doamna... Cutărescu... Cunososc foarte bine pe verii dumitale. Și pe Valerică și pe Vasile Mușatescu, celălalt doctor și colonel... Și mi-au promis că, o dată, o să mă invite la unul din ei, cînd o veni și Tudor Mușatescu, fratele dumitale. Nici nu știi — nu că îți e frate — cît de mult și de cînd vreau să-l cunosc... Răposatul bărbatu-meu, care a murit pe front. În 41, îl adora pur și simplu !... Dar e o poveste prea lungă și nu vreau să vă mai rețin.

— Dacă îmi permiteți să vă acompaniez pînă acasă...

— Stau la doi pași... Pe Ecaterina Teodoroiu...

— Atunci, avem aproape același drum.

— Dumneata unde stai ?

— Pe Cazzavillan, 33.

— Da ! Acolo stă Tudor Mușatescu. Îi știu casa... Cu o terasă mare, vara plină de mușcate și cu o umbrelă roșie.

— Locuim împreună.

— Dumneata nu ești însurat ?

— Nu ! Am fost.

— El mi se pare că are un copil. Un băiat „celebru“... Știam și cum îl cheamă.

— Bobiță.

— Așa este... Bobiță. Toată lumea vorbește de el, ca de un fenomen... Cred și eu! Dacă o semăna cu tată-său!

— Da, nepoțelul meu e un copil destul de vioi...

— Nu semănați, însă, să știți. Dealtminteri, și pe el îl cunosc foarte puțin și numai din vedere. Prima dată mi l-a arătat bărbatu-meu, la „Continental“. Pe urmă, l-am mai văzut o dată la curse și, într-o vară, câteva zile, mai bine, la Mangalia. Tocmai venise el, când plecam noi.

Mă rog! Ce să mai lungim vorba, că restul — pînă am ajuns la domiciliul Marei — se înțelege de la sine.

Important însă (pentru istoria noastră de familie) este un lucru. Toată viața lui — în desfășurarea ei publică — frate-meu, Mihai, a „suferit“ din cauza rudeniei cu mine. În orice împrejurare, în orice autoritate, în orice familie s-a găsit cineva să-l întrebe, cînd îi făcea cunoștința: „Rudă cu autorul?“ Exasperat (și pe drept cuvînt, frate-meu fiind cineva prin el însuși), în câteva împrejurări, ca să fie (precum a și fost) mai bine servit și mai „prompt“, bietul Mihai a lăsat să se creadă că el sînt eu, înștiințîndu-mă imediat după consumarea faptului). Astăzi, în sfîrșit, Mihai e răzbunat. Și încă cum! (După cum se va vedea în corpul sentinței.)

Odată ajunși în poarta imobilului unde locuiește, tanti Mara (care parcă uitase complet „chestia“ din cinematograful) m-a invitat, deși nu era încă ora aperitivului, la o țuică de Vălenii de Munte, de unde este originară. Cum era să n-o accept, cînd știam c-o beau în contul lui frate-meu, care, dealtfel, nu e deloc amator de băuturi?

Mara a „predat“ fetița părinților și, luîndu-mi brațul (nu era lumină pe scări, pînă la etajul al doilea, unde locuiește) m-a condus — caldă la subțioara pe sub care mă ținea — și lăsîndu-și în voie trupul, ciocnit și înfrățit cu al meu, ori de cîte ori era (și nu era) ocazia.

Apartamentul ei — ciuntit de rechiziții — se mai compune în prezent dintr-o sufragerie și un dormitor, cu baia lui. Avînd „gaze naturale“ în imobil, era foarte cald, cînd am intrat, de-a dreptul în dormitor.

— Stăm mai bine aici, fiindcă ușile sufrageriei dau spre odăile chiriașilor și nu-mi place să asculte pe la uși ce vorbesc.

M-am așezat pe un fotoliu și, câteva minute, pînă să pregătesc aperiitivul și țuica (care devenise „fiartă“ pe parcurs), am rămas singur, surizînd întîmplării care mă adusese aici și gîndului precis cu care o oprisem la ieșirea din cinematograful și care, în acel moment, îmi dispăruse complet din preocupări. Patul, „studioul“ Marci, era alături. Ea, de asemenea... Nu mi-o mai puteam, totuși, imagina nici goală, nici toamna, nici în provincie, într-un pat înfățat proaspăt, în care să-și dogoare sînii bruni și amplii, la căldura și lumina focului. Acum, Mara devenise „o doamnă“, despre ale cărei pulpe și coapse lipite de mine la cinematograful îmi era peste putință să-mi amintesc. Mi se părea chiar că „treaba asta“ se petrecuse numai în imaginația mea.

Dar a venit țuica fiartă și Mara, într-o rochie de casă, albastru închis, ca anemonele din grădina lui madam Paul de la Cîmpulung.

O avea de-a dreptul pe piele (și mi-am dat seama de asta, de cum a intrat.) Era, într-adevăr, tentantă, cu formele ei mari, bogate, puternice și perfect proporționate. Parcă era Junona din cartea de latină a lui Popa Lisseanu, în pijama...

Ca să mă inducă în eroare asupra trupului viran de sub rochia de casă, își păstrase (și bine făcuse) ciorapii „nylon“ prin care, acuma, părul brun și aspru, bănuie la cinematograful, se vedea clar și viril, culcat pe pulpele lungi, în poziție lascivă de repaus.

Confesiunea „prealabilă“ a fost scurtă și de o admirabilă precizie...

— Ce ți-oi fi închipuit dumneata despre mine, la cinematograful? Că sînt o femeie nebună, nu? Depravată, cel puțin? Ai fi avut tot dreptul, din punctul *dumitale* de vedere, domnule Mușatescu. Din al meu, însă, eu am dreptate. De cînd mi-a murit bărbatul pe frînt, n-am mai putut și nici n-aș mai fi „admis“ să-mi refac viața cu altul. A fost prea frumoasă cea pe care am trăit-o cu el, și o parodie a acesteia mi-ar fi fost imposibilă... Și-atunci, fiindcă, totuși, viața își cere drepturile ei de existență, cum ar zice fratele dumitale în *Scrisorile* pe care le publică în „Jurnalul de dimineață“, n-aveam nici un motiv să i le refuz, atunci cînd deveneau imperioase. Și

aşa, dumneavoastră, bărbații, aveți dreptul să vă placă o femeie și să i-o spuneți, franc, în față, și mie de câte ori mi-a plăcut un bărbat și i-am simțit nevoia, ca să zic așa, i-am spus-o. Eu cea dintîi. Poate nu tot atît de „la obraz“ cum spuneți dumneavoastră, dar, totuși, destul de clar. Așa cum ți-am spus-o și duminică, astă-seară, la cinematograful... Fiindcă mi-ai plăcut. Mi-ai plăcut, fiindcă ai ochii verzi, și slăbiciunea mea au fost bărbații cu ochii verzi. Mi se pare că și fratele duminică are tot ochii verzi.

— Da... Cam la fel cu ai mei...

— Vezi dumneata, pe „omul“ ăsta pot să zic că l-am adorat, și eu și bărbatu-meu, care era unul din cei mai mari admiratori ai lui. Aș da nu știu ce, să pot să-l cunosc și să-l aud vorbind, c-am auzit că și în conversație e tot așa „genial“ ca și în scris. Cu el, însă, nu m-aș putea culca niciodată, deși are ochii tot verzi. Mi-ar fi imposibil să mi-l închipui „ca om“, cînd el, pentru mine, este ceva, așa, aerian... ca un talent care plutește, ca o ființă fără trup. Nu știu dacă „mă“ sesizezi... dacă înțelegi bine ce vreau să-ți spun.

— Dar e foarte clar, doamnă... Și vă asigur că fratele-meu, dacă ar afla ceea ce mi-ați spus, ar fi foarte flatat... Cred că ar fi pentru el cea mai mare declarație de dragoste pe care ar fi visat s-o audă vreodată.

— Nu!... Te rog! Dă-ți cuvîntul duminică de onoare că n-ai să-i vorbești niciodată despre mine și despre ceea ce ți-am spus eu „la o țuică fiartă“. Să nu uităm că „supraomul“ ăsta e și el om, și deși știu că a avut „milioane“ de succese la femei — și ce femei! Nu ca mine! Femei grozave! Cred că l-ar costa, totuși, să afle că s-a găsit o nebună de patruzeci de ani, care nu mai e nici măcar frumoasă și care nu s-ar culca cu el nici pentru toate averile pămîntului, deși a făcut-o cu alții, care nu sînt nici la degetul lui mic.

— Să nu exagerăm, conită Mara!... Cred că dacă, totuși, fratele-meu, pe care îl prețuiești atîta, ar cere, știu eu, din capriciu, ori din fantezie, să fiți a lui sau, poate, pur și simplu, dacă ar avea norocul — căzut din cer — de a fi lingă dumneavoastră, cum sînt acum eu, fiindcă am ochii verzi ca el, sau ca alții; dacă v-ar simți prezența

aceasta — nu știu cum să zic, ca să nu interpretați greșit ceea ce vreau să spun — turburătoare ; dacă v-ar simți foșnetul trupului gol — ca un cîntec alb și vertical — de patimă cambrată sub rochia asta de mătase moale și grea ; dacă, într-un cuvînt, într-o situație similară ca cea în care mă aflu, v-ar dori aprig, leal, așa cum e firesc să dorească un om, o femeie ca dumneata ; dacă v-ar vrea — omenește, banal, frenetic — credeți că l-ați mai putea considera și într-o asemenea clipă tot ca un supraom ?

— Nu ! Aș fi a lui, fără discuție. Pentru prima și ultima dată, însă. Și l-aș pierde pentru totdeauna, fiindcă l-aș amesteca cu ceilalți... Să nu crezi că „ceilalți“ sînt mulți, după cum ți-ai putea închipui, față de destăinuirile pe care ți le-am și făcut. (Și cu un suris de tristă, subțire și dotată feminitate.) Mă duc foarte rar la cinematograful și numai la cele de cartier, ca să evit riscurile. Și, totdeauna, iau și pe fetița proprietarului cu mine, în același scop.

A urmat a doua cană cu țuică fiartă. Mara, goală sub faldurile largi și lungi ale capotului, se mișca frumos, datorită mătăsii. Altminteri, trupul ei statuar se simțea că se mișcă „din topor“, sub liniile lui inspirate (ori greșite în bine) de ulcea frumoasă de pămînt. Chemarea acestui trup — oblu și perfect — se împrăștia în mers, ca un fum, tare și rural, de rășină plimbată pe cărbuni, cu lopățica, ca să anuleze mirosul sarmalelor mîncate la dejun, în sufrageria „florentină“. Chemarea lui, dogoritoare, avea ceva din grandoarea și primitivitatea unui foc de buturugi, incapabil să se integreze în dimensiunile civilizate și arderea subțire a unei sobe de teracotă...

Mara era, ca să zic așa, o zeiță de la țară, dacă se poate spune... Cu toate tainele trupului ei — onest și prost crescut în revendicări — gata să se deschidă, să se zbirlească, să se frămînte și să se zvîrcolească, totul și agramat, la primul apel al dorinței ei... Trupul Marei era neștiutor de carte. Și, fără nici o intenție de echivoc, își semna sentințele, prin punere de deget.

Cînd a văzut că mă uit la ceasul de pe mescioara de-alături de fotoliul ei (era 7 și 27) a avut o tresărire — toată — sub capot (pe care, după cum se vede, am înre-

gistrat-o). S-a așezat pe capul divanului, în fața mea și, fără nici o ezitare, nici o solemnitate și nici o explicație, s-a aplecat spre mine — spre mâinile mele, mai bine zis — alîl, pînă cînd, sub reverurile răzbuzate și făcute pungă ale capotului, sîinii ei mi-au venit sub ochi, goi, mari, pergamuți și cu boturile tari și boante, crispate de macii vineți ai propriilor lor insomnii, încrețite împrejur.

— Sărută-mi-i !... Dar tare !... Mult... Și să mi-i frămînti „rău“ și să mi-i bați cu palmele, cu buzele cu ce vrei tu... cu ce vrei tu...

Mîinile îi erau, acum, subțiate, reci și vinete, ca de moartă. Abia au mai avut putere să deznoade funda moale a cordonului și să desfacă, să dezghioace capotul de pe miezul trupului alb, ca de nucă curățată...

— Cu ce vrei tu... (Atît a mai spus și, pe urmă — mare și multă, și goală cum era — a-nceput, parcă, să se topească într-un fum tare și otrăvit, ca de laur aprins...)

Pînă m-a condus la ușa de ieșire, nu mai mi-a spus nici un cuvînt. Și-acolo mi-a spus doar atît :

— Să nu-i spui lui Tudor Mușatescu, niciodată, că m-ai cunoscut și mai ales „așa“. Aș muri de rușine... Și, într-o zi, dacă o să ne mai vedem... promite-mi că o să mi-l prezinți și mie? Ești în cartea de telefon ?

— Nu ! Mă cauți la el și întrebi de mine !

*

Mîna se întinde și palmele se dau.

*

Nu cere mîna unei femei, pînă nu te asiguri că nu-ți dă un picior.

*

Ori de cîte ori moare o „domnișoară“ bătrînă, îi fată pisica.

*

! Totdeauna există unul mai prost decît tine, și altul și mai prost decît amîndoi.

*

La funeraliile unui sărac, cea mai tristă rudă este coliva.

*

Lăcrimile adevărate — pentru celibatarii morți — le plinge bucătăreasa și și le șterge, pe șorț, fata din casă, ca să se știe măreață printre rude, în salon.

*

La moartea lui, era să se amîne înmormântarea, din lipsă de rude... Fusese filantrop în viață.

*

Prietenia „ca frații“, între un bărbat și o femeie, nu poate să existe decît cu condiția ca, cel puțin, unul din „frați“ să fie incestuos și celălalt discret.

*

Trăsnetul cade pe biserici, numai cînd vrea să se spovedească.

*

Parătrăsnetul : Unul care, ori de cîte ori trăsnetul vrea să-i spună o aneșdotă cu *pointă* tare, îl taie de la început, spunîndu-i „o știu“.

31 ianuarie

Cînd ajungi celebru, toate femeile vor să te ia, de bărbat, și nevastă-ta nu mai vrea să divorțeze, (Și, înainte de asta, nu vrea nici una să „te ia“ și nevastă-ta te-amenința cu divorțul în fiecare zi.)

*

Celebritatea e ca jobenul. Trebuie să-ți vie bine, cînd îl porți, în împrejurările solemne și la ceremoniile vieții. Acasă, poți să stai și cu basc.

*

Pălărierii garantează numai pălăria. Capul privește, personal, pe client.

*

Pălărierii vînd pălării numai „pe materialul clientului“.

*

Ginerii au compromis majoritatea fracurilor. Și restul de fracuri a compromis majoritatea ginerilor.

*

Fracurile : stridiile moliiilor.

*

Orice frac preferă să-l pice picolii cu maioneză, în lume, decît să-l mănînce moliiile acasă, în garderob.

*

Fracul, deși are cozile lungi, nu acoperă toți „curii“ complet.

*

Numai popii își permit să-ți toarne vinul pe frac, fără să-i plesnești. Și asta pentru că ei sînt chelnerii serviciului divin.

*

Cînd mai aveam frac, nu seriam niciodată despre el. Îl purtam.

*

Cînd mortul e îmbrăcat în frac, rudele leșină mai greu în timpul „serviciului divin“.

*

Mortul pute la fel și în frac și în surtuc, după terminarea discursurilor.

*

Morții în frac se descompun. Ceilalți se-mput!

★

De ce să nu fii îngropat în c... gol, tot așa cum te-ai născut ?

★

Ștoga fracului îngropat putrezește mai repede decât „coupa“ lui...

★

Toate fracurile vin bine pe morți, dar nu tuturor morților le vine bine în frac.

★

Între fracul clientului și al chelnerului există totdeauna o diferență de rîtaș.

★

Fracul : pijamaua somnului de veci. (La unii „adormiți“, firește.)

★

Nici un ginere nu știe să-și facă cravata la frac, înainte de căsătoria religioasă și nici să-și scoată butonul de la guler, după consumarea ei.

★

Ca să-ți vie fracul „turnat“, trebuie să ai manechinul în familie de câteva generații, cel puțin.

★

Ca să porți bine fracul, trebuie să te naști cu dungă la pantaloni.

★

Nu toți copiii care se joacă cu jobenul părinților ajung să-l poarte și pe-al lor.

★

Cel mai greu examen al capului unui diplomat este primul joben.

*

Smochingul : picolul fracului.

*

Inventatorul smochingului a fost ursul : de-aia smochingul n-are coadă.

*

Cînd vulpea ajunge cocotă la oraș, îi zice „renard argenté“, între neamurile din pădure.

*

Vulpile nu citesc romane, numai fabule.

*

Cele mai frumoase basme din copilărie sînt cele de care nu îți mai aduci aminte, deși știi că „le știi“.

*

— Dă-mi cinci lei de tramvai, că am depus un milion la bancă și nu mi-am oprit schimbător la mine, ca să nu-l „descompletez“ !

— Cu cea mai mare plăcere, dar n-am decît patru lei și de azi dimineață umblu să mi-i „completez“ cinci, pentru tramvai !

*

La Veneția, gospodinele își spală rufe în gondole, în loc de copăi.

*

Pe „străzile“ Veneției bețivii merg pe două gondole, nu pe două cărări.

*

În fiecare gondolă venețiană s-a dus — în fiecare seară — la hotel, cel puțin un roman de dragoste.

★

Tragediile dragostei evită Venetia. Preferă să se rezolve în orice oraș cu caldărîm.

★

Cînd e gondolierul răgușit noaptea, ai impresia că gondola te duce acasă pe pavaj.

★

Toți caii din Italia nechează cu voce.

Italianul fără voce n-are actele de cetățenie în regulă.

★

Porumbeii din Venetia sînt convinși să se hrănesc numai cu flori de lămiță, în loc de mei.

★

Adevărații „porumbei“ ai Venetiei se giugiulesc numai în camere de hotel cu, pașaport străin.

2 februarie

Pro domo

Bolnav. Mereu. Fără personalitate. Am ajuns un fel de funcționar al propriei mele lipse de sănătate. Cine m-o fi numit?

★

Tragedia vieții mele (în două neveste și un copil) deși se joacă mereu — fără nici un spectator — se menține, totuși, pe afiș... Numai așa, de gustul autorului și pentru prestigiul teatrului.

Insemnări

În casa noastră, iarna de-afară e caldă. (Avem păcură).

*

De cînd a început să ningă, mă viscolesc amintirile.

*

Zăpada se murdărește, chiar dacă o calci în picioare cu șoșoni albi.

*

Cînd îți îngheață aripile, degeră de cald sub ele, dar nu le trăda.

*

Poeții mor cu aripile împreunate pe piept. Ceilalți, cu miinile...

*

Toată viața am fost vecin de păreri cu ale mele.

*

Dacă aș scrie tot ce n-am spus în viață, aș face un roman. Dacă aș scrie tot ce era să spun, aș face o necuviință și dacă aș scrie tot ceea ce trebuia să spun, mi-aș face testamentul.

*

— Și ce te face să te crezi atît de deștept ?

— De aștia, ca dumneata, care mă întrebă...

*

Cu proștii să stai de vorbă numai duminica. E o adevărată sărbătoare.

*

Iarba miroase a vaci. Și vacile, a excursioniști care s-au tăvălit în ea...

*

Cînd e lună plină, vaca nu poate să doarmă, fiindcă îi dă lumina în ochi.

*

Adevăratul alb al zăpezii nu-l văd poeții. Numai lupii.

*

Cînd mă deștept dimineața, parcă mă descoperă cineva înghețat sub troienele așternutului. De aceea — înainte să reiau contactul cu realitățile — singurul lucru pe care l-aș vrea ar fi un coniac tare, și vechi, și mult... Și de aceea surîd totdeauna — neînțeleș — ceștii complice a ceaiului matinal și căcăniu, care transformă nămeții patului în cearceafuri și pe mine — exploratorul anonim, căzut extatic la marginea troienelor de vis — în redactor prim al revistei „Urzica“, revistă bilunară de satiră și umor. (Satiră a umorului și hazul satirei.) [...]

*

Vai de porcul căruia nu-i mai place cocina, că nu are „antreu“.

*

Apropo de porci : a fost tînărul Maltezeanu (Radu) pe la mine ca să-l ia pe Frumușanu și pe Ferechide (Sandu) în oraș. Simțind că sîntem la o gustare cu mezeluri de porc, n-a vrut să intre și-a rămas în mașină... Probabil că omul n-a vrut să dea ochii cu „rudele bogate“...

*

! Orice om are dreptul să creadă și să spere că ar putea ajunge rege, într-o zi. Rigă de treflă, însă, niciodată.

*

Pînă la urmă, toți regii lumii vor ajunge „popi“ în cărțile de joc.

*

Am căzut în c... pe gheață și m-a durut inima. Și de cîte ori am căzut în inimă, nu m-a durut niciodată în c...

*

Cînd bat cîmpii, sînt ca pe moșile mele.

*

— N-aveți dreptate, doamnă! În orașul nostru nu sîntem toți proști. Numai vizitatorii...

*

Ce tragedie haină. Să trăiești toată viața bou, și cînd mori s-ajungi carne de vacă.

*

După ce mănînc o supă de vacă, stomacul meu se simte resemnat ca un bou.

*

Boul n-are familie. Numai încurcături familiale.

*

Cînd vitele nu mai au ce mînca, se taie. Și oamenii se spînzură.

*

Mă admir, ori de cîte ori nu mă uit în oglindă.

*

Nu sînt frumos! Sînt mai mult decît atît. Nu sînt urît.

*

Vreau să deschid un magazin de paradoxe. Le-aș vinde prea scump, însă, pe de o parte și, pe de alta, mi-e teamă că n-o să am clienți, fiind prea ieftini.

*

Cred în mine, pînă mă culc.

*

De cîte ori sînt foarte plictisit, scriu despre plictiseală și îmi trece imediat.

*

Oceanul e gras.

*

Cu peștii mărilor „trăiesc“ alte babe...

*

Cînd a luat prima baie de mare, Georgică, peștele lui madam Ionescu-Tarapana, toți guvizii de la Eforie i-au întors spatele și-au început să vorbească franțuzește între ei, ca să nu priceapă.

*

Peștii de uscat înoată, cel mult, de două ori pe săptămîină.

*

Marea face naufragiile, fără să vrea. Ca madam Popescu, gafele!

*

Obișnuit, marea stă întinsă sub mîngîierea virilă și egoistă a vapoarelor. Numai cînd are o criză de „pasiune erotică“, se-ntoarce și ea deasupra lor.

*

Ori de cîte ori se scufundă o barcă cu pescari, se bucură văduvele peștilor.

*

— Dragă, de-o viață întreagă aud o expresie pe care n-o înțeleg. „Chit, sau balenă“. Mă rog! Balena, desigur, știu ce e! Dar „chitul“ ce fel de pește o fi? Nu se găsește nici în *Larousse*, nici la restaurant pe listele de mîncare... nici în vreo limbă străină?

— Desigur că e un pește care nu și-a scos încă buletinul de populație.

— Uite, domnule! Numai la explicația asta nu m-am gîndit. Mersi!

*

Ninge! Dar nu destul pentru ca să-mi justifice iernile de care i-am povestit eu lui Bobiță.

★

Despre iarnă nu se învață „nimic“ în „cartea de citire“, zice Bobiță. „Totul“, la derdeluș.

★

Tot de la Bobiță :

— Tată ! Acuma cînd mă uit cum ninge afară, să știi „din partea mea“ că ninge „mult mai frumos“, cînd „ningi tu“, atunci cînd îmi spui povești despre iarnă.

★

Iarna, gîndurile fără șoșoni să stea acasă, că degeră.

★

După ce m-am „dat“ și eu o dată pe derdeluș cu sania lui Bobiță, în loc să mă duc la redacție, m-am trezit sunînd la poarta celei dintîi școli primare înțîlnită în drum... Am fugit, însă, înainte să-mi deschidă cineva, fiindcă mi-am dat seama că-mi uitasem abecedarul acasă...

★

Abia acum, alături de băiatul meu, învăț adevăratele mele patru clase primare.

★

Judecînd după ce știu din cărțile lui Bobiță, îmi dau seama că — la științele naturale, de exemplu — trebuia să rămîn repetent încă de-acum patruzeci și doi de ani.

★

Totdeauna am fost slab la matematici. Dar față de problemele de clasa a III-a elementară, ale lui Bobiță, îmi dau seama că am fost nul...

★

Niciodată n-aș mai fi în stare să-mi iau, fără protecție, atestatul de patru clase primare...

*

Sînt mai incult decît cartea de clasa a III-a primară a lui fiu-meu. Și, totuși, mult mai cult decît biblioteca mea. Cum o mai fi și asta, fiindcă, de fapt, așa este.

*

În fiecare „ghețușcă“ pe care o întîlnesc în drum, am impresia că recunosc urmele ghetelor lui fiu-meu...

*

M-am „bulgărit“ cu Bobiță o jumătate de ceas și toată ziua, după asta, nu mi-am putut zvînta lacrimile... de ger.

*

Ce moarte superbă, să fi căzut de veci, din primul bulgăre de zăpadă pe care minuța lui fiu-meu mi l-a plesnit de inimă !

*

Cînd intră Bobiță în sufragerie „de la săniuș“, toate mincările de pe masă încep să se dea pe gheață.

*

Și, totuși, în fiecare iarnă o să-i fac „oameni de zăpadă“ băiatului ăsta din care vreau să fac un om de granit.

*

Numai gîndul că, într-o zi, băiatul meu ar putea să rămînă „orfan de mine“, îmi prelungește viața.

*

Aș vrea să mor prin surprindere, oricînd, numai să nu mă pot gîndi, cu o clipă înainte, că n-o să-mi mai văd niciodată băiatul.

*

Nici în iarna asta, nici în toate celelalte cît o să mai fiu lingă tine, să știi, puiul tatii, că n-o să te dai mai

bine pe altă gheață, decît lacrimile mele înghețate făcute pîrtie sub piciorușele tale.

*

Aș vrea să mă bat odată în duel cu mine și adversarii să nu se împace pe teren.

*

Cartea mea de vizită, completă (cu titlurile „oficiale“) :

*Tudor Mușatescu
Licențiat în litere și în filosofie,
Fost Inspector General al Teatrelor,
Fost Consilier Ministerial și
Fost Moș Crăciun al băiatului meu.*

*

De cîte ori se întoarce băiatul meu de la școală, intru în recreație.

*

Era să am prieteni !

*

Nici n-am eu idee, ce simpatic îmi sînt.

*

Nu vorbesc niciodată despre femei, în public. Mă răz-
bun, comentîndu-le în particular.

*

Am impresia, doamnă, că ochii dumneavoastră au stu-
diat în Japonia.

*

În ultimul timp, m-am schimbat în rău. În loc de bun,
m-am făcut foarte bun.

*

De la oala de pămînt, la porcelan, nu e decît un vas
și vreo zece cuptoare.

*

Nu da, c-o să te doară locul unde m-ai lovit.

*

Mamele nu au sîni, ci sîn.

*

Toate femeile cu care m-aş fi însurat, în viaţă, au fost tu!

*

La toate ferestrele casei mele am cîte un termometru. Dar adevărata temperatură a imobilului se ia la subţioara copilului nostru.)

*

Sînt atît de trist, încît îmi pare rău de mine.

*

Analiza singelui se face în istorie, nu în laborator.

*

Ah! Cîţi oameni am strînge de gît, cu mîinile altora!

*

Linguşiţi-mă toţi! Gloria altora trage să moară şi a făcut testament în favoarea mea...

*

Mi-e lene să nu iert.

*

După ce i-a ţinut cald o iarnă întregă, zăpada îngheaţă de surprindere, cînd o pătrunde primul ghiocel.

*

Candoarea zăpezii e pură, complexă şi rece.

★

Zăpezile bătrîne se topesc după ghiociei tineri. (Mai mare rușinea.)

★

Crivățul își scrie amintirile în troiene.

★

Crivățul răsuflă comod numai în stepe.

★

Crivățul e celibatar și zefirul logodit.

★

Pe gura ta, îmi sărut buzele mele care au dorit-o.

★

Ce proaste sînteți voi, femeile, cînd vă credeți deștepte.

★

Femeia inteligentă rămîne becher. Numai proastele rămîn domnișoare bătrîne.

★

Totdeauna de Sf. Tudor (cum e azi) sînt convins că mă cheamă Gheorghe.

★

Nu-mi plac aniversările mele. Cu fiecare, parcă, îmi cad dinții.

★

Și-acum, Moarte, între noi doi! Ce merit ai că m-ai învins? Eu tot am unul! Că te sfidez.

18 februarie

Glumele muzicale ale vieții:

Îl chema Faust. (Tată-său fusese vioară a II-a, în orchestra Filarmonicii.) S-a însurat (muzicant fiind și el)

cu pianista orchestrei, în care el era vioara primă. O che-
ma Boema și era, precis, brună și oarecum țigancă. Au
avut doi copii gemeni : Tristan și Isolda și un al treilea,
o fetiță, Tosca.

Iar amantul nevستی-si și cel mai bun prieten al lui se
numea... Fidelio !

*

Cînd sînt singur la masa mea de lucru, am sindrofie
de gînduri. Și, în loc de prăjituri, le tratez cu replici.

*

- Ce mai faci, nene Smarandache ?
- Orice, drăguță, afară de copii.
- Cîți copii ai ?
- Nici unul. Dar am încercat să fac... numeroși.
- Și te-ai lăsat „definitiv“ ?
- Eu, da ! Acuma să mai facă și nevestă-mea, singură,
dacă poate... Că toată viața m-a calomniat că sînt „sterp“ !

*

În fiecare duminică, începe să miroasă a luni, dîm
amurg.

*

Fiecare covrig cald e o ramă rotundă în care se încar-
dreză una din găurile cu susan ale copilăriei.

*

Numai la răs_pîntii nu greșesc drumul.

*

O barieră arată că pe acolo trebuie să treci, chiar
cînd e vorba de frontiere...

*

Cînd aștepți, în automobil, trecerea unui tren, la ba-
riera lăsată, ori te simți jignit, ori ai vrea să fii la fe-
reastră vagonului restaurant al trenului care trece.

*

— Mizerabilul ăsta de șofer, domnule comisar, era să mă omoare. Să-mi ia viața. Viața mea!

— Dar unde te duceai dumneata, cînd ai trecut strada și te-a lovit?

— Acasă, să mă sinucid. De-aia nici nu l-am observat, cînd a virat după colț.

*

Mai vreau o viață, ca să am timp să mi-o pot scrie pe cea dintîi!

*

Cînd mă gîndesc că fiecare rînd pe care-l scriu poate să fie ultimul, îmi vine să mă apuc de desen.

*

„Marele“ meu talent, ca om, este că am crezut, totdeauna, în ăla mic, pe care îl am, ca scriitor.

*

Dacă oamenii ar putea fi editați, ca și cărțile, cred că eu aș ieși de sub tipar „Almanah“. Fiindcă știu din toate cîte puțin și în josul fiecărei pagini din viață am rubrica de umor, în concluzie, ca într-un chenar al ei.

Mi-a plăcut să mă joc pe maidanele literaturii cu toți derbedeii vorbelor. În plin soare, însă!

*

Primul meu zmeu s-a înălțat pînă la sîrmele telefonului, și-acolo s-a spînzurat cu coada de gît. A fost primul doliu mare al copilăriei mele.

*

Pentru eventualii morți ai războaielor, aș pune flori în gura fiecărei țevi de tun, înainte să tragă.

*

Asasinii istoriei sînt condamnați la viață veșnică în analele ei.

*

Crimea colectivă — războiul — te duce la soclu de marmură. Și cea individuală, „ceasul rău“, la bloc de sare. Și, totuși, există cursuri de logică în Universitățile lumii. Ptiu !

*

Niciodată nu se vorbește mai mult despre pace în casa lumii, decît atunci cînd îi bate războiul la ușă.

*

Prefer pacea cu orice preț, războiului în orice chip.

*

Murim și singuri. Nu ne mai mobilizați degeaba...

*

Aș vrea să trăiesc pînă la ultima filă de caiet.

*

Cerneala este sîngele albastru al nostru, al scriitorilor.

*

Marele cusur al vieții, pentru unii, este că trebuie s-o trăiască. Și, pentru alții, că sînt obligați s-o termine.

*

Viața este a fiecăruia și moartea a tuturor.

*

Toți morții sînt frați siamezi, în eternitate.

*

Nimic mai trist decît un strat cu flori de stil plouate.

★

Apun cu fiecare răsărit...

★

Pentru mine, anul are trei sute șazeci și cinci de nopți.

★

Cele patru anotimpuri ale anului sînt : liliacul înflorit, băile de mare, frunzele veștede și iahnia de cartofi.

★

Mă mențin în timp, rătăcit printre anotimpuri.

★

Nu vreau să boxez cu viața, că trișează pe ring.

★

Cînd joc jocuri de noroc, admit să „știe“ oricine pe mîna mea, dar să nu mă apese nimeni pe umeri.

★

Laptele este alb ca nevinovăția vacii, care nu știe de ce îl produce.

★

Mor lent, dar sigur.

★

Cîteodată, mi-e foarte dor de mine... Mai ales cînd îmi rad cei cincizeci de ani în oglindă.

★

Cînd eram elev al gimnaziului „Dinicu Golescu“ din Cîmpulung, aveam — brodat cu fir de aur — numărul 123, pe gulerul înalt și țanțoș al vestonului de uniformă. (Ștufa : camgar ; croitorul : Mihalache Gojnea). Aveam, deci, o calitate precisă (elev) și o identitate însemnată, matematic, pe guler (123), pe care le regret astăzi, cînd

— eliberat de ele — nu mă mai strigă decît trecutul la catalog.

*

Dacă n-ai prieteni, trebuie să-i inventezi. („*Si Dieu n'existait pas il fallait l'inventer*“, cum zicea „colégul“ meu Arouet, alias Voltaire.)

*

Cînd mă gîndesc la „coliva mea“, îmi vine să ies cu „pălărie tare“ în oraş.

*

Cînd o să fiu mort, n-aş vrea să se spună „parcă doarme“, ci să se zică : „parcă rîde“.

*

Nu vreau să fiu incinerat... Fiindcă, după ce „m-a ars“ viaţa tot timpul, vreau s-o ard şi eu, măcar o dată, şi să mă îngrop.

*

Din cenuşa mea nu poate să iasă decît săpun pentru spălat „rufele curate“ ale literaturii.

*

Cînd mor rozele, fluturii lor s-au sinucis demult, din dragoste pentru ele.

*

Parfumul văduvelor e cu doliu la miros.

*

Toate văduvele au pielea mai albă, cînd sînt în doliu.

*

Conjugală :

— Lîcă, dormi ?

— Nu ! Aştept să mă trezeşti tu din somn, ca să pot să mă culc.

*

Primăvara, toți fluturii sînt fugiți de-acasă fără bani de buzunar.

*

N-am iubit nici o femeie. Am adorat, numai, cîteva !

22 februarie

Am împlinit patruzeci și nouă de ani (patruzeci și opt, după „socoteala“ lui frate-meu, „calendarul“ familiei, în contradicție, însă, cu scriptele mele oficiale). Mulți înapoi să-mi dea Dumnezeu !

23 februarie

Din gura femeilor, adevărul iese fardat.

*

Nu mă provoca la duel. Sabia mea e prost crescută.

*

Onoarea nu se calcă pe coadă. Pe frunte.

*

La menajerie, în fața unei cuști cu cerbi — exemplare rare — întotdeauna sînt femei. Bărbații preferă să privească elefanții.

25 februarie

Aseară a avut loc „banchetul“ *Urzicii* pentru sărbătorirea a doi ani de la apariție. În calitatea mea de redactor-prim al acestei publicațiuni, n-am putut să lipsesc, deși nici fizicul, nici moralul nu mi-au dat nici un fel de îndemn (alias ghes). Prezența mea (ca să-mi fac un compliment) a fost ca a parfumului : imaterială, dar exis-

tentă. Poate din cauza asta humorul, cu tot doliul lui de la mână, a mirosit totuși, oarecum, a haz (fiindcă modestia nu strică niciodată).

În timpul discursului (foarte de *à propos*) al ministrului nostru — Mezincescu — am avut o întrerupere fericită și am „recoltat“ (sîntem, doar, în campania de în-sămîntări) un hohot de aplauze și un stol de risete.

*

Limbă : organul vorbirii la ceas.

*

Cînd îmi face vizită „inspirația“ în camera de lucru, îi dau papucii mei. Ca să se simtă ca la ea acasă.

*

Cînd mi-oi strînge în brațe — o dată numai în viață — inspirația, cum știu eu că aş putea (*le cas échéant*) s-o fac, pîrîie oasele literaturii.

*

Neavînd nici un costum de haine în „gardirop“, la banchetul de aseară al *Urzicii* (mare gală, mare — doi miniștri, doi) m-am dus îmbrăcat cu un costum luat împrumut de la frate-meu. Deci : *L'habit ne fait pas le moine. Il fait, le rédacteur en chef.*

*

Eu nu mi-am părăsit niciodată amantele. Le-am lăsat pe ele să dezerteze.

*

Fumez ca un Mare Vizir și tușesc ca un și mai mare măgar.

*

— Nimic, nene Gogule, nu poate să fie mai bun pe lume decît o femeie goală pe care o ai în brațe.

— Ce vorbești ? Dar despre o pereche de „crenviști“ ce-ai zice ? Cu hrean ?

★

După fiecare război, Capitala furnizează „eroii“, și provincia văduvele de război.

★

Dacă ar fi cunoscut bine limba franceză, Napoleon n-ar fi făcut atîtea greșeli, cînd a vrut să redacteze o nouă istorie a Franței.

★

De cînd nu mai cîntă *Marseilleza*, vocea Franței nu se mai aude clar în Istorie.

★

Cînd toți soldații Franței au învățat *Marseilleza* pe dinafară, Istoria ei a mers ca pe note.

★

La Waterloo, Napoleon n-a fost înfrînt. A fost destituit din istorie.

★

Capul lui Ludovic al XVI-lea, regele Franței, nu s-a tăiat. S-a amputat din istoria ei.

★

Dacă aș fi fost împărat, abdicam, din prima zi, în favoarea mea, ca om.

★

Capetele încoronate guvernează numai în sinea lor, cînd adorm, și adorm numai în sinea altora, cînd guvernează.

26 februarie

În pieptul anului acesta care începe, primăvara e timpurie și suspectă, ca o tuse seacă de soare în pieptul unui adolescent.

*

Aștept marile noroaie de senin ale dezghețului, pe cerul lui de primăvară.

*

Prostia lirică mă înduioșează ; cea epică mă amuză, iar cea fără nici un fel de gen literar mă depășește.

*

În primele zile de primăvară, la toate colțurile de străzi te întâlnești cu cite un mănunchi de ghiocei care tirăște cite o țigancă după el, să ți-o vîndă, cu orice... preț.

*

Cei dîntii ghiocei ai primăverii înflorese în ochii văduvelor din ultimul sezon.

*

Ghioceii n-au parfum propriu, pentru că în potirul lor se presimte parfumul tuturor florilor viitoare:

*

Ghioceii au ieșit în recreație pe străzile Capitalei.

*

Cea mai tristă zi de iarnă este prima ei zi de primăvară.

*

Clocotul anonim al sevelor, în păduri, cînd simt, pe creștetele chele, primele mîngîieri ale soarelui de primăvară...

*

De la o vîrstă încolo, autorii de tragedii, în viață, înțetează de a le mai serie. Încep să le trăiască. Și cei de comedie, să le joace.

★

Sărăcia a iubit întotdeauna pe poeți și pe artiști. Ba, uneori, i-a iubit atît de mult, încît i-a omorît cu dragostea.

★

Dacă aș fi fost dresor (cum am văzut, în Place Blanche, la Paris, un celebru dresor de purici), visul meu „de artă“ în materie ar fi fost să fac un cor bărbătesc pe patru voci, din greieri dresați.

★

Greierii nu cîntă după ureche. Sînt „notiștii“ propriilor lor partituri.

★

De ce să nu dau mărgăritare și la porci, dacă „este“. Poate, cu timpul, ar începe să le prefere borhotului nativ.

★

Toamna, pe ploaie, aproape de amurg, întorcîndu-mă cu un amic de la înmormîntarea unui prieten comun, am întîlnit o femeie tînără, frumoasă și solitară — în doliu mare — pe una din alei. Amicul meu a salutat-o.

— Cine e ? l-am întrebat eu.

— Văduva unui cunoscut al meu, inginerul X. A murit acum șase luni și în fiecare zi văduva vine la cimitir.

— Mult trebuie să-l fi iubit, am zis eu.

— Nu, că nu se duce la mormîntul lui bărbatu-său. Se duce la mormîntul fostului ei amant, care a murit acum trei ani.

★

Ce-mi pasă că o să „mă continui“ în fiul meu, dacă n-o să trăiesc să mă văd perpetuat în el.

★

Viața are numai cap (cînd începe) și coadă (cînd se sfîrșește). Restul ei clatină din cap spre coadă și ea dă din coadă spre cap.

*

Cum să nu fii pesimist, dacă mori, pînă la urmă ?

*

Ah ! Ce optimist aş fi în viaţă, dacă aş şti că e eternă !...

*

Toţi morţii regretă viaţa. Dovadă că se învineteşc de necaz, de îndată ce n-o mai au.

*

Viaţa : circulaţia singelui între două crize de eternitate.

*

Mortul îmbălsămat umblă cu paşaport fals la vămile văzduhului.

*

La vămile văzduhului, nimeni n-are nimic de declarat.

(*)

Cu fiecare primăvară nouă, toate celelalte defuncte înfloreşc, prealabil, în cinstea ei. Ca nişte rude care vin s-o întîmpine la gară, cu două ore înainte de sosirea trenului în staţie.

*

Ciorapii anotimpurilor :

Primăvara umblă în şosete ; vara, cu picioarele goale ; toamna, cu ciorapi, şi iarna în şosete peste ciorapi.

*

Ciocîrliile cîntă numai ca să-şi dea o contenenţă, în înălţimile aurorei. Pe pămînt, umblă după viermi...

*

Canarii născuţi în cuşcă cîntă după ureche, nu după natură.

★

Colivia e cea mai elocventă dovadă de dragoste a omului pentru păsările cîntătoare.

★

Privighetorile fac solfegii de lună în gîtlej. Și curcării, din același material, în gușă.

★

Animalele sînt ca și cărțile. Vorbesc, fără să aibă grai personal. Totul e să știi, întii, să citești în general și, pe urmă, să înveți să citești pe fiecare în parte.

★

Cînd am citit *Cartea de la San Michele*, cei doi cîini ai mei de pe vremuri (Sandra și Nero, care nu se despărțeau de fotoliul meu de lectură) i-au lins copertele. Pe cuvîntul meu de onoare, dacă nu spun „purul adevăr“. (Și nici măcar n-o citisem cu glas tare, ca să cred, eventual, că au auzit-o.) Se vede, însă, ori că au „simțit-o“, ori că — printr-o splendidă coincidență — i-au adus supremul omagiu al necuvîntătoarelor din text.

★

Cînd mă gîndesc la „cîinii mei“, latră amintirile din mine la luna plină și duioasă a trecutului, care se plimbă, clorotică, peste nesfîrșitele cîmpii de oase reci, de toate dimensiunile raselor canine.

★

Toți cîinii mei au lătrat oamenii, numai în numele meu...

★

Viitorul se verifică retrospectiv. Există, deci, prin trecut.

★

Marile dureri nu se măsoară cu metrul. Numai cu caratul, ca și briliantele.

*

Am preferat o perlă de femeie, tuturor femeilor cu perle.

*

Femeia aceasta are atâtea perle, încît pare o perlă cu un colier de femeie la gît.

*

Cînd ești însurat cu o perlă de femeie, iubite bijutier, păzește-te de clienții ei, nu de ai tăi.

*

Numai un mare poet ca Villon putea să scrie un „Mic testament“ de proporțiile celui pe care l-a scris.

*

Recitesc pe Voltaire, pentru a nu știu cîta oară. Doar pe mine m-am mai recitat atît. Și mai mare „compliment“ nu pot să-i fac.

*

Unii oameni au diaree la vorbă. Alții, vervă !

*

Mi-e dor de o plimbare cu sania cu clopoței, într-o dimineată cu soare și cu ger mai tare ca el, pe un drum cu zăpezile aspre și lucioase, sub tălpici. Și, la capătul drumului, să mă întîmpine o cîrciumă, cu căciulă albă de oaie peste șindrila și cu un tuci cu țuică fiartă, în odăița de-alături, cu mese albe, frecate cu moloz, și cu plocade — spălate vara, la dîrstă — pe cele două paturi „din părți“.

Și un cîrciumar îndesat jumătate în obielele calde din cizme și jumătate în cojocul brașovenesc, cu floricele de arniciuri colorate, la buzunare... Și cu treizeci de ani mai puțin la număr, decît ăștia pe care îi am acum, cînd în-scriu această dorință.

★

În primele ei zile, primăvara e perfidă ca orice femeie care începe cu făgăduieli mari de la început.

★

Nu-mi place primăvara cînd începe. Parcă e cu doliu alb de mort, în fiecare poartă unde sînt fete bolnave...

★

Trăiesc provizoriu, numai între clipele cînd nu mă gîndesc la moarte.

★

Toți trăim provizoriu, ca să murim definitiv.

★

Primăvara, moartea e mai mult decît odioasă. E tristă.

1 martie

Iarna a început azi o violență contraofensivă împotriva primăverii mult înaintată în liniile ei. Peste cîteva zile, se așteaptă comunicatul oficial al soarelui. Credem a ști, din sorginte autorizată, că victoria finală de miine va fi de partea învinșilor de azi.

★

De 1 martie, iarna ninge peste mărtișoarele negustorilor ambulanți, puzderia ei de mărtișoare albe și gratuite.

★

Marii oratori, cînd se urcă la tribună, înainte de a începe să vorbească, au ceva din solemnitatea calmă și tragică a gurilor de tun înainte de a trage.

★

Nu toți porumbeii din lume sînt născuți în piața San-Marco de la Veneția.

★

Pe vremea ghilotinei era imprudent să oferi mărtișoare, fiindcă atrăgeau atenția asupra gîtului care urma să le poarte. De-atunci, mărtișoarele au început să se poarte la mîină.

★

Dintre toate pedepsele cu moartea, cea mai grea este comutarea ei în muncă silnică pe viață.

2: martie

Viscol, ger, zăpadă! După o primăvară precoce, o iarnă tardivă. Noroc că n-am crezut nici în prima, după cum n-am nici un fel de încredere nici în ultima.

★

Iarna de-acuma parcă are perucă de zăpadă.

★

Peste cîteva zile (în legătură cu ce-am scris mai sus), primăvara va ieși cu capul gol pe stradă.

★

Dincolo de ferestrele mele dinspre stradă, urlă cri-vățul, vînturînd ninsorile în subordine.

★

Acum, cînd ninge și aud „viscolul“ de-afară răbufnind în ferestre, mă dau cu sania gîndului „pe derdelușurile“ amintirilor.

★

Cînd ninge afară, mă troienesc amintirile în casă.

★

Ningea, ca în marile ierni ale Cîmpulungului. În sania lui Tonghiosu (birjarul tinereților mele), „în fund“ sta mama (scoasă cu sila din casă, fiindcă nu ieșea nici-

odată dincolo de poarta ei) și cu tata (fericit, ca la fiecare ninsoare, sub căciulița lui de biber).

Pe *tălpica* din spatele săniei — în picioare — stam eu și cu Sică Alexandrescu (venise să „lucrăm“ la Cîmpulung). Ne-am fotografiat, la întoarcerea din excursie (care se terminase la „podul de la fabrica de hîrtie“) și fotografia aceasta o păstrez. Niciodată n-a nins așa, peste cineva, într-o sanie, fie ea chiar Cîmpulungeană. Parcă sîntem cinci Moș Crăciuni (cu Tonghiosu, birjarul, *y compris*), îmbrăcați civil și ninși de parcă am fi fost în uniformă !

*

La capătul gerului, dă-mi o țuică fiartă. Și, la începutul ei, (cînd o beau acasă) dă-mi și un început de ger... Altminteri, chiar dacă frige, o să mi se pară rece.

*

De cînd e borțoasă, pisica mea nu mai toarce. Tricotează pentru puii viitori.

*

Ultimul meu ciine — actualmente — este un cățel. Și cînd te gîndești că „primul meu cățel“ au fost doi dogi !

*

Dezlegarea „semnelor“ :

- Tu, ce-nseamnă cînd mă mănîncă mîna stîngă ?
- Iei bani.
- Și dreapta ?
- Dai !
- Dar cînd mă mănîncă amîndouă mîinile ?
- Ai rîie !

*

Cînd ți se bate ochiul drept, spală-l cu acid boric ; cînd începe să ți se bată și stîngul, pune „colir“ ; iar cînd încep să ți se bată amîndoi, du-te imediat la oculist.

*

Dacă îți țiuie o ureche, auzi ceva de bine. Dacă-ți țiuie amîndouă, nu mai auzi nimic, nici măcar de rău.

*

Dacă te întilnești cu un spîn, pune-i cioc, înainte ca să-ți pună el barbă.

*

Cînd umblă porcul cu paiul în gură, înseamnă că trebuie să-i cumperi porumb, că-i e foame.

*

Cînd își face barza cuibul pe coșul casei tale, ai grijă de grădina nevestii, ca să nu te trezești cu un copil din flori în ea.

3 martie

Iarna se menține și azi. Se vede, însă, după neseriozitatea zăpezii că e numai o chestie de ambiție albă.

*

Plictiseala, ca și cancerul, se ameliorează. Nu se vindecă însă niciodată.

*

Cu toată fantezia mea, cînd n-am bani, îmi e imposibil să-mi închipui că aş avea.

*

Fantezia săracului e plină de bani.

*

Fantezia merge pînă la bani. De acolo înainte, devine aritmetică.

*

Săracii au inventat „țifrele“ și bogații registrele.

★

Fiecare zi viitoare mi-e dragă, numai fiindcă știu că, într-o zi, o să fie trecută.

★

Orice trecut a fost, cîndva, viitor.

★

Viața sigură este numai cea pe care ai trăit-o! Cea care îi urmează este, totdeauna, probabilă.

★

Cînd te gîndești noaptea la ochii iubitei, luna are genele răsfrînte.

★

Aș vrea să mai iubesc o ultimă oară, numai ca să văd dacă țin minte exact cum era prima dată.

★

Prima iubire, dacă nu e „o dragoste nenorocită“, înseamnă că a fost a doua.

★

Ultima mea dragoste va fi amintirea celei dintîi.

★

Am văzut o pisică călcată de un automobil. Un cîine arată incomparabil mai bine, în aceeași situație.

★

— Tu știai că și boii se sinucid ?

— Nu.

— E! Află, atunci, că Mișu Georgescu s-a împușcat, fiindcă l-a înșelat nevastă-sa.

★

Un cal scăpătat. A cîștigat *derby*-ul în 1942, la curse, și-acum trage la un camion cu sifoane...

★

Calul nu mănincă salam.

★

Calul de munte învață întâi să coboare și pe urmă își ia inima în dinți să urce.

4 martie

Duminicile sînt domnișoarele bătrîne ale săptămînii.

Pro domo

Astăzi de dimineață am asistat la „ceremonia“ investirii lui Bobiță cu cravata de pionier. Tot timpul (privindu-l în rînd, fin, atent și disciplinat) m-am gîndit la cravata mea de cercetaș de-acum patruzeci de ani. La cravata cea dintîi a copilăriei mele ! Și, toată ziua, am fredonat „Marșul Cercetașilor“. (Text : Cincinat Pavelescu ; muzica : Alfons Castaldi ; emoția : Tudor Mușatescu.)

Fapte diverse

Aflu că, de curînd, a murit compozitorul și doctorul Borgovan. Un vechi și „subțire“ cunoscut, autorul unui „celebru“ *Cîntec de leagăn*, pe versurile lui St. O. Iosif. Dumnezeu să i-l cînte pentru somnul lui de veci.

★

Vulcanii : certificate „de mahala“ pentru actele de stare civilă ale originii pămîntului.

★

Admirabilă senzație de ușurare trebuie să ai, cînd ești epicentrul unui cutremur care se produce pe „unde“ ai oarecare interes.

★

Buletinul de populație al pământului: vîrsta : patru ere ; părinți : n-are ; profesiunea : planetă ; semne particulare : Capul Bunei Speranțe spart ; starea materială : doi poli.

★

Pămîntul va trăi toată viața din doi poli... Numai că îi are în permanență necheltuiți.

★

De cîte ori trec prin Cișmigiul înflorit, parcă sînt student la litere... Și ori de cîte ori trec prin el nins, parcă sint în filosofie.

★

Toate examenele universitare mi le-am pregătit în Cișmigiu. Așa că ar fi fost drept ca pe diploma de licență să mi se fi scris : „Licențiat în litere, filozofie și Cișmigiu !“

★

Examenele, la facultate, se pregătesc în Cișmigiu și corigențele lor se prepară acasă, în provincie, sub zarzărul ori vișinul din curte.

★

În multe din piesele mele de teatru am pus muzica militară să cînte, nu atît pentru personagiile ei, cît pentru mine, personal.

★

În Cîmpulungul copilăriei mele, vara nu începea după calendar. Începea în prima zi cînd muzica militară a Regimentului 30 Inf. „da“ primul marș în Grădina Publică... Și vacanța mare se termina cu ultimul ei marș, cînd începeau să cadă castanele dezghiocate peste clarinetele muzicanților.

*

Muzica militară : alămurile prin care trecutul își cântă potpuriul grădinilor publice și defuncte, în soarele trist al amintirilor din marile ei vacanțe provinciale.

*

Poeții se nasc în provincie... În capitală se nasc numai literații.

*

În primele mele nopți bucureștene, dormeam cu provincia sub pernă și mi-o închideam, înainte să mă culc, deasupra, pe puia.

*

Cele dintii versuri îți înnoadă prima lavalieră la gît.

*

Sînt ceasuri în care încă mai gîndesc în metru antic.

*

Cred că eu, în definitiv, nu sînt decît o cronică rimată a propriilor mele elegii.

*

Marea artă a scriitorului de teatru este să reducă „tragediile“ la proporțiile unui *skatch* și să ridice *skatch*-urile la rangul de tragedii. Și să vadă comicul în drame și dramaticul în comedie. Iar din „deșeurile“ acestor operațiuni de fabricație intimă să facă farse : nu publicului, ci *pen-tru* public.

*

Autorul dramatic poate să aibă numai talent, la prima piesă, chiar dacă n-are „meserie“, dar este obligat să aibă meserie, la toate celelalte, chiar dacă nu mai are talent.

*

Nici o „meserie“ literară nu este mai grea și mai mi-găloasă decît aceea de autor dramatic. Se aseamănă cu a ceasornicarului, care — chiar lucrînd la ceasuri de aur

— dacă nu știe să le potrivească toate roțițele și angrenajele intime, de metal mai puțin prețios, ceasul nu va merge, nu va avea viață, cu toate caratele materialului din care a fost făcut.

*

Înainte de a pune „probleme“ autorului, teatrul îi pune condiții.

*

Legile teatrului sînt înseși legile lui vitale. A i le aboli, înseamnă a-l amputa. A-l face, deci, infirm, din oficiu.

*

Toate formulele, curente, școlile dramatice etc. nu au izbutit să schimbe legile implacabile ale teatrului. Nu au reușit nici măcar să facă un „teatru nou“. Fiindcă, cel vechi, e întotdeauna contemporan cu viața și, prin urmare, mereu nou, la o riguroasă ordine a zilei, deopotrivă, de pe vremuri, ca și de-acum.

Viața de totdeauna și cu reprezentanții ei, în timpul respectiv, a fost primul autor dramatic al pieselor în care s-a înscris, s-a comentat și s-a înregistrat, și pe liniile ei generale, și pe cele de „cazuri“ izolate. Teatrul dirijat pe un singur aspect al vieții sau pe o anume problemă a ei, dintr-un anume moment (neglijînd pe celelalte, ignorîndu-le sau omițîndu-le intenționat), nu poate fi viabil. Ca un om care ar pretinde să se nască numai picior, ori plămîni și să trăiască, totuși, la fel ca ceilalți oameni întregi.

*

Nu îmi „adun“ niciodată gîndurile, că ne facem prea mulți.

*

Nu gîndesc la oră fixă, fiindcă — viața mea — n-a avut niciodată ceas la briu.

*

N-am trăit în timp. Numai între timp.

De cîte ori mă joc cu unele cuvinte (în jocurile mele cu vorbele), sînt unele pe care îmi vine să le strîng de gît. Cum ar fi, de exemplu, Moartea. (Ca să mă refer numai la generalităţi.)

★

Cînd scriu, scaunul meu e tron şi domnesc peste un popor de pagini albe.

★

Scriitorii nu mor, abdică.

★

Iarna, peste albele zăpezi ale paginilor nescrise, gîndurile circulă în şubă şi cu bumbac în urechi.

★

Dîrdii de cald. (Fireşte, cînd am febră mare.)

★

Aş vrea ca în primul somn de pionier al băiatului meu, în noaptea asta să defileze toate cõhortele de cercetaşi despre care i-am povestit azi.

★

Fiul meu nu mă visează niciodată. Şi ce mă enervează, este că mi-o spune mereu...

★

Aş vrea ca în toate visurile băiatului meu să figurez şi eu. Orice... Numai să fiu şi eu acolo, ca să ştie că — şi în vis — sînt prezent ca să am grijă de el.

★

Zilele trecute, Bobiţă mi-a povestit că „a visat un vis“ în care se făcea că umbla fără mîini pe o motocicletă şi, la un moment dat, „m-am răsturnat la o cotitură“.

— Şi te-ai lovit ? l-am întrebat.

*

Dacă aş fi avut astăzi bani în buzunar, era cît pe-acum să-mi cumpăr nişte flori, ca să le am pe masa de lucru.

*

De cînd m-am restrîns la buzunar, am început să am vederi mult mai largi asupra mizeriei.

*

Pe duşmani îi simt ; pe prieteni îi presimt.

*

Nu mi-am cunoscut duşmanii, fiindcă niciodată nu mi-au ieşit în faţă. Totdeauna mi-au ieşit numai în spate. Şi, cu spatele, nu văd.

*

Singurătăţile mele „hieratice“ sînt mult mai populate decît staţiunile climaterice vara. Şi „se petrece“ mult mai bine.

*

Astăzi, în Cişmigiu, zăpada asta tardivă mirosea a liliac alb ţinut în frigider.

*

Foştii ofiţeri de cavalerie scoşi la pensie, cînd merg prin Cişmigiu, parcă ar călări ponei liliputani între gambe.

*

Un adevărat fost ofiţer de cavalerie trebuie să-şi necheze amintirile dacă vrea să şi le scrie.

10 martie

Pro domo

Nu sînt sănătos, fără să fiu bolnav. E cea mai gravă maladie.

Astă-seară, prietenul lui Annie — Romnovaky — și-a sărbătorit, acasă, la noi (cu prietenii și invitații lui), patruzeci de ani.

Cred că l-a costat mai mult „sărbătorirea“ decît vîrsta pe care a împlinit-o.

16 martie

Primăvara se simte peste tot și nu se vede nicăieri. E ca un prunc care a început să zvicnească în pîntecul mamei, existent, dar încă nereal.

*

Lacul : vopsea cu mănuși „glacée“.

*

Ori de cîte ori sînt „serios“, am o poftă nebună, după aceea, să mă distrez pe contul meu.

*

Paradoxul este, în felul lui, o foarte înaintată și subțire filosofie.

*

N-am mai scris „literatură“ de două săptămîni, din respect pentru lipsa mea de inspirație.

*

Astă-seară pe la șase și jumătate, *entre chien et loup* (după o „neîșire gripală“ de cinci zile, din casă) am pornit-o spre Șosea, ca să-mi plimb singurătatea, cu fularul răsucit la gît și cu mîinile adîncite, gînditor, în buzunarele „demiului“. De la „Capul Podului“ unde capitulează, sub cizmele de iuft ale agenților de circulație, asfalturile citadine ale metropolei, primăvara a început să-și semnalizeze prezența pe alei, ca o ceață insinuantă și amabilă, amestecată de propriile-i culturi de violete, cu parfum literar și petale nedumerite de velur subțire.

Crengile teilor își strîngeau — crepuscular — vastele singurătăți la piept și, în marea liniște a îmbrățișării dintre ramuri, se auzeau, parcă, mugurii de miine, pocnind anonim și stîlat sub năvala albă a florilor lăuntrice.

Mi-am interzis să mă gîndesc la ceva anume, pînă la prima bancă, pe care, ajungînd-o, m-am făcut totuși că n-o observ. Așa cum am făcut și cu a doua și cu a treia și cu toate celelalte, care-și odihneau melancoliile tatuante și poleite de luna plină care răsărea — rece și somptuoasă — dinspre „Lacuri“. A fost o plimbare „truveră“ și aproape nocturnă de-a lungul căreia am circulat, înfășurat în mine însumi, ca într-o pelerină romantică.

★

Luna s-a urcat cu mine în autobuz, la aceeași stație.

★

Păzește-ți capul de curent și mintea de curente.

★

— Ce-ai mîncat aseară, barde ?

— La cantină, cartofi și, pe urmă, în drum spre casă, stele.

★

Singura infracțiune pe care am comis-o față de legile zilei este că nu mi-am declarat aurul din mine și l-am dosit.

★

Aș fi curios să știu dacă peștii, cînd mîncă un om, au tacîmuri speciale „de om“, cum avem noi tacîmuri speciale pentru pește.

★

În general, icrele negre mai mult se comentează, decît se mîncă.

★

Icrele negre : moruni și nisetri mici, în doliu mare după ei.

*

De cînd a început să împrîmăvăreze, mi-e dor de iarna viitoare.

*

Îmi behăie stomacul după un miel de primăvară.

*

Au început să iasă mieii. Numai din mă-sa, însă, La măcelării se vînd fulgi de ovăz.

*

Istoria nu se scrie. Se dictează.

*

Știu eu că istoria se repetă. Dar cu alții care pot să constate că s-a repetat.

*

Nu mi-e teamă de moarte. Dar nici nu pot să spun că mi-e absolut indiferentă.

*

Mă încăpățînez să trăiesc, numai din curiozitatea de a vedea ce ar fi putut să se întîmple după ce aș fi murit.

*

În aceeași oglindă — cînd mă privesc — îmi văd, alternativ, ori dușmanul meu de moarte, ori marele meu prieten de viață.

*

M-am distrus cu propriile mele tîrnăcoape, ca să mă reclădesc cum vreau eu (după planurile mele personale) din fostele mele cărămizi. Și, asta, ca să pot locui comod și să mă simt bine în mine însumi.

*

Nu mai vreau să lupt cu viața, că nu e leală pe ring. Pune piedică, ca pe maidan.

★

Viața visează adevărat numai pe maidanele lumii.

★

Bancherii mor, în majoritatea cazurilor, de cord, fiindcă nu iau în considerație decât pulsul pieții și tensiunea Bursei, neglijându-le pe-ale lor.

★

Pe vremuri — în studenția mea — unul, Embiricos, mare armator și „ecșportator“ din Brăila sau Galați, primind o telegramă prin care i se anunța reușita unei afaceri fabuloase, a murit de bucurie, cu telegrama în mână, drept care, la înmormântarea lui, toată lumea s-a prăpădit de rîs.

★

Parfumul : „memoriile“ florilor galante și „jurnalul“ florilor oneste.

★

Parfumul : rapsodul florilor necîntate.

★

Nu vizitați niciodată teascurile unei „fabrici“ de parfum. Acolo e abatorul florilor.

★

Parfumul nu miroase niciodată a o singură floare. Chiar cînd este extras din aceleași flori, miroase a mai multe altele, nedumerite asupra originii lor etnice.

★

- De ce te „parfumezi“, Mache, pă corp ?
- Ca să îmi put și a altcevașilea decît a mine !

★

Apa de „Colonia“ : parfum crescut la orfelinat. Mi-roase a părinți absenți.

★

Apa de „Colonia“ a făcut parfumul să încrunte din sprincene și să se concentreze asupra propriei lui probleme.

★

E destul să-ți pui o picătură de parfum sub nas, pentru ca să ți se pară că toată lumea miroase bine.

★

Am „adorat“ parfumurile, fiindcă le-am descifrat înțelesul, nu compoziția.

★

Parfumul se naște, trăiește și moare, ca omul. Dar ce frumos miroase flaconul gol la înmormintarea ultimului strop din el.

★

Primul meu parfum „provincial“ (aveam șaisprezece ani, când mi-am cumpărat întâiul flacon) se numea *Bois sacré*, fabricantul Guéldy. Și când m-am parfumat pentru întâia oară (pe cravată, după urechi, pe reverurile vestonului și la ceafă) cu el, în vederea *rendes-vous*-ului pe care îl aveam pe Gruitul nins, sub coplesitoarea iarnă cîmpulungeană, Zoica, de cum i-am strecurat brațul sub „brățuc“, ca să ne ningă „la braț“, mi-a spus așa :

— Tu ai ceva foarte schimbat azi ! (Și m-a adulmecat cu nările.) Nu mai miroși a ține. Miroși a drogherie !

— M-am parfumat, am răspuns eu vexat. Și e un parfum foarte bun ! ...Guéldy ! *Bois Sacré* !...

— O fi, a replicat ea, dar când te mai întâlnești cu mine, să nu te mai „dai“ cu el. Parcă merg cu un tub de pastă de dinți la braț.

Ofensa m-a înghețat integral. Am tăcut, cu mîna jiginită pe brațul ei, mergînd năuci prin ninsoare.

— Phiu ! Dar infect e ! a mai adăugat ea, după ce ne-am oprit o clipă să ne sărutăm, întregi, drepți, ninși și lipiți de la șoșoni pînă la căciulite.

Și totuși, în aceeași seară, în patul meu de îndrăgostit, urmele parfumului rămase pe mine, mie mi-au mi-

rosit a ea, a Zoica Mirea. A sărutarea noastră, lungă cât noi, lipiți și încleștați în visul cald și umed al buzelor, sub vârtejul dumnezeiesc și oblu al zăpezilor năuce.

★

Al doilea și ultimul parfum al meu se numește *Cuir de Russie*. L-am adoptat adult și l-am păstrat pînă azi, bătrîn. Și n-o să-l schimb, pînă — cine știe cînd — defunct.

Ultimul flacon l-am „epuizat“ astă-vară și, actualmente, nu se mai poate găsi altul pe piață. Și totuși, e destul să mă gîndesc la el, ca să-mi miroasă bine. Fiindcă, dacă ultimii stropi mi s-au evaporat de pe haine, de pe batiste, de pe pijamale și de pe piele, mi-a rămas, totuși, îmbibat, à *jamais*, în cutele amintirii. Și „aia“ își păstrează parfumul etern, cum își păstrează o rochie de bunică opoponaxul veșnic, în corsajul sînilor de altădată.

★

Niciodată nu mi-e teamă de „ziua de mîine“. Am atîția „îeri“ la cămară !!!

★

— Vaai, cum v-ați schimbat, maestre ! Era nici să nu vă recunoșc.

— Am îmbătrînit chiar atît de mult, de cînd nu ne-am mai văzut ?

— Da de unde ! Arătați foarte bine.. V-ați schimbat însă numai puțin în rău.

★

De cîtva timp recitesc pe Voltaire „complet“ și mă indignez, în sinea mea, de norocul pe care l-au avut unii „confrăți“ să trăiască pe vremea cînd au trăit.

Phiuu ! Ce mai Voltaire aș fi ajuns eu, dacă trăiam pe vremea lui, dar cu condiția să fi putut scrie cum știu eu, *azi*.

★

Voltaire a avut toate defectele omului de rînd și o singură calitate a omului excepțional : geniul.

★

Se spune (și dacă nu se spune, spun eu) că una din amantele lui Ludovic al XIV-lea, observîndu-l fără perucă, „la așternut“, ar fi exclamat :

— Vai, Sire ! Și eu care credeam că peruca Majestății Voastre e naturală !

★

Acum treizeci de ani (pardon de expresie !) am început să scriu cu Camil Petrescu o piesă : *Secretul paradoxelor*. (Al cărei manuscris l-am pierdut eu, în rapidul „Constanța — București“.) Îmi propun să reiau acest titlu, căruia să-i anexas un alt subiect, din cel vechi nemaia-mintindu-mi aproape nimic. Bineînțeles, piesa asta o voi scrie fără Camil, ca și cea pierdută, pe care o scrisesem (două acte) în „strînsă“ colaborare.

17 martie

Pro domo

Azi a fost sîmbăta Sf. Teodor, onomastica mea. Am sărbătorit-o seara — cu Dinu, Pompa și Irina — într-o caldă și somptuoasă mizerie viticolă și alimentară. În schimb, s-a făcut o adevărată risipă (orgie chiar, i-aș zice) literară, care a culminat prin mărturisirile poetice ale celor mai vechi amici ai mei.

Insemnări

Ploaia : apă desculță, lipăind pe trotuarele orașului.

★

Cînd îți bănuiam sîinii sub bluză, puteam să jur că sînt numai doi. După ce i-am mîngiat, m-am convins că fusesem nedrept cu ei. Erau mult mai numeroși.

★

În zilele acestea pregătitoare de primăvară se simte ofensiva viitoare a florilor și se afirmă hotărîrea mea de a mă preda — sub iureșul lor — fără luptă.

★

Trăiesc complet în afară de „marile“ evenimente politice ale momentului, în care istoria lumii își pregătește o ediție complet nouă, sau una veche revăzută și chiar adăugită.

O voi citi după apariție — și într-un caz și în altul — bineînțeles, dacă atunci mă voi mai putea număra printre cititorii ei.

★

Adevărata tinerețe a bărbatului începe imediat după ce a trecut, și a femeii se sfîrșește mult mai tîrziu, după ce s-a isprăvit.

★

Transcriere după un Caiet de însemnări, găsit la arhivă:

București, 31 ianuarie 1949

Nu mai țin minte de cînd nu mi-am mai scris „jurnalului“, ca să-i zic așa, deși numai zilnic, jurnalist, n-a fost. Am impresia că ultimele pagini le-am scris astătoamnă, la vie. Mă tenta, poate, ca să „îndeplinesc“ aceste notițe, totdeauna nocturne, și „agenda“ de birou, mare, cu datele tipărite și filele de hîrtie bună, agendă care se află, totdeauna, la îndemîină, pe biroul meu. Era un fel de invitație tacită a imprimatului care mă determina, de cele mai multe ori, să-l deschid la pagina cu ziua menționată deasupra și să scriu — numai pentru plăcerea de a răspunde acestei invitații — tot ce-am scris pînă acuma, fără coadă și, mai ales, fără cap (al meu, nu al manuscrisului). Nu-mi propun niciodată să însemn în aceste pagini, pe care le reiau (pînă cînd?), ceva anu-

me. Nu vreau să fac în ele nici cronica veacului și, mai ales, nici literatură, ca unul care — nu e așa — sînt de meserie. Nu știu nici eu exact de ce scriu, cînd scriu și de ce nu mai scriu, cînd nu mai scriu. Mă gîndesc, poate, că dincolo de scrisul meu profesional (pe care l-am părăsit totalmente de citva timp) simt — ca un boboc de nufăr care dă buzna, la capătul lujerului, crispat în cătușele lui lichide — nevoia să sparg apele convenționale ale meseriei mele și să notez ceva, pentru mine personal, pentru hronicul vieții mele de „simplu muritor“, care, în marea și totala lui singurătate, simte nevoia (totuși o simte) să vorbească cu cineva. Măcar... în scris.

Dracul știe care o fi adevărul, care o fi resortul intim, șurubul secret care — strîngîndu-se ori desucindu-se — mă face, cîteodată, să iau tocul în mîină și să notez — în pagini ca astea — tot ce scapă din vîrfurile penitei.

Presimt (și e logic să fie așa) că n-o să trăiesc pînă cînd băiatul meu o să ajungă vîrsta ochilor care văd singuri, a minții care judecă fără *Fräulein* și a pașilor care susțin — ei înșiși — propriul lor mers în viață. Și-atunci îmi zic că scriu, poate, pentru ochii de mai tîrziu ai băiatului meu. Pentru ochii pe care n-o să-i mai văd și care, cîteodată, poate, vor rămîne — mari și sticloși — în fumul amintirii mele.

Băiatul meu vreau să mă cunoască, să mă descifreze, măcar din rîndurile astea, în litera căroră — în fiecare literă a vorbelor care le înfiripă — a bătut inima mea. Vreau să mă deslușească și să mă închege — dacă asta o să-l intereseze — din orice și din toate, așa cum am fost eu „de-adevărat“. Și însemnările mele din aceste pagini răzlețe îl pot ajuta mult. Mai mult chiar decît amintirile cu care va rămîne după mine.

În el, în puiul acesta, mi-am pus tot ce-am avut mai de preț din marea, modesta și anonimă mea comoară. Este *safe*-ul pe care îl las lumii și vieții, cu tot ce am putut să agonisesc mai bun, mai ales și mai curat din mine. E darul cel mai important pe care îl fac vieții pe care am cinstit-o și oamenilor ei pe care i-am iubit, pe toți laolaltă și deopotrivă.

Băiatul meu e cîntecul meu moral de lebădă, într-o transcriere muzicală de Debussy.

Și dacă nu mă opresc și continui să scriu despre băiatul meu și însemnătatea lui în viața unui înamorat de toate stelele, sînt sigur că mă apucă dimineața, fără să fi început să spun ceva...

Și acuma, trebuie să-mi menajez somnul. Noapțile, adică. *Trebuie*, și nu știe nimeni din jurul meu, să încep să mi le dorm. Să dau gîndului năuc și trupului istovit odihna de care, neapărat, are nevoie ca să „dureze“ cît mai mult tătîcul. Tătîcul care e foarte bolnav, foarte ostenit și mai singur decît un lac — noaptea și iarna — într-un vîrf de iezer.

Sînt hotărît să mă îngrijesc cu doctori și medicamente, ca să lămuresc și să combat răul pe care îl simt în mine, întreg. Cu „moralul“ lupt eu singur. Cu restul, treaba doctorilor. Eu le pun „hoitul“ la dispoziție, decis să mă con-form, ba chiar să mă și supun...

1 februarie 1949

De cîtva timp (mi-a făcut stiloul „figura“ și nu pot să sufăr „murdăria“ sub nici o formă, deci scriu rîndurile mai rare, ca să întorc pagina mai repede) mi-am propus să-mi reiau activitatea la masa de lucru (activitate întreruptă o bună bucată de vreme) la diverse date, pe care mi le fixam singur și pe care, mărturisesc, nu le-am respectat. (Lucru care mi se întîmplă pentru prima dată în lunga mea „carieră“ profesională.) Motivele care au determinat aceste amînări sînt diverse și, în mare parte, cunoscute de către subsemnatul. Ele, *dinsele*, le-aș zice, pot face oricînd obiectul unei „cărți“ de sine stătătoare. O carte a zădărniceii, a renunțării, a plictiselii și a atîtor altele care se înscriu obligatoriu în contemporan și pe care brutalitatea fermă și dezarmantă a acestuia le determină.

În „marile“ și intimele mele ceasuri de singurătate și „autointervievare“, trecute — inert și condamnable — în berjera mea de lîngă fereastră, cu ochii la masa de lucru fără stăpîn și la caietele mele, de pe aceasta, uitate sub

chitanțele de apă, de fisc, de lumină și de alte multe asemenea *ejusdem farinae*, mi-am făcut aspre reproșuri și mi-am adresat, răspicat, amare și vexatorii acuzații. Ca să mă conving să reiau tocul, mi-am ținut lungi și (cred) foarte interesante prelegeri. Am pus — ca un strateg — pe o hartă de birou, față în față, batalioanele respective de argumente contrarii. Am dat și lupte. Am avut morți și răniți, am avut ofensive și retrageri, dar niciodată n-am avut o victorie *liniștită*, care să-mi permită să încep în-sorita reconstrucție din fostele umbre și ruine.

Strategul din berjeră, strategul la pensie, sau — mai exact spus — strategul „deblocat“, scos din odăjdiile uni-formei în care slujea și smuls de guler din fața hărților de creație deasupra cărora își roade, în fiecare seară și ziuă, coatele sufletului, se trezea dimineța, înțepenit în fumul acelorași țigări și acelorași nedumeriri.

Tocul rămânea mai departe util pentru socotelile coș-niței și pentru semnatul „chitanțelor“ trimise prealabil acolo unde sunau banii mei muncii, chitanțe care, de cele mai multe ori, se întorceau acasă, cu un cuvânt de scuză, ori de făgăduială pentru un „mai târziu“, totdeauna ne-fixat în timp.

Și, totuși, după multe și multe și foarte multe nopți „la berjeră“, punînd față în față viața și moartea (să nu te sperie cuvintele, Bobiță, dacă le citești vreodată, căci așa era), ocolindu-mi gîndurile și păzindu-mă să dau ochii cu inima, am decis să reiau tocul. Să încerc să mă re-obișnuiesc cu el, asemenea unui picior bolnav care a stat multă vreme în gips și în cîrji și care începe — vrea să înceapă — să atingă din nou pămîntul.

Drept care — căci amănuntele determină, după pă-rerea mea, marile „înfăptuiri“ — luni 31 ianuarie, adică ieri, mi-am pus deșteptătorul să sune la ora 8 dimineța, deși mă culcasem (am avut ședință de noapte „la ber-jeră“) numai cu două ceasuri înainte.

Și deșteptătorul și-a făcut datoria. A sunat la opt. Din pictele somnului trudnic și din fantezmele visurilor care nu mă cruță în nici o noapte, m-am desprins, recu-nosc, greu de tot. Veneam de foarte departe, tîrît ca un orb, ori un năuc, de mîna deșteptătorului.

S-a deșteptat, odată cu mine sau poate înaintea mea, și Kitty.

— Te duci undeva? m-a întrebat, îngînătă și ea, între somn și deșteptător.

— Da, am răspuns, sărind eroic direct în papucii de casă de lîngă pat. Mă duc în turnul meu de fildeș! Și fiindcă Kitty, cum era și firesc pentru somnul ei totdeauna agitat (pentru veghile mele nocturne) și puțin (pentru osteneala ei diurnă) nu înțelegea bine, închizînd toată problema în parantezele unui admirabil și devotat suris, m-am simțit dator să precizez (mai mult pentru mine decît pentru ea): Începînd de *astăzi*, luni 31 ianuarie 1949 mă reapuc de scris. *Je remonte dans ma tour d'ivoire.*

Mi-am făcut un program de lucru pe care, „*coûte que coûte*“, am să-l respect. (N.B. Mi se întîmplă foarte des să mă exprim în franțuzește, odată cu limba mea maternă. Aceasta, din două motive: întîi, fiindcă cele două limbi sînt surori și al doilea, fiindcă le *minuiesc* pe amîndouă *la perfecție*. Și mai am ceva de precizat, tot în această paranteză, și anume: deși știu că [...] poeții „au coborît demult din turnul lor de ivoriu“ și că asemenea „turnuri“ nu mai au dreptul să existe [...], mi-am permis, totuși, să întrebuițez această formulă damnată și perimată, cu impresia personală — rostind-o — că mînecele cămășii pe care o îmbrăcam se transformau în aripi albe (pardon de expresie, cămașa era de mătase albă, o ultimă cămașă de mătase albă) și că — în porumbarul pieptului meu — se auzea zvicnet de aripi gata să-și fluture batisatele de atîta timp prizoniere, în cinstea întoarcerii mele din neprecise și sumbre străinătăți la masa mea de lucru, cu filele odihnite, și dimineața jucîndu-și sinii goi și odihniți în ferestre.

Kitty nu mi-a răspuns. Ochii ei mari, buni, conjugali și frumoși și-au ascuns stînjeneii de velur negru sub pleoapele îngenate, ca să-i agite mai departe vîntul, neliniștea și basmul bogat al visului...

M-am îmbrăcat încet (cu „eternul“ meu *chandail*) și-am coborît în odaia mea de lucru, cu file albe, cu liniște lungă (căci așa este odaia) și cu soare, rece și limpede, rotunjit pe bibelouri, încrustat în aurul cărților legate și

înărmat în cadrele tablourilor, exact acolo unde ar fi trebuit să-i fie locul.

M-am așezat la „birou“... Mi-am pregătit țigările, mi-am ascuțit creioanele (deși nu scriu cu ele niciodată, le ascut numai), mi-am băut cafeaua turcească, fierbinte cum îmi place mie, mi-am pus cerneală în călimară și în clipa când, adunat dintre tîmple, am vrut să scriu prima vorbă pe hîrtie, a sunat telefonul în oficiu. Și, în același timp, a sunat și de la poartă.

Eu nu răspund mai niciodată la telefon. Și, cu atît mai puțin, mă duc să deschid poarta. (La noi e totdeauna încuiată.) Am așteptat, însă, și eu, și tocul, să ne spună Johanna (bucătăreasa) cine cheamă și cine a venit. Dar, ce s-o mai lungesc ? (Și, crede-mă, Bobiță, că nu fac „spirite“, ca să nu te întristezi tu cînd o să citești, dacă o să citești.) La prima repriză, la poartă a fost „apa“ și la telefon „fiscul“ (un funcționar amabil care îmi atrăgea atenția că azi e *ultima zi* pentru plata nu știu cărui impozit. Impozit pe care dacă nu-l plătești, ești *pasibil* de ocnă. Apa costa 1 300 lei și impozitul 8 100. Și eu aveam în buzunar 160 lei. Și-atunci, Bobiță dragă, spune și tu, cum era să fac ? Nici chiar Butuc, cel mai prost elev la aritmetică din clasa I „elementară“, n-ar fi putut să greșească o adunare în așa fel, încît 1 300 și cu 8 100 să facă 160 de lei.

Ăla cu apa mi-a lăsat o amenințare : că dacă mîine, cînd vine din nou, n-o plătesc, ne-o închide. Cum știi și tu, ne-a mai închis-o de-atîtea ori [...] Celălalt, funcționarul binecrescut, mi-a spus așa (prin Johanna, că eu nu m-am clintit de la „masa de lucru“) : „Să-i spui mătă, maestrului, că trebuie să plătească pînă azi, la ora 1,30“. Și a închis telefonul.

Eu am luat act de amîndouă „invitațiile“ și am aprins o țigară. Nu te mint, Bobiță !

Iarăși a sunat în față și (parcă ar fi fost vorbite soneriile) în același timp, telefonul.

Cred că am suris, în primul moment. Dar dacă tu, cu mînuțele tale de crin, mi-ai fi pipăit surîsul de pe buze, cred că te-ai fi speriat.

Tata avea surîsul rece, ca de mort.

Și iarăși Johanna s-a dus la poartă, și apoi a răspuns la telefon. Acuma, însă, se schimbaseră lucrurile : la poartă era lumina (2 820 lei) și la telefon proprietarul (10.000 de lei pe luna asta, încheiată la 20 ianuarie, afară de restanțele celelalte).

Buuuunn !...

Dacă nu plătesc lumina miine, când mai trece iarăși încasatorul, mi-o taie. Proprietarul nu m-a amenințat cu nimic. (Nu poate, de altminteri, după lege.) I-a spus, numai, Johannei că mă roagă să-i trimit oricât (că e bătrîn și nici cartofi prăjiți nu mai are pentru dejun). Că să-mi fie milă, fiindcă niciodată nu m-a plictisit și totdeauna a înțeles „situația“. (Așa este.)

M-am gândit imediat să-i trimit lui 160 de lei ai mei. Pentru cartofi prăjiți și piine și un pachet de țigări ar ajunge... Dar a sunat imediat lăptăreasa... Și pe urmă găzarul... Și pe urmă băiatul cu sifoanele. Așa cum este în fiecare luni rostul într-o gospodărie de oameni care își muncesc greu piinea și pot să răspundă oricînd de unde o au, cînd este, și de ce nu o au, cînd lipsește.

Și nu mai știu cine a sunat, dragă Bobiță. Nici ce-a mai vrut fiecare. Dar știu că a sunat, și a sunat tot timpul. Am rugat-o pe Johanna să spună ea ce vrea, ce poate. Să nu supere oamenii care își cereau dreptul lor și pe care — ține minte, băiatule — *nu din vina mea* nu puteam să li-l dau.

Și — într-acestea — soarele primei mele dimineți de întoarcere la masa de lucru s-a sleit în ferestre, a înghețat în bibelouri și lumina i-a rămas moartă în rame. Paginile mele, filele mele albe, atît de dorite, de visate și de luptate „cu mine însumi“ au rămas niște hîrtii albe, străine, sub fruntea mea aplecată peste ele. Și tocul, ca un semn de întrebare negru, mi-a îngenucheat învins între degete...

Cînd „mi-a venit rău“, tu, puiul meu, care m-ai luat primul în brațe, erai la masă. Venise prînzul și vestea că mi se furaseră banii — drepturile mele de autor, piinea noastră pentru o săptămînă — de la teatrul „Maria Filotti“, unde se joacă acuma piesa și existența mea. Am ieșit, după ce mi-a dat Muty cardiazol și am crezut că mă simt în putere, ca o năvală pe ușă. Dacă ajungeam la tea-

tru (și mai bine că n-am ajuns), cred că primul gît al oricăruia din tagma aia de hoți și de porci, primul gît care mi s-ar fi deslușit înaintea miinilor, l-aș fi strîns pînă l-aș fi subțiat ca pe o gumă cu care te joci. Dar pașii nu m-au dus decît pînă în grădinița de lingă noi. Acolo am căzut pe bancă și am stat pînă cînd — luptîndu-mă cu răul din mine, zguduindu-mă de umeri cu voînța mea de a trăi, valid, pentru tine, mi-am revenit. Și dacă m-am putut întoarce acasă, asta a fost numai opera ta. Și dacă, de-acum încolo, după semnalul „*la sonette d'allarme*“ al crizei de azi, o să-mi îngrijesc foarte atent inima bolnavă și nervii rupți, e iarăși opera ta, fiindcă tu ești platnic bun, băiețașul tatii. Ți-am dat viață, ca să mă ajuți să trăiesc...

Și-acuma mă despart de tine „personal“, ca să încerc să mă apropiu de ceea ce am avut de gînd să notez, astăseară, aici. (Despre ziua de ieri n-aș fi vrut să vorbesc niciodată cu nimeni. Nici chiar cu tine. Dar m-a luat gura pe dinainte.)

Prin urmare (pentru mine, prin urmare), să trec la ziua de astăzi (și, totuși, dacă îmi aduc aminte cînd voi fi mai bine dispus, nu strică să notez toată ziua și noaptea de luni 31 spre marți 1 februarie — ce date, domnule, parcă ar fi vorba de domnia lui Ștefan cel Mare, 1456—1504 — nu știu dacă urcarea pe tron e exactă) astăzi, adică marți 1 februarie, mi-am permis să dorm, la ora opt dimineața, pentru motivul binecuvîntat că m-am culcat la șase. (Am scris pînă la această oră, *în dușmănie*, dar tot am scris, și aceasta, după ziua de luni, constituie o mare, o imensă biruință a scriitorului asupra omului, uzat, dărîmat.)

Kitty, la această oră (8 dimineața) se sculase să plece „la lapte“. (Asta înseamnă la Teatrul Național, unde, în loc să joace, distribuie lapte, la centrul respectiv, copiilor salariaților din teatru.)

M-am trezit (trebuie să-mi repar stiloul că îmi face mereu pete și mă scoate din răbdări, mai ales că sugativa, în loc să le sugă, le întinde) bătut pe umerii pijamalei, cu toate menajamentele, de Johanna.

— Ce este ?

— Proprietarul. E jos în birou și vrea să vă vorbească numaidecît.

Grav...

„Telegrama“ Johannei m-a făcut să sar din tristul și efemerul meu așternut. Cea de-a doua zi a „turnului de fildeș“ începea. Bref (dar *cîte* sînt pînă la acest „bref“), proprietarul avea nevoie de cinci mii de lei. Mare, urgentă și neamînabilă. Plîngea.

— De la cine să cer ? Numai dumneata mă poți scăpa !

Cum să nu scapi un om căruia ai să-i dai ?

— Johanno ! Ia *Universul* și cheamă unul din ăia cu „Azi, cumpăr“ și scoate costumul meu bleumarin din dulap. Sub cinci mii de lei nu-l dai... E ștofă englezească, e neîntors, nepurtat aproape și făcut de Gică Hristescu. Numai furniturile fac banii ăștia.

Și cînd, peste un ceas, Johanna negocia cu negustorul de haine vechi, în bucătărie, în timp ce proprietarul aștepta prăbușit în mucleș țigării, în birou, a sunat iarăși cineva la poartă.

— O scrisoare din partea Societății Scriitorilor Români. Urgentă. Cu răspuns...

Servitoarea mi-a adus-o sus, unde mă refugiaseam, pînă se termina tîrgul cu hainele. Scrisoarea aceasta o transcriu aici ca document, nu ca indiscreție. Iat-o :

*„Misivă ad-hoc
Maestrului Tudor Mușatescu*

I

*Făcîndu-ți cunoscut, maestre,
Nefericirile-mi terestre,
Sînt sigur că vei fi divin
Și că mă vei scăpa de chin.*

II

*In primul rînd, neapărat
Nevoie am să-mi „iau“ un pat,*

*In seara asta, undeva,
Adică, a-l... închiria.*

III

*Și-apoi, în al doilea rînd,
Cum sînt, de zile-ntregi, flămînd,
Nevoie am să mă hrănesc,
Cu cît ar fi un prînz... popesc.*

IV

*Am scris pe șleau, călcîndu-mi jena,
Fii generos, ca un Mecena,
Cu mine, bardul decadent,
Te rog, fii prompt și fii urgent.*

Dem. Bassarabeanu“.

Deci : telalul cu costumul meu bleumarin în bucătărie, proprietarul în birou și bătrînul bard „decadent“, cu foamea în ochi, la poartă.

Ce te faci, Ghincule ?

Vinzi cu cinci mii de lei bunătate de costum, nepurtat, dai patru mii și cinci sute proprietarului și cinci sute de lei truverului agățat cu inima și cu foamea de zăbrelele porții.

Dar pe dumneata, domnule Mușatescu, te-a întrebat cineva dacă ai rămas în pungă cu treizeci și șase de lei, să-ți cumperi un pachet de țigări „Mărășești“ ? Sau ai cumpărat — cum n-ai făcut niciodată în viață — numai cinci ? De nouă lei. Nouă din cei zece pe care ți i-a dat rest, de la piață, bucătăreasa ?

Mai mare rușinea, *maestre* Mușatescu, să te urci tocmai acuma *dans votre tour d'ivoire*, cînd n-ai nici măcar o țigară, să faci din ea norișori ca de Grigorescu, pe cerul inspirației tale.

Și, fiindcă veni vorba de Grigorescu, fac aici un le-gămînt. Deși nu sînt pictor ca el, am să zugrăvesc și eu boi... Și ce boi ! Și cîți boi !

Dar, ca să-i cuprind pe toți, mi-ar trebui o cireadă de cărți. Așa că nu este exclus ca din turnul de fildeș să cobor *et plus vite que ça* în oborul inspirației.

2 februarie 1949

Mă simt din ce în ce mai bolnav. Mai mult moralmente decât altfel, sau altfel, mai mult decât moralmente. Nu știu exact. Mă doare, deopotrivă, și carnea, și sufletul. Și „minteă“. (Sper ca *aceasta* să nu fie cea de pe urmă a românului, nici mintea celui mai de pe urmă român.)

Consecvent cu cele ce mi-am propus, am început să mă „caut“. Rezultatele definitive le voi menționa aici, la momentul oportun. Deocamdată „tatonăm“. Și eu, și medicii. (Sper că pînă în cele din urmă să ajungem la o înțelegere.)

În orice caz, *angoissa* (așa numesc eu o anumită stare, totdeauna cu rezultate amare, care mă *supune* și moralmente, și fizicește, de cîte ori se produce) a pus stăpînire pe mine.

Întotdeauna, starea aceasta, de alarmă interioară și de apatie fizică, s-a produs, pînă acum, înaintea unor înțîmplări și evenimente tragice. Înaintea bolilor, a morțîilor și a „loviturilor“ care clatină mai mult decât dor...

Nu pot s-o înving cu nici un chip. *Vine*, își face datoria și dispare. Medicamentele nu au nici un fel de influență asupra ei. Și nici oamenii. Și nici propriile-mi eforturi de a o înlătura. Așa că... aștept.

În seara asta (noaptea asta, adică) nici nu lucrez, nici nu mă culc, nici nu citesc. Fumez numai și, ca un ceasornic care nu mai merge, mă afund în berjeră și îmi încrucîșez minutarele pe piept. M-am predat, cu tot mecanismul meu savant și complicat, în fața celui mai mare și incult ceasornicar: Timpul. Și a ibovniciei lui de totdeauna: noaptea.

Pentru însemnările din seara aceasta o să cobor din damnatul meu turn de fildeş, ca să mă ocup de lucruri foarte, foarte, pămîntesti.

1. După două zile de cercetări radiologice (sau „scopice“, sau „grafice“, nu ştiu precis cum le zice) am ajuns la confirmarea unei bănuieli laice a mele : Bobiță are apendicită și trebuie operat. Sigur, lucrul acesta nu prezintă nici o importanță, nici pentru medicii lui, nici pentru *alți* părinți (nu ai lui, bineînțeles), nici pentru rude, nici pentru nimenea... Operație ușoară, necesară, mai bine să i-o faci de-acuma etc., etc., *et patati et patata!* Sînt de acord cu toți și cu toate. Dar nu pot să nu fiu de acord, măcar din deferență, și cu mine, care nu sînt decît un umil, și modest, și prost, și disperat tată. Un tată care, dincolo de toate argumentele și rațiunile, știe că un cuțit trebuie să spintece, în curînd, carnea fiului său. Că în ceasurile premergătoare acestei operații și în minutele cît va dura (sper să fie cît mai puține), acest tată nu este sigur că se va putea menține cu capul întreg și cu inima vie.

Nădăjduiesc, însă, că așa cum s-a întîmplat și la prima operație a băiatului meu, cînd i s-au extirpat amigdalele, Kitty — marea forță a slăbiciunii mele — va ști să mă puie în fața unui fapt împlinit. Bine împlinit. Altminteri...

Dar băiatul meu — tot după ultimele foi de analiză — nu are numai apendicită. Are și tenie. O tenie „mai mică“, se pare. Ceva între limbrici și ea. Nu ştiu cum îi zice. Și-atunci, nu-i putem administra medicamentele respective, înainte de operație, dacă totul este așa cum l-am relatat eu. Dar unii medici susțin că „apendicita“ băiatului este o consecință a viermilor intestinali, și că nu trebuie operat, ci vindecat în primul rînd de aceștia.

Mîine fac un consult, fiindcă bietul meu cap a ajuns — întru acestea — să mă incomodeze ca ceva de prisos.

2. Kitty, de azi-noapte, e victima unei intoxicații destul de grave. Alte dureri, alți doctori, alte neliniști.

Se pare că acum, noaptea, s-a liniștit și nu mai suferă. Adineauri, cînd m-am urcat s-o văd, ațipise. Era superbă în somn. Ca un crin mare, adormit în așternuturi.

Am deschis și ușa de-alături, de la băiat. Dormea și el. Un crin mic, adormit în propriul lui parfum.

De cu vreme, știind că, eventual, va fi operat, m-a consolată :

— Tăticule... tu nici nu trebuie să știi cînd mă „taie“. Te trezești cu mine gata operat. Că operația asta este un mofft. Și, pe urmă, *vreau și eu să văd cum este cînd ești adormit.*

Acuma, crinii mei bolnavi dorm. Sper că soarele, care le bate în ferestre dimineața (sînt spre răsărit, mari și ultimele zile sînt de plină primăvară), îi va găsi înviorați și cu parfumurile proaspete. Sănătatea lor este răsplata imensei mele osteneți de a-i grădini ca pe niște flori fără de pereche. Și parfumul lor este semnul victoriei mele de grădinar, maniac și sclav al florilor lui.

3. Am fost la înmormîntarea lui Nicu Cocea. (Mai exact „nenea Nicu“, fiindcă — deși vechi și buni prieteni — nu l-am tutuit niciodată.)

Nu se poate să mă mărginesc numai la această simplă „informație“ a notițelor mele. Nu mi-aș ierta acest lucru niciodată, cu toată osteneala care abia mă mai menține deasupra acestor pagini.

Așadar, a murit nenea Nicu... Această sănătate care — pînă acum două luni — părea inatacabilă, a sucombat sub pumnii intimi și rebifați, în sfîrșit, ai celor doi ri-nichi. S-a stins — odată cu coma uremică — una dintre cele mai autentice „verve“ ale secolului și ale neamului. A înțepenit un condei de mare gazetar, sau un mare condei de gazetar. N-a dispărut, odată cu el, nici un mare romancier, nici un deosebit autor dramatic ; și în roman, și în teatru, Cocea n-a fost nici la înălțimea lui, nici a „genului“. A debutat, și unul, și altul, prea matur ca să mai aibă timp să învețe secretele intime și concludente ale meseriei de autor dramatic și de romancier. A năvălit, în ambele genuri, numai cu talentul, cu inteligența, cu spiritul de observație și cu dorința — fatală — de a începe ceva odată cu el însuși. Primul lui roman *Poet și poetă*, „damnat“ atunci cînd a fost publicat (avea 18 ani și a fost prefațat de Galaction, care, pe atunci, ne-fiind popit, seamna Pișculescu) a fost mult superior celor

de maturitate. Avea scuza tinereții și a debutului, de mână cu vârsta și cu traista visurilor, ca un rucsac în spinare. În orice caz, Cocea a început, *a dus* și a sfârșit ceva cum trebuie : o viață, un om și o carieră. Toate trei deosebite flagrant și total de ale celorlalți vieți, figuri și cariere ! Banale, logice și — așa privite — neinteresante.

Cu Nicu Cocea a murit un ultim gascon, un mare trubadur și o mare rudă a lui François Villon.

Și un foarte drag și prețuit contemporan al meu, căruia îi spun aici, fiindcă la cimitir m-am jenat : — Noapte bună, nene Nicule, și pe curînd la eterna șuetă !

14 II 1949

Notez o „veste“ pe care mi-a adus-o astăzi, după-amiază, nepotul meu, Gaby Paparizu.

A auzit la radio anunțîndu-se „*Les spectacles de Paris*“, chestie care nu-l interesa și căreia nu i-a acordat nici o atenție specială.

„...comédie de Tudor Mușatescu (desigur, scris acolo Toudor Mouchatesco).

N-a auzit titlul piesei, nici teatrul în care se joacă în acest moment.

Deși am multe piese „promise“ la Paris spre a fi — de mult — reprezentate (*Mădona, Le huitième peché, Le professeur de français, Le songe d'une nuit d'hiver* etc.) cred că e vorba de *Sărută-mă imediat*, o prelucrare după un scenariu de nu știu cine, pe care a jucat-o Doina Mîsîr în București și pe care mi-a cerut-o pentru Paris, unde se află actualmente „refugiată“. I-am trimis textul prin mama sa — franceză de origine — care a venit să mi-l solicite „însistent“, acum două luni circa, înainte de a părăsi și ea țara.

Cum știu că actorii români au, actualmente, o stațiune a lor la Paris, bănuiesc că acesta este secretul comunicării auzite de Paparizu, la radio. Eu, unul, nu știu nimic în această privință.

★

A murit (am văzut azi în ziare) Ștefan Pop, fostul meu director din clasa a VIII-a a liceului „Sfîntul Sava“. Bun

prieten cu tatăl meu și latinist, ca și el, mi-a fost și mie — în puținul timp cât i-am fost școlar — un foarte cald și înțelegător superior.

Și rîndurile de față constituie floarea pe care nu i-o voi duce la mormînt și pe care — în luminoasa lui amintire — o prezez în aceste pagini.

22 II 1949

Astăzi a fost ziua mea de naștere și, deci, „La vîrsta asta“, trebuie să fiu „serios“ și să mă abțin de la orice comentariu, avînd în vedere că pe aceste pagini mi-am propus să nu las să cadă nici o lacrimă.

1 martie 1949

Noaptea asta mi-am terminat lucrul („tașa“, cum spune Bobiță) mai devreme ca de obicei. (Asta înseamnă, pur și simplu, că n-am mai avut „chef“ de scris, deși știu precis că am în permanență enorme cantități din această substanță, în mine.) Am depus, deci, armele și, ca omul fără ocupație, mi-am adus aminte de caietelelul ăsta. Drept care, nu știu ce-o să urmeze. Dacă m-aș apuca „acuma“ de confidențe *serioase*, în legătură cu ultima săptămînă (cu zilele rupte din calendar și înghesuie cu dușmănie în scrumiera cu apă de pe biroul meu), neapărat ar însemna că trebuie să încep să scriu un roman. Or, am spus că n-am chef de lucru și nu vreau să mă contrazic la interval de cîteva rînduri. De aceea, notez în amintirea acestei memorabile săptămîni, cîteva fapte :

1. Mama s-a mutat, pentru cîteva zile la mine, cu tot cortegiul ei de lumini și umbre, de îndoieli și nedumeriri. A venit „îmbibată“ și amărită de „drama“ care se desfășoară (și nu se rezolvă) în casa fratelui meu, unde a stat atît de mult, tocmai în nădejdea că prezența ei ar putea fi determinantă, în această privință.

2. Turneul meu cu *A murit Bubi* a fost „respins“ de Direcția Teatrelor. De ce? Cum? Alte întrebări nu au

importanță. Am rămas din nou (și pentru a cîta oară?) pe drumuri, cum se zice obișnuit, turneul acesta fiind, pînă la noi dispozițiuni (care or fi putînd fi acelea, rămîne de văzut) unica mea posibilitate de cîștig. Ca de obicei, n-am protestat, n-am întreat, n-am „intervenit“. Am înghițit, tot ca de obicei, un nod mai mult. Un nod care, de data aceasta și mai mult ca niciodată, îmi stă în gît și se încapățînează să-și prelungească acolo „sejour-ul“.

Notez, cu prilejul acestei „tragedii“ (și profesionale și altfel) un divertisment. Iancovescu, primul și principalul interpret al piesei — care, și el, ca și mine, își legase solid și cu unicul nod posibil soarta materială de acest turneu — s-a angajat, cu începere de mîine-seară, cînd debutează la *Cercul Antonio*, care dă spectacole, actualmente, la „Eforie“. Se pare că rolul lui va fi acela al unui „conferențiar“ care prezintă numerele din program. Nu l-am văzut de-o săptămîină (tot săptămîina asta frumoasă și nu știu exact). Firește, angajamentul acesta este — înainte de toate — protestatar (așa cred eu). Și — semîindu-l și începînd de mîine seară traducîndu-l în fapt — Iancovescu îmi dovedește (a cîta oară?) că, dincolo de anii lui, „superbii lui ani“, cum îi place să zică (și are dreptate) a rămas de o imperială tinerețe și de o naivitate biblică. Ceea ce, dealtminteri, face farmecul cotidian al acestui mare om de teatru, de lume, și de „Ev-Mediu“ contemporan (pardon de anacronism) și de „mare“, neegalat prieten — viu și admirabil — sub indestructibila și impecabila lui armură de umor, care niciodată, totuși, nu coboară pînă la resentiment și nici nu se ridică pînă la cusururi.

Mă voi duce (dacă o să am cu ce) să asist la „debutul“ lui în circ. Și dacă, după această „premieră“, o să-mi aduc aminte să scriu ceva aici, cu siguranță că nu voi neglija să pomenesc de planurile noastre — vechi și de-acuma — în legătură cu *Voules-vous jouer avec m^n* a lui Achard, cu *Frații Zemgano*, a lui și-a mea (după cei 2 Goncourt), cu ultima mea propunere pentru un număr clovnesc, la circ (în care să joc și eu) și de atîtea altele care ne leagă în amintirea atîtor proiecte închinete circului. Adică, într-un punct de vedere, al „Teatrului sim-

plificat pînă la extrema lui complicație“, cum îi zic eu (și nu „ultima rafinărie“, cum zice Iancovescu).

3. Apropo de Iancovescu, notez că tot în săptămîna asta a patimilor mele (adică imediat după ce s-au terminat cele 126 spectacole cu *Bubi*) tînărul în chestie și-a întrerupt vizitele, zilnice și nocturne la mine, ba chiar și relațiunile, pînă la un punct...

Și iar nu întreb de ce, nu comentez și nu „intervin“. Știu însă (nu știu de ce știu atît de sigur) că „nebulul“ își va relua în curînd locul de cinste pe tabla de șah a indestructibilei noastre amiciții. Poate, unde astăzi e aniversarea morții lui Creangă (50 de ani) și el nu își amintește, „zevzec“ cum îl știu la cifre, că în același an de doliu mare al literelor române (1889) a murit și Eminescu.

Eminescu și prietenul din bojdeuca cu visuri de la „Borta rece“, cu Cotnar și „Olimpul“ cu ghirlande identice, puse pe frunțile asemenea.

Creangă și Eminescu!... Ce prietenie! Ce fulgere! Sfidînd — braț la braț — negurile cerurilor și minților de-atunci...

Și-n timp ce eu sînt cu el aici, măgarul ăsta de Iancovescu crede că e singur cu „Capșa“ în mijlocul „ălora“ cu care o fi acolo.

Și după această scenă de „gelozie“, să trec și la ultimul punct demn de notat, în cadrul săptămîinii mele „mari“.

4. Kitty!... Dar trebuie să mă conving odată că „așa e ea“ și că nu trebuie — în maldărul de crini pe care prezența ei i-a aruncat în viața mea — să caut tainele pămîntului din care au crescut. Și — supremul meu omagiu pentru parfumul lor de totdeauna — este să închei, cu atît, capitolul ei din săptămîna asta.

Și mai am de adăugat ceva, în concluzia acestor rînduri, ceva care aparține exclusiv zilei de azi, 1 martie:

Din ultima și unica sută de lei am cumpărat cinci mărțișoare „a un pol“, că de rest v-aduce „noroc“, de pe stradă. Unul pentru mama, altul pentru Gîndac (soacra-meă, căreia i-am găsit chiar un „gîndac“), altul pentru

Kitty, unul lui Bobiță și ultimul pentru Johanna, bucătăreasa.

Lui Annie, care nu e sensibilă la „atențiile de un pol bucata“, și de teamă să nu mi-l refuze (așa e ea) i-a dăruit Kitty un măștișor de aur din vechea și — constat — inepuizabila ei colecție.

2 martie 1949

Toată dimineața — dimineața pentru mine începe la 11 — am alergat după bani. După banii mei, să ne-nțelegem. Știam — fără să-mi spună și convinsă că nu sînt în cunoștință de cauză — că „rezervele lui Kitty mai pot face față ultimei obligațiuni „de piață“ pentru mine. În cifre, această tragedie comună se traduce prin suma de lei cinci sute pe care știam că îi mai „posedă“. Declar aici, în aceste mărturisiri, că niciodată n-am fost mai hotărît să fac „rost“ de bani. Se punea problema de unde? [...] Să mă împrumut? Nu știu să cer și nu știu de la cine! Și mă întreb care din cunoștințele mele apropiate și care să merite onoarea acestei „atenții“ (eu socotesc — foarte serios — că dacă mă împrumut de la un prieten îl disting, prin aceasta, cu un ordin al amicitiei, de proporții egale cu „Ordinul jartierei“), mi-ar fi putut satisface cererea?

Singura soluție era să vînd, din nou, ceva... Și cum hainele sînt articolele cele mai căutate și cumpărătorii se prezintă, prompt, la domiciliu, pentru achiziționare, am deschis, adică am întors *Universul* la rubrica „Cumpărări“, de la „Mica publicitate“. Vreau să „mărit“ unul din cele patru costume care mi-au mai rămas „fete mari“. Dar, spre surprinderea mea, tot șirul de „amatori“ din capul rubricii, toți „Alo! Cumpăr cu bani“, „Azi trimitem în două minute personal stilat, domiciliu“ etc., erau dispăruți. [...]

Ultima mea nădejde, așadar, se găsea spulberată, costumul maro (moștenit de la tata și „ajustat“ în consecință) s-a văzut silit să rămînă mai departe în dulap [...]

Duc de câteva săptămîni cea mai „neagră“ mizerie materială. Nu cîștig (nici n-am de unde) nici un ban și nici nu „întrezăresc“ nici o perspectivă de viitor.

Toate încercările, toate „concesiile“ (care, firește, n-au mers niciodată pînă la capitulare și la negarea totală a profesiunii mele și a stelelor care — implicit și voluntar — trebuie să-i licăre pe bolta sub care se desfășoară) au eșuat.

Corăbii sparte de același mal al imposturii [...] și al ignoranței care străjuiește țărnul [...]

Încep să mă obișnuiesc să „mor de foame“... Și dacă aș fi singur, dacă n-aș avea răspunderea celor din jurul meu, am impresia că „nu m-aș simți rău“. Dar așa? Așa? [...]

Îmi pare rău pentru obrăjorii neprihăniți ai băiatului meu, de pe care au dispărut rozele sănătății, pentru admirabila zbatere a lui Kitty (care, oarecum, ne *întreține* singură) și pentru toți îngerii din mine care își strîng la piepturi — ca o ultimă apărare, caldă — aripile moleșite de inaniție și de lipsa „cerului de totdeauna“, către care orice zbor este interzis și imposibil.

Mă gîndesc (serios de tot) la formula ligheanului cu mangal în jurul căruia să adun pe toți care îmi sînt dragi și fac parte integrantă din „mine“ (și fizic, și moral). Să fac lumina mică, să aprind cărbunii și — în primele lor răsufări de moarte — să încep să citesc „puiului“ cuibărit în brațele mele o poveste, peste rîndurile cărții pe care s-o ții deschisă în mînă. Povestea o știu, dar de unde curajul s-o încep?

28 mai 1949

Nici nu-mi vine să cred că mă regăsesc iarăși deasupra păgînuțelor astea lineate.

Vin atîta de departe! Biet „erou“ scăpat teafăr din finalul unei tragedii vii, prin nu știu ce minune.

Ultimele mele două săptămîni au fost cu doșu la poartă. La poarta vieții mele. În jurul meu, al căminului meu și al luminii lui, demne și pașnice, au zburat perma-

ment, în timpul acesta și în cercuri din ce în ce mai strânse, îngerii negri ai dezolării și ai morții. Și, în tot timpul acesta, am stat încremenit în timp, pe talgerul unei pendule căreia i se înțepenesc, brusc, roțițele. Nu pot să dau, nici să-mi dau detalii.

Îmi aduc aminte că odată, în copilărie, mergeam cu trăsura cu „patru cai înaintași“ la Dîmbovicioara : mama, tata, noi doi, băieții (pe capră) și servitoarea (pe „scăunel“), chircită între pleduri, coșuri cu mîncare, termosuri și sticle cu vin. Trăsura intrase pe „defileu“. Tata, cu panamaua dată pe ceafă, cînta (așa cum cînta el totdeauna, cînd era mulțumit). Mama surîdea de sub voaluri dimineții de munte, peisajului, nouă, servitoarei, coșurilor cu provizii, într-un cuvînt, fericirii ei întregi, adunată într-o trăsură care mergea la pas, în susul apei și parcă în susul vieții. Noi mînam caii. Eu de un hăt, frate-meu de celălalt. Vizitiul (ce frumos mirosea a fin) își răsucea o țigară din tabacherea de mucava, iar Maria Bugheanca, servitoarea, asculta parcă cu ochii și cu sfîrcurile pieptului ei îndrăgostit, rural, de un „capelmaistru“ din muzica Reg. 30 infanterie (il chema Gognea și cînta la „clanaret“) cîntecul muscelenesc al tatii :

Maria neichii, Marie,

Să-ți faci iie, cașoie (n-am știut niciodată ce înseamnă cuvîntul acesta și nici nu știu dacă, cum l-am înregistrat eu, este exact).

Să-mi fii dragă numai mie.

Și, deodată, în liniștea aceea totală, semeață aș putea zice, a stîncilor încremenite trufaș în eternitate, s-a auzit parcă un scrișnet frînt în măruntaiele munților, și-apoi torentul uscat al unui urlet de stîncă care se rostogolește la vale, peste altele, trosnind brazii și adunînd după ea o trenă de colțuri de piatră frînte.

Și cînd blocul de stîncă a bufnit în șosea, la cîțiva metri în fața trăsurii noastre, într-un nor de praf de var, alburiu și înecăcios, caii — toți patru — au caștrat în hamuri, oiștea trăsurii s-a frînt ca o surcică și trăsura noastră s-a proptit — ca printr-un miracol, neatinsă — de parapetul de fier al șoselei.

Scăpați, vorba aceea, numai cu spaima, ne-am re-găsit, intacti cu toții, albi de var și de groază. Blocul de stîncă, barînd drumul spre mai departe, era parcă cald, aburînd, ca o bucată de carne ruptă proaspăt dintr-un trup lovit.

Așa am impresia că s-a întîmplat și cu „trăsura vieții mele“ de-acum (în care aveam tot, ca și tata pe vremuri), angajată pe defileul singuratic și modest al existenței mele actuale... De undeva, din marele anonim al stîncilor vieții, s-a rostogolit — din senin — un bolovan în-ainte... Gata s-o atingă, s-o strivească, cu tot ce era în-tr-însa...

De aceea, încă amețit, nu de ce s-a întîmplat, ci de ceea ce ar fi putut să se întîmple, mă mulțumesc cu a-ceastă rapidă și succintă însemnare, pe lespede care în-chide mormîntul acestor două ultime săptămîni. Și — de mină cu viața — ca un convalescent după o boală grea, pornesc, din nou, mai departe.

29 mai 1949

Consecvent cu noul meu program de „redresare“ per-sonală (al citelea, oare, de pînă acum și cite, oare, îi vor mai urma de-acum înainte?) voi căuta să evit, în aceste notițe, orice „relațiuni“ cu trecutul apropiat.

1 iunie 1949

Băiatul meu a împlinit, azi, opt ani. Un roman ar fi puțin, ca întindere, să descriu pe celelalte care s-au pe-trecut în mine (și desigur în Kitty) prealabil acestei ani-versări, scumpe nouă. Cea mai scumpă nouă și, în ceea ce o privește pe Kitty, cred, unica.

Ziua băiatului nostru a fost decretată, odată cu naș-terea lui atît de pasional și dincolo de orice închipuire așteptată, ca un fel de „sărbătoare națională“, unică, a vieții noastre, a inimilor noastre și a visurilor nemărtu-risite și totuși clare care ne-au unit destinele și drumu-rile atît de diverse în existența fiecăruia și datorită, în primul rînd, acesteia.

Ziua băiatului nostru a fost — dată cu fiecare anişor pe care îl împlinea şi cu fiecare lumînărică de ceară albă care se adăuga pe „turta“ (efectiv torta) tradiţională — o aniversare mai mult şi mai departe a „căsniciei“ mele cu Kitty. A acestei ciudate, romantice (pînă la neverosimil) şi admirabile tovărăşii de viaţă, începută dintr-o glumă a destinului, glumă care s-a dovedit — pînă la urmă — o foarte reuşită şi serioasă poveste de viaţă. Fac o remarcă aici. Socotesc destul de importantă pentru „determinantele“ fizice ale „creaţiei“ autorului. Astă-seară mi s-a stricat lampa de birou. Slavă Domnului! *Becul* e bun. Mai am patru în toată casa. Din această cauză, scriu la o măsuţă în faţa unui fotoliu care are un bec bun deasupra. Nu stau *bine* nici pe fotoliu, nu *ajung* cum trebuie nici la măsuţa de scris, şi lumina din spate, de sus, îmi *vine* pe hîrtie altfel de cum eram obişnuit. Rezultatul: nu pot să mă *exprim* în scris cum vreau. Îmi dau seama că stilul meu obişnuit se exprimă alterat. *Gîndurile* îmi stau prost, ca şi *mine*, *ideile* îmi vin la neîndemînă, ca şi măsuţa, iar „inspiraţia“ — căci fără *Dînsa* (cu *D* mare) nu scriu niciodată — mă luminează *prost* şi *neamică*, ca şi becul din spate.

Într-un cuvînt, nu mă simt în „largul“ meu. Am impresia că sînt mutat de astăzi într-o casă căreia — necunoscîndu-i bine uşile — nimeresc pe terasă, cînd vreau să mă duc la bucătărie şi în baie, cînd vreau să trec în birou.

În *lunga* mea carieră de scriitor, înainte de toate, rapid şi necusurgiu, am scris în toate locurile, în toate „climatoarele“ şi în toate condiţiile, pînă acum. Probabil că nu mă interesa prea mult direct ceea ce aveam de spus şi — iarăşi probabil — tinereţea condeiului meu de-atunci n-avea timp de „reflecţii“ prealabile, de „comodităţi“ speciale şi de subtilităţi, care, în traducere onestă şi neliterară, se numesc hachiţe. Acuma, însă, cînd sînt angrenat, total şi direct, în şabacul acestor rînduri, scrise în ceasuri de odihnă, de singurătate, de tîrziu şi de alean, cum sînt scrise cusăturile ţărăncilor, cu acul, prin urechile căruia gîndul se petrece şi se coase odată cu firul de mătase, îmi dau seama că gîndul şi vîrsta, şi mîna, şi „inspiraţia“ mea

au nevoie — ca să se ajute între ele — de „colțul“ (cum spun fetele mari din provincie capătului lor de divan din odăile personale — în sfârșit personale) în care s-au obișnuit să „oficieze“. Și așa zice „de climatul“, de „decorul“ și de condiția fizică în care s-au familiarizat.

Reîntors, nu fără „serioase“ eforturi din excursia de plăcere a acestei paranteze, să revin la *ziua* de azi. A lui Bobiță și a ultimului și celui mai de preț roman al meu pe care *am vrut* să-l trăiesc, în loc să-l scriu, cu riscul chiar de a renunța la legitimele mele drepturi de autor. [...]

De „sărbătoarea națională“ a ultimului meu capitol de viață (și cel mai cald, și cel mai drag) eram obișnuiți să respectăm „un program oficial“ al paradei fericirii noastre, centrate din două părți (diferite total ca expresie curentă, dar cu egală putere și dragoste aidoma) în jurul lui Bobiță, simbolul unității noastre naționale (conjugale, adică). Steagul pe care viețile noastre și-au jurat reciproc credință, sufletul născut din îmbrățișarea sufletelor noastre, astăzi ingenuncheate și amărite, și poate goale, sub lumina liliială și adorată a propriei lor creații.

Programul acesta „oficial“, cum am spus mai sus, un program, totuși, modest, cu tot cortegiul lui de surprize, cadouri și agremente oferite tuturor prietenilor dragului sărbătorit (și, în continuare, după retragerea fără torțe a micilor invitați, oferit copiilor mari, adică nouă, părinți, rude și prieteni), anul acesta — pentru prima oară în opt ani — nu a putut fi, nici pe departe, realizat. Ne-am zbatut, și eu, și Kitty, am gonit după bani, am vrut să vindem (până și ochelarii mei de soare care, se pare, constituie o piesă rară), ne-am umilit la ghișeele care ne erau datoare, la „telelii“ care ne prețuiau hainele și covoarele și alte obiecte casnice, ne-am strâns brațul pe străzi (și pleoapele, acasă, pe ochi), am făcut, am încercat și am suportat tot, pentru ca, până la urmă, să ne găsim, rupți de oboseală și *sanctificați* de ofense, constrinși să facem ceea ce am făcut: o paradă fără defilare, o sărbătoare națională fără steaguri și o retragere cu torțe fără făclii și muzici militare.

E lesne, cred, de înțeles, că nu *lipsa materială* care a determinat trista și săraca sărbătorire a celei mai mari

zile din viață — a mea și a fericirii mele — este lucrul care m-a durut și mă doare, ca un pumnal înfipt în suflarea mea... Mă dor, însă, întrebările care se adună, categoric și muștrătoare, în fața gândurilor mele : *De ce ? Cine e de vină ?* Nu te simți cu nimic vinovat că ai căzut pînă aici ?

Și e și mai lesne de înțeles de ce — sub pumnii acestor întrebări care încep să curgă, droaie, pe mine — îmi plec capul, mi-l ascund între miinile pe care mi le simt ude și sărate și le rabd grindina, care mi se întetește pe cap și pe spinare.

Și cu cît pumnii cad pe mine mai adînci, mai grei și mai groși, cu atît, parcă, mă simt mai drept și mai ușurat, sub năvala lor.

9 iunie 1949

Azi-noapte (8 iunie) după o mare și tristă, și „sfișietoare“ pauză (și lungă) în viața și în meseria mea, mi-am reluat tocul în mîină și manuscrisul în față. (Manuscrisul piesei *Icre negre*, lăsat în părăsire după actul prim, nu mai țin minte cînd.)

Am scris o jumătate de act al doilea (prost) pînă la șase dimineața, fără întrerupere. Important, însă, este nu ce și cum am scris. Este numai că am scris. Că mîina ostentă și inertă pînă acuma, a reînceput să meargă iarăși — rapid și precis — de-a lungul paginilor, sub controlul atent (dar nu cine știe ce) al gândurilor și — hai să zic vorbă mare — a „inspirației“, care m-a părăsit de-atîta vreme, ca o amantă infidelă plecată în vilegiatură, fără știrea mea.

Recitind ceea ce am scris astă-seară, constat că „*j'ai trop donné ou trop plein de mon coeur*“.

Drept care, începutul actului se va reface, odată, sper, cu autorul său, pentru stabilirea unui raport echitabil între ambele părți ale problemului.

Actul este *prea gras*, și eu sub greutatea mea obișnuită. Deci, o să mai iau de la el și o să încerc să mai

pun la mine. (N.B. Am slăbit 11 kilograme în două luni, și actul are 28 de pagini în șase ore.)

Dar și aceste fapte „mărețe“, fapte de arme, au ilustrat intervalul de timp de când nu m-am mai „exprimat“ aici. Azi, de exemplu, am vîndut al șaselea și ultimul covor de dimensiuni mici. Vînzînd, între altele și covoare, am crezut că pot să duc viața cu preșul. M-am înșelat, însă. Nici măcar s-o zăpăcesc nu izbutesc. Și, mîine, pentru piață, tot ce pot să dau bucătăresei este o singură replică : N-am !..

„*Et, tout va pour le mieux dans le meilleur des mondes possible*“, cum spunea — mi se pare — distinsul meu amic și defunct, Voltaire.

(Oare, mă întorc și zic, și-o fi vîndut și dînsul niscaiva covoare ? Sau pe vremea lui se cumpărau numai punctele de vedere ?)

27 martie 1951

Pro domo

N-am mai scris, în atîtea zile (și nopți) din cauza frigului. Ni s-a terminat păcura, tocmai cînd primăvara de pînă acuma (înșelătoare precum e dînsa) și-a amintit că e prematură și-a revenit, brusc, la zero grade. Or, dacă gerurile logice ale iernii le suport cu stoicism, la masa de scris, în nopțile mele albe (ca și scrișnetul lor) frigurile acestea nepermise (și, oarecum, nesincere) de primăvară care revine asupra ei însăși, îmi îngheață vorbele pe buzele gîndului și toată „căldura mea interioară“ se face lapoviță morală, pînă în vîrfurile creionului, care nu poate scrie cu mînușile în mîini și cu gulerul ridicat peste grafit.

★

Astă-seară scriu, tot la zero grade (afară), fiindcă ne-a sosit păcura, de dimineată, în rezervor. De aceea, din cauza căldurii din casă, mi-e teamă că, în seara asta, gîndurile mele au să umble pe manuscris în pijama și șpicherul lor, creionul, să nu le prezinte programul, în izmene, dacă nu chiar în c... gol.

*

Aplicîndu-mi (de cele mai multe ori, cu premeditare) „teoria“ mea, în ceea ce privește „nepornografia pornografiei în expresie“ (firește, numai cînd aceasta exprimă mai exact, mai plastic, mai „psihologic“ etc. ideea) constat că, de foarte multe ori, în aceste notițe am remușcări „etice“, imediat după satisfacția sadico-literară pe care o înregistrez cînd mă exprim *pe șleau*, consecvent cu mine însumi, ca autor al pomenitei teorii.

Și — în afară de remușcări — mai am și impresia (senzația i-aș zice, mai exact) paradoxală, că *vrînd* să mă exprim „pe numele de botez al vorbelor“, acestea apar, totuși, voite, în cu totul alt sens decît al „teoriei“ mele, formulată și susținută pînă acum numai în practică.

*

Și fiindcă mă găsesc încă la rubrica *Pro domo* și fiindcă de mult n-am mai pomenit nimic „direct“ în legătură cu viața mea din ultimul timp, menționez acum că totul e ca și înainte... Nu s-a schimbat nimic, decît un teanc de file rupte din calendar. Aceleași lipsuri — neînsemnate și uriașe — aceeași activitate stereotipă și dezolantă, în cotidian, aceleași zbateri totale, ale mele și ale lui Kitty, cu miros de sfîrșit, zbateri ca ale peștilor azvîrliți pe uscat, o clipă sau mai multe, pentru ca în ziua „ultimă“ (sau aproape) să le urmeze satisfacțiile răcoritoare și anestezice (din punct de vedere al memoriei de moment) ale sal-tului salvator, la loc, în apă, în așteptarea noilor pescuiri și „*sejour-uri*“ pe uscat.

Și aceeași dragoste care ne netezește cutele de pe frunți, ne usucă vorbele rele (și „grele“) pe buze, care ne face mai buni și mai resemnați. Dragostea pentru băiatul nostru. Pentru soarele ăsta mic și cu strungăreață, care ne răsare, în fiecare dimineată, în ochi (cînd pleacă la școală) și ne apune seara, în brațe, cînd se culcă.

Fapte diverse

A murit Valjean. Am aflat abia după două săptămîni de la înhumare. „Maestrul“ barei de pe vremuri, con-

fratele meu mai mare de ani și prietenul meu de-o vîrstă cu mine. A fost, înainte de toate, un causeur. Pe urmă, celelalte : dramaturg, prozator, avocat mare, director general al teatrelor etc. Un causeur rar și, să zic așa, „cult“ în materie. Fiecare causerie a lui era o pledoarie la bară — a umorului, în special — după cum fiecare pledoarie a lui, la bară, era o causerie umoristică, printre texte de legi și „instanțe“ juridice.

Valjean a fost și o inimă. O inimă care, sînt sigur, seamăna la „fason“ cu el. Rotofeie, bună, caldă, surizătoare, cu puțină burtă și cu ochi de caolin șiret, scînteietori de inteligență oblică, deasupra mustăților de mandarin retras la țară.

Nu știu cine mi-a spus (din „sorginte“ sigură) că a murit — anonim, uitat și singur — de beție. („Vițiu“ la care „căzuse“ în ultimul timp.) L-am cunoscut prea bine și am fost prea prietenii (și de masă) în ultimul timp, ca să pot crede așa ceva...

Nu ! Valjean nă putea să moară *de beție*, niciodată. S-ar putea, însă, să se fi sinucis cu vin. Asta, da ! Și numai asta !

★

Am început să lucrez „intens“ (cu Ionel Lazaroneanu în colaborare) la piesa noastră *Dimitrie Cantemir*, pe care ne-a comandat-o Teatrul Municipal. Deși discuțiile în jurul scenariului prezentat au fost „foarte serioase“ și interesul directorilor teatrului și colectivului de resort, foarte „vădit“, deși am căzut de acord și contractul se pregătește în acest moment (ca și avansul legal și respectiv, prin urmare) eu, totuși, sper — pînă la urmă — tot într-un „chiul“. Ar fi și păcat să se strice „noua tradiție“ în teatru. Dar, chiar dacă mi-l vor trage cei de la teatru mie, eu n-am să-l trag lui Cantemir și tot îl scriu pînă la ultima replică, de dragul subiectului și al lui Lazaroneanu.

★

Mi-a fătat pisica trei șoareci orbi. Și unul dintre ei este alb (seamănă, desigur, cu unul din tați) cum sînt cei

care scot planete de tînăr și de fată mare, din cutia cu destin a caterincilor, cu proprietarul ori chior, ori cu picior de lemn.

Insemnări

Cînd furtuna e supărată, tună și fulgeră din te miri ce.

*

Suspinele femeilor sînt țipete călugărite.

*

Aș fi curios să știu cîți muguri și-au pocnit florile în noaptea asta. Nu ca să-i număr. Ci ca să-i sărut pe toți.

*

Ați privit vreodată mugurii care sînt gata să plesnească? Fiecare parcă are sub surtuc un înger alb, căruia abia îi mai poate stăpîni aripile...

*

Sîinii primăverii nu au sfircuri. Numai muguri.

*

Cu fiecare primăvară care se repetă, îmi dau seama cît de identic e omul.

*

Anotimpurile : cele patru operații matematice ale timpului.

*

Singura variație — în fața gîndului fix al morții — sînt anotimpurile.

*

Totdeauna am impresia că iarna e *înmormîntată* de primăvară. Și niciodată că vara îngroapă primăvara, ori că toamna înhumează vara. De ce? N-aș putea să precizez!

★

Iarna este cel mai singur dintre anotimpuri.

★

De multă vreme, în afară de „notițele“ acestea (fără cap și fără coadă, fără premeditare și fără obiectiv, romantice ori vulgare [...]) și de obligațiunile mele profesionale-scriitoricești, n-am mai scris nimic la „operele“ mele *de longue haleine*, începute pentru, peste și din viață, cu maturitatea jumătății de veac pe care am parcurs-o pînă azi și cu „experiența“, „disciplina“ și „ponderea“ pe care treizeci de ani de literatură, profesată zi de zi, o implică. În fața acestor „opere“ ale mele (pe care, în gînd — pe liniile lor mari și uneori, chiar întîme — le știu pe dinafără) pe care le gîndesc, le coc, le frămînt (trebuie să scriu întîi „frămînt“ și pe urmă „coc“) de atîția ani de zile, în fața operelor mele, zic, în curs de „oficiere“ (căci, în felul meu, eu „oficiez“, cînd scriu), opere în care am vrut să-mi însemn — matur — trecerea mea scriitoricească prin viață, mîna mea rămîne țeapănă, condeiul rece, pagina străină și gîndul — gîndul acela care își bate aripile impalpabile, atrase în jurul propriei lor lumini, deasupra fiecărei vorbe a scriitorului, la masa lui de lucru — îmi este absent.

Nu mai cred în mine și în opera mea? Niciodată! Cred, din contra, mai mult ca niciodată. Sînt hotărît abia să „debutez“ în operele mele de maturitate. Atunci, de ce nu mai am curajul (ori „atracția“, chemarea, ori puterea, ori slăbiciunea) să le redeschid paginile, părăsite fără motiv și fără explicații, nici pentru ele, nici pentru mine? Cine mă împiedică? Ce, mai bine zis? Eu, în ceea ce privește opera mea, am fost un incestuos... Opera mea s-a născut din mine și eu am trăit cu ea. Numai cu ea. Numai pentru ea... Viața pe care i-am dat-o, m-a ajutat, m-a „determinat“ să o trăiesc pe-a mea.

Înainte de minuța actuală și adorată a copilului meu și de mîna tandră, prietenă și înțeleaptă a lui Kitty, mîna operei mele mi-a smuls de nenumărate ori revolverul de la tîmplă și mi-a spart paharul cu otravă, în timp ce-l duceam spre gură. Am trăit — cît am fost singur pe lume

— numai pentru ea, ca o consecință a ei. Ca o obligație, pot spune... Și după ce n-am mai fost singur și în casa mea au bătut, alături de-a mea, alte inimi și inimioare, tot opera mea a rămas ctitorul și climațul sub semnul căreia s-a întemeiat căminul meu și și-a trăit lumina, căldura și fericirea lui. Atunci? Atunci, *cine* (iarăși mai bine zis *ce*) mă ține departe de marea mea ursită și „dominantă“, în viață?

Iată întrebări și probleme la care îmi propun să răspund, totuși, într-o carte și care, desigur, nu își aveau nici locul, nici rostul în cadrul acestor notițe, al căror scop este de a nu avea nici un rost, după cum — vorba lui Jarry — „idealul unui om fără ideal este ca să aibă puțin ideal“, și care „notițe“ — cum spune Johan Rictus — „*ça sent la merde et les lilas*“.

*

Primăvara, în provincie, cei dintii lilieci înfloresc în curtea domnișoarelor bătrâne, și primele fire de ceapă verde răsar pe straturile din grădinile fetelor măritate în cursul anului.

*

Laleaua n-are parfum. Dar are corp!...

*

Mărgăritărelul rîde cu lacrimi.

*

Primii ghiocci parcă nu sînt de adevărat. Și ultimii parcă sînt împăiați.

*

Toți macii poartă monoclu. Chiar în grîu.

*

Numai boii cred că macii din lucernă sînt cereale.

*

Primele „cîrciumărese“ de primăvară — la țară — parcă stau în c... pe marginea straturilor și se spală pe picioare cu apă de soare rece.

*

În toate florile, ziua, e un pic de clar de lună uitat de azi-noapte și, noaptea, un strop de soare rătăcit de azi-dimineață.

*

Vitele se înșală cînd își închipuie că pasc florile de cîmp. Le ofensează numai.

*

Am văzut o dată, la noi, la moșie, un bou cu un smoc de margarete în gură. Și, nu știu de ce, mi-a făcut impresia — netă — că mănîncă o înghețată de lămîie. Poate unde îi atîrnav, cleioase, din gură, balele strepezite de amurg.

*

N-am nevoie de flori la înmormîntarea mea, fiindcă plec cu toate grădinile mele în mine.

*

„Grădina lui Dumnezeu“ ți se pare mare, numai cînd te uiți de sus la ea.

*

Stil: Într-o zi, admirabil de plicticoasă, a plouat îngrozitor de distractiv.

*

Sclavul tot sclav rămîne, chiar dacă lanțurile îi sînt de aur.

*

Lanțurile nu se desfac. Se rup.

★

Grădina de pe terasă (săpată, greblată, vopsită etc.) aşteaptă să-i cumpăr şi florile. (Evenimentul se va produce mâine, cînd iau leafa.) Voi avea, deci, o nouă varietate de flori pe terasă : flori de leafă.

★

Două lucruri n-am putut să fac niciodată : politică şi traforaj.

★

Acum, „recitesc“ ca să mă informez. Şi pe cînd „citesc“, îmi mai închipuiau că mă cultiv.

★

Cînd ți se spune că ești scriitor de viitor, să știi că ai trecut de mult pe lingă el.

★

Micile mele tristeți depășesc dimensiunile lumii.

★

Criticul literar : „Hai, tată, să-ți arăt pe unde m-a făcut mama“.

★

Cînd te-njură criticii, editorul a și pus ediția a II-a sub tipar.

★

Oaia, către critic : „Mă, căpușă, care trăiești din lîna mea ! Mă aștepți să făt iarăși, ca să-mi măninci mielul fript ? Dar la tîrlă ai fost ? La strungă te-a dat ? La „berbece“ ai pătimit ? Nici cioban n-ai fost, să-ți aud măcar trișca în singurătățile mele. Atunci, ce cauți în stîna stelilor mele ? Ai fost vreodată „la vale“ cu mine, ca să-mi cunoști zădufurile și ploile, arse și încilcite, în lînă ? Ai păscut, alături de mine, iarba puțină și sălcie a tristeților prăfuite, spre Dunăre, ori chiciura de iarbă rece și tare a luminișurilor de pe munți ? Ai gîndit, ai răbdat și ai

suferit, ca mine, între lapovițe de soare și geruri de lună plină? Atunci, cu ce drept te încâlcești, căpușă, în lina mea, când e gata tunsă sau e pînză bătută. Și cine ești tu? Cine? Cine? Cine?

★

Florile își scriu jurnalul și fluturii memoriile.

★

Dintre toate florile de primăvară, cele mai indicate să se apuce de literatură mi se par violetele. Și sînt sigur că nu vor vedea chiar totul în albastru.

★

Fătălăul florilor: trandafirul (că e și „roză“, în același timp).

★

Garoafele cumpărate pe stradă sînt țigănci. Luate de la florărie, sînt gitane.

★

Florile, în vase, se ofilesc de dorul straturilor.

★

Protestul florilor culese este însuși parfumul lor.

★

Cînd spui că ai cules flori, minți. Le-ai asasinat, bestie, cu premeditare.

★

Parfumul garoafelor are șolduri. Al mimozelor, numai sîni.

★

Să știți că n-am murit de cord. Numai de inimos ce-am fost.

*

Orice crin susține că Bourbonii au fost niște rude ale lui de neam prost.

*

Toate crizantemele se nasc la sfârșitul vieții.

*

Chiparoasele : serviciul alb de pompe funebre ale florilor.

*

Chiparoasele duhnesc a parfum...

*

Și morții adie a chiparoase.

*

Fracul bujorilor : un vas de pământ smălțuit ; și rochia de seară a violetelor : un cristal de „Laliwue“, subțire și transparent.

*

Sînt unii care, cînd își pun o floare la butonieră, parcă li se vede c...

*

Trandafirii înțeapă ca să dea subiecte fabuliștilor și să furnizeze „cugetări“ literaților. Altminteri, n-au nici un fel de interes.

*

Nu toți trandafirii cu coadă lungă sînt binecrescuți.

*

A doua limbă maternă a fiecărui om din orice țară : limbajul florilor.

*

În limbajul florilor, punctuația o pune numai cel care-l primește. Nu cel care îl emite.

★

Fräulein Else m-a învățat limba germană. *Mademoiselle* Francine, limba franceză ; tata, limba latină ; *Miss* Madge Mouldaun, limba engleză ; Ramiro Ortiz, italiana. Și Grădina Publică din Cîmpulung m-a învățat „limbajul florilor“, cu care m-am înțeles și m-am explicat, perfect, în orice țară prin care am trecut.

28 martie

De cînd ne-a sosit păcura, s-a încălzit vremea în casă.

★

Ce tristă ți s-ar părea prima rîndunică, dacă ai ști că o vezi în ultima primăvară !

★

Pe casa vecinului a sosit barza, la cuibul de anul trecut. Am salutat-o de pe terasă, ca pe o cunoștință și nu mi-a răspuns. Probabil că era fi-sa și nu mă mai ține minte.

★

În superba dimineată de astăzi, mi-am plimbat inima, în talie, prin Cișmigiu.

★

Primăvara nu vine. Izbucnește.

★

Am văzut primul liliac alb înflorit. Parcă era plin cu îngeri.

★

În fiecare copil, am impresia că e ceva din băiețașul meu... Și, în el, mi se pare că e ceva din toți copiii cei'alți.

★

Sufăr cînd văd că băiatul mi se face mai mare decît brațele. L-aș fi vrut toată viața pe măsura lor.

★

După ce îmi țin băiatul o clipă în brațe și pleacă, toată ziua mi-e frig între ele.

★

De la Bobiță

Vorbeam amîndoi „serios“, înainte de dejun :

— Tăticu ! (Așa îmi spune acuma.) Dragostea ta pentru mine are margini ?

— Nu.

— A mea pentru tine are... Și de la marginile ei încolo, eu nu te mai iubesc. Te ador.

Și nu m-am împușcat, imediat, ca un timpit, ca să fi fost sigur că am murit „în culmea fericirii“.

Tot de la el :

— Tăticu ! Jules Verne a avut copii ?

— Nu știu ? Dar de ce mă întrebi ?

— Fiindcă eu cred că *trebuie* să fi avut.

— De ce ?

— Că, de dragul lor, ca să nu-i lase orfani, n-a „îndrăznit“ să facă nici o călătorie de-a lui, de-adevărat, și le-a făcut pe toate de-acasă, în gînd. (I-am explicat că Jules Verne a călătorit mult, totuși, și de-adevărat.)

★

Și tot el :

De „ziua mea“, după ce m-a sărutat, dimineța, cum a deschis ochisorii :

— Știi, tăticu, că mie nu-mi place niciodată cînd e ziua ta de naștere.

— De ce ?

— Fiindcă știu că împlinești, mereu, cîte un an mai mult.

— Și ?

— Și-așa... nu știu cum... parcă simt că te depărtezi de mine și-mi vine să plîng...

Și-a fugit repede, cu două lacrimi mici înflorite în ochi. Restul le-am plîns eu. Și mari !

*

Ajunge o singură lacrimă pentru naufragiul unei inimi.

*

Femeile nu naufragiază niciodată pe propriile lor oceane de lacrimi. Se mențin pe linia de plutire.

*

Lacrimile bărbatului sînt cu barbă și ale femeii cu scop.

*

Lacrimile femeilor plîse în public sînt totdeauna îmbrăcate în ținută de ieșit în oraș.

*

Femeile părăsite plîng numai în societate.

*

Lacrimile femeii părăsite sînt, în primul rînd, literare. Și, pe urmă, om vedea !

*

Un bărbat care plînge singur, trebuie să-și zboare creierii, înainte de a-și șterge ochii.

*

Vara, sufletul face plajă la lună plină.

*

Cred că afecțiunea mării pentru vapoare nu e niciodată sinceră.

*

Aș vrea să fiu, pe ocean, într-o copăie și mă uit cum naufragiază un transatlantic.

*

Vapoarele au cucerit mările, dar nu le-au învins.

*

Marea plutește totuși pe deasupra vapoarelor...

*

A fost atîta primăvară astăzi, încît ghiozdanul băiatului meu, cînd s-a întors de la școală, era plin de lene. Cărțile le uitase în pupitru.

*

Am văzut prima rîndunică din anul acesta. Era foarte grăbită, fiindcă își căuta casă pe strada noastră.

*

Aș vrea să am pe terasă (sub streășina casei) un cuib de rîndunele, ca să-mi povestească, seara, impresii de călătorie și să-mi ciripească note de drum.

*

Barza parcă are picioare de împrumut, și cocostircul proteze proprii.

*

Nu mai cuget demult. Prefer să mă gîndesc, fiindcă asta nu mă angajează la nimic.

*

„Cugetarea“ trebuie să iasă în lume în fracul cuvintelor, nu în izmenele lor. (Ca asta, de exemplu.)

*

Poți să cugeți și în c... gol, cu condiția să te exprimi bine îmbrăcat.

*

Cei mai sociabili oameni sînt cerșetorii. Întind mina la toată lumea...

*

— Mare mincinos ești, mă !
— Aș ! Mă prefac ! Sînt mult mai mare decît crezi tu.

*

N-am mai mințit, de cînd spun vorba asta.

*

Marea artă a minciunii stă în verosimilul ei...

*

Mincinoșii se împart în două mari categorii : eu și ceilalți.

*

Minciuna e o a doua viață a omului. Poate chiar cea pe care ar fi vrut s-o trăiască de-adevărat.

*

În anemia vieții, minciuna e un tonic puternic.

*

Minte-mă ! Dar minte-mă de-adevărat !

*

Minciuna, în ea însăși, poate să fie un perfect adevăr. În circulația ei, însă, e un adevăr care a greșit adresa intenționat.

*

— Eu n-am mințit niciodată, în viața mea...
— Afară de data asta.

*

Femeile mint din lipsă de fantezie și bărbații din exces.

*

Minciuna femeii este interesată și a bărbatului comică.

*

Adevărata minciună trebuie să fie spontană.

*

Minciuna premeditată nu mai aparține fanteziei, ci caracterului.

*

Decît să minți bine, mai bine spune adevărul prost.

*

Femeia minte și oglinda.

*

Cine n-a mințit niciodată în viață, nu cunoaște decît tristețea adevărului.

*

Minciuna nu trebuie să poarte niciodată doliu după ea.

*

Minciuna e sora cocoșată și nemăritată a vieții.

*

Minciuna iese în fiecare zi în oraș, în timp ce adevărul stă mai mult acasă...

*

La plajă, minciuna face băi de mare, iar adevărul de nămol.

*

Aș vrea să fiu o masă de cafenea, la care doi mincinoși își povestesc viața.

*

Adevăratul mincinos îți spune adevărul în spate și minciuna, verde, în față.

*

Singurul meu regret sincer, din „cariera“ mea de mincinos, este că n-am putut să mă mint și pe mine niciodată.

*

— Să fie al dracului, dacă te mint, nà !

Dracul (apărînd) :

— Poftim, coane ! Cu ce doriți să vă iau, pe jos sau cu taxiul ?

*

Trebuie să fi răsărit luna dincolo de jaluzele. Simt că îmi vine să scriu versuri.

*

Poeții apun pe mesele de scris, în zori.

*

Prima mea odă închinată soarelui am scris-o tot într-o noapte cu lună.

*

Admir soarele și prefer luna.

*

Lumina soarelui încălzește și căldura lunii luminează.

*

Dacă soarele e monoculul zilei, luna este *face-à-main-ul* nopții.

*

Soarele preferă reuniunile sportive și luna seratele literare.

*

Vara, la mare, cu soarele am raporturi numai de piele.
Cu luna le am de inimă.

*

Zilele fără soare sînt la fel de scurte. Dar nopțile fără
lună sînt nemăsurat de lungi...

*

Primele mele versuri le-am scris cu tocul muiat întreg
într-un pic de lună plină.

*

La lumina soarelui n-am putut să scriu decît cărți-poș-
tale ilustrate. Restul operelor mele e scris pe lună.

*

La moartea mea aş vrea să am funeralii de lună plină.

*

Cu soarele stai de vorbă. Cu luna îți faci confidențe.

30 martie

Pro domo

Mi-am dat demisia din calitatea de redactor-prim al
revistei *Urzica*. Pierd douăzeci și două de mii de lei, si-
gure, pe lună, dar cîștig, în schimb, douăzeci și două de
mii de gînduri probabile pe zi.

*

Cînd mizeria își arată colții, marea înțelepciune este
să te faci dentistul ei de casă.

*

După lovitura „materială“ a demisiei mele, casa mea
parcă s-a redresat moralmente. Totdeauna îți e mai puțin
frig în casă, cînd știi că afară este un ger inevitabil.

*

De cînd cu zilele astea de primăvară, băiatul nostru îi preferă lui *schwester* strada și nouă, părinților, mai-danele. Dar, în timpul „liber“, cred că tot pe noi ne iubește mai mult, ca locuri virane.

*

Numai cînd te plesnește mîna unei femei, îți dai seama cît ar fi putut să te mîngîie.

*

În fiecare mină pe care ți-o întinde o femeie e și un pic de cașcaval la care știe că te-ai întinde.

2 aprilie

Ieri, 1 aprilie, n-am scris nimic, într-adins, ca să nu se creadă că ar fi fost de păcăleală.

Fapte diverse

Ieri am fost „la o gustare“ (foarte bine pregătită) la Dida și Charlot Calimachi. A mai fost Aderca cu soția lui, Sanda Movilă. O după-amiază — prelungită pînă la zece seara — foarte „literară“ și agreabilă. Două actrițe (Dida și Kitty), o poeză (Sanda Movilă) și trei scriitori (de tonuri și potențe diferite), noi.

Am hotărît (noi, bărbații) să începem, de mîine, o piesă istorică, în colaborare : *Ion Vodă cel Cumplit* (Adică, Calimachi = Nea Ion ; Aderca = Vodă, și eu... Cel Cumplit... în meserie.)

*

Ce-ar fi dacă noi, cei trei autori viitori ai lui *Ion Vodă cel Cumplit*, vom fi uciși de public, după premieră, legați de coada a patru cămile. Cred că m-aș prăpădi de rîs de mutra lui Calimachi, care, desigur, ar spune : „*Oh ! Le public ! Quel chameau !*“

*

Calimachi e un imens poet, nescris încă.

Insemnări

Nu mai trăiește demult în viață. Mai circul prin ea, din când în când.

*

Am văzut un mort care părea „plin de viață“. Și eu semăn a mort, în plină existență.

În primele nopți de primăvară ninge cu violete reci. De aceea, zorile lor parcă se deschid peste zăpezi de catifele vinete.

*

Azi m-am plimbat cu bicicleta lui fiu-meu, ca să-i dovedesc că orgoliul meu încă mai pedalează.

*

Gîndul nu are repaus duminical.

*

În fiecare duminică, viața își face o poză à la minut, cu cîte un recrutar de mîna.

*

Toate duminicile de primăvară umblă cu ochelari de soare, chiar dacă plouă peste ele ca toamna.

*

Cînd îți înflorește primul pom în curte, chiar și nevasta ți-o iubești cu flori de zarzăr la butoniera dorinței.

*

Încep să-mi dau seama că viața mea începe să se termine în... notițe. (Asta e „notă informativă“ pentru mine).

★

— Atenție, „maestre“ ! După ultima piesă o să înceapă lumea să-ți spună „coane“.

★

— Coane ! Ești amenințat grav ! O să-nceapă „una lume“ să-ți spună „maestre“, dacă nu te reculegi, cât mai e vreme.

★

Adevărata istorie a lumii începe din clipa cînd te-ai născut. După moarte, sînt numai zvonuri...

★

Nici un împărat nu m-a depășit. Eu am domnit, cît viața, ca un despot peste incalculabile popoare de gînduri.

★

În viața mea n-am înșelat nici o femeie. Cel mult, ne-am păcălit reciproc.

★

Tragedia finală a unei actrițe stă în același trup cu care a făcut farse pe vremuri și drame pe timpuri.

★

Femeia se răzbună pe pielea ei.

★

Fiecare pom înflorit e o poezie — pe rime date — pe care n-am scris-o, de frică să nu-i compromit imaginile de pe crengi.

★

Primăvara o iubesc de la fereastră. Vara, de pe terasă. Toamna, din cîrciumă și iarna, de la gura sobei.

★

Toate nopțile își pierd vremea pînă dimineața.

*

Toate nopțile sînt bolnave de insomnii.

*

Îmi place somnul de după-amiază. Și-l bag în mă-sa
pe ăla de veci.

5 mai

O lună și mai bine de cînd mi-am părăsit „notițele”.
Am fost enorm de ocupat... cu lenea.

*

Lenea creează. Dacă nu altceva, măcar leneși.

*

Lenea este marea siestă a gîndurilor.

*

Munca e o datorie și lenea o virtute.

*

Ca să vă dați seama cît e de greu ca să fii un perfect
leneș, numărați-i pe ceilalți și calculați proporția.

*

Cînd spui cuvîntul „lene”, parcă te întinzi pe el ca
într-un *chaise-longue*.

*

Am muncit enorm, ca să-mi cîștig lenea zilnică.

*

Am ostenit de lene. Trebuie să mă apuc de muncă, ca
să mă odihnesc.

*

Nu e adevărat că lenea e „cucoană mare”. E numai
„fată bună”.

*

Lenea depășește dimensiunile timpului.

*

Lenea n-a avut niciodată calendar de perete sau agendă de buzunar. De telefon, ce să mai vorbim? Nici nu știe că s-a inventat.

*

Cînd plouă, lenea nu-și deschide umbrela. Stă așa!

*

Lenea s-a lăsat de tutun, fiindcă n-avea cine să-i puie țigara în gură.

*

Lenea nu e nici un fel de rudă cu trîndăvia.

*

Trîndăvia e lene de neam prost. Lene neproductivă

*

Îi vorbeam lui Bobiță despre lene, pe tonul celor de mai sus. (Vai, ce tată denaturat!) La început, surîdea amuzat. Apoi a devenit atent, serios și, în cele din urmă, preocupat. Concluzia a fost următoarea:

— Tati, știu eu de ce mă „duci“ tu pe mine cu „teorii“ de-astea *de-ale tale* și despre ce vrei să mă convingi cu asta! E, află că mie tot nu mi-e lene să mă joc. Dar dacă vrei să-ți fac plăcere, mîine nu mă duc la școală și „te fac“ o lene pe terasă!

*

Călugărițele din mînăstirea verde a salcîmului de peste drum și-au expus dantelele de Bruges pe ramurile înflorite.

*

Cînd înflorește salcîmii, îmi aduc aminte, totdeauna, de Barbu Delavrancea. El mi-a prezentat, personal, cei din-

tii salcîmi, în *Bunicul* din cartea de citire de clasa a III-a primară.

★

Am citit o carte care „mi-a plăcut“ enorm : *La vieille femme* (sau *dame*) *des rues*, de Ghéon. Am găsit-o — cu filele netăiate — în rămășițele pămîntesti ale bibliotecii mele, scoasă la mezat. (Auzisem, probabil, despre ea, pe vremuri, cînd a apărut, drept care o cumpărasem.) Și — tot în luna asta de lene — am citit o admirabilă piesă de teatru, nejucată și inedită „T. F.“ (*Țara Fericirii*) de unul, Tudor Mușatescu.

Omagiul meu recunoscător ambilor autori.

★

Auzite la bodeguța din Popa Tatu :

— Așa că, degeaba insiști, dragă Gogule, că nu mă convingi. Nu mă lupt cu morile de vînt, că face curent din aripi și mă trage !

★

— Nea, Victore (Victor Chirea e unul din patroni), mai am ceva de plată ?

— Un cinzec.

— Care vine ?

— Nu ! Țsta pe care l-ai băut acum...

— E-n regulă... Atunci mai dă-mi unul și sîntem chit.

★

Mi-e dor de o duminică la țară. O duminică îmbrăcată în costum național, cu maramă de soare subțire pe cap, și cu șabace de flori de cîmp bătute pe ie. Și cu curii tari și reavăni sub fotă, cu dealurile strînse în cingătoarea de fir a rîului care le înconjoară. Și cu busuoc crud, strivit pe macii creți din sfîrcul țitelor de piatră dulce.

★

— Dumneata, ca autor dramatic, ce crezi că e viața, maestre ?

- O tragedie.
- De ce ?
- Fiindcă toate personagiile ei mor pînă la urmă.

*

- De ce nu mai scriți teatru, maestre ?
- De unde știi dumneata că nu mai scriu ?
- Fiindcă n-am mai văzut nimic de dumneavoastră.
- Adevărat ! Și, la sertar, nu dau bilete de favoare...

*

- Tu ai vrea să mori ?
- Nu ! Dar de ce mă întrebi ?
- Fac o anchetă printre prieteni.
- Și tocmai cu mine te-ai găsit s-o începi ?
- Nu ești primul.
- Las' că știu eu ! Așa ne spui la toți, să ne conso-
lezi, după ce ne-ai cobit la fiecare cel dintîi.

*

După zece volume de poezii, maestrul Radu Rosetti ne-a citit încă una. Se numea *Ultimile mele versuri* și a apărut, acum patruzeci de ani, în primul său volum.

*

Cred în toate minciunile poeților și în nici unul din adevărurile filozofilor:

*

În fiecare noapte adorm cu o carte pe piept și dimineața sînt fericit că nu i-am visat sfîrșitul. Asta înseamnă că am dormit civil, nu profesional.

*

E foarte ușor să fii Ovidiu, cînd știi latinește din familie.

*

Phiuuu ! Ce „clasic“ aș fi fost eu astăzi, dacă mă nășteam înainte de Cristos.

*

Aș vrea să mor bătrîn. Nu senil.

*

Senilul e un bătrîn mort mai de mult.

*

De cînd s-au „inventat“ avioanele de pasageri, umblu numai cu birja.

*

Plecase spre Șosea să se sinucidă. Într-un buzunar avea revolverul și în celălalt scrisorile către familie și autorități. (Rog a nu mi se face autopsia... Iertați-mă de nepăcerea pe care v-o produc etc.)

În dreptul Ministerului de Externe — cum traversa piața, absent, năuc și obsedat de gîndul morții — era cît p-aci să-l calce un automobil. Șoferul a stopat brusc. El, ca o fiară, s-a repezit în gîtul lui și și-a înfipt adînc mîinile — prin fereastră — gata să-l sugrume. Și ce credeți că spunea ?...

— Viața ! Era să-mi iei viața, criminalule !

*

Mi-e dor de-o „dragoste nenorocită“. De-o ultimă dragoste nenorocită. Să sufăr, s-o visez noaptea și s-o caut ziua ; s-o pîndesc „întîmplător“ pe drumul pe care trece obișnuit și să nu treacă, tocmai atunci, fiindcă a luat-o pe altă parte ; să-i scriu scrisori la care să nu-mi răspundă ; să fiu gelos pe văru-său primar cu care se duce la cinematograful (la altul decît cel la care m-am dus eu ca „s-o văd“) ; să-mi dea *rendez-vous* în Grădina Botanică și să nu vie, cînd pe toate băncile se pupă alții ; să nu cumpere revista, exact în ziua în care a apărut în ea o poezie de-a mea, scrisă în cinstea ei ; să comande orchestrei, la „ceai dansant“, numai valsuri, fiindcă eu nu știu decît tango ; să-mi spună „ironic“ că m-a văzut cu „una“ de braț, pe stradă, exact în ziua cînd n-am ieșit din casă, că mă durea în gît ; mă rog, să-mi facă tot ceea ce constituie tragicul și sublimul cortegiu de amănunte

al unei „dragoste nenorocite“. Și după ce, în sfârșit, am izbutit — într-o seară, când am condus-o pînă la poartă — să-i sărut buzele (evitînd s-o apuc de talie), să-mi trimetă vorbă, a doua zi, prin frate-său mai mic (aliatul meu, care m-a costat cofetării întregi de prăjituri), că „mă roagă s-o înțeleg, dar se logodește duminică cu ăla cu care o văzusem eu într-o zi, și-mi jurase că nu este absolut nimic între ei“. Dar unde mai am eu norocul, fericirea ridiculă și dumnezeiască și tonică a unei ultime „dragoste nenorocite“? Vorba aia, m-au distrus „sufletește“ succesele la femei. (După afirmația din „concluzie“, s-ar putea crede că sînt un „înfumurat“. Nu! Sînt numai un năpăstuit al șansei, un martir al baftei, un mucenic al împrejurărilor. Adică, am fost! Actualmente, *les neiges d'autan étant complètement fondues*“.)

*

Am pe masa mea de lucru un vas de flori (fin, înalt, subțire, ca un „domn bine“ într-un frac de cristal) cu cinci narcise în el. Toate cinci și-au pus bluze albe, scrobite și fuste verzi „jade“. Și s-au parfumat pe decolteuri (și după urechi) cu un parfum care miroase a copilăria mea (la țară, la Dîrnonești, în timpul deniilor) și al cărui nume nu l-am știut niciodată. Are în el [...] ceva din salonul „din față“, când era mama în rochie de olandă albă și aranja florile în vase; ceva din tutunul „Bectimis“ al lui tata-mare, când desfăcea cutia pe foișor, și din parfumul dantelelor violete de la gîtul și mînecele „mămăiței“; ceva din fuiorul bărbii lui popa Costache, când ne săruta și ne ștergea pe crăvătici cu ea, ca un prosop de cînepă aspră (cînd venea la „tabinet“, la tata-mare); ceva din batista curată a tatii (făcută „iepure“ — numai urechile lui adică — în buzunarul hainei de la piept); ceva din și din cite n-are cite ceva... Așa că, începînd din seara astă, parfumul anonim al narciselor va purta — totdeauna pentru mine — un nume în care intră vagi, distilate fumuri de depărtare, toate celelalte și anume „suvénir“ (nu *Souvenir*).

*

Azi-dimineață lebedele își plimbau triremele albe pe apa odihnită a lacului din Cișmigiu. Din cauza asta, cînd primul cunoscut mi-a spus „noroc“, eu i-am răspuns „Ave!“

*

Cînd ai condei, poți să scrii și cu tibișirul.

*

Aștept primul fluture pe terasă, ca să nu-l prind și să-i pun toate florile la dispoziție.

*

Am început să-mi „organizez“ terasa, în vederea condamnării mele de trei luni la soare.

*

De zece ani, de cînd s-a născut Bobiță, și îl „citesc“, l-am învățat pe dinafară. De-acum încolo, însă, vine greul. Marea lectură. Trebuie să-l citesc și pe dinăuntru. (Pînă la zece ani l-am „citit“. De-acum încolo trebuie să-l „decifrez“.)

Și mai

Calul : mezeluri reconstituite.

*

Găina : rasol cu pene.

*

Vaca : doica adulților.

*

Cînd începe gîsca să facă gît, se numește lebădă.

*

Soarele : monoclu în ochiul cerului.

Pro domo

Prin urmare, două luni aproape de cînd n-am mai deschis — nici ziua, nici noaptea — „registru” tragicelor, sau tandrelor, sau liricelor, sau săltărețelor mele năzbitii de gînd și de stil.

Dacă există „vinovați” pentru această „gravă abatere” de la ultimele mele „îndeletniciri” literare, în contemporan (sau „pseudoliterare”, cum sînt, aici), declar că nu fac parte dintre ei, deși îi cunosc (pe fiecare în parte și pe toți la un loc), nu-i numesc și nu-i acuz.

De „*maximas*” non curat petor (*maximas*, firește, ca joc de cuvinte în legătură cu potențații maximi ai momentului).

Important este că, totuși, dincolo de „ei” și *peste mine*, revin (pentru cît timp nu știu) în intimitatea velină și liniată comercial, a acestor pagini de registru (și oarecum de înregistrare).

Ca să spun, ce? (Mai ales în acest „pro domo”, cap de rubrică al fostelor mele însemnări regulate.) Că n-am avut „timp” să scriu? Aș minți flagrant. Niciodată nu mi-am pierdut vremea, mai conștient de pagubă, ca în atîta timp liber pe care l-am avut la dispoziție în aceste două luni de cînd nu mi-am mai „onorat” jurnalul cu nici un rînd.

Ca să spun că „starea mea sufletească” m-a împiedicat „să mă adun” în virful creionului, „spre a mă exprima”, jurnalist sau „pe sărite”, în cadrul însemnărilor mele, iarăși aș minți. (Dar mai puțin.) Ca să afirm că „n-am avut inspirație”, aș spune un neadevăr. (Eu am totdeauna „inspirație”, cînd mă decid să-mi „vie”.) Să spun, de asemenea, că n-aș fi avut ce să scriu, ar fi și această „afirmație” o mistificare. Atunci de ce n-am mai scris nimic de două luni? De ce n-am mai simțit, în acest timp, nevoia pe care altă dată o simțeam, aproape seral, de a „așterne” (pardon de expresie, pentru termenul „semănătorist”) pe hîrtie gîndurile mele, adunate ad-hoc în ședințele de lucru ale „divanului” meu desuet și personal?

De ce de la 6 mai și pînă azi, 3 iulie, n-am mai „notat“ nimic pe aceste file? Lene? Silă? Dezgust față de „faptele“ petrecute între timp? Plictiseală? Inspirație mōleșită de căldurile estivale și de restricțiile (termenul, din punct de vedere material, este modest) care le-au însoțit? Nu!

Nu! Nu! Și nu! Și încă o dată nu, ca să fiu și mai precis.

N-am mai scris (ca să fiu sincer) fiindcă, în fiecare seară, m-am culcat devreme (ca să închei o zi mai repede) și în fiecare dimineață m-am sculat cît mai tîrziu, din aceleași motive. (Ca să scurtez o zi, cît mai mult.)

Trăiesc într-un somn *voit* și *insomnie involuntară*, noaptea (cea mai „epuizatoare“ poziție nocturnă a omului care se culcă în așteptarea insomniilor) și între somnolență nevrută și veghe voluntară, ziua.

Cucăi (cum s-ar zice „olteneste“), cînd nu trebuie și sînt de „priveghi“ (cum s-ar spune pe munteneste), cînd nu e necesar.

Din cauza aceasta, a acestei „toropeli“ morale și altfel („anapoda“ ar fi termenul care i se cuvine mai exact), toropeală care are determinantele ei (prealabile, „en gros“ și cotidiene, „en detail“) persoana și „personalitatea“ mea se află, deopotrivă, convalescente, ambele fiind internate în vastul și neorganizatul, și incompetentul sanatoriu al clipelor de față. Noroc că „natura“ lucrează, mai ales pentru pacienții care cred în ea (ca și mine) mult mai mult, în forța ei „curativă“ și empirică, decît în dezolanta și docta incompetență a doctorilor, care cred că toate bolile lumii, și ale oamenilor ei, se pot vindeca după prescripțiile unui unic și arbitrar manual de medicină.

*

La 1 iunie, Bobiță a împlinit zece ani de viață și are tot atîția de fericire (pe de mîrginile ei.)

Fapte diverse

La 3 iunie, am cununat pe Andreana, fiica nevastii lui frate-meu și de două ori „nepoata“ mea. Fiindcă frate-

meu a crescut-o (fata a refuzat — mîndră cum e — la timp, adopțiunea propusă de frate-meu) și „tată-său de fapt“ e vărul meu de-al doilea.

Cred că e unicul caz „de pe lume“ cînd nașul s-a împrimutat cu bani de la mireasă, ca să aibă cu ce să facă față cheltuielilor cununiei.

Andreana („Andrei“ cum îi spunem toți) este una din puținele fete (rude sau altfel) pe care eu le prețuiesc. Mi-a fost dragă, de cînd era de doi ani și sînt foarte mulțumit că mă iubește acuma, la bătrînețe (a mea, firește).

Fata asta a știut să-și plătească totdeauna polițele. A fost, la biserica Boteanu, o nuntă „ca-n vremuri normale“. Mireasa, Kitty și Măriuța erau „superbe“, de la pălăriile speciale făcute de Georges (un mare talent, excepțional, „de modisto“, cum îi zice Kitty) și sub imprimeurile *d'autant*, rafistolat pentru „eveniment“ de croitorese anonime, dar foarte „dotate“. Tot Cîmpulungul — exilat sau aflător incidental în București — a fost prezent la ceremonia religioasă, într-o emoționantă și jerpelită solidaritate.

*

Aperitiv întîmplător, cu Radu Rosetti. (Eu îi spun „nene Radule“, și el mie „maestre“.) Superbă bătrînețe! (Cred că apropie optzeci de ani.) Și mintea, și hazul, și „fizicul“ nealterate. S-ar spune, un om îmbălsămat din viață cu propriile substanțe chimice. Păcat că se va incinera. (Este unul din membrii fondatori ai Soc. „Cenușa“ — Crematoriul de stat, de azi — și datorită lui mă găsesc și eu printre primii „incinerabili“ de-acum aproape treizeci de ani.)

Și cred că amîndoi — după suprema ardere — ne vom păstra, totuși, „mumiile“ morale în „piramidele“ particulare ale celor care ne-au cunoscut.

Memento

Trebuie să scriu „mult“ — sînt obligat — despre prietenul meu drag, Hipolit Mărzescu (actualmente, șaptezeci și doi de ani de viață și șase de „Angor Pectoris“).

Una din cele mai pitorești și scăpărătoare inteligențe pe care le-am întâlnit în... parcurs. Un om de o rară finețe (din toate punctele de vedere), de o subțire și „vastă“ cultură de „nespecialitate“ și un „caracter“ de beton armat. Conversația lui este „fără egal“, din punctul ei de vedere. Mizer, nemîncat (vestimentar cîrpit de el însuși din ultimele și distinsele lui petice), omul acesta — Hipolit al meu, vetustul și inegalabilul meu prieten, și-a lăsat barbă, ca să facă economie de bărbier, sacrificîndu-și „fizionomia“ celebră, pentru un fel în plus la ospătărie, în fostele zile de ras — îmi face impresia unui steag, din cele ale armiiilor de pe vremuri, care, deși căzut în luptă, în mîna dușmanului, se simte totuși liber, numai din foșnetul întim al propriilor sale falduri și acvile captive, dar neîngenuncheate.

Hipolit (Ipolit, cum își spune el) Mărzescu și-a vîndut hainele și cămășile, dar și-a păstrat fireturile, cu riscul de a le purta, pînă la urmă, pe pielea goală.

★

— Nu mă crezi, iubito, că te iubesc ?

— Nu.

— Atunci, îmbracă-te, să nu răcești.

4 iulie

Terasa mea s-a „ordinărit“. Are prea multe flori.

★

Cînd te simți uscat sufletește, udă-ți florile din grădină.

★

Cînd îmi ud florile, sînt în armistițiu cu restul vieții.

★

Detest pe aproapele meu, ca pe mine însumi.

★

Biblia ne învață să fim proști, dar fericiți.

★

Citește *Biblia*, dacă n-ai recitit-o încă.

★

Cel mai „vîndut“ autor pe piața mondială a fost autorul *Bibliei*.

★

Ultima ediție a *Bibliei* nu se va tipări nîciodată.

★

Biblia : viața romanțată a lui Dumnezeu.

★

Dumnezeu nu și-a găsit încă autorul pentru continuarea *Bibliei*, de-acolo de unde a rămas.

★

Dacă i-aș lua un interviu lui Dumnezeu, prima întrebare pe care i-aș pune-o ar fi următoarea : „Dumnezevoastră, credeți în Dumneavoastră ?“

★

Florile fără parfum sînt domnișoarele bătrîne ale grădinilor.

★

Cea mai frumoasă origine o au copiii din flori.

★

Am întrebat-o într-o zi pe mama :

— Domnișoară ! (Așa îi spun eu obișnuit.) Ce-ai simțit tu, în *prima clipă* cînd m-ai născut pe mine ?

— Că m-am împăcat cu taică-tău. (În ajunul nașterii mele se certaseră, fiindcă el vrea „băiat“ și mama „fată“.)

★

Mama e un deliciu gras.

*

Anecdotă :

Unul a-*nnebunit*. Și nebunia consta în faptul (ce *doct* mă exprim) că era convins că el e un șoarece. Firește, familia l-a dus la balamuc și după tratamentul respectiv — vindecat complet — a fost chemat în biroul medicului șef al balamucului, înainte cu un sfert de ceas de a fi pus în libertate.

— E! Dom'le Cutare (l-a întâmpinat doctorul). Îmi pare bine că te-ai făcut sănătos și că ne părăsești astăzi.

— Și mie, dom'le doctor. Și profit de ocazie ca să vă mulțumesc încă o dată pentru grija, tratamentul și condițiile admirabile în care etc., etc.

— Nu ne-am făcut decât datoria... etc., etc.

— Înainte însă de a pleca, dom'le doctor, aș vrea să vă fac o ultimă rugămintă. Să vă cer un ultim serviciu.

— Care ?

— Vă rog să-mi eliberați un certificat oficial, prin care să adevărați că eu nu sînt șoarece.

Doctorul s-a uitat la el, de jos pînă sus (ori invers, că nu am fost de față la scenă) și văzîndu-l că nu glumește, a început să rîdă.

— Păi, dumneata știi mai bine ca mine că *acuma* nu mai ești șoarece.

— Știu, dom'le doctor, și totuși vă rog să-mi dați un certificat că nu sînt șoarece.

— De ce ? Ce să faci cu el ?

— Așa, ca să-l am, la un caz de nevoie, pentru pisici.

*

Nu eu îmi trăiesc viața. Astăzi mă trăiește ea pe mine.

*

Vai ! ce-aș putea să mă îmbogățesc, în viitor, dacă aș scri despre sărăcia mea de-acum...

*

Altă anecdotă (auzită și atribuită lui Furculescu, unul din „marii“ matematicieni — ori ingineri — ai timpului său) :

Foarte bogat și tobă de carte, Furculescu, întors în țară, după studiile terminate strălucit în Apus (eu notez anecdota *autentică*; așa cum mi s-a povestit de către Iancu Rozman-Botoșani), față de lipsa de înțelegere a „autorităților competente“, care nu luau în considerație propunerile lui de „civilizare“ în domeniul în care se pricepea, s-a hotărît să-și înfăptuiască „planurile“ în favoarea țării, pe propriile-i mijloace. Și a-nceput să facă poduri, canalizări, irigații, uzine etc., etc.

Alarmată, familia (Furculescu nu avea copii, fiind „becher“) s-a hotărît să-l pună sub „consiliu judiciar“. Și șperțuind pe magistratul de resort, gras (șperțul, nu magistratul), l-a adus pe Furculescu în fața instanței, „familia“ fiind înarmată cu o tîrlă de avocați de mîna-ntii (și plătiți „clasa una“).

Furculescu s-a prezentat fără avocat. Și, în loc de pledoarie, a cerut permisiunea instanței să povestească — în apărarea sa — o fabulă. I s-a dat cuvîntul :

— Onorată instanță (a început el). Într-o zi, o cioară s-a luat la ceartă cu o privighetoare, cioara pretinzînd că ea cînta mai frumos decît privighetoarea. Cu toată modestia ei nativă, privighetoarea n-a admis afirmația, susținînd că ea cîntă mai frumos decît cioara provocatoare.

Și-atunci, au făcut prinsoare „pe să-i scoată ochii celeilalte, cea care va pierde pariul“ și-au ales drept arbitru pe un porc, care tocmai trecea pe-acolo, în toiul discuției. Porcul a primit onoarea, grohăind de satisfacție și privighetoarea a început să cînte. Frumos, cum nu mai cîntase niciodată.

La fel și cioara, cînd i-a venit rîndul. A croncănit cit a putut ea mai frumos. Și porcul a dat sentința : „Cioara cîntă mai frumos.“

Imediat s-a trecut la „executarea“ pariului lor. Dar, înainte ca cioara să-i scoată ochii, din ochisorii privighetorii au lunecat două lacrimi mari pe penele obrazilor : „Să nu crezi, cioaro, că plîng fiindcă o să-mi pierd ochii, a zis privighetoarea. Am pierdut prinsoarea, am pierdut-o. Plîng, însă, fiindcă m-a judecat un porc.“

Și Furculescu a fost pus sub interdicție.

Îi cer scuze Franței că am lipsit din Paris (și din motive binecuvîntate) la sărbătoarea ei națională de alaltăieri.

*

O „mare“ cugetațiune :

„Spațiul“ e static și „timpul“ dinamic. (Explicația : „spațiul“ stă și „timpul“ trece.)

*

Scriu atît de rar în „registru“ acesta, fiindcă, în ultimul timp, nu mai am absolut nici o treabă care să-mi dea răgazul să mă ocup și de altceva.

*

Pe cei care o merită, gloria îi învață să fie modești, după ea. Pe cei care „au obținut-o“, îi face îndrăzneți, iar cei cărora li s-a oferit, pur și simplu, sînt ridiculii ei à jamais.

*

Mi-e dor de talentul meu, care — de-acolo de unde-o fi — nu vrea să-mi mai scrie nici un rînd.

*

Talentul meu are domiciliul forțat în mine.

*

Vai de scriitorul care muncește ca o vită pe ogoare improprie...

*

Ultimele mele recolte literare sînt adevărate minuni ale naturii. Culeg din ce n-am semănat.

*

Mi-am fost, toată viața, atît de simpatic, încît mă mai suport și azi.

★

Îmi mărturisesc vârsta, fiindcă îmi dă mâna să mă creadă „auditorii“ că sînt mai mic.

Fapte diverse

Era să moară, dintr-o embolie, sculptorul și amicul meu din copilărie (și de azi) Constantin Baraschi. Trecutul meu a trăit o zi grea de tot.

★

Un ceas agreabil, pe stradă, cu Radu Rosetti. Parcă era o ghtară veche cu toate coardele feții zbîrcite. Și tot cînta, domnule !

Pro domo

După, și după, și după. Și fără, și fără, și fără. În sfîrșit, Kitty și Bobiță au plecat, duminică de dimineață, la Eforie, pentru o lună. A fost cea mai „însorită“ dimineață morală a mea, din ultimul meu calendar de resort. Am rămas singur, bolnav și fără un ban (tustrele „ipostazele“, firește, nemărturisite), dar „fericit“ de parcă aș fi avut ficatul nou, punga doldora și pe ei amîndoi lîngă mine. Aici sau „acolo“, indiferent.

Mă simt foarte „tată“ și foarte „soț“, și foarte mîndru ca om că îi știu acolo, la mare, la soare, la odihnă (mai mult decît binemeritată, în ceea ce o privește pe admirabila mea Kitty), în timp ce eu mă pot bucura — seara, pe terasa mea toridă și înflorită — de imensa bucurie și satisfacție de a-i visa fericiți, oarecum și cu modestul și durerosul meu concurs.

★

Azi am primit o primă și lungă scrisoare de la Kitty, plină de soarele ei propriu și de scoicile caligrafice ale lui Bobiță.

Însemnări

— Voi ce faceți de „vilegiatură“, Dumitrescu ?

— Dragă, am aranjat perfect. Nevastă-mea s-a dus la Marea Neagră și eu am rămas la „Mica Blondă“.

*

Numai pasagerii se îneacă. Vapoarele naufragiază.

*

Farurile din porturi sînt inventate de femei. Fac cu ochiul, noaptea, vapoarelor, ca să le ademenească.

*

Toate geamandurile urlă binevoitor.

*

Dacă m-aș apuca vreodată să scriu despre „mările“ mele, cred că aș muri înecat în pagini, ca în valuri.

*

N-am vrut să învăț să înot, ca să nu-și închipuie marea că aș fi putut să-mi imaginez vreodată că mă socotesc, cît de cît, mai presus decît ea.

*

Secretul mării nu se usucă niciodată.

*

Cînd marea e pe gînduri, are hulă.

*

Îmi place orgoliul cu care vapoarele plutesc sigure peste naufragii probabile.

*

Naufragiile : gafele mărilor.

*

Matematicianul (dar convins) :

— Știi de ce nu se pot număra exact toți peștii mărilor ? Fiindcă nu se înmulțesc după tabla de logaritmi.

*

Valurile : și-a bătut marea albușurile de ou, în adînc.

*

Valurile : dantele ude, lucrate la trident.

*

De cîte ori culeg scoici la mare, aș vrea să aud în ele oile behăind la stîină, pe munte.

*

Fiecare scoică se naște în cosciugul ei.

*

Se zice că în fiecare scoică — cînd o duci la ureche — vîjiie marea. Inexact. Vîjiie literatura.

*

Pasiunea mea pentru mare s-a manifestat numai de pe uscat.

*

„Ador“ numai „accesoriile“ mării, ca să zic așa. (Porturi, ambarcațiuni, pescari, climă, nisipuri, scoici etc., etc.) Pe ea, personal, o stimez numai ca pe o mamă, căreia îi sărut mîna, ori de cîte ori mă duc „în curtea lor“ ca să mă joc cu copiii ei.

*

Dragostea mea pentru mare nu cunoaște margini. Dar cunoaște țărături.

*

De la patru ani începînd, n-am lipsit de la „mare“ decît în două cazuri de forță majoră : războiul din 1916—

1918 și celălalt — tot război — din 1941—1944. Totuși, marea a fost cu mine în permanență.

*

N-am suferit niciodată mai mult, decît la prima „excursie de plăcere“ făcută la Constanța, cu vaporul „Regele Carol“, cînd aveam zece ani. Și asta fiindcă n-am putut să vărs și eu ca ceilalți pasageri. Ori măcar ca „muzica militară a Reg. 34 infanterie“ care cînta pe punte și vărsa în instrumente în timpul dansului. Și flautistul! Ah! Flautistul! N-o să-l uit niciodată cum își umpluse găurile flautului din propria lui substanță, vărsînd, ca să zic așa, în triluri.

*

Răul de mare e un rău special. Mi-e rău, la gîndul că ar putea să-mi fie rău. Dar *mal de mer* n-am avut niciodată. Numai de „înălțime“. *Mal d'hauteur*. Probabil, fiindcă sînt „auteur“, am și rău aferent înălțimilor.

*

Prima călătorie „serioasă“ pe mare am făcut-o cu un bun și mai vîrstnic (mult mai vîrstnic) prieten al meu, *Le vieux bougre*, cum îi spuneam. (Alias, comandorul Tăutu.) Un fel de Pierre Loti autohton, fără talent literar, frumos, distins, *homme à femmes*, „causeur“ atît cît îi trebuia unui comandant de vas (și poate și mai mult) și mai ales — mai ales și dincolo de toate — „marinaros“. Cu toate ale lor, admirabile și specifice, ale „marinarilor“. De la pipă pînă la pupă.

M-a luat, într-o noapte — la douăsprezece — de la Constanța (după o cină împreună) la Istanbul. Fără bani, fără pașaport, fără nimic. Numai „pe răspunderea“ lui. (Eu eram „lojat“ pentru sezon la Carmen-Sylva și venisem, în trecere, la Constanța.)

De la plecare și pînă la sosire, n-am ieșit din salonașul vasului unde am jucat bridge, cu el și cu alți doi marinari „foarte drăguți“. Și, firește, am băut tot timpul. Eu, coniac franțuzesc și ei șampanie „franceză“ (*Cordon rouge*). Mie, bineînțeles, îmi era teamă să n-am „rău de

mare“ și, deci, aveam „răul meu“, căruia i-aș spune „*mal d'attendre le mal*“. La Istanbul, *Le vieux bougre* m-a pre-dat (el avînd o escală limitată, căci era în drum spre Alexandria — Marsilia — etc.) comandantului vasului românesc „Principesa“ (și nu mai știu cum), care era căpitanul sau comandorul Negru (dacă îmi amintesc bine). Un marinar înalt, cult și extrem de „domn“. Un pic „prețios“ în debit. Bineînțeles, după ce mi-a aranjat situația „pașapor-tară“ și mi-a împrumutat bani, buluc, pentru cele două zile pe care aveam să le petrec la Istanbul, pînă la ple-carea „Principesei“ spre Constanța.

Două zile astea — cu toată bunăvoința comandorului Negru și a altor marinari români care voiau să mă „pilo-teze“ în Istanbul — n-am ieșit din hotel și din restau-rantul de dedesubt (unde era și cabaret, de la unsprezece încolo), de frica gândului reîntoarcerii. Nu-mi ardea de nimic. Nu vream să „vizitez“ pe nimeni. Vream, pe scurt, „acasă“, pe uscat. Și presimțirile mele s-au adeverit. A dracului corabie ca „Principesa“ asta, numai la „vapoa-rele“ pentru Capri am mai văzut. Avea „tangaj“, deși marea n-avea nimic. Și iarăși am jucat bridge și am băut (*whisky*, de data asta) în sufragerioara din burta vasului.

Și iarăși am fost obiectul de tachinării ale marinarilor parteneri de joc de pe bord și al foarte redușilor pasageri de pe vas. (Mi se pare că „Principesa“ nu era „tocmai“ un vas de pasageri.) În sfîrșit, cînd am ancorat la Constanța și m-am dat jos pe uscat (era dimineața pe la șapte), mi s-a întîmplat ceva cum nu mai mi s-a întîmplat în viața mea. Cum am pus piciorul pe uscat, deși nu eram beat deloc (dealtminteri, ca să se știe, pînă azi, 16 iulie 1951, n-am fost beat *niciodată*), am căzut în c..., pe țăr-m, cu picioarele moi, rîzînd singur (și ridicul) de propria mea situație. Eram ca o pijama căzută pe jos, fără om în ea. A trebuit să mă las condus, pe sus, la trăsură, de un locotenent de marină, de pe țăr-m (al cărui nume îmi scapă) care mă cunoștea, și de unul, Albert Manuah, pasager pe vas cu mine, proprietar al tripourilor din Varna, Constanța și al unora din București — evreu spaniol, cetățean bulgar și un om „delicios și pitoresc“ cu care m-am împrietenit și am rămas foarte prieten, pînă la dispariția

sa (din țară ori din viață, nu știu) întâmplată prin anii 1935—1936.

Și abia după ce am ajuns în camera mea (de la vila „Grigorovița“, la Carmen-Sylva), pe la zece dimineața, am avut în patul meu primul și adevăratul *mal de măr* din viață. Și ultimul pînă în prezent.

*

Sînt un mare amator de pești. Să-i mănînc, nu să-i pescuiesc, ca amicul meu H. Polizu de la Teatrul Național, care este pescar vestit, priceput și pasionat, dar care nu-și mănîncă niciodată pasiunea, fiind amator de prins nu de mîncat.

*

Cea mai mare satisfacție a lui Polizu (de mai sus) este să se fure singur la cîntar. Pune degetul în tîpsia cu peștele, ca să i se pară mai mare „exemplarul“ pescuit. (Asta mi-a spus-o nevastă-sa.)

*

Ori de cîte ori revăd marea, mă cert din prima zi cu ea și nu-i mai spun nici un cuvînt pînă la plecare. Mă răzbun, pe urmă, la uscat, cînd, tot ce aș fi vrut să-i spun în față, îi scriu — discret — în versuri.

*

Cele mai „frumoase“ versuri ale mele despre mare le-am scris pe munte, la o mie de metri altitudine „deasupra ei“.

*

Mie îmi vîjîie în permanență marea în urechi, deși nu sînt o scoică, ci numai un amant al ei.

*

Cred că cea mai vastă și mai izbutită „imagine“ a mării a găsit-o Eminescu : „Mișcătoarea mărilor singurătate“. Te poți îneca în ea (mai ales dacă e și o lună plină deasupra, cu certitudine că dispari, așa cum îi stă bine

sinucisului serios), anonim, discret și definitiv. Ca un parfum care își evaporă stropul ultim și solitar, în grandioasa ei indiferență lichidă.

*

Oceanele : mări obeze.

*

Celebritatea : trecerea „din oficiu“ a talentului la pensie.

*

Niciodată ultima carte a unui scriitor celebru n-o poate egala pe cea care i-a conferit celebritatea.

*

În clipa în care spui „am fost celebru“, înseamnă, implicit, că recunoști că n-ar fi trebuit să fii.

*

Ca să-mi dovedești că îți meriți celebritatea, scoate și ultima ta operă în tot atât de multe ediții în câte ți-a apărut prima.

*

Ca să fii celebru, ai nevoie de talent, de noroc și de editori fără ghinion.

17 iulie

Muncesc pentru tristețea de a-mi cîștiga piinea ocazională, pe care cred că o meritam gratuită, zilnic.

*

Toată existența mea (povestită de mine) n-ar fi decît o foarte amuzantă culegere de basme triste.

*

Basmul meu l-am trăit numai pentru bucuria copiilor din mine. De cînd am un băiat „de-adevărat“, nu mai știu decît o singură poveste : pe a lui.

*

Mă gîndesc (deși nu mai notez aici) la moarte, în fiecare zi (ca să nu spun în fiecare ceas). Ca să mi se pară că o așteptam, dacă o veni prin surprindere și să nu-i dau satisfacția că „m-a pus cumva în încurcătură“.

*

Vreau să trăiesc cu încăpăținare, numai ca să-l privesc pe băiatul meu de clipa în care va trebui să afle că am murit (pînă nu împlinește măcar cincisprezece ani). Așa că cinci ani de viață de a mea îi mai are siguri.

*

Adevăratul înțeles al cuvîntului „dor“ nu-l pricep decît străinii, fiindcă și-l imaginează (fiind intraductibil).

*

Cea mai tragică carte de vizită, astăzi, ar fi a mea, dacă mi-aș tipări-o :

„Tudor Mușatescu
— fost scriitor —“

E mai tragică chiar decît a lui Dinu Frumușanu, pe care ar trebui să scrie :

„Dinu Frumușanu
— fost frumos —“.

*

Cînd mă lupt cu somnul, sînt fericit dacă mă biruie.

*

— Taci !
— De ce ?
— Fiindcă vreau să mai stăm nițel de vorbă.

★

Deunăzi, m-a-ntrebat Bobiță :

— Tată ! Cine a realizat cea mai mare viteză din lume?

— Pe ce distanță ? l-am întrebat.

— O sută de metri plat. (Consulta o revistă sportivă.)

— Tot gândul, tăicuțule !

M-a privit profund dezgustat și mi-a replicat :

— Eă ! Io (eu) fac *sport* și tu *bancuri*. De-aia ai început să faci burtă !

Și, „jignindu-mă“, m-a lăsat așa „cu burtă“ și și-a reluat lectura sportivă — colăcel și cu mîna sprijin la tîmplă — pe divanul din sufragerie unde a avut loc acest „colocvii“.

★

Am impresia că terasa noastră urăște toate florile de pe ea. E, desigur, vechea dușmănie dintre beton și petunii.

★

Cînd ud florile de pe terasă, sînt convins că le țin conferințe despre apă.

★

M-am convins că florile mele de pe terasă mă cunosc personal. Dovadă că, dimineața, cînd mă văd, ele nu mă latră ca Puc (cățelușul pe care mi l-a lăsat în pensiune Radu Costăchescu și care doarme între ele), ci mă afumă cu parfumul leturghiilor intime.

★

Cînd ud florile de pe terasă, după o zi toridă, mă răcoresc, în primul rînd, pe mine.

★

Într-o seară, o „cucoană“ care a fost la mine pe terasă (Irina Giuriade) a rîs de florile mele. N-a observat, însă, că tot timpul cît a mai stat acolo, după asta, toate florile s-au răzbunat și și-au rînjit parfumul la ea.

*

Parfumul florilor urite are ceva „inteligent“ în el. Și „ochi frumoși“, fără discuție.

*

Florile fără parfum au corp frumos. Exact ca „cineva“, *cine știu eu* și despre care am crezut, cîndva, că o să-mi parfumeze viața, dintr-o gravă eroare de botanică sentimentală. A mea, nu a ei.

*

Fiecare floare pe care o arborez la butonieră, e numai sentinela grădinilor pe care le port în mine.

21 iulie

Astă-seară, i-am trimis lui Kitty, la Eforie, pentru Bobiță, o jumătate de kilogram de unt. (Prin Radu Costăchescu. [...])

*

Creionul cu care scriu (L. § C. Hardmuth „Koh-I-Noor“ 1500 F) m-a costat o sută cinci zeci de lei „noi“. Dumnealui fiind „din vechi“.

*

Acum, la sfîrșitul iubirilor, aștept, în sfîrșit și prima mea dragoste.

*

Altădată, cînd mă plimbam mult „în sînul naturii“, mă dureau tălpile. (Le am foarte sensibile.) Acuma mă doare pămîntul pe care îl calc sub ele. Ce dracu o mai fi și asta ?

*

Sînt „în plină vilegiatură“. Fac plajă, noaptea, pe nisipul rece și liniat de lună al acestor file de registru.

*

În acest moment, luna (aproape plină) este exact deasupra mea. (Mă aflu pe terasă.) Ei și! Parcă eu de câte ori n-am fost mai presus decît ea? Și, totuși, pînă mi s-o slei (din motive de forță majoră) mîna pe manuscris (nădăjduiesc să mor scriind), n-o să mă socotesc „chit“ cu ea. O să-i rămîn dator și „post-mortem“, față de cît mi-a oferit benevol și de cît i-am restituit „constrîns“ de obligațiile mele literare.

*

Primele buze pe care le-am sărutat, erau reci de emoția mea.

*

Ce bine de chiorul ăla pe care l-am văzut, azi, în fața bisericii Sf. Iosif. Vede numai jumătate din ceea ce se întîmplă.

*

Cînd fiu-meu era mic și îi duceam țucalul la pătuc, mă simțeam mîndru ca un amiral de vas de noapte.

*

Mă bucur cînd simt sub creion ultima filă din acest „registru“. Să se termine odată și cu el. Nu de altceva, dar ca să încep altul nou.

*

A-nceput să răpăie ploaia afară. Noaptea își bate darabanele cu bețe ude, peste care se încruntă tutelar sprînceană de plutonier-major a unui fulger pilit de furtună.

*

A tunat și nu s-a adunat nimeni.

*

Nu știu cît țin la mine, dar — judecînd chestiunea *adînc* — îmi dau seama că, fără mine, n-aș putea trăi.

★

Tot gol sînt, și îmbrăcat în frac.

★

Niciodată nu mă simt mai bine îmbrăcat, decît atunci cînd sînt la piele.

★

Doamnelor ! Nu vă mototoliți „nudul“, că nu se mai poate călca niciodată.

Nota Bene

Acest „registru“, început la 22 iulie 1951, mi-a fost „oferit“ de doamna Pic Ferechide (pe care nu am plăcerea s-o cunosc personal) prin fiul său Sandu, de la care a aflat că — în lipsă de hîrtie bună — scriu pe „registre“.

Se pare că acest „livre de comptes“ i-a fost dăruit doamnei Ferechide cu ocazia căsătoriei sale, acum nu știu cîte zeci de ani.

Drept care îi mulțumesc aici, pe prima lui pagină.

22 iulie

„Cînd ucizi, nu trebuie să te gîndești la «curtea cu juri», că-ți tremură mîna“. (Așa îmi spunea un amic care, vrînd să împuște pe soacră-sa, în bucătărie, a nimerit lăptăreasa, care tocmai intra. Justiția l-a *achitat*, ca și soacră-sa, dealtminteri, care, după un an de la proces, l-a făcut să se spînzure în magazia de lemne.)

★

Vara face plajă pe terasă, alături de mine, goi amîndoi și cu coapsele despicate spre soare, într-o dogoritoare și liliială promiscuitate.

★

Furtunile de vară : crizele ei de nervi.

*

Într-un fost acvariu — rătăcit pe terasă (e mic și cu geamurile plesnite) a răsărit o pătlăgea roșie și bastardă. (În acvariul ăsta Kitty pusese pământ și sădise o *mușcată* cu părinți legitimi.)

„Roșia“ are, deocamdată (căci mai face încă flori), nouă pătlăgele, grase, tîrtoșe și sănătoase, cu șoldurile doldora de soare și cu obrații rumeni ca ai siliștencelor, după horă, cînd le aburesc țîțele și li se încing crețurile cizmulițelor de plăcere estivală și din cauză „ghe duminecă, mă rog frumos“.

24 iulie

Am mai spus — în alte caiete ale acestor înșemnări și în repetate rînduri (și nu ca o scuză, în raport cu „calitatea“ celor scrise) că, în cadrul lor (nepremeditat, strict intim și riguros personal), scriu tot ce-mi „trăsnește“ prin cap, în clipa (ori în ceasurile) cînd încep să le „redactez“, cu nădejdea că, poate, o să-mi „fulgere“ — din cînd în cînd — și cîte „ceva“ care să merite (măcar în zigzag) onoarea anonimă și imensă a luminii care l-a produs.

*

Cel mai simplu lucru e să fii prolix.

*

Uneori e foarte clar de ce te exprimi prolix.

*

În toate cuvintele, eu aud întii înțelesul și pe urmă sunetul.

*

Ce frumos sună șirurile de zurgălăi ale amintirilor, cînd aleargă cu ele la gît iarna.

★

Nu sînt încă convins dacă nu cumva sînt mai prost decît cred, ori mult mai deștept decît mă așteptam. (Îmi închipui.)

★

Marea tragedie a prostului este atunci cînd face pe deșteptul. Parcă plouă pe el din propriile lui averse.

★

Prostul nu trebuie să salute deșteptăciunea, ci să se descopere în fața ei.

★

Nimeni nu se crede mai inteligent ca prostul convins.

★

Prostul nu se descoperă. Se divulgă.

★

Prostia este de familie tot atît de bună ca și inteligența. Și deși „surori siameze“ ale „naturii“ (creației), purtătorii uneia și alteia nu sînt frați gemeni. Și cu toate că sînt nedespărțiți — în circulația vieții — n-au nimic comun împreună. Pardon ! Au capul !

★

De cînd am început să scriu cu ochelari (de presbit), am impresia că sînt foarte departe de ceea ce scriu.

★

Crede tot ce-ți spune prostul. Din punctul lui de vedere, el spune numai adevărul.

★

Nu te crede în deștepți, cînd fac pe proștii. Sînt mult mai primejdioși decît proștii care fac pe deștepții.

★

Toate „prostiile“ pe care le scriu, sînt numai pentru deștepți.

★

Am recitat recent *Le rire*. Cartea lui Bergson despre rîs. Și-abia după ce am terminat-o, am zîmbit.

★

Umorul nu trebuie să aibă frontiere. Numai limite.

★

Am avut un prieten de tinerețe (făcea Silvicultura la Politehnică) căruia îi gîlgeiau dinții de rîs, ori de cîte ori ne anunța că are de gînd să ne spună o anecdotă.

Ăsta era hazul lui.

★

La toate premierele pieselor mele, criticilor (care m-au „înjurat“ totdeauna) le clănțăneau dinții de rîs.

★

Mai tare ca umorul nu este decît lipsa de haz.

★

N-am rîs niciodată de „spiritele“ confrăților mei umoriști, din respect pentru ele.

★

Testamentul meu ca umorist : „Hazul meu vă aparține“.

★

Cititorii fără haz să nu citească cărți de umor. Numai de geografie.

★

Umorul : haz cu studii la bază.

★

Multe mirese se căsătoresc, fără să-și aibă inima invitată la ceremonie.

★

Ca să ai umor, pînă la urmă, trebuie să te naști cu haz de la început.

★

Umorul este un licențiat în haz.

★

Vai de umoristul care nu mai are nici un haz.

★

Din fostul tău umor trebuie să trăiască numai ceilalți.

★

Umoristul, ca să izbutească în carieră, trebuie să lupte ca să ajungă de rîsul lumii.

★

Nu rîdeți de umoriști cînd nu vor ei, că se supără și nu mai au nici un haz.

★

Lumea e de-o vîrstă cu mine, fiindcă ne-am născut simultan și o să murim împreună.

★

Toți cei care se vor naște după mine, sînt ca și morți pentru subsemnatul.

★

Morții au un avantaj asupra celor vii. Că habar nu mai au de ei, în timp ce aceștia și-i amintesc mereu.

★

Aș fi vrut să am orgoliul de a muri cînd vreau eu. Dar de moarte bună.

★

Scriitorul prost, după moarte, e pomenit de familie. Cel mare e citat de omenire.

*

„Marele scriitor“ a fost atât de egoist în viață, încît la moarte și-a luat și opera cu el.

*

Strălucirii agresive a diamantului, îi prefer discreția ternă a platinei.

*

A fost ca platina. Niciodată n-a avut fason de metal prețios.

*

Platina își are valoarea și strălucirea înăuntru.

*

Dacă aurul ar avea parfum, ar mirosi a zaraf.

*

Ce neînsemnate sînt furtunile cerului față de micile mele plictiseli.

*

Dacă scazi un fulger dintr-un trăznet, rămîne un tunet celibatar.

*

Era o femeie destul de inteligentă, ca să nu se observe că e proastă.

*

Am citit, cîndva, că există o specie de arbori asasini (în Borneo, mi se pare). O altă specie de plante criminale am descoperit-o eu, pe terasa mea. E vorba de banalele noastre zorele.

Crescute printre petunii, se încolăcesc pe tulpina lor, ca niște șerpi cu inele strînse, și cînd ajung la gitul florilor le sugrumă pur și simplu. Petuniile mor imediat, se usucă, în timp ce zorelele asasine își înaintează șerpii pe vic-timêle de-ălături.

Și n-am descoperit un caz izolat. Un strat întreg de cazuri. Drept care, vinovatele au fost judecate și spânzurate imediat de sforile lor, ca să li se ridice mai ușor sufletele colorate la cerurile terasei.

*

Cățelul meu latră fulgerele. I se pare, probabil, că profitînd de ploaie vor să intre noaptea în curte și să fure ceva, luminîndu-și drumul cu lanterna electrică pe care o sting și o aprind mereu.

*

În copilărie, cînd fulgera, mă închinam ; cînd tuna, îmi băgam degetele în urechi și cînd trăznea, mă băgam sub pat. Acuma, cînd e furtună, trăznesc și fulger eu.

30 iulie

Cîntecul a creat notele muzicale. Nu ele cîntecul.

*

Spune, scriitorule, cu opt cuvinte, tot ce spune muzica cu opt note.

*

Cea mai vastă experiență a graiului lumii are numai opt note. (Sau : este octava.)

*

Nu, nu, hotărît. Nu mai sînt om de amurg. De la patruzeci și cinci de ani încolo, a început să mă întristeze. E-a-devărat, amurgurile mă întristau și cînd aveam douăzeci de ani. Dar ce optimistă tristețe !

*

Vara, amurgul citadin miroase a asfalt coșit.

*

Tălăngile vacilor, în amurg, spun versuri de Coșbuc.

★

Luna : (după furtună) tortă de fulgere.

15 septembrie

Pseudonimul meu de scriitor este „om“. Și n-am mai notat nimic aici, de-atîta amar de vreme (și ce amară vreme), fiindcă, în timpul acesta, am fost numai pseudonim.

★

Din cauza lipsurilor materiale, într-o lună și jumătate mi-a scăzut pseudonimul cu patru kilograme.

★

Mizeria îmi pune silueta la punct, în vederea ultimului meu aspect din viață.

★

Mi s-a spus de multe ori că am „fumuri“. Cred și eu. Cu atîtea arderi interioare !

★

Fumul focului sacru se numește literatură. Și, deci, și în privința asta, bătrînul proverb rămîne valabil : *Pînă nu faci foc, nu iese fum.*

Pro domo

Bobîță a început azi școala. A patra (a patra !) primară !

Aseară *mi-am* îmbrăcat cărțile lui, caietele etc. *Mi-am* ascuțit creioanele (cu ascuțitoarea nouă), *mi-am* pregătit „penarul“, cu toc, gumă și penițe noi, și astăzi de dimineață am plecat amîndoi la școală, deși eu am rămas acasă.

— Știi ce greu mi s-a părut astăzi ghiozdanul ? mi-a spus Bobîță, cînd s-a întors, la prînz.

— Cred și eu ! (i-am răspuns). Fiindcă eram și eu în el, dar nu m-ai observat tu !

*

— Tată! De ce „pari“ (eu eram) atât de obosit? (m-a întrebat băiatul, când s-a întors de la școală și mi-a năvălit în birou, numai soare, numai ochi și numai piersici calde în obraji).

— Fiindcă, în prima ță zi de școală după vacanța mare, eu n-am niciodată recreație.

*

De-o săptămână „vechiul meu gît“ și-a luat din nou nasul la purtare. Durerea, nemărturisită și „inghițită“ (la propriu), luînd proporții alarmante (cu tot cortegiul ei de neplăceri „otorinolaringologice“, plus insomniile și sufocațiile și palpitațiile și toate „ațiile“ pe care le determină) am consultat un specialist bun, pe nepotul meu, doctorul Mircea Tănăseanu. După ce a ascultat din nou toată balada gîtului meu (și a fost numai nas gît și urechi), m-a examinat, cu competență, cu dragoste (că mă iubește), cu atenție (și cu lampa în frunte).

Rezultatul: laringită, faringită, traheită și bronșită tabagică cronică. Și toate astea, încă o dată, acute și parcă (parcă) și ceva în plus. (Nu grav, dar *cam suspect*.) *Un fel* de hipertrofie a țesutului, în stînga. *Neimportantă*, însă.

— Deocamdată, nene (doctorul îmi zice „nene“, tot ca acum treizeci de ani), trebuie să faci un tratament cu „aerosol“ (niște pompări în gît cu o soluție de penicilină și streptomycină, făcute cu un aparat special și de ultimă invenție. Ca și tratamentul acesta americanesc). Pe urmă, vii la mine să-ți fac o anestezie *mare*, cu cocaină, fiindcă ești hipersensibil în gît și nu pot să văd bine, că nu „stai“ — și vedem noi *atuncea* ce avem de făcut. Dar nu trebuie să te alarmezi. Nu e nimic grav. Și mai ales nici vorbă de cancer, cum crezi d-ta!“

Și totuși cred, *sîmt* că am cancer în gît, așa cum bănuiesc de mult și amîn să mă conving oficial. Și dacă va fi așa, cam prin martie 1952, aceste însemnări vor rămîne fără redactor.

Deocamdată, mâine la 9^{1/2}, încep tratamentul „miraculos“ cu aerosol la doctorul Mișu Grünspau, amicul meu și soțul Mariei Botta.

*

Firește, de-o săptămână, de când sînt „în criză acută“ de ce am în gît, nu mai fumez, nu mai beau alcool și nu mai scot nici o vorbă. Și în zilele astea înSORITE de toamnă, dulce și totală, ca în cărțile noastre de citire de pe vremuri și în nopțile astea, tandre și vaste, cu lună plină (astă-seară complet plină), către orele mele tîrzii, cînd mă culc, am impresia — rece și clară — că nu sînt decît un orfan de soare și de lună.

Și bolnav de gilci, pe deasupra !

*

Astăzi după-masă mi-am plimbat „cancerul“ la „lacuri“. Vreau să-l obișnuiesc cu apa, în vederea Styxului.

*

A murit tante Sophie, sora mai mare a mamei. Cea mai dragă și mai „dulce“ și mai „adorabilă“ dintre toate „tantele“ din lume. Din lumea copilăriei mele, mai ales. Îi voi „consacra“ un capitol special în paginile acestea. Dar vreau să-l scriu fără lacrimi și fără patos. Rîzînd și simplu, cum a trăit ea, ca un hohot mare de rîs, în jurul nostru și al vieții.

Insemnări

Mutra jignită a tunurilor, cînd defilează pe asfalt la paradă. Ai impresia că fiecare dintre ele se jenează că e tun.

*

În marea liniște a tunului înainte să tragă, parcă joacă o partidă de șah, pe tăcute și cu forțe egale, țipătul alb al victoriei și scrișnetul negru al înfrîngerii.

★

Vorbele tunului conving pe dușman pe teren, mai sigur decât bombele diplomaților la conferințe.

★

Țeava tunului trebuie să reflecteze și în timp de pace.

★

Tunurile Rgt. 1 Artilerie Grea, din Craiova, unde mi-am făcut stagiul militar de slt. de rezervă (tunuri vechi, de 150 mm, „sistem Pazvante“), erau trase de câte opt boi fiecare.

— Și cu sublocotenentul de rezervă, nouă! Ca-n „Peneș Curcanul“, ne-a felicitat generalul Pașalega, în inspecție, după prima „tragere“ a bateriei din care făceam și eu, pardon de expresie, parte.

★

Am întâlnit în H. de Montherlant (*Le diable du bien?*) o „imagine“ care îmi pare rău că nu e de mine. Iat-o (tradusă din memorie): „Marea cu valurile crețe, ca un c... de elefant!“

★

Dacă, după cum „sper“, cancerul meu de gât se va dovedi o realitate, făgăduiesc — în aceste pagini — *științei*, o descriere amănunțită și zilnică a evoluției bolii (și din punct de vedere *medical* și din punct de vedere psihologic) pe tot timpul celor șase luni cât durează, obișnuit, executarea pacientului.

★

Singura operație căreia m-aș supune pentru *probabilul* meu cancer în gât, ar fi ghilotina. Nu de-alta, dar prea mi-a fost dragă — în lectură — Revoluția franceză.

★

Dialog istoric:

— L-am visat azi-noapte pe Ludovic al XVII-lea stînd pe tron, în sala oglinzilor.

- Mă ! Tu și în vis ori minți, ori ești incult.
— De ce ?
— Fiindcă Ludovic al XVII-lea n-a stat niciodată pe tron.
— Ei și ? Parcă eu am numărat al cîtelea era. O fi fost al XIX-lea.

*

- Ludovic al XIII-lea* (singur la masă, către șambelan) :
— Mai cheamă pe cineva, fiindcă nu pot să mănînc singur.
— Sînteți treisprezece la masă !

*

Amintirile bețivului sînt numai resentimente.

*

Cînd scriu cu creionul, am impresia că n-am condei.

*

- Rugăciunea poetului* :
— Dă-mi aripi, Doamne ! Dar să fie de curcan la tavă și să vezi ce pot să zbor peste manuscritele nemincate.

*

Zăpada de martie sulemenește numai străzile.

*

Poeții grași sînt neverosimili.

*

Abia după moartea marelui poet a aflat lumea că se și născuse.

*

În nopțile de vară senine fac indigestii de stele.

*

Nu știu ce distanță este de la mine pînă la cer, dar, în orice caz, și de la „dînsul“ pînă la mine e tot atît.

*

„Marele“ tău mister — femeie — nu e decit un cor-tegiu de secrete mărunte.

*

Din toate femeile care au trecut prin viața mea, mă obsedează numai una singură : cea viitoare.

*

Nici griul pe holdă nu miroase a franzelă, nici fran-zela pe masă nu miroase a cîmp. Astea sînt zvonuri de-ale scriitorilor.

*

La cărți, de cîte ori îmi vine un as de cupă, îmi bate inima.

*

Și anul acesta mi-am petrecut vilegiatura pe terasă. Cu marea, rezumată la dimensiunile bazinului de sub duș (un metru pătrat suprafață, douăzeci și cinci cm adîncime), și cu muntele, închipuit în verdele adînc al vîței sălbatice și în regiunea de deal al zorelelor cu verdele mai cordial și mai deschis. Marea și muntele meu se află față în față, la o distanță de nouă metri („fenomen“ inexis-tent, pe cît știu, în geografia lumii). Prin urmare, am avut nouă metri de vilegiatură între munte și mare. *Chaise-longue*-ul (mai bine scriam șezlong), de culoare „sable“ bătut de soare, mi-a furnizat nisipul torid al plăjilor inaccesibile. Iar peria cu coadă pentru măturat terasa, *alpenstock*-ul (mai bine scriam „alpînștocul“) necesar ascensiunilor montagnarde. La mijlocul drumului dintre munte și mare, sub o copioasă umbrelă roșie, se afla masa mea de lucru. Adică domiciliul meu citadin, bucureștean.

Or, cine a mai putut realiza — cu toate perfecțiunile civilizației — marea mea vilegiatură ? Dimineața, între 6—9, duș, plajă (între petunii), lectură etc. De la 9—11, acasă, în București, la masa de lucru. De la 11—13, pe alt șezlong (am scris, în sfîrșit, corăct) munte, umbră, ră-coare, foșnet de vegetații agitate de briză etc. Și imediat, de la 13—14, pentru controlul celor scrise, din nou în

București, la masa mea de lucru. După-masă și după somn, între 5—7, alternînd, la discreție, între munte și mare, erau orele rezervate „compătimirii“ celor care, „ca niște nenorociți“, se aflau ori la munte ori la mare și în nici un caz — oriunde s-ar fi aflat — nu și la masa lor de lucru în același timp.

Singurii „nenorociți“ pe care nu i-am compătimit în programul vilegiaturii mele au fost celelalte două suflete și vieți ale mele: Kitty și Bobiță, care se aflau — spre gloria mea modestă și marea mea ușurare — efectiv, la mare.

Și cînd s-au întors, prăjiți și voinici, mi-au adus-o (marea) într-o sticlă, care se află și acum pe masa mea de lucru, cu nisipul căzut la fund și, în sfîrșit, cu valurile liniștite și comprimate sub dop. Și mi-au mai adus și un mănunchi de „imortele“ dobrogene (se află într-un vas de pămînt, precum se cuvine, tot pe biroul meu), imortele modeste, cu albastrul sărat și decolorat de soare și cu vuietul matinal al mării înainte de răsărit, închis ori în petale, ori în imaginația mea.

*

Cocoșii habar n-au cînd se face ziuă. Ca dovadă, al meu, care cîntă la trei după-amiaza de se sparge și dimineața doarme ca o bestie, pînă la opt, cînd îl scol să-i dau boabe. Respectiv, micul dejun.

*

Sînt mult mai liniștit decît boala mea. Și, de necaz, ea face febră.

*

Azi, la lacuri, o barcă mi-a dat cu tifla de pînză din larg.

*

De cînd n-am mai văzut marea, mi-o imaginez. Dar e mult mai frumoasă ea. E inimaginabilă în realitate.

Însemnări

Parfumul trebuie să miroasă a femeie. Nu femeia a parfum.

*

Parfumul vorbește (se exprimă) prin nări.

*

Ah ! Ce fericit o să fie bărbatu-tău, cînd o să afle că mă înșel cu tine.

*

Ca să trăiești mult, trebuie să știi să mori în fiecare zi.

*

În ziua cînd mi s-a născut băiatul, mi-am vîndut revolverul.

27 septembrie

Însemnări

Calul sifonarului nostru avea azi o fundă în breton. Și parcă toată toamna dimineții de septembrie spre sfîrșit se înnodase, umedă și pleoștită, în ea.

*

În noaptea de nuntă, miresele nu se dau, se supun.

*

De cînd a-nceput toamna, „ghețarul“ nostru nu mai trîntește blocul de gheață la poartă, fără să te înștiințeze că l-a adus. Sună, ca să te roage să vii și să-l iei.

*

„Nici n-aveți idee ce mă-nfierbîntă gheața asta !“ spunea astă-vară ghețarul nostru, cînd ne-o căra la domiciliu.

*

Ce caldă e gheața, cînd se rupe între *Ea* și *El* într-o seară de iarnă cu viscol și cu cîte douăzeci de ani, în buzunar, de fiecare.

*

Toamna de anul acesta a venit atît de violent, încît frunzele au început să cadă după sosirea ei, galbene de invidie că le-o luase înainte.

*

Toamna asta nu mai am nici un pic de primăvară în mine! Sînt, deci, un sezon mort în contemporan.

5 octombrie

Pro domo

„Treburi“, treburi, treburi! Nopti, nopti, nopti! (pierdute pe manuscrise). Zori, zori, zori, care mă găsesc — mai vînat decît ele — la masa de lucru, naufragiat în file ca o mare înecată prin absurd în propriile sale valuri.

*

Am „comenzi“ (profesionale) multe, grămădite și cerute în timp record. Avînd în vedere că în treizeci de ani de „meserie“ mi-am făcut din noptile mele zile, am început, acuma, să încerc să-mi transform și zilele care mi-au mai rămas în nopti.

Cu alte cuvinte, vai de zilele mele și de noptile lor. Și de „laurii mei“ pe care nu numai că nu mai pot să dorm, dar asupra căroră trebuie să veghez!... Vorba lui Tache Farfuride: „Și din această dilemă nu putem ieși. Am zis!“

*

Toamnă! Frig! Burniță! Fulare cu nodul umed strîns dimineața la gîturile care își patronează, clătîindu-se și culcate pe labe, în reveruri, plasele de bumbac pescăresc, în drum spre piață.

În sfârșit! Călcăile goale ale femeilor, dospite de caniculă și „amenajate“ cu lama de ras („a nouă“, subtilizată din mașina bărbatului) au început să-și acopere tragedia dermică, sub șosete de confecțiune proprie.

Copiii de școală au făcut primele pete de cerneală pe caietele noi ale clasei în care au rămas, ori au trecut.

Cățeeii mei actuali — Fram și Dagobert — ambii de sex masculin și de rasă incertă, care trăiesc prima lor toamnă canină, au înțeles să renunțe la „animozități“ și — evitând părțile fără covor ale casei — s-au culcat, unul peste altul, ca niște plăpumi reciproce.

Iar în „grădina publică“ a capului meu au început să cadă — pe aleile ei pustii și inactuale — primele frunze galbene de gând, primele imagini veștede de toamnă nouă și ultimele petale din ultimii mei trandafiri, în așteptarea — vană și plumburie — a trubadurilor obișnuiți, și morți deocamdată în raclele lor de sticlă străvezie, asemenea fetei de împărat din poveste, înțepată cu fusul bles-temului în palma ei nevinovată.

*

„Cancerul“ meu din gît reflectează, ca și doctorii care l-au văzut pînă acum. Nu-mi mai fac nici un fel de tratament, pînă cînd gîtul și doctorii nu cad de acord asupra datei decesului. Al meu, sau al lui.

Însemnări

E atîta toamnă afară, că parc-a descins dintr-o poezie a mea de tinerețe, respectînd ordinea strofelor.

*

Sînt atît de sărac, încît — vorba lui Vlahuță (pe limba mea), „nu de moarte mă cutremur, ci de-nmormîntarea ei“.

*

Mi-a fost atît de dragă și de aproape toamna, încît, încă de la primele mele versuri, din tinerețe, n-am putut „s-o cînt“ decît în rime îmbrățișate.

★

Pentru poeți, toamna a fost totdeauna manuscris, nu anotimp.

★

Somnul : al cincilea anotimp.

★

Poetul care moare toamna, a fost un prozator ratat.

★

Adevărații poeți nu mor niciodată. Se nasc, numai, din cînd în cînd.

★

Dacă primul meu volum de versuri n-a fost decît un maldăr de viori sparte, să afle — cine mi-a scos vorba asta — că strunele lor au rămas intacte la mine.

★

Fiecare poezie de-a mea avea lavalieră la gît.

★

Talentul nu știe să scrie. Diktează numai. De scris, scrie numai poetul, după dictarea lui.

★

· Ehè ! Să nu fi avut eu talent, ce departe ai fi fost acuma, d-ta, iubite confrate !

★

Florile asudă numai rouă.

★

Ați văzut vreodată o floare de cîmp cum se uită la „simplonul“ care trece pe lîngă ea ?

★

„Fluturile, nu minte niciodată“, îmi spunea o floare bătrînă. Zboară, numai.

*

Fluturii : ofițerii de cavalerie ai florilor. („Roșiorii“ florilor.)

*

Nu florile visează fluturi. Ci ei visează flori.

*

Cum termină de „flirtat“ c-o floare din lumea mare, fluturile își strînge aripile pe-o frunză de brustur, să și le odihnească.

*

„— Eà ! Numai aripi de el ! spunea o floare bătrînă despre un fluture care o ocolise.

*

Nu striviți fluturii cu bolovani și nu împușcați tigrii cu ace de cap.

*

— Cu cîți bani îmi vinzi aripile ?
— Mă confunzi, șefule ! Eu sînt fluture, nu sînt găină.

*

Orice fluture se învîrtește mai mult în jurul unei gazornite aprinse (cu sticlă de lampă nr. 11) decît în jurul celei mai frumoase orhidee. Secretul și tragedia acestei atitudini îi aparțin.

*

Toate florile de țară au ibovnici de la oraș.

*

Dacă am „cîntat“ atîtea flori în poeziile mele, am făcut-o numai pentru parfumul versurilor din ierbar.

*

Cum să nu fie triste florile de cîmp, cînd știu că într-o zi le va cosi cineva, ca să le rumege mai tîrziu cine știe ce bou de pe lumea asta.

★

Parfumul florilor de oraș se miroase. Al celor de câmp se descifrează.

★

Luna plină e prea conștientă de ea însăși. De aceea o prefer când e spartă. Mi se pare că are dificultăți materiale.

10 octombrie

Pro domo

Toată familia mea e în viață. Și eu, deasemeni. Și totuși, când ne întâlnim la un loc, avem impresia că simțem proprii noștri strigoi. Și de aceea ne retragem, fără comentarii, fiecare în mormintul odăii lui, înainte de miezul nopții.

★

„Cancerul meu din gît“ merge spre binele... lui.

★

Nu-mi mai îngrijesc „racul“ din gît, fiindcă știu că racul trebuie să dea înapoi.

★

Băiatul meu a desenat prima lui hartă a României. Și n-ar fi nimic că a vărsat sticla de cerneală pe caietul de desen, dar a vărsat și Oltul în Tisa.

★

Îmi mențin temperatura căminului și fără calorifer. (Este defect, în timp ce eu funcționez perfect.)

Insemnări

În lupta cu viața, înving numai cei care știu să capătuleze.

*

Am o găină. Și din cauza plictiselii se găinățează singură, de parc-ar fi trei.

*

Găina mea e neagră și cu creastă albă. Parc-ar fi la bal mascat, în domino negru și cu mască de dantelă albă. O vom tăia, deci, de carnaval.

*

Probabil că găina mea a visat azi-noapte diferiți cocoși, fiindcă mi-a făcut de dimineață un ou nedumerit de propria lui realitate.

*

Nu mai scriu despre găini, să le tai !

*

De la Mitică cetire :

— Duduie Constanța ! Aș vrea să te invit pentru câteva zile în portul cu același nume.

— Imposibil, că nu mă lasă...

— Cine ?

— Mamaia !...

*

Lupt cu toamna din toate puterile ca să n-o înving.

*

N-au început încă ploile de toamnă. Li se presimte, însă, apropierea din igrasia ochilor de văduve în amurg și din coada zmeielor turcalețe încolăcită jilav pe melancolia lungă a sîrmelor de telegraf.

*

Toamna : anotimpul cel mai intim al poetului.

*

Azi (parcă era ieri, anul trecut) am scos mușcatele de pe terasă. Petuniile rezistă încă, absurd, în așteptarea ul-

timelor raze de soare. Ale tuturor razelor de soare. E tragic (ori eroic) cum florile astea nu înțeleg că sînt *datoar*le să moară. Cel puțin pe terasa noastră a cărei melancolie logică n-o mai tulburam, din respect.

★

Băiatul meu a plîns azi, cînd s-au scos mușcatele de pe terasă. Încă o „vacanță mare“ care i-a trecut la pod, în ghivece.

★

Azi-dimineată m-am plimbat două ceasuri pe străzi. Și cînd m-am întors acasă, n-am știut să spun pe unde am fost. Probabil că mă plimbaseră străzile pe mine, două ceasuri.

★

Nu-mi plac toamnele bogate. Numai cele ruinate.

★

Aș vrea să văd toamna mergînd cu umbrelă sub propriile ei ploii. Și jur că nu mai scriu nici o vorbă despre ea după asta.

★

Am scris (și voi mai scri) despre noroaiile toamnei, desculț, fără galoși la inspirație.

14 octombrie

Mi-e dor ca să-mi mai fie dor o dată. Indiferent de cine, sau de ce. (Mi-e dor de nițel dor.)

★

De cîte ori mă uit în oglindă, îmi prefer ideea pe care o am despre mine în lipsa ei.

Pro domo

Toată vara caloriferul nostru a funcționat perfect. Cum a început însă frigul de toamnă, s-a defectat admirabil !

★

Am mult de lucru, profesional. Nu însă lucrări, ci „lucrături“ literare.

★

Sînt complet afon. Cancerul din gît nu-mi mai dă voie, prin urmare, să mai vorbesc despre el. Vrea să mă „aibă“ fără replică. (Sau : fără comentarii.)

★

De cînd cu frigul și cu lipsa de calorifer, am început să ne încălzim în casă prin „fricțiuni interne“.

Insemnări

Femeile își declară vîrsta în „primăveri“, și bărbații în „toamne“. Cochetărie, din ambele părți.

★

Trista căldură a florilor de toamnă împăiate cu soare rece.

★

Soarele cu dinți rînjește cald.

★

Noaptea, obloanele casei mele au început să dîrdăie de frig la ferestre.

★

Unul a murit la Polul Nord cu 40 de grade febră ; și altul, la Ecuator, a decedat de friguri. Și mai sînt încă oameni serioși care se ocupă cu logica !

★

Am văzut un urs alb la menajerie. A avea ochi galbeni de miere rece și blană albă de zăpadă caldă, țesălată (scăr-mănată) la darac.

★

Imaginați-vă tragedia din ochii unui urs polar căruia „un admirator“ îi oferă un coș cu zmeură. Și închipuiți-vă mutra unui urs autohton care găsește un fagure de foci într-un stup de miere.

★

„Cea mai bună masă a mea — povestea un urs polar — a fost harta unui explorator pe care l-am găsit degerat printre ghețari. El n-avea absolut nici un gust“.

★

Urșii polari dîrdîie numai de cald.

★

Moartea nu cunoaște pe nimeni „personal“.

★

Tragedia solemnă a unui rege care a murit ca ultimul dintre supușii săi.

★

Numai viața face diferențe între oameni. Moartea îi egalizează.

★

Mor în fiecare zi și nu m-am născut decît într-una. Păi dreptate e asta ?

★

Cînd te dai vieții prea de timpuriu, te ia moartea mult mai devreme.

*

Fericirea se trăiește numai de la o clipă la alta. Între ele bagă intrigi viața.

5 noiembrie

Femeia este o enigmă care spune tot.

Pro domo

Cred că e cazul să-mi fac un „*cheminée*“, ca să-mi încălzesc căminul.

*

Lucrez. Nu știu însă precis dacă mă lucrez pe mine sau pe alții.

*

Materialmente, stau excepțional de bine, de cînd am început să nu mai stau atît de nemaipomenit de prost.

*

Băiatul meu a început să-mi miroasă a prieten. Și, în același timp, eu să-i put a tată.

Insemnări

Din *Cid*-ul vieții mele : „*Le malheur, n'attend point le nombre des années*“.

*

Toamna toți copacii își fac radiografia și florile testamentul.

*

Scriitorul mare nu este responsabil decît de „restul“ carierei lui. De începutul ei, niciodată.

*

Cel mai important lucru din cariera unui autor dramatic este a doua piesă.

*

Adevăratul debut al autorului dramatic de succes este a doua piesă.

*

De câte ori mă opresc și mă uit la castorul captiv din Cișmigiu, am impresia că-și roade inima, în vârful labelor.

*

Nu vorbi ursului alb despre Polul nord decât între patru ochi, ca să nu vă dați de gol că amîndoi nu știți nimic despre subiect.

*

Proverbele și zicătorile trebuie să aibă o circulație „regională” și limitată, ca să nu se transforme în gafe. De exemplu, spune d-ta, dacă-ți convine, cînd vrei să te apropii de Polul nord, „în sfîrșit, bine că s-a rupt gheața între noi”.

*

Astăzi toamna vindea dovleci — cu căruța — pe strada noastră.

Fapte diverse

A murit, acum două săptămîni, Ghiță Danielopol — ofticos și bețiv — la spitalul din Balotești. Am aflat după ce a fost înmormîntat acolo, singur și mizer, ca ultimul dintre năpăstuiții vieții. Și — pentru cei aproape patruzeci de ani de prietenie, care ne-au legat, pentru nopțile și zilele, și ceasurile, și anii pe care i-am (și le-am) batjocorit împreună — smerit în fața cavernelor pulmonare și ale „cinzecurilor” solitare, care l-au răpus, ridic și beau, în clipa asta, șuierată în adîncul nopții, ca un semnal de alarmă, cel mai cald și tragic pahar de drojdie pe care

I-am băut în viața mea. Dumnezeu să te ierte (și m-aș întreba de ce?), „Coane Gulă“! Și să știi (așa cum mai poți să știi tu de acum încolo) că în racla ta mizeră și anonimă ai îngropat, alătura de stîrvul tău, ușurat întru Domnul, și un pic din inima mea, încă vie și cu doliu mare la porțile ei din față.

7 noiembrie

Insemnări

Fantezia : nebunie sănătoasă tun.

*

De cîte ori călătoresc într-un rapid, gîndul meu umblă cu diligența.

*

Ați observat ce triste sînt, toamna, inițialele tatuate cu briceagul pe bănci, vara, în grădinile publice ?

*

Lebedele : giște „*collet monté*“.

*

Nu toate giștele care fac gît sînt lebede.

*

Toate lebedele ar vrea să se numească Leda.

*

Lebedele pe uscat nu mai trebuie citate în literatură. (Sînt în afară de literatură.)

*

În fiecare toamnă îmi place să mă simt și puțin ofticos. Dar numai în sinea mea.

*

În „caietele“ mele, toamna fac conserve de imagini pentru viitoarele mele cămări de iarnă.

*

Nu mai am nici un pic de talent... de ascuns.

*

Nu știu de ce, cînd aud despre cineva că e becher, am impresia că trebuie să fie și matur.

*

De cîte ori mă gîndesc „serios“ la opera mea literară, îmi dau seama că nici n-am sfîrșit încă să mă apuc de scris.

*

Cînd te-apuci de scris, trebuie să ai talent. Cînd scrii, trebuie să ai stil, și după ce-ai terminat, trebuie să ai răbdare.

*

N-am avut niciodată confrăți, în carieră. Am avut ori „maeștri“, ori discipoli.

*

Cînd crezi că literatura începe de la tine, e firesc să sfîrșești izolat.

*

Scriitorul trebuie să trăiască în concubinaj cu viața. Cu condiția însă să nu trăiască prost.

*

Scriitorul nu trebuie să fie părtinitor cu „eroii“ lui. Și, mai ales, să nu facă compromisuri. „Asasinului“ nu trebuie să-i pună aripi de înger pe umeri, și „îngerului“ nu trebuie să-i dea cuțitul în mînă.

*

Fiecare om este un ucigaș, cînd își omoară timpul.

*

Timpul, dacă-l pierzi, te pierde.

★

Marea artă a femeii este să vină la vreme și să plece la timp.

★

N-am avut dușmani, în carieră. Numai pseudonime.

★

Taci, dacă vrei să înțeleg exact ce dorești să spui.
(Taci, că te pricep mai bine.)

★

De fiecare Sfântul Gheorghe, am gust să mă cheme Dumitru.

★

Ehè ! Dacă aş fi avut eu încredere în mine, n-ar mai fi fost nevoie să am în ceilalți.

★

Da ! Ca scriitor oricând sint gata să mă împart „la lume“. Dar cu drepturi de autor. (Contra cost.)

★

Cititorule ! Cel mai prețios drept de autor al meu este atunci când știu că nu m-ai cumpărat... degeaba.

★

Cum să nu fac jocuri de cuvinte, dacă mă joc cu ele ?

★

Am văzut un cîrd de berze plecînd. Parcă îmi făcea cerul cu batista, după vastul lui peron albastru.

★

Tristețea paralelă a șinelor de tren, într-o gară mică, după ce a trecut prin ea ultimul „personal“ în amurg.

★

Pulsul trist al unei inimi amărâte n-are nici o legătură
cu medicina.

★

Dorul nu se vede la radiografia inimii.

8 noiembrie

Insemnări

Nevasta : N-ai decît să vorbești și tu, cînd tușesc eu.

★

În plimbarea de azi-dimineață la Cișmigiu am observat
că era o mare afluență de lume singură.

★

Omul acesta a făcut toate ocolurile posibile, ca să poată
avea o linie dreaptă în viață.

★

Lacrimile adevărate nu se șterg niciodată cu batistă
curată.

★

„Pasărea albastră“ nu e domestică, dar poate fi.

★

Nu te insult, fiindcă înseamnă că, implicit, recunosc
că exiști.

★

Azi a fost ziua de naștere a lui frate-meu. Ce bine
îmi pare că mama a mai împlinit încă un an.

★

Pot să scriu și pe genunchi, cînd am capul deasupra.

*

Aș avea atîtea de spus, încît n-am cui.

*

Soarele de toamnă poartă pardesiurile noastre de primăvară.

*

Cînd m-am întors astă-seară acasă, am constatat că pe cer era chenzină de lună. (Adică era jumătate de lună. Precizez pentru cei care nu sînt funcționari.)

*

Moartea nu te învinge. Te predă.

*

Deunăzi m-am visat mort și am fost „dezolat“ cînd m-am deșteptat din somn. De-abia mă obișnuisem cu ideea.

*

După ce voi termina de scris ultimul meu roman, mă apuc imediat de următorul.

*

Meeerg așa prin pagini, ca ciobanul cu turma de vorbe după el. Și cu criticii înaintea turmei, firește.

*

Sînt în stare să mă las de scris, numai ca să creadă criticii că nu mai pot să debutez din nou.

*

Debutez cînd vreau, dar numai în literatură.

*

Cînd îmi voi da sufletul, să știți că asta n-a fost ultima mea suflare, ci ultima mea replică.

*

Admir sinucigașii, fiindcă n-au vrut să moară în rate.

*

Prefer să fiu bolnav cu certitudine, decît un sănătos probabil.

*

Se spune : „sînt sănătos tun“. De ce nu, „sînt sănătos mitralieră“, sau „submarin“, sau altă armă nouă de luptă?

*

Sînt sănătos de crăpi.

*

Am boală să fiu sănătos.

*

Am o sănătate de fier... vechi.

*

Vii degeaba la înmormîntarea mea. Nu mai pot să văd că te bucuri.

*

De cînd am cincizeci de ani, am început să simt vîrsta prietenilor de aceeași etate.

*

— Cine ar fi crezut acum cincizeci de ani că astăzi o să împlinesc patruzeci ? spunea madam Cutare, cu ocazia aniversării ei de o jumătate de veac.

*

Opera mea a fost întotdeauna mai matură decît mine.

*

Dorul : pulsul (viața) particular (ă) al inimii.

*

Pentru medicină, dorul este o afecțiune empirică a inimii. (Clandestină. Ca a moșelor care își exercită profesiunea fără diplomă legală.)

*

Domiciliul legal al dorului meu nu e în inimă. E în provincie.

*

Provincia te învață să nu știi să iubești în capitală.

*

Viața face tot ce poate, ca să desființeze dorul de ea.

*

Dorul : parfumul inimii de câmp.

*

Dorul nu pețește femei. Numai iubite.

*

Ah, ce dor îmi era să scriu despre el !

*

Cînd te „arde“ dorul, tăciunii lui sînt albaștri de depărtare și mocniți sub spuză rece de lună veche.

*

Dorul nu bate la uși, numai la ferestre.

*

Dorul umblă gol și prin viscol și nu răcește niciodată, în parcurs.

*

Dimineața dorul are cearcăne la ochi.

*

Dorul pleacă din odaie abia după ce ai închis bine ușa cu cheia.

*

Dorul nu aleargă. Ajunge.

Fapte diverse

Bobită (e tot bolnăvior) a terminat de citit primul volum din *Medelenii* lui Ionel Teodoreanu. Cu ochii plini de lacrimi, mi-a spus :

— Am plîns „rău“. Nu trebuia să-l omoare pe moș Gheorghe de la volumul întâi. Ce ? „Murea“ dacă-l mai lăsa să trăiască „nițel“ și în volumul al doilea ? Să-i spui din partea mea lui nenea Ionel, „ca cititor“, c-a fost nedrept cu el !

Întîmplarea a făcut să mă întîlnesc, tot azi, cu Teodoreanu, la o țuică, la „Iulică“. (O bodeguță, pe lângă mine, la care „oficiez“ în prezent, cînd am odăjdii în buzunar și unde ne întîlnim deseori amîndoi.) I-am spus „comisionul“ lui fiu-meu.

Și Ionel m-a însărcinat să-i comunic următoarele :

— Măi, Bobită ! Dacă știam că într-o zi o să existe tu și o să-mi citești cartea, și o să-mi spui ce mi-ai spus prin „cînele“ ista di taică-tău, îl lăsam pe moș Gheorghe să nu mai moară niciodată. Dar, totuși, tare bini mi-o părut cînd am auzit că l-ai plîns tu. De-acum încolo o să-i fie, în pagini, țărîna și mai ușoară !

*

L-am întîlnit pe „vechiul“ meu Horia Furtună. Slăbit și decimat de boli (diabet, mi se pare, și ulcer) n-a mai rămas decît un trist și zbircit calambur al propriului său aspect. Mi-e drag mult și demult și ne-am propus să ne întîlnim într-o seară, ca să-mi citească „ultimele“ (oare presimte „ceva“ ?) lui versuri. Aștept această seară și „ultimele“ lui versuri, pe care din toată inima le doresc să nu fie și cele din urmă.

P. S. Ochii lui, astăzi, erau foști albaștri, ca niște stînjenei decolorați în apa stătută a vasului de Sèvres, pe care viața a uitat s-o mai înprospăteze, indiferent de calitatea lui.

*

Gîndindu-mă la Horia Furtună, îmi vine să mă întreb : oare eu cîte pagini o să mai trăiesc ? Fiindcă noi, scriitorii, ne socotim viața în pagini, nu în zile, ca muritorii de rînd.

*

Vreau să fac o serie de „pelerinaje“ la cimitirele orașului, ca să văd cine n-a mai murit dintre cunoscuți.

Dacă mi-aș trimite sufletul „să-mi facă piața“, sînt sigur că ar cumpăra pentru masă numai flori de la țigănci.

9 noiembrie

**Pro domo. Însemnări. Fapte diverse. Artificii pentru
pomul meu de Crăciun.**

Mă scuzați. Mi-e somn !

24 noiembrie

Pro domo

Mîine e sfînta Ecaterina. Ziua lui Kitty. N-am *nici un ban*. Adică, mint. Am un „galben“ vechi. Pe mine, la față. Dar nu mai pot să-i ofer un asemenea cadou demonetizat demult în ochii ei.

*

De-aproape o lună, locuim toți ai casei la mine, jos. Reparația caloriferului nu e încă gata. (Ne costă, pînă acuma, peste 20.000 lei.) Am adus aragazul din bucătărie la mine în birou (care este „adiacent“ cu sufrageria). Ne încălzim la cele „două cuptoare și patru ochiuri“ ale aragazului, care funcționează în permanentă. Și gătim, și dormim, și ne „facem nervi“ toți, în aceeași încăpere. Și trăim.

Ceea ce, cred, nu e numai în funcție de aragaz.

Insemnări

Fericirea zgîrcitului : să aibă mult mai mult decît n-are nevoie.

*

Covoarele nu m-au dus niciodată cu preșul.

*

M-am întîlnit cu Victor Eftimiu la „Caviar“.

El : Ce mai faci, Leule ?

Eu : Îm ! Bolnav !

El : Dar de ce suferi ?

Eu : De talent ! (El rîde. După o clipă.) Dar tu ce mai faci ?

El : Slavă Domnului ! Sănătos tun ! (Și, după ce își plătește suta de grame de icre negre, la casă.) Asta e bună de scris, mă !

Și probabil că amîndoi am notat-o în „jurnalele“ noastre. El, însă, cu replicile schimbate.

*

— Și zice că „maestrul“ scrie greu ?

— Da' de unde ? Se forțează perfect, să scrie ușor.

*

„Să n-ai încredere în nimeni și toți să creadă în tine“. Asta este deviza unui excroc perfect, îmi spunea altul, care ratase în carieră.

*

Nu te uita în oglindă decît atunci cînd ești sigūr că te poți recunoaște.

*

Singurul meu merit, în viață, ești tu, iubito!

*

Chiar cînd ajunge în cîrji, talentul nu trebuie să întindă mîna la alții. (E pe picioarele lui.)

*

Să nu ne mai strîngem mîna, fiindcă ori mi-o murdărești, ori nu ți-o întind.

*

- Sînt ostenit, din ce în ce mai ostenit!
- De ce, mă?
- Dacă sînt „infatigabil“?

*

Nu mi-e necaz că mi-a spart șase pahare, cînd a răsturnat tava. Dar erau din cele „incasabile“.

*

Toamna de acuma, prelungită pînă azi, caldă uneori, un pic umedă, parcă e o primăvară căreia i s-a luat tot sîngele pentru o transfuzie nereușită.

*

Anul acesta „ploile de toamnă“ s-au amînat pentru poezii viitori.

*

Deseori — în ultimul timp — am impresia *netă* că nu mai trăiesc... *et que je fais semblant de vivre*.

*

Ehè, paralicule! Ce-o să mai alergi tu după viața asta, așa cum o trăiești, pe lumea cealaltă.

*

Orbul din piața „Matache Măcelaru“, căruia îi dau cinci lei, dimineața, cînd mă duc la piață :

— Mulțumesc ! Dar ce ? Ați fost bolnav ? Nu v-am mai „văzut“ de vreo trei zile !

*

„A murit și «bietul» Napoleon Bonaparte!“ zicea în 1821 Ludovic al XVIII.

*

Ce scurt e inventarul vieții, cînd te apuci să-l faci !

*

... N-o să mor „împăcat“ cu nimenea. Nici chiar cu mine însumi.

*

„Nu vreau să mor. Nu ca să mai trăiesc. Dar ca să mai rîd.“

*

Cei care au rîs în viață (și de ea), umoriștii adică, trebuie să fie îngropați acoperiți. Ca să nu li se vadă „surisul“ din urmă, fiindcă ar anula pe toate celelalte dinaintea.

*

Mortul trebuie să fie demn, că o dată are ocazia în viață ca să fie în cosciug.

*

Cînd nu ți-e dor de nimeni și de nimic, poți să te împuști fără nici un regret, fiindcă muriseși înainte.

*

„Sînt mult mai singur decît Dumnezeu. (Marele singur în eternitate.) Fiindcă el e singur cu barbă, și eu singur cu cioc.“

*

Mi-a plăcut de unul care a scris despre „nemurire“
pînă în ziua cînd a decedat.

*

Toți filosofii au (și au avut) neveste urite. De-aiia nu
vor (și n-au vrut) să vadă viața așa cum este în realitate.

*

Dacă viața se vede cu ochii liberi, ca ce să mi-o mai
arăți d-ta cum este ?

*

Cine comentează viața în scris, mai pierde o bună
parte din ea cu transcrisul.

*

Nu există o singură viață. Numai vieți care încep și
se sfîrșesc în fiecare zi, ca foile de calendar rupte.

*

După fiecare somn, mă mai nasc încă o dată.

17 decembrie

Insemnări

Ah ! Ce frumos aș fi putut să vorbesc, dacă n-aș fi
știut să scriu.

*

„Notițele“ din registrul acesta înaintează foarte încet.
Poate unde îmi dau seama că e cazul să mă grăbesc.

*

Ultimele cuvinte din viață (spre sfîrșitul ei firesc) își
depășesc „conținutul“. În loc să exprime ceva vag, evocă
mult mai mult și precis.

*

Pină acuma, băiatul meu are media zece la toate materiile. Bravo mie!

Insemnări

Au căzut primii fulgi. Și e prima dată cînd am aflat treaba asta de la alții.

*

Sînt un rob integral al libertății totale.

*

De cînd am atîtea gînduri în minte, mi-e capul vraise.

*

Vara debutează în fiecare an, ca artistele de varieteu, în fiecare seară.

*

De cînd mă dușmănesc de moarte, am renunțat să mă mai pîndesc la toate cotiturile vieții cu cuțitul în mînă. Nu că mi-e teamă de mine. Dar mi-e scîrbă să-mi înjunghii propriul meu stîrv.

*

În zece ani de cînd sîntem împreună, nu te-am mințit niciodată, iubito. Îți jur că acuma e prima dată cînd te mint.

*

Ninge! Ei și? Plouă! Ei și? E senin! Ei și? E un ger groaznic! Și dacă? E cald și frumos afară! Și dacă?

22 decembrie

Pro domo

Scriu în pat, dimineața, în a cincea zi de *boală gravă* cum știu cei ai casei și cei care au auzit de la ei (ca și

doctorii prieteni, consultați telefonic de Kitty). Am refuzat să fiu văzut de doctori, și indicațiile transmise despre felul cum s-a manifestat boala mea au fost cele furnizate de mine lui Kitty. Boala mea a fost, atunci când mi-am provocat-o, foarte simplă. În noaptea de 15 spre 16 decembrie, la ora 1,30, m-am sinucis, acasă la noi, prin otrăvire, în patul meu, și am adormit, așa cum era prevăzut, imediat și de veci.

Seara, după ce am încasat niște bani de dimineață și din care mi-am păstrat strictul necesar „planului“ meu, l-am invitat pe Bobiță la un mic restaurant de lângă noi, unde dorea de mult să mănince *en garçon*.

Din nefericire, n-am putut să stăm numai noi singuri, așa cum îmi propusesem și-a trebuit să acceptăm tovărășia unor prieteni: Mircea Manolescu, Toto Niculescu (spaima Piteștilor), Mihai Cameniță etc. (Îi pomenesc, fiindcă ar fi trebuit să fie „ultimii“ convivi cu care am stat în viață.)

Bobiță s-a distrat admirabil cu ei și reciproc... Eu am băut drojdie și-am tăcut ca să nu se observe că mă forțez să fac conversație și ca să pot să aud mereu glasul băiețașului meu, să-i văd ochii, gesturile, surisul, ca să pot pleca cu cât mai multe din ele. De două ori, nu mi-am putut opri lacrimile pe care le-au observat toți (și personalul localului) și care au fost atribuite „cîntecului“ meu pe care mi-l cînta, necomandat special, Moise, lăutarul. La unu am plecat la braț cu băiatul. Fulguia. El fredona.

— De ce-ai plîns, tăticle, la masă? Spune de-adevărat.

— Din cauza cîntecului.

— Nu e adevărat. Tu plîngi mereu, de cîtva timp, ce eu nu știu că ți-ai slăbit nervii?

În sfîrșit, acasă ne-am mai cinstit cu un păhărel amin-doi. Mi-a spus noapte bună, l-am sărutat o dată, încă o dată și cînd am auzit ușa de la odaia lui închizîndu-se, am înghițit, cu ultimul pahar, ceea ce trebuia. Repede, expeditiv, „să se termine mai repede“. Apoi m-am trîntit îmbrăcat. Mă întreprup că urcă cineva scara. Dealtminteri, cred că restul e destul de clar.

Diplomatul! — E clar că nu mai e nimic limpede.

5 mai

Pro domo

Azi am terminat „romanul“ pe care l-am „tăcut“ pînă acuma, roman început după „sinuciderea“ mea ridicolă, de la 17 decembrie. De aceea, încerc să reiau aceste însemnări, dacă, totuși, voi mai putea.

Mă întorc, în aceste pagini, foarte de departe și cu foarte multe lipsuri „din mine“ la cîntar. Dar, chiar din trunchiurile copacilor retezate de trăsnet și care, totuși, se mai țin legate cu o așchie de rădăcini, „*le printemps fleurit quand même*“. Și cum sîntem în mai (un mai exuberant ca niciodată și violent în izbucnirea lui, rapidă și virilă), mă încred în primăvara de afară, cu toată bunăvoința vreascurilor care mi-au mai rămas înăuntru.

★

Autorul „romanului“ meu (pomenit mai sus) n-am fost eu. Dar îl iscălesc „*en toutes lettres*“.

Insemnări

(N. B. *Faptele diverse* le sar deocamdată, fiindcă au fost atîtea, încît mă simt ostenit numai la gîndul că ar

trebui să mi le reamintesc. Așadar (să mai încerc, dar cu ce teamă!), câteva „însemnări“.

*

Pot să judec toate „delictele“ lumii în proprie instanță, „cazierul“ meu fiind viața.

*

Ce titlu frumos pentru un judecător al vieții : licențiat în păcatele ei și doctor în visurile dumisale.

*

Toți nelicențiații în geografie cred că la Polul Sud e cald, după cum toți nedușii la Operă sînt convinși că au văzut *Tosca*.

*

A înflorit din nou salcîmul de la numărul 28, de peste drum de casa mea. Am constatat asta, cu o dioptrie mai mult la ochelari.

*

În primăvara asta, pe strada mea n-a murit nici unul dintre tuberculoșii ei. Și-au amînat, probabil, candidaturile pînă la toamnă.

*

Nu mă întreba unde mă duc și nici de unde viu. Și, mai ales, nu mă întreba unde o să mă opresc. Nu-mi place să mint.

*

De cîte ori înflorește liliacul, îmi aduc aminte de Macedonski și de bietele lui privighetori literare.

*

Duminica, în grădina „domnișoarelor bătrîne“, liliacul alb pare decolorat și cel „mauve“ vopsit. Iar canarii din coliviile scoase afară, deasupra ușii de la antreu, împăiați.

*

Nu m-am judecat niciodată, fiindcă la toate „înfățișările“ am preferat să cer „termene“.

*

Eu nu judec oamenii. Îi înregistrez.

*

Ori de cîte ori mi s-au judecat „operele“, publicul a fost apărătorul meu din oficiu.

*

Prima (și singura dată) cînd am fost „jurat“ (era vorba de un soț care își omorise nevasta din gelozie), am cerut cea mai mare pedeapsă pentru acuzat. Și anume, să fie obligat să mai comită o nouă crimă după achitare.

*

Probabil că Dumnezeu a aflat că cred în el. Altminteri nu-nțeleg de ce nu-l mai interesez.

*

În clipa cînd eram convins că mor, nu m-am gîndit la Dumnezeu. M-am gîndit numai la băiatul meu.

*

Tu să taci, cînd vorbesc eu ; și cînd scriu, să citești. Restul mă privește pe mine.

*

Au apărut lalelele. Toate îmbrăcate în rochii de mar-chizetă cumpărată pe puncte... de soare.

*

Cele mai mari eforturi de inteligență le-am făcut atunci cînd am vrut să fac pe prostul.

*

Mi-e imposibil să-ți explic de ce ești prost. Și, totuși, știu perfect.

*

Talentul meu n-a murit, iubiți ciocli ! Nu se mai mișcă însă (nu mai circulă), paralizat fiind în propriul lui cărucior.

*

Să precizăm : nu am fost detronat. Am abdicat din literatură, în defavoarea ei.

*

Cele patru puncte cardinale ale vieții mele azi : Kitty, Bobiță, masa mea de lucru și nouăzeci și unu de bani pe zi pentru rația legală de piine. Restul, „bancuri“ !

*

Mă cunoști numai atât de aproximativ, cititorule, fiindcă nu mi-ai citit încă volumele viitoare.

*

Prezentul : trecutul viitorului.

*

Viitorul : furnizor de *tempi passatti*.

*

Trecutul : viitor la pensie.

*

Cred că prima rîndunică pe care am văzut-o primăvara asta, era, de fapt, a doua !

*

În fiecare primăvară cînd vin rîndunelele, pesimistul fredonează : „Vezi, rîndunelele se duc“.

*

— Plec !

— Unde ?

— Nu știu !

— Bravo ! Asta zic și eu călătorie de agrement.

*

Sînt scriitori (și încă mulți) pe care n-am putut să-i înțeleg ! Nu din ceea ce au scris, ci de ce au scris ?

*

Cum moare un scriitor, cum se nasc zece critici.

Intre confrăți :

— La apariția ultimului meu volum, m-au lăudat doisprezece critici.

— Probabil că erau de duzină.

*

„Greșelile tinereții“ nu le scuzi și nu le ierți decît atunci cînd nu mai ești de vîrsta lor.

*

Criticul :

— Dă-mi mîna și să uităm că ți-am înjurat piesa atît de crunt cu ocazia jubileului de două sute cincizeci de spectacole ! Trebuie, însă, să recunoști și tu că am avut dreptate. N-a fost o piesă de succes.

*

N-am provocat la duel pe nici unul dintre „criticii“ mei, fiindcă nu puteam să încrucișez sabia cu frigarea.

*

Stînjeneii : vîntăile tandre ale primăverii molestată de zefir.

*

Aripile poezilor sînt, îndeobște, roase în coate.

7 mai

Nu înseamnă că ai iubit *mult*, fiindcă ai iubit *des*.

*

Francezii au inventat două lucruri care vor rămâne eterne : vodevilul și ghilotina.

24 decembrie

Astă-seară băiatul meu a împlinit al unsprezecelea pom de Crăciun.

*

Ultima mea carte de vizită :
Tudor Mușatescu,
Brad ! Fost pom de Crăciun.

*

Care va să zică, n-am mai scris aci din 7 mai, precum văzui mai sus. Mă-ntreb unde am fost atîta timp ? Ce-am făcut ? Ce-am avut cu mine de m-am persecutat opt luni ? Iată atîtea întrebări cărora nu le pot da astă-seară decît un singur răspuns : din mai și pînă azi am fost ocupat cu pregătirea pomului de Crăciun. Alceva nu îmi mai amintesc nimic. Dar absolut nimic.

*

Cînd încep să gătesc pomul de Crăciun, îmi vine să-mi pun pantalonii scurți.

*

Primii colindători care m-au vizitat astă-seară, i-am imaginat.

*

Cu cît gîndul e mai subțire, cu atît se rupe mai greu.

10 ianuarie

Am luat iarăși hotărîrea (a cîtea) să „redactez“ regulat aceste însemnări, odată cu începerea Noului an, căutînd — pe lîngă „chestiile“ mele personale și oarecum beletristice — să le dau și un caracter *informativ*, în legătură cu mișcarea și nemișcarea literară și artistică, cu oamenii și neoamenii ei, cu morții și cu viii (și cu morții în viață, căci *ie* și de-ăștia) etc. etc. Și asta, pentru ca fiul meu, căruia sînt „închinată“ *exclusiv* toate însemnările mele, să fie cît mai „documentat“ asupra ultimilor ani pe care încep să-i trăiesc. (Repet, pentru fiul meu, că toate „memoriile“ mele nu sînt destinate *publicării lor postume*, ci — printre unele fapte contemporane cu mine — sînt numai jucării ale minții mele, fabricate („fabricate“ e un fel de a spune) pentru ceasurile cînd eu nu voi mai fi și cînd, eventual, va vrea să mai stea de vorbă cu amintirea mea. (Și-aci o lacrimă îmi veni. Una mică și fierbinte, cum se cuvine unui părinte.)

Necrolog 1952

Horia Furtună

(I-am presimțit moartea exact, într-o notiță din însemnările mele.) Prieten cu ochi tandri și albaștri, ca sufletul lui. Și lăcrimosi. Un truver gras, cu măruntaiele mîncate de cancer și cu sufletul ros de îngerii.

Un mare humor liric și un imens lirism neumoristic. Jongler extrem de abil cu vorbele. Deci, mare (foarte mare) „calamburgist“.

Un exemplu : Pe vremea când scria *Păcală*, ne aflam amândoi la cafenea la „Capșa“, la un „*schwartz* cu șuietă“. Hop! Scarlat Froda (care se afla în primele seri de miere cu Leny Caler, cu care se „încurcase“ de vreo săptămână).

— Ce mai lucrezi, Horia ? îl întreabă Froda.

— Ce să lucrez ? — zice Furtună. Eu lucrez *Păcală* și tu lucrezi „Pă Caler“. [...]

Corneliu Moldovanu

O potență minoră în tot ce-a scris și a făcut. Un binecrescut în boema lui. (Era o „generație“, dacă nu două înaintea mea și un boem în „scortșoenia“ noastră de mai târziu.) În ultimii ani, slăbit de boală, de necazuri materiale și morale, avea un cap de mort. Un craniu pur și simplu, sub pălărie.

Și, cu toate astea, în cosciug avea un cap de om viu, cu toate că nici el, nici opera lui nu vor trăi, în moarte.

La înmormântarea lui, s-au întîmplat două lucruri care merită să fie menționate :

A) Lîngă capela de la Bellu se află mormîntul lui A. de Herz. Stînd de vorbă pe o bancă cu Arghezi (pe care îl revedeam „sănătos“ și „fercheș“, după o lungă întreprupere), mi-am adus amînte de Herz.

— Vrei să-i vezi mormîntul ? l-am întrebat pe Arghezi.

— Nu, că eu nu vream să-l văd nici pe el, cînd trăia, mi-a răspuns „maestrul“ cinicilor. Nici nu știu cînd a trăit, așa că nu recunosc nici măcar că e mort.

Totuși, eu m-am dus, alături, la mormîntul lui Herz. (Nu sînt de aceeași părere literară cu Arghezi, în ceea ce îl privește pe defunct.) Și-acolo am văzut un lucru admirabil. De la crucea lui Herz (pe care se mai vede numai un „rz“ aproximativ) și peste tot mormîntul lui părăginit se-ntîndea o pînză de păianjen, deasă și întinsă ca un hamac, legat cu celălalt capăt de porțița grilajului. Nicăieri, la alte morminte din jur, n-am mai văzut (căci am

verificat) ceva similar. Oare pinza de păianjen să fi fost un omagiu postum (și al cui) peste mormîntul celui care a scris *Păianjenul*?

I-am chemat pe Arghezi și pe alții, să le arăt „coincidența“.

— Dar nu e nici o coincidență, dragă Mușatescule, mi-a explicat — subțire și binevoitor — Maestrul. Numai că păianjenul mi se pare mult prea mare pentru musca din mormînt!

B) Printre cei care veniseră la înmormîntarea lui Corneliu Moldovanu se afla și Mihai Tican (cunoscutul spaniol, scriitor de limbă română și și mai cunoscutul scriitor român de limbă spaniolă).

În momentul cînd cioclii scoteau cosciugul lui Corneliu din capelă, pe poarta cimitirului intra convoiul altui defunct. Tican se afla în grup cu Agepsina Macri, cu Kitty și alții și altele.

— Uite și pe Arghezi, a spus Agepsina, arătînd pe „Maestrul“, care se afla într-un grup alături de ea (Grup în care mă aflam și eu, la braț cu Arghezi.) Tican, care nu-l văzuse niciodată pe Arghezi pînă atunci, s-a apropiat de noi (repet, eram la braț) și adresîndu-mi-se mie:

— Uite și pe bietul Arghezi! Și cu degetul mi-a arătat convoiul mortului care se îndrepta spre capelă. Și-a adăugat: Probabil că de-aia a-ntîrziat slujba lui Corneliu, ca să-i îngroape pe amîndoi împreună!

Arghezi s-a făcut stacojiu și în ochi i s-a aprins licărul ăla rău și „genial“ care îl caracterizează cînd vrea să fie „dulce“.

— Dar dumneavoastră cine sînteți? s-a adresat el lui Tican?

Cu gura pe jumătate, am făcut prezentarea.

— A! Nu-l cunoști, maestre? Țasta e Mihai Tican.

— Daaa? S-a minunat pițigăiat Arghezi. În orice caz, eu tot îl... pe mă-sa, fiindcă așa eram hotărît dinainte să-l cunosc.

*

Ghiță Hârsu

Gazetar abil, vagamente literat propriu-zis, amic vechi,

vioi. Știa mai mult să asculte decît să povestească, drept care era un foarte agreabil *compagnon* de „șuietă“.

A murit, vorba cumnatei lui, de „concluzie intestinală“. Concluzie firească, de altminteri, fiindcă era un mare mîncău. La înmormîntarea lui am revăzut toate „suvenirurile“ din fosta redacție a *Universului*, unde Hârsu „combătuse“ destoinic și anonim în ultimii lui ani de activitate gazetărească.

★

Papa Vogt

Nici acuma nu știu cum îl chema exact, deși îl cunoșteam de douăzeci și cinci de ani. Nici acuma nu știu exact ce-a fost la „Opera română“. Instrumentist sau cîntăreț. Știu că era „pensionar“ al ei, că era un om fin, manierat, destul de citit pentru un muzicant, o incontestabilă „fire de artist“ și că juca prost bridge, Dumnezeu să-l ierte!

★

Băzu Cantacuzino

Deși nu mi-a fost prieten și n-a avut nici în clin nici în mîncă cu „arta“ (decît, poate, prin fosta lui nevastă, Nadia Herăscu, o actriță mediocră, pe care am încercat s-o ajut în cariera ei din România, fără rezultate multumitoare, dar — după gustul altora — o femeie excepțional de frumoasă, carieră în care se pare că a ajuns „vedetă“, nu știu prin ce meleaguri), deși, zic, Băzu nu mi-a fost prieten, ci numai un îndelung cunoscut, îi însemn moartea aici, fiindcă, totuși, a murit cu aripi, deși nu din cele ale noastre, ale celor născuți cu ele.

Aflu că a căzut cu un avion de pasageri pe care îl pilota în Elveția. Și el, polisportivul și omul tuturor recordurilor, a izbutit și în această ultimă exhibiție un ultim record. A ucis patruzeci și opt de pasageri, toți care se aflau în avion, cifră neînregistrată pînă acum, după cum se pare, în analele catastrofelor aeriene.

Vasilina Ștefănescu

Mama lui Mircea Ștefănescu. Cosciugul l-am scos din casă noi trei, „sfînta și admirabila treime a tinereții noastre“. Mircea, Anestin și cu mine. Și un al patrulea, mai nou între noi, Radu Costăchescu.

Și parcă, ducînd racla pînă la „duba“ din poartă, duceam — întinsă, moartă, liniștită și serafică — pe mîini toată tinerețea studenției și debuturilor noastre „în toate“, îmbrăcată în rochie de tafta defunctă, peste ceara puțină, albă și sfîntă, a trupului ei fără greutate.

Căci „Madam Ștefănescu“ a făcut parte din tinerețea aia a noastră, pe care a înțeles-o în toate ale ei, căreia a știut să-i suridă totdeauna peste noroaie și pe care a „patronat-o“ chiar, pentru garoafele albe pe care a știut să le bănuiască boboci în sufletele noastre de-acum treizeci de ani.

Pro domo

Începînd din noiembrie, două din piesele mele care au fost „reconsiderate“ — *Escu* și *Titanic vals* — se joacă în diverse teatre de stat din provincie, cu un succes „însăimîntător“. [...] Se pare că mă amenință „drepturi de autor, serioase de tot“, de pretutindeni unde se joacă. Deocamdată, deși au trecut două luni de la diversele premiere, nu am primit nici un ban. (Teatrele de stat trimit drepturile la Banca de stat, unde banii fac nu știu cît timp carantină, probabil ca să nu aibă microbi, după aceea Banca de stat înaintează banii la Fondul literar, unde fac altă carantină, probabil să nu aducă alți microbi de la Banca de stat și, în sfîrșit, Fondul literar îi plătește cînd crede „dînsul“ de cuviință.)

În orice caz, eu îmi aștept bănuții cu răbdare de benedictin și cu afecțiune de părinte. Și mă asigur, după fiecare zi de așteptare în plus, că la mine n-au să facă nici un fel de carantină. Eu nu-i țin mult, fiindcă banul e făcut să circule, tot așa cum rîndunelele sînt făcute să emigreze iarna spre alte țări mai calde.

★

Am muncit mult, de cînd n-am mai scris aici. Mult de tot. Și am și cîștigat. Puțin de tot. Totuși destul, pentru ca „condiția“ mea (și respectiv „a noastră“) să se îmbunătățească simțitor. Foarte simțitor. Dar ce nesimțitor trebuie să fii pentru asta ?

★

De la revelion, mama e la mine. Mă bate la cap (cu dragostea) și eu o bat la belotă (cu cartea). Și ne înțelegem de minune, mai ales cînd începe să ningă afară.

Kitty a fost mutată, de la 1 septembrie, la Teatrul Giulești, în cadrul unor „mișcări“ care s-au „operat“ (am zis bine „operat“) în Teatrul Național. Este o nedreptate flagrantă care a costat-o enorm și care — pe cei care au făcut-o — o să-i coste scump. Sper că foarte curînd se va reîntoarce la Naționalul ei și ne va readuce în casă surîsul care ne lipsește și fără care, cu toate eforturile ei de a se domina și „ascunde“, seamănă cu o păpușă mare și tristă, și frumoasă, și spartă.

★

I-am cumpărat lui Bobiță o pereche de cizme „superbe“. (Cizmele de călărie ale Irinei Giuriade.) Patru sute de lei. (Înseamnă prețul ca o curiozitate pentru mai tîrziu. Pentru acum, destul de mare sumă.) Visul lui de ani de zile era să aibă o pereche de cizme. Deci, i-am cumpărat încă un vis, pe care, totuși, o să-l calce în picioare.

★

Nu e o „butadă“. În prima seară cînd i-am cumpărat cizmele, Bobiță a dormit cu ele în pat. (Nu în picioare, precum ar fi dorit.) Și a doua zi de dimineață mi-a spus că a visat : „Tati, unde se făcea că era așa, ca o pădure și eu mergeam pe o potecă singur și eram desculț și mergeam așa, încet, ca pe ouă, fiindcă mă strîngeau picioarele“. Textual.

★

De cînd e mama la mine, îmi fac lecțiile regulat. Adică treburile.

★

Numai de cînd îl am pe Bobiță, mi-am dat seama cît trebuia să-l iubesc pe tata.

Însemnări

— Dar Lelia cîți ani să aibă, tu ?

— Nu știu exact, că e mai mare ca mine. În orice caz, întreab-o anul viitor, ca să nu-ți spună decît cu zece ani mai puțin.

★

— Ascultă, Silvia ! Or tu ești mai mare ca mine, că erai cu trei ani înaintea mea la pension ?

— Eu ? Fugi de-acolo că confunzi, *ma chère*. Cu trei ani înaintea ta era soră-mea.

— Ei, aș ! Tu erai... Îmi amintesc figura ta perfect.

— Da' de unde ! Era soră-mea... Dar semănăm fiindcă sîntem gemene.

★

— Nu știam că ai o soră gemănă !

— Nici n-aveai de unde. Că ea e născută în provincie și eu la București.

★

— Ce zici, dragă, de ploaia asta, în decembrie ?

— În orice caz, nu e obligatoriu c-o să ningă în august, din cauza ei.

★

Lumea se împarte în două : eu și ea.

★

Vieții nu trebuie să-i ceri nimic, ci să-i revendici tot.

★

Nici nu știți cît sînge are sufletul și cît de puțin suflet are sîngele.

*

Cuțitele intră în inimi și ghimpii în suflete.

*

Iară mă joc cu vorbele. Dacă mă plictisesc cu gândurile.

*

○ vorbă mai scumpă decît toate : aur.

*

Am văzut azi o muscă cu picioarele prinse în farfuri-oara cu dulceată și mi-am adus aminte de madam Moloiu din Cîmpulung, cînd vrea să treacă noroiul din fața casei lui Irimiroiu, unde era poftită la cărți, în octombrie.

*

Sufletul? Geamul sub care înfloresc iarna florile din sera inimii. Și vara, plasa în care aleargă inima după fluturi.

*

Dacă m-ar fi întrebat cineva ce vreau să mă nasc, i-aș fi răspuns : trîntore într-un stup de albine.

*

Albinele nu fac niciodată mierea pentru ele.

*

Albinele nu sînt harnice. Sînt maniace, că fac mierea din obișnuință.

*

Toate albinele au același tic. Să facă miere.

*

Cunosc perfidia albinei. Mierea pe buze și acul în c..

*

Cartea lui Maeterlinck despre *Viața albinelor* nu se poate numi o carte. E un fagure literar.

*

Cred în minuni, de cînd le fac eu cu un pol în piață și mîncăm șapte persoane din el.

*

Personalitățile mănîncă la banchete și persoanele acasă.

*

La banchete se mănîncă pentru două zile. (Sau : și pentru a doua zi.) Firește, cînd ești invitat.

*

Nu puteam să ajung mai „mare“ decît am ajuns, că mă depășeam.

*

Un locotenent nu poate să „dea“ mai mult decît poate să dea un locotenent. Altminteri, e ori impostor, ori căpitan.

*

Imaginile, în literatură, anulează personalitatea tip a vieții. Comparațiile i-o consolidează.

*

Cine scrie fără „imagini“, este textier de film mut.

*

Numai imaginile poezilor au salvat viața în literatură.

*

De cîte ori moare un poet, rămîne o floare (o stea) văduvă.

*

Toți poezii (nemîncății gîndului) iau masa la cantina de stele.

★

Dacă ucideți poezii lumii, o să începeți să puțiți a voi înșivă.

★

Poezii vor exista întotdeauna, ca un parfum anonim și sărac în jurul vieții, ca să-i scuze duhoarea.

★

Toate stîrvurile voastre vii, poezii pot să vi le scuze sau să vi le înjunghie cu o singură rimă.

★

La moartea poetului a asistat numai el.

★

Luna a fost lansată de poeți și soarele de astronomi.

★

Cum a putut să moară sărac ? Poetul ăsta avea doar rime bogate !

★

Mă, sută de kilograme de mațe și de seu și sută de milioane de bani, în valuta în care trăiești acolo, și de ori unde ai fi ; mă, stîrv cu amante albe și cu două cărți de joc în mînă, în cazinourile de pe malul mărilor de pretutindeni ; mă, blană de samur și cămașă de mătase peste șorici ; mă, îmbrăcatul care-ți rîgi, pe lîngă trabuc, „colonialele și delicatesele“ „dineurilor“ și „supeurilor“ și „prînzurilor“ zilnice ; mă, rob al lanțurilor tale de aur, cotidiene, — află că eu, care n-am nici măcar un caiet de dictando în care să-mi scriu versurile și cîntecele, și romanele, și piesele de teatru, și gîndurile tăvălite prin pulberea stelelor, prin toate florile libere ale pămîntului și spălate prin toate limpezimile sărace și gratuite ale minții — mă, nenorocitul, te compătimesc ! Fiindcă tu vei muri ca și mine, și cu toate că nu am trăit la fel, vei puți aidoma.

Numai că pentru mine moartea va fi o ușurare, și pentru tine o pedeapsă. Că tu știi ce lași și ce pierzi, și de ce te desparți, și ce regreti, iar eu nu am decît un buzunar de stele furate de pe cer, pe care le zvîrl altora de după mine, ca să se joace cu ele pe foi de hirtie, cum m-am jucat și eu — gol și singur, și anonim — pentru bucuria inimilor puține și adevărate. Și ție țărîna îți va fi grea ca și hoitul, pe cîtă vreme eu mă voi subția și mă voi înălța din mine însumi, drept, ca un fum călător, spre imensa și eterna liniște a nedumeririlor cîntate și albastre.

★

Criticilor mei :

Știți care va fi diferența între voi și mine, după moartea noastră ? Voi veți avea „monumente“, și eu „statuie“.

★

Gloria e o celebritate nemăritată.

★

Domnișoara bătrînă : vioară fără arcuș, în cutie proprie.

★

Cînd se purtau ghete cu nasturi, toate femeile păreau domnișoare bătrîne, la picioare.

★

Numai unul ca mine ar fi putut să-mi scrie „viața romanțată“. Ar fi trebuit însă să și doarmă cu mine, ca să nu piardă ce vorbesc în somn. Că aș fi știut eu ce să spun pentru posteritate, făcînd pe adormitul.

★

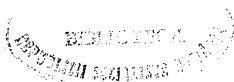
Verva e fata hazului crescută la pension.

★

Umoristul este un licențiat în haz.

★

Umorul ? Haz la frigider.

*

Umorul este haz naturalizat englez.

*

Dacă scazi hazul din umor, rămîne unul care spune o anecdotă de la care știe numai poanta.

*

Tot hazul lui în viață a fost că n-a avut umor.

*

Nici o „soartă“ nu e mai tragică decît a umoristului. Trebuie să aibă haz și cînd n-are.

*

Cînd rîde, omul parcă își deschide geamurile.

*

Rîsul e tonic. De acord. Dar nu cînd îl provoci tu.

*

Sînt un om atît de leal, încît rîd și de hazurile mele.

*

Numai hazul altora (al confrăților) mi-a confirmat calitatea de umorist.

*

Omul care rîde cu gura pe jumătate, e numai jumătate de om.

*

Nu poți să bați un om care rîde.

*

Înainte de a începe să vorbească, copilul rîde. Țsta e primul lui contact cu viața și primul lui semn de recunoaștere a ei. Și totuși nimeni nu s-a gîndit „serios“ la asta, deși este precis că risul este un înaintaș al graiului și, deci, trebuie *tratat, cultivat și educat* ca atare, în evo-

luția „făpturii omenești“. Păcat că nu mai trăiesc încă o viață, ca să am timp să scriu o carte „savantă“ despre asta. Cel puțin, să se prăpădească „învățații“ de ris.

*

Cînd te scoli rîzînd dimineața, poți să sari micul dejun.

*

Un om care nu rîde, e singur. Un popor care nu rîde, e izolat.

*

Robespierre, care n-a zîmbit niciodată în public, sînt sigur că rîdea singur acasă, la comoditate. Altminteri, ar fi fost ghilotinat cu mult înainte.

*

Regii n-au nici un haz. Dovadă, bufonii de pe vremuri și prim-miniștri de azi, de care nu se pot lipsi.

*

Cînd mă uit în oglindă, văd doi umoriști.

*

Dacă scazi hazul din umor, rămîne un spirit prost.

*

Nu e totuna să scrii cu haz și despre haz. Dovadă *Le rire* al lui Bergson. Rar carte mai nesărată.

*

N-ăm înțeles niciodată de ce unui umorist i se cere să aibă sare. Dar ce, ocnașilor li se pretinde să aibă umor ?

*

Toată viața am ris cu gura altora. (Și asta e definiția umoristului.)

Azi am întâlnit o sută de cunoscuți, dar n-am văzut pe „nimeni“ între ei.

★

Nici n-aveți idee ce poate să muște știrbul ăsta de critic. Și singurul dinte pe care îl mai posedă, îl are contra mea.

★

E păcat, domnule critic dramatic, când ai atât de frumoși dinți în față, să muști numai de dos.

★

Poeții sînt ca pisicile. Mănîncă șoareci în public și visează canari, în intimitate.

★

Ori de cîte ori începe să ningă, mă bulgăresc puțin în mine.

★

Pînă acum, la cincizeci de ani, n-am „pășit“ încă în viață. Numai am trecut.

★

De la cincizeci de ani încolo, viața nu se mai trăiește. Se retrăiește.

★

Sînt mult mai bătrîn decît mine. (Adevărata bătrînețe este atunci cînd începi să fii mult mai în vîrstă decît tine.)

★

Tinere! Nu te întreba niciodată pe care drum s-o iei în viață. Întreabă-te pe care să n-o iei.

★

Constat din scrisul confratilor „tineri umoriști“, că sînt un bunic al umorului contemporan. Replicile mele au început să aibă nepoți, care nu-mi poartă însă numele.

★

Este impresionant (altul ar fi scris „revoltător“) cîți și cît au furat — s-a furat și se fură încă — din „opera“ mea (umoristică mai ales). Mă citesc în cărțile altora, mă ascult la radio, sub pseudonim („monoloagele“ spuse cu atîta talent de Tomazian nu sînt decît *Poste-restant-urii* de-ale mele, prelucrate — și nici măcar atît — de o cireadă de confrăți de toate vîrstele), îmi aud „bancurile“, povestite mie, ca aparținînd altora, asist la „suiete“ pe care le dau alții, povestind întîmplări din viața mea, ca ale lor (re-produse după mine) etc., etc.

Și totuși, mă știu atît de bogat, încît stau mereu cu casa de bani deschisă la îndemîna tuturor apașilor care vor s-o viziteze, atunci cînd li se pare că eu dorm, sau lipsesc de-acasă.

★

De cînd sînt bolnav, îmi dau seama că mă apropiu de moarte cu pași nesiguri.

★

Ce tristă o să fie masa mea de lucru în ziua înmormîntării mele !

★

La moartea mea vor rămîne două văduve : Kitty și masa mea de lucru. Și doi orfani : Bobița și stiloul.

★

Acasă, de cîte ori simt că mor, ies în oraș.

★

Mie nu poate să-mi sune niciodată ceasul, fiindcă n-am.

Necrolog

Am uitat — probabil fiindcă mi-a fost cel mai drag și moartea lui m-a „costat“ cel mai mult — să trec în rîndul morților pomeniți alaltăieri în aceste însemnări, pe Ion Aurel Maican. Pe „Vetruvius“ (cum îi ziceam eu și cu Iancovescu), [...] „*Le vache qui rit*“ (cum îi spuneam eu, fiindcă semăna cu vaca după capacul cunoscutei brînze franțuzești, cu același „titlu“) pe prietenul bun și vechi, pe colaboratorul și „subalternul“ meu din toate teatrele întemeiate și conduse de mine și în care mi-a fost permanent alături, pe unul din cei mai harnici și tenaci, și pricepuți zidari (și chiar arhitecți pot spune) al clădirii — zbuțumate și nedumerite — a teatrului nostru contemporan.

Nu e locul să spun aici, ceea ce a însemnat Maican în teatrul românesc, fost și actual. O voi face în cadrul cărții pe care mi-am propus s-o scriu cîndva (dacă o să mai am vreme) despre *Oamenii de teatru* pe care i-am cunoscut și în care Maican, după cum i se cuvine, va avea un capitol închinat lui — amplu și documentat — situat între mine și Sică Alexandrescu.

Aci și acum — însemnările acestea intime fiind destinate, după cum am mai spus-o, exclusiv copilului meu, care și-a trăit copilăria cu Maican în casa, la masa și în viața noastră — îi consemn numai moartea (imbecilă, la 62 de ani, după doi ani de chinuri) și lacrimile pe care le am în ochi, deasupra scrisului, lacrimi pe care amintirea lui și prietenia noastră le merită șiroi.

★

A fost foarte lungă țigara pe care am fumat-o după ce am scris de moartea lui Maican. Și amărită.

★

Aud, în clipa asta, cocoșul nostru (noul nostru cocoș) cîntînd din pivniță, unde se află închis, împreună cu cele patru cadine pestrițe și moțate pe care le posedăm. De reținut : vinul (cele cîteva sticle care ne-au rămas nebăute

de la revelion) îl ținem în cotet, în curte (ca să fie la „rece“ și să nu-l fure lăptăreasa dimineța, cînd vine), iar găinile, firește, în pivniță (ca să nu degere afară, în cotet).

Mă rog ! Ca în gospodăria unui umorist care se respectă !

*

Nu de moarte mă cutremur, ci de parastasul ei.

*

Nu pot să sufăr să mi se atribuie „spiritele“ altora, cînd sint proaste.

*

La toate piesele de succes ale altora am primit și eu felicitări, după premieră.

*

Niciodată nu primești atîtea telefoane de felicitări — de la confracți — ca după o premieră căzută.

*

Noi, confracții, ne iubim sincer, numai pînă ne spunem „la revedere“.

*

Recunosc că m-am „ars“ și eu o dată în viață. Atunci cînd o să mă incinerez.

*

Ce singură o să rămînă lumea după moartea mea !

*

Din tot ce-ai scris în viață, poți să fii sigur că după moartea ta va rămîne un singur lucru valabil : pensia nevastă-ti, de la „scriitori“.

*

Vrei să te tîmăduiești de scris ? Ori citește-te, ori citește-mă.

★

Din toate scrisorile pe care le primeam pe vremuri de la „admiratori“, rețin una (pe care o și păstrez în arhivă) și care sună, aproximativ, așa (numai „forma este aproximativă, „fondul“ e textual) :

„Domnule Mușatescu,

Am citit și eu, prin bunăvoința unei prietene, căci altminteri nu mă ocup cu cărți, avînd cu totul alte ocupații (fără doi „î“, îmi amintesc exact asta), bucată în care v'ați alesat (*a-legat*) de viața mea intimă, redînd-o în acea bucată, numai cu numele schimbate, dar cu faptul identic (*in-dentic*) și deci vizîndu-mă personal dar totuși, cine v'a informat despre acest fapt, v'a informat greșit, căci mai întîi acesta nu s'a petrecut în 1929 ci în 1927, actualmente fiind complet („ct“) împăcată cu soțul meu și al doilea, persoana cu care precizați că m'a prins fotografiîndu-mă nudă acasă la el, nu era de la fisc cum ziceți în batjocură ci de cu totul altă categorie socială și un bărbat foarte bine. Și plus că clișeu făcut de soțul meu n-a putut să fie văzut de soția acelei persoane, el nefiînd însurat. Așa că atunci cînd vreți să vă alegați în cărțile Dvs. sau alte fascicule de viața femeilor cinstite, ar fi mai bine să vă informați mai exact cum a fost și să nu mai aruncați piatra mîncînd acest c... pe nedrept. O admiratoare.“

Schița cu pricina relata un adulter, în provincie, și era integral „inventată“ de mine. Dar așa se scrie istoria... și se creează istoriile.

★

Taci, dacă vrei să înțeleg exact ce vrei să spui.

★

Cînd taci, îți rămîne inima singură acasă.

★

Ieri am aflat că lumina are o viteză mai mare ca sunetul. Ei și ?

★

Greșeala ta e că ai scris întâi romanul și pe urmă ai căutat un editor. Dacă găseai întâi editorul și pe urmă scriai romanul, era cu totul altceva.

★

N-am auzit „cîntecul lebedei“ decît în romane.

★

Lebăda, pe uscat, parcă umblă în tîrlici.

★

Lebăda : atîta gît pentru un singur cîntec !

★

Lebăda : gîscă cu particulă. (*Von gîscă.*)

★

De cînd s-a întruchipat Jupiter în lebădă, toate femeile au rămas gîște.

★

Inima mea mi-o poartă băiatul meu.

★

Mă întreb, de multe ori, „pînă unde“ îmi iubesc copilul. Dar nici gîndul nu poate ajunge pînă acolo și se predă în parcurs.

★

Dar de ce eu să cred în Dumnezeu și el în mine nu ?

★

Nu da vieții nimic. Ia-i tot.

★

Moartea nu va lua, o dată cu mine, decît un cadavru vechi.

★

Să nu ridici tonul, în viață, decît atunci cînd ai bani în buzunar.

★

Cînd n-ai tălpi la ghete, stai ca și cum ai avea, și atunci nu se mai observă.

16 ianuarie

Pro domo

A venit iarna „serioasă“. Ger alb peste zăpezile virgine din parcurile pe care „le-am vizitat“. Și în timp ce Bobiță, cu cizmele cele noi, patinează prin fața ferestrelor de la care îl privesc „foarte tată“, inima mea — neobservată de nimeni — se dă cu tîrlia, pe coasta de la Broz, din Cîmpulungul copilăriei mele.

★

Ca în anecdote. Cu rezervorul „bine asortat“ cu păcură (adunată cu prevedere și cu „mari sacrificii“ din vreme), ni s-a stricat caloriferul. Vrînd să telefonez, am constatat că mi s-a oprit telefonul. (Ori s-a stricat, fiindcă, întîmplător, e plătit la timp.) Kitty s-a întors de la Fondul literar, unde se dusesse să încaseze niște „foarte mulți bani“ (drepturile mele de autor, din provincie, neplătite de circa trei luni), fără un ban (Banca de stat n-a predat sumele sosite Fondului literar) și cățelul meu Dago (respectiv Dagobert) mi-a mîncat articolul scris pentru „Centenarul Teatrului Național“ (a căzut pe jos de pe masa de lucru), în timp ce curierul de la „Scriitori“, unde trebuia să-l trimit, suna la poartă.

★

Un comunicat meteorologic oficial — dat publicității acum o lună — anunța „un ger neobișnuit, între 16—26 ianuarie. (Între 25—40 de grade sub zero.) Cumnată-mea, Mariuța, care a fost azi la noi, mi-a spus că a aflat „din sorginte sigură“, că gerul s-a amînat.

*

De cînd nu mai vreau să văd pe nimeni, am impresia că toată lumea se uită la mine.

*

Pentru „timpurile de astăzi“ (cum le zice mama) cîștig — cu drepturile de autor de la *Escu* și *Titanic*, care „rup“ provincia, în teatrele de stat și turneele lor, plus alte drepturi de la grămezile de piese pe care le confecționez la cerere, (numai „la cerere“) diferitelor instituții care mi le solicită — sume pe care, în raport cu cîștigurile normale ale altora, le pot numi astronomice. Probabil că din cauza asta nici nu le văd în ochi, deocamdată.

*

Sufăr, cînd am să dau și nu pot, și *plesnesc*, cînd am să iau și nu mi se dă.

*

Astăzi nu mă mai jenez de datorii. Mi-e rușine numai de cît am de luat.

*

De cînd mi se joacă piesele și cîștig atîta, fără să mi se dea nimic, mă aflu în cea mai bogată lipsă din viața mea.

*

E mai bine să n-ai deloc, decît să ai de luat mult.

*

De cînd am de luat atîția bani, în fiecare noapte visez c-o să-i încasez în visul următor.

*

În casă cald și armonie. S-a reparat, pentru moment, și caloriferul, și liniștea casei. Reparația caloriferului a costat un pol și a liniștii, douăzeci de nopți albe.

Fiindcă „zilele mele“ sînt cam la fel cu toatele, notez, aci, pe cea de azi, începînd de azi-noapte.

La 12 noaptea (fiindcă eram ostenit și m-am culcat odată cu găinile) m-am „băgat în pat“, cu Shakespeare în mină. (Pe care îl citesc, *da capo al fine*, pentru a nu știu cîta oară.) Eu dorm ca iepurii. Nu știu cînd am adormit, la care scenă din *Coriolan*, dar m-am deșteptat la 3. Am reluat lectura. Dar nu *Coriolan*. A doua carte de „chevet“ și anume *Histoires pour les Parisiens*. La 5, cînd m-am deșteptat din nou, am reluat *Coriolan* și am adormit buștean (nu cred că numai din cauza lui) pînă la 7, cînd a sunat „Junghausul“ meu de buzunar, deșteptarea lui Kitty. De la 7 la 8, îmbrăcarea, ceaiul de sunătoare, joaca cu Dagobert și Fram (cățeii mei care au ora lor de joacă cu mine, în fiecare dimineată) și pe urmă pasențele, ca să văd dacă încasez azi vreun ban de undeva. (Mi s-au închis toate, în paranteză, drept care nici n-am încasat nimic.) La 8^{1/2}, odată cu plecarea lui Kitty la repetiție, am ieșit și eu „la piață“ (ca să văd dacă se găsesc picioare de vacă pentru piftie, noi avînd numai de porc).

La 9^{1/2}, m-am întors acasă, fără picioare de vacă. Numai cu ale mele. A urmat apoi „vizita“ obișnuită, sus, la mama și la Bobiță (în timpul căreia Annie „face“ odaia mea de jos). Lecțiile cu Bobiță (și nu știu nimic la matematică, dar învăț „*sur le vif*“), apoi belota cu mama, pînă la 11. De la 11 la 1, masa mea de lucru, cu treburie ei scriitoricești, publice sau particulare, după cum am sau n-am „comenzi“.

La unu, plimbare „prin zăpezi“ în Cișmigiu (și e superb, măgarul, în hermină bătută în spic de soare) pînă la două, cînd, după un popas de durata unui cîzec de țuică bătrînă, băut în picioare, la „Nectar“, a urmat masa, cu agrementele și dezagrementele ei obișnuite. Pe urmă, cartea în mină (de data asta : *Pagini din istoria teatrului românesc*, de Franga) și „nani“ pînă la 3.30. (Fiindcă, atunci cînd n-am altceva „obligatoriu“ de făcut, îmi place „să mă dau un pic“ în fiecare după masă). De la 3.30 pînă la 7.30 am „oficiat“ din nou la masa de lucru, de la care nu lipsesc niciodată, în nici o zi, indiferent de ce „oficiez“

la ea. Căci vorba lui Caragiiale (adică a lui Farfuride) : „Eu, am, n-am procese, la 12 punct, trecute, fix, sunt la Tribunal“. De la 7.30 la 8.30, plimbare (în fiecare zi alta, pe cât se poate). Cea de astă-seară, încintătoare. Ger, zăpadă, copii cu săniuțe. Chiar și — raritate — o sanie militară, trecînd cu doi ofițeri în fund și un leat pe capră, pe Știrbei-Vodă, cu zurgălăi la gît, ca în „timpurile normale“. La 9, masa de seară (de la care mama lipsește, fiindcă nu mănîncă seara decît o cafea cu lapte, care i se servește sus). Pînă la 10,30 (în timp ce se strînge masa jos), controlul lecțiilor lui Bobiță și legiuita belotă cu mama.

Apoi, noapte bună, și jos... La masa de lucru, unde mă aflu și acum — ca în aproape fiecare noapte — și unde, după ce am transcris o piesă într-un act, *Edilii de altă dată* (scrisă acum două nopți) și am revăzut altă piesă într-un act, *Ne-a aplicat constituția*, mă aflu încă în prezent, adică la 6 dimineața, făcîndu-mi „datoria“ pe care mi-am impus-o — de la 1 ianuarie 1953 — față de aceste file — documentare, informative și absolut inutile, cred, pentru cel căruia îi sînt destinate și care doarme cu toți îngării mei în brațe, în pătucul lui de sus.

Și mîine va fi o zi la fel — poate, cu mici modificări de program — și va fi și ea, ca și cea de astăzi și ca toate zilele mele de totdeauna, cotidiene, oneste, și banale, mînjită, totuși, în toate amănunțele ei, de gîndurile mele „particulare“ și privită — peste mine, oamenii și întîmplările ei — de ochii mei ceilalți, pe care nu mi-i știe nimeni și cu care văd numai eu. Și la care încă nu port ochelari cu patru dioptrii, ca la ăștia cu care scriu acum.

Însemnări

Auzită azi-dimineață, în Cișmigiu, între doi „pensionari“ (după „aspect“), pe băncile de lîngă Pavilionul de ape minerale.

— Ce mai faci, mă? Dar, ce? Ai fost bolnav de n-ai murit pînă acuma?

*

De cîte ori fac o „anecdotală“ originală, am impresia că am mai citit-o, scrisă de alții. Și de cîte ori citesc una de alții, mi se pare că e scrisă de mine, mai de mult.

*

Sufăr, pentru că n-am de ce.

*

Toate cărțile pe care le-am scris — înainte de cincizeci de ani, mi se par cu pantaloni scurți.

*

Totdeauna mi s-a părut că — multe mucuri de țigări, înghesuite într-o scrumieră — miroase sau a șantan, sau a revoluție.

*

Ultima țigară este cea de care nu te poți lăsa niciodată, cînd vrei să renunți la tutun.

*

Toată viața am ocolit femeile, numai ca să le constring să mă ia pe departe.

*

Maturitatea e cea dintîi tinerețe a minții.

*

Eu și cînd „cuget“, parcă glumesc. Dar nu mi se pare niciodată că glumesc, cînd cuget.

*

Toți oamenii ar trebui să fie gemeni, ca să fie frați.

*

— Iartă-mă că nu ți-am reținut numele, domnule Popescu!

★

Un scriitor adevărat are atâtea de spus, încît ar trebui să fie nemuritor în viață, nu după moarte.

★

Cînd să scriu despre viața tuturor, cînd n-am decît una, personală ?

★

Ca să trăiască în timp, scriitorul trebuie să aibă vreme.

★

Unui scriitor nu trebuie „puțin să-i pese“ de ceea ce va rămîne după el din opera sa. Trebuie să-i pese ori mult, ori deloc.

★

— Lasă domnule ! Nu-mi mai exagera d-ta meritele poeziilor. Ce ? Parcă lumea n-a iubit și înainte de Eminescu ?

— Da, dar fără concursul lui !

19 ianuarie

Necrolog

Am aflat că a murit „Nenea Bulfu“ (alias, Romuald Bulfinsky), acum două zile. Încă un prieten (și ce prieten !) din „garda veche“ a tinereții mele și încă un mare (și la propriu și la figurat) slujitor al teatrului (și ce slujitor !), care își regulează drepturile la pensie eternă. Deși cu aproape treizeci de ani mai în vîrstă decît mine (cred că avea aproape optzeci) mi-a fost un prieten întîm și tineresc. De o „ebluisantă“ tinerețe, pînă în ultimii ani, cînd evenimentele ne-au despărțit. (A fost numit director, la Craiova, prin 45—46). Fost bărbat al Miței Ciucurescu (o altă „bătrînă“ și actriță „imensă“, care m-a cînstit cu caldă și savuroasă ei prietenie, pînă la moartea ei, chiar și după divorțul de Bulfu, care, „smintindu-se la bătrînețe“ — după cum zicea ea — se recăsătorise cu o

tînără și vagă poetă, Pienaru), „nenea Bulfu“ mi-a fost și cumătru. (I-am botezat un nepot, copil al celui mai mare dintre cei trei băieți ai lui, pe care îi avea din prima căsătorie.)

Notez aci o întîmplare din cariera lui Bulfinsky, care dovedește marea lui dragoste de teatru și „respectul“ pe care, totdeauna, i l-a purtat. Fiindcă, înainte de toate și dincolo de meșteșug și de talent, Bulfinsky a *respectat* teatrul și meseria actorului, pe care — chiar dacă n-o numea, pentru oricine, artă — o socotea, pentru toți slujitorii scenei, *menire*, sau, cel puțin, *chemare*.

Jucam, pe vremea co-direcției mele cu Sică Alexandrescu, „*Floarea de lămiuță*“, la „Comedia“, comedia de răsunător succes a lui Mirabeau, în versiunea mea românească.

În timpul actului doi, am primit la teatru o telegramă care anunța sinuciderea fiului lui Bulfinsky, la Sibiu, unde urma să termine școala de cavalerie. Firește, imediat după lăsarea cortinei, i-am adus la cunoștință vestea tragică, propunînd să oprim spectacolul, pentru un motiv oarecare, să restituim costul biletelor, astfel ca Bulfu să poată pleca imediat la Sibiu. (Avea un tren — ne interesaserăm noi la gară — peste o oră.)

Bulfinsky a refuzat net, cu toate insistențele noastre. Și uriașul, adunîndu-se în el însuși din prăbușirea care îl zguduia în hohote pe masa lui de grimă, din cabină, a intrat în scenă, la semnalul soneriei, și a jucat actul al treilea — cel mai de comedie din toată piesa — fără să trădeze cu nimic tragedia pe care sufletul lui de părinte, trăsnet în creștetul inimii, o juca în același timp.

Fapte diverse

Astă-seară, după șase ani de cînd n-am mai asistat la nici un fel de spectacol, am fost la Operă, unde ansamblul Naționalului din Iași a prezentat *Coana Chirița*, a lui Alecsandri, cu Miluță Gheorghiu — în travesti — în rolul titular. În unicul antract, am fost recunoscut (ori, poate, descoperit) în colțul în care mă aflam și pot spune (nu știu dacă cu orgoliu sau cu tristețe) că am fost „obiectul“

unui adevărat pelerinaj din partea tuturor (sau aproape) „teatraliştilor“, care se aflau la premiera merituosului ansamblu ieşan. Am revăzut, cu deosebită bucurie, pe Victor Bumbuşti, regizorul spectacolului, fost grav accidentat, acum doi ani, la Petroşani. Şi, în timp ce pe scenă se desfăşura tandra stupiditate dramatică a bardului de la Mirceşti, am mai revăzut, în gând, şi pe „Chiriţa“ mea, din glorioasa seară a premierei mele, la Naţionalul de-acum zece ani. Eheh! „*Fugaces ani labuntur!*“..

★

După douăzeci de ani de la premierele respective de la Naţional, *Escu* şi *Titanic vals* triumfă, tinere şi viguroase, pe scenele teatrelor de stat din Iaşi, Bacău, Timişoara, Braşov, Arad, Petroşani, Reşiţa, Turda, Lupeni, Pitteşti etc. Le urmăresc de departe succesul, cu inima plină de părinteşti drepturi de autor...

Insemnări

Vorbe de pomană

La restaurant :

— Dă-mi un şalău rasol, te rog. Dar e proaspăt ?

Parcă chelnerul o să spună :

— Nu !... E stricat, coane.

★

— Fă-ne patru cafele. Mie „subţire-dulce“.

— Mie fără zahăr mult.

— A mea fiartă bine şi cu ochi de şarpe.

— Şi mie cu caimacul gros.

Chelnerul (la bucătărie) :

— Arde patru cafele mari, de la cazan.

★

— Alo ! Casa „Cutare“ ?

— Greşală, doamnă.

— Dar ce număr e acolo ?

— Ce vă priveşte, dacă nu-l căutaţi pe-ăsta ?

La piață :

— Cum se poate ? Cinci lei kg de mere ? Am găsit alături mai frumoase, cu patru lei.

— Păi, du-te și ia de-acolo, cocoană.

20 ianuarie

Mă neliniștește, din ce în ce mai „alarmant“, *starea de nervi* a lui Kitty. Istovită, de dimineța pînă seara, zilnic între repetiții, „ședințe“ și treburi deputățești raionale, adorata mea actriță, mamă, soție și deputată (am premeditat „ordinea“ calificativelor) vrea, în marea ei dorință de a se devota pînă la capătul puterilor pentru toți ai căminului nostru, să facă tot și pentru toți, să fie peste tot și totdeauna, să mulțumească pe toți și oricînd, și oricine ar fi. N-o pot convinge, cu nici un argument, să se adune, să se odihnească, să renunțe măcar la o parte din toate cîte le face, și pe care ar vrea mai mult să le facă într-o zi, în fiecare zi, pentru noi „ai casei“ și pentru toți ceilalți ai meseriei și deputăției ei. Ea, personal, a rămas la ultima „periferie“ a preocupărilor, pentru ea însăși.

Și totuși, dincolo de toate trudele și de toate neglijențele ei „cosmetico-vestimentare“, ca să le zic așa, frumusețea ei — perfectă, altieră și biruitoare — își „epanui-sează“ rozele admirabile, zilnice, ușor cărunte și mereu mai adînc parfumate, ca o horbotă involuntară și mereu nouă de trandafiri proaspeți, înfloriți te miri cum și prin ce „miracol“ din tija ei semeață, ostenită și cu rădăcini provizorii și efemere în toate pămînturile din vasta, binevoitoarea și sacrificata ei circulație, nedumerită și pitoarească, pe sol.

Astăzi, mama m-a bătut la „pichet“, *fără să mă las*. Dă, Doamne, să n-am carte și să mă bată și mîine, prin propriile ei mijloace. Și totdeauna, pînă la ultima ei... carte.

Cred că Bobiță mă iubește atît de mult, încît nu are

*

*

curajul să-mi mărturisească, cît.

Am izbutit, oarecum, să reconstruiesc, de cînd e mama la mine, „atmosfera“, ultima noastră atmosferă familială, din 1944, în timpul bombardamentelor. Adică : mama e la mine, frate-meu și cu ai lui vin zilnic s-o vadă, „ai mei“ sînt toți, în păr, și pe tata îl visez cu noi în fiecare noapte. Ne mai lipsesc numai „alarmele aeriene“, sau cum dra-çul le zicea pe vremea aia, pentru ca „atmosfera“ să fie complet completă.

Insemnări

E curios cum sculptorii nu se exprimă niciodată plastic.
(Mi-a dat astă-seară Baraschi un telefon.)

*

Mai plastic descriu eu o „mutră“, decît să sculpteze orice sculptor o vorbă.

*

Una din diferențele dintre literatură și sculptură : Scri-sul poate fi statuar, dar statuia, literară, niciodată.

*

N-am păr în cap, cîți chei am văzut în viața mea.

*

Chelul trebuie să aibă orgoliul lipsei.

*

În general, toți cheii despică firul în patru.

*

Nu e cuviincios să discuți cu un chel, de-a fir a păr.

★

Toți cheii ar vrea să fie „*dix-huitième siècle*“. Că, pe atunci, se purtau peruci.

★

Nu-i vorbi chelului de perucă.

★

Nesinceritatea este peruca care ascunde chelia unui caracter.

★

Chelul pretinde că părul altora e nehygienic.

★

La banchetul cheilor, au fost cu toții, în păr.

★

Cînd chelul are coșmaruri, visează noaptea că-și face freza.

★

Și chelului i se poate face părul măciucă.

★

Chelul cu perucă, în viață, călătorește cu pașaport fals (la cap).

★

Chelul nu poate să aibă decît păduchi de corp.

★

Cînd scoți peruca unui chel într-un salon, se simte mai prost decît dacă ar fi rămas în c... gol.

★

Cînd începe să crească părul chelului, se face perucă.

★

Peruca : proteza chelului.

★

Și, totuși, scriind despre ei, nu mi-a rămas pagina cheală.

★

Nu lua șchiopul peste picior și chelul în răspăr.

★

Dialog între doi chei :

— Mă rog ! În istorie sînt atîția regi și împărați care au fost chei.

— Da ! Dar ăia purtau peste chelie coroană, nu căciulă, drăguță.

★

Ce ușor și frumos te poți juca cu vorbele, cu condiția să nu le umfli prea tare, fiindcă, atunci, plesnesc ca baloanele de săpun.

★

Marea artă a scriitorului e să cunoască dimensiunea cuvintelor.

★

Într-o vorbă nu trebuie să intre decît atît cît poate să încapă. Altminteri, e vorbă goală.

★

Cea mai bogată vorbă din lume : tot. Și cea mai săracă : nimic.

★

În afaceri, nu uita că „ceva“ e mult mai mult decît nimic.

★

„Sentințele“ moraliştilor de totdeauna au condamnat numai oameni nejudecați.

★

Cînd un scriitor știe ce scrie și cititorul înțelege ce a citit, se numește literatură ; cînd scriitorul înțelege ce-a

scris și cititorul nu pricepe ce-a citit, se numește filozofie; iar când nici scriitorul nu știe ce-a scris, nici cititorul nu înțelege ce a citit, se numește metafizică.

*

Cuget pe negîndite.

*

Adevărata personalitate a umoristului se autentifică numai atunci cînd hazul lui începe să aparțină altora.

*

Unul din cele mai bune „spirite“ ale mele a fost atunci cînd mi-am dat cuvîntul de onoare că n-am haz. Și de-atunci mi-a ieșit vorba că am umor sec.

*

Umorul sec este hipotensiv.

*

Hazul e desculț și umorul cu „guêtres“.

*

Nu scriu tragedii, de frică să nu mor și eu la urmă.

*

Cel mai trist gen dramatic e comedia căzută.

*

Cînd scrii farse, să nu le faci teatrului. Să le faci publicului.

*

Am scris cincizeci de farse pentru public, dar nu i-am făcut nici una.

*

Cel mai greu „gen“ de teatru e cel ușor. De cîte ori scriu o farsă sau o comedie „buffă“, mă gîndesc la „ăla“ (nu-mi amintesc cine a fost, dar a existat) care a făcut o

vioară din bețe de chibrituri arse. Și care, totuși, avea sunetul unui Stradivarius.

*

Nu există gen de teatru inferior. Există numai autori dramatici proști.

Necrolog

Aseară, la Operă, am aflat că a murit D'AYOL (Cassvan, pe numele lui adevărat). Actor de comedie eșuat în cuplet de scenă periferică și cupletist de „clasă mare“ eșuat în roluri obscure de comedie, D'AYOL — care a avut voga lui, pe timpul lui Nitta-Jo — era un om de treabă, subțire și, în felul lui, (era să zic „genul“) foarte talentat, la „bază“. Nu și-a găsit, însă, niciodată momentul potrivit, în tonul și climatul căruia să se încetățenească, pentru un drum profesional, lung, precis și evolutiv. A fost mai mult decît „El“ și mai puțin decît putea să fie.

În timpul prigoanei legionare, cînd nu mai avea „voe“ să joace, l-am angajat „șef de control“ la teatrul „meu“ din Sărindar. (Atribuții administrative erau încă îngăduite evreilor, în teatre). A fost primul controlor-șef care a primit publicul într-un frac impecabil, cu maniere „occidentale“ și cu o talmudică și albastră resemnare în ochii lui de aceeași culoare. (Stilul „foileton“ al frazei este voit.) Și niciodată nu mi-a fost mai prieten — în ceea ce mă privește — decît în timpul cînd mi-a fost salariat și subaltern.

D'AYOL e tatăl (a fost, adică) al actriței Joujou Pavulescu, cu a cărei mamă, Natalița, a fost căsătorit. A fost fratele Sarinei Cassvan (imemoriala mea prietenă și fostă soție a lui Ion Pas) și a lui T'AYOL, alt actor de mare talent, fost și el angajat într-unul din fostele mele teatre (Teatrul vesel, în palatul Eforiei, distrus complet de incendiu, în 1936 sau 1935, nu mai știu exact) și frate cu Nestor Cassvan, unul dintre primii cinematografiști români, fost și el administratorul meu „camuflat“, la revista *Mitică*, tot pe timpul rușinoasei prigoane legionare.

Să-l ierte Dumnezeu ! Al lui, sau al meu, îmi este absolut egal. Și, firește, dacă o avea de ce să-l ierte, fiindcă, omul, chiar dacă n-a făcut bine ceea ce a făcut, nu se poate spune nici că a făcut rău. A făcut ce-a putut și, mai ales, ceea ce a crezut el că ar putea face... Dar, onest, discret și leal, ca nimeni altul, în amețitoarea și necruțătoarea noastră meserie, a celor „din teatru“.

*

Constat, de cînd am „reluat“ redactarea acestor însemnări, că de fiecare dată cînd scriu, am de pomenit un mort, din profesie. Fie mai vechi, fie recent. Încet, încet — *aber sicher* — se răresc cadrele, și ale înaintașilor, și ale „generației“ mele.

La fel ca la masa noastră familială, de sărbători...

Am început — în ordinea vîrstei — să mă apropii de „capul mesei“, în fiecare an cu un scaun-două mai mult. Mai am cîteva și gata. Iau „șefia“ de cabinet în anticamera morții. (Am scris-o cu „m“ mic, intenționat, din totală lipsă de considerație.)

*

Nu de moarte mă cutremur, ci de inevitabilul ei. (Să mă scuze Vlahuță, că îl parafrazez atît de des.)

*

Pe mine, moartea nu mă va *cosi* niciodată... fiindcă am intenția să mor toamna.

*

Moartea ar fi foarte agreabilă, dacă n-ar fi eternă.

*

Cînd faci cunoștință cu moartea, să nu-i întinzi mîna. Și prezintă-te cu alt nume.

*

Cînd mă gîndesc că, totuși, o să trebuie să mor într-o zi, de bătrînețe, mă fac cu un an mai mic.

★

Femeile își micșorează vârsta, ca să aibă iluzia că mor înainte de termen.

★

Femeile nu sînt niciodată destul de tinere pentru ele.

★

Femeia își fardează vârsta.

★

↳ Nimic mai trist decît o fostă femeie, care se privește goală în oglindă.

★

Femeia își ascunde vârsta și cînd o chemi la spiritism. Ca dovadă, Maria Tereza mi-a spus mie, personal, că e cu un secol mai mică.

★

Vîrsta femeii nu se întrebă. Se scade din oficiu.

★

Nici o femeie n-a murit la vârsta pe care a avut-o în viață.

★

Femeia se face mai mică, pentru ca să crească în ochii bărbatului.

★

Și la o sută de ani femeia își amîină „centenarul“, ca s-o creadă vecinii de nouăzeci și nouă.

★

Nimeni nu minte mai calculat ca trupul femeii.

★

Nici o femeie nu se dă definitiv unui bărbat. I se împrumută temporar.

*

Orice femeie goală își arată, întâi de toate, poșeta cea nouă.

*

Femeile știu mai exact decît noi, ce vrem de la ele.

*

Cîndva (în 1940, ori 4) am „prelucrat“ pentru teatrul de pe Lipscani, care purta numele meu, o farsă franțuzească (nu mai știu de cine), care se numea *Un monsieur qui se regrette*. Eu i-am zis, pe românește, *Îmi pare rău de mine*, și cred că acest titlu este cel mai potrivit azi, pentru surizătoarea tragedie care a fost — dincolo de înțelegerea celorlalți, streini și apropiați — toată povestea vieții mele adevărate. Da! Îmi pare rău de mine! Și încă cum! De crăp!

23 ianuarie

Se sărbătorește oficial Centenarul Teatrului Național. Cred că este o eroare de calcul. Douăzeci și cinci de ani din suta lui, îmi aparțin, aproape exclusiv, mie, nesărbătoritul!

*

Scena Teatrului Național — din 1932 și pînă în 1943 — a fost una din „sucursalele“ mele dramatice. Păcat că, în două rînduri (*Chestiuni familiale* și *Blockhaus*), băieții de prăvălie de acolo n-au prezentat cum trebuia marfa pe care o serveau. Dar, totuși, s-a consumat pînă la epuizare.

*

Primul meu mare succes dramatic l-am înregistrat atunci cînd mi-am rupt — pînă la ultima filă — cea dintîi piesă de teatru. Fiindcă, începînd de a doua zi, în loc să fiu un autor dramatic căzut, eram unul nejuțat încă.

*

Prima mea piesă de teatru jucată, *Panșarola* (Teatrul Mic, 1928) a fost a 25-a pe care am scris-o. Dar, după ea, n-am mai aruncat nici una la coș. Învățasem un lucru capital, în carieră. Și anume, să-mi resping piesele.

*

Dacă Teatrul Național, al cărui Centenar se sărbătorește de zece zile, cu toată deferența și amplexarea oficială — care, din acest punct de vedere, merită toată lauda — și-ar povesti sincer viața lui atît de zbuciumată, tragică și totuși artistică, ar recunoaște — cu marea lui cumsecădenie și lealitate — că în ultimul lui pătrar de veac a trăit „în comandită simplă” cu mine. Adică, el a pus munca, și eu capitalul. Și ne-am îmbogățit amîndoi. Și de glorie, și de bani, și de dușmani.

*

În ultimii douăzeci și cinci de ani, firma Teatrului Național s-a menținut pe frontispiciu, bătută, în primul rînd, în cunile mele dramatice. Și jur că astea nu sînt deloc piroane.

*

Sînt una din puținele rude în viață ale Centenarului Teatrului Național. Dar fiindcă acesta se sărbătorește „oficial”, noi,ăștia, „particolerii”, firește, n-avem ce căuta la praznicul elogiilor. Drepturile de autor ni le-am luat la timp.

*

Caragiale a ridicat teatrul românesc la rangul de teatru propriu-zis.

*

E foarte lesne să ai, în 1953, talentul lui Vasile Alecsandri, de-acum o sută de ani !

*

În o sută de ani, literatura și arta românească a alergat atît pînă să ajungă cot la cot (ori aproape) cu celelalte

literaturi și arte „civilizate“, încît acuma gîfîie, în loc să respire.

★

18 secole, românii n-au știut să citească. Și de scris, au știut să scrie numai pagini de istorie.

★

Neamul românesc și-a scris istoria fără să cunoască slovele.

★

După 1900, literatura română a dat șase clase într-un an.

★

Marele merit al literaturii românești este că s-a deșteptat — după 18 secole de somn — ca și cum ar fi dormit avîndu-le, cînd s-a culcat.

★

Nouă, scriitorilor de la 1900 încoace, ne revine marele merit de a fi făcut să se uite tot ce-a fost sau n-a fost înainte.

★

Astăzi, arta și literatura românească își face stagiul în efemer sau în eternitate, cot la cot cu contingentele de vîrstă ale „apusului“, deși pînă acum o sută de ani armata se recruta, la noi, cu arcanul.

★

Într-o sută de ani, literatura românească și-a plătit toate datoriile trecutului. Ba, acum, mai dă și cu dobîndă foștilor creditori.

★

Cu cîteva *importante* excepții (mă gîndesc la Eftimiu, Hertz, Sorbul) după uluitoarea apariție a lui Caragiale, care aparține secolului trecut, adevărata literatură dramatică

românească (depășind arta singulară și „ridicându-se“ pînă la rangul de profesie) a început să existe numai după 1928, cînd autorii dramatici, în loc să plătească ca să li se joace piesele, sau să renunțe la drepturile de autor (Ottescu Niculae, Tătărescu Gh. etc.) au început să primească „comenzi“. Fiindcă, e clar și etern, cînd comanzi ceva, înseamnă că-ți trebuie. Și, deci, cînd a început să se comande „teatru original“, înseamnă că devenise, implicit, un „articol de consum“ care se cerea pe piață.

*

Publicul îngăduie, dar nu iartă.

*

Am intrat în teatru singur. Dar, după aia, n-am mai putut să ies din cauza publicului (aglomerației).

*

Totdeauna, am cointerestat publicul, în piesele mele.

*

Nu se scrie teatru pentru locurile goale.

*

Lese-dramele (nu știu dacă am scris corect nemțește) trebuie să se citească, nu să se joace.

*

Nu admit, în teatru, nici o lege în afară de ale lui. După cum, apei, nu-i admit decît H₂O, prc oria ei formulă chimică, care o creează și o legitimează c u atare, atît în circulația cît și în rosturile ei veșnice.

*

Teatrul trebuie să rămînă același, chiar dacă spectatoriilor se schimbă.

*

Cît există viață, teatrul va trăi în contul ei.

Teatrul trebuie să trăiască etern viețile trecătoare ale tuturor.

*

Istoria vieților vieții, trăite sau imaginate, se scrie și se șterge în fiecare zi, pe scena tuturor teatrelor lumii.

*

Teatrul va fi contemporan cu ultima zi a lumii.

*

Teatrul te face să trăiești și viețile altora.

*

Vino la teatru, dacă vrei să te uiți sau să te regăsești.

*

Cine a „inventat“ teatrul, a iubit oamenii sinceri.

*

Chiar dacă ai rîs cu lacrimi la un spectacol, de ce ești trist (că ești) după ce se lasă cortina? Nu cumva, pentru că ești obligat să te reintegrezi — între stal și graderobă — în propria ta fericire sau „personalitate“?

*

Niciodată cinematografia n-o să ucidă teatrul, după cum, niciodată, praful de ouă nu va ucide găina.

*

Teatrul și cinematograful nu pot să aibă nimic comun : cel mult, spectatorii.

*

Cinematograful, cu toate perfecțiunile sale prezente și eventuale (sonorizare, regie, culoare etc.), nu va putea înlocui niciodată teatrul. Pentru că, între pînză și scenă, va rămîne totdeauna diferența dintre cadavru și viețuitoare.

Teatrul este istoria animată a vieților pe care am fi putut să le trăim, sau pe care trebuie să le evităm. (Să nu le fi trăit.) Și a vieților noastre curente, rezumate în trei acte și două ore, pe înțelesul tuturor și al nostru.

*

De la teatru totdeauna pleci cu regretul de a nu fi decît tu însuși. (Așa cum ești.)

*

La teatru, orice spectator se simte „cineva“ față de cei care n-au venit.

*

Nici autorul nu știe cîtă realitate poate fi în piesele lui „utopiste“.

*

Teatrul te face contemporan, deopotrivă, cu viața (cu realitatea) și cu legenda.

*

Viața își scrie memoriile și visurile în piesele de teatru.

*

Teatrul îți spune, tot ce are de spus, în față.

*

Cartea e în mîinile tale. Teatrul te are în mîinile lui.

*

Eu m-am născut autor dramatic, așa cum se nasc unii cocoșai. Se vede că de-aia am avut „bossă“.

*

Mi-am iubit meseria, fiindcă și ea a... corespuns.

*

Niciodată n-am fost mai trist ca în serile de premieră ale „marilor“ mele succese teatrale. Poate unde aveam,

„în mod subconștient“, senzația (e o simplă bănuială a mea) că „noul născut“ de pe scenă era, totuși, un mort în plus pentru mine.

*

N-am murit eu, la treizeci de ani, de scarlatină. Și-o să mor, acum, de modestie ?

*

Modestia nu e decît perfidie crescută la pension.

*

Să mă ierte Dumnezeu că sînt nepoliticos cu Dînsul, dar — în primul rînd — cred tot în mine.

*

N-aș vrea să mor, înainte de a-mi fi încheiat toate socotelile cu viața. (Celor care rămîn.)

*

Dumnezeu e necesar proștilor și indispensabil nouă, celorlalți, după ce ne prostim.

*

Dacă aș ști eu sigur că există Dumnezeu, să fiu măgar, dacă nu m-aș duce în fiecare zi la biserică.

*

Niciodată n-am putut să mă înalț pînă la Dumnezeu, fiindcă niciodată nu mi-a făcut cinstea să se coboare pînă la mine.

*

Dumnezeul meu are unsprezece ani și opt luni, e în clasa V-a elementară și îl cheamă Bobiță. Dar, pentru el, sînt în stare să cred și în celălalt, ceva mai în etate.

*

Adevărata lume e în mine. Restul, numai rude de departe.

★

N-am „închinat“ nimic teatrului. Din contra. El mi-a pus mie cruce, de câțiva ani încoace.

★

De câte ori îmi fac analiza singelui, mi-e teamă să nu-mi dea „teatru“ la rezultat.

★

Cred că aș fi fost un mare actor, dacă aș fi putut juca teatru, așa cum îl scriu.

★

Nu recunosc nici un autor dramatic — *à travers les siècles* — pe care n-aș fi putut să-l egalez. (Dacă nu să-l întrec.) Firește, după ce l-am citit.

★

Sînt atît de bogat în „carieră“, încît sînt sigur că nici-odată n-o să pot da tot. (N-o să mi se poată fura tot.)

★

În teatru m-am dăruit contra cost.

27 ianuarie

Insemnări

Sînt cuvinte care ar trebui să roșească de ceea ce spun.

★

Mai bine, vorba lui Pirandello, „șase personaje în căutarea unui autor“, decît, vorba dramaturgiei noastre contemporane, „șaiszeci de autori în căutarea unui personaj“.

★

Cea dintîi întîlnire între un autor dramatic și personajul principal al viitoarei lui piese se lasă totdeauna cu beție... de cuvinte.

★

Cînd termini o piesă de teatru, trebuie să revezi actul prim, să refaci pe-al doilea și să rescrii pe ultimul. Și dacă piesa e în patru acte, pe al patrulea să-l tai.

★

După ce termini de scris o poezie, îți vine să bei un pahar de șampanie. După ce termini o piesă de teatru, îți vine să bei o sticlă de coniac, și după ce termini un roman, îți vine să iei o baie.

★

Fiecare autor dramatic trebuie să învețe de la alții cum să scrie piesele ca el însuși.

★

Marele merit al unui autor dramatic este atunci cînd „secretul meseriei“ lui devine public, dar îi rămîne personal.

★

Autorul dramatic trebuie să aibă două lucruri în profesie : finalurile de acte și finalul de carieră.

★

Niciodată n-am fost aplaudat „la rampă“. Numai pe scenă.

★

Am reținut — din multe altele — trei „ieșiri la rampă“ ale confrăților mei. A lui Sabaru (la piesa *Cain*), pe care nu l-a chemat nimeni, a lui Camil Petrescu (la *Suflete tari*), care s-a chemat singur, și ale lui Eftimiu, care, la toate premierele lui, intră „la aplauze“, chiar dacă, în tîmplător, i s-a înlocuit piesa pe afiș, în ultimul moment.

★

Cei mai mulți autori dramatici ies la aplauze, fiindcă au scris piesele, de clacă.

*

Am avut și critici sinceri. De exemplu, pe mine.

*

Am citit, totdeauna, toate criticile care s-au scris despre „operele“ mele, de toate genurile. Dar niciodată nu m-au enervat, cît au enervat „operele“ mele pe critici. Ca o dovadă, nu le-am răspuns decît, cel mult, cu cîte o nouă lucrare.

*

Autorul dramatic, dacă e un părinte bun, trebuie să-și dea talentul la meserie, nu la... școală literară.

*

Talentul fără meserie e mai rău ca meseria fără talent.

*

Nici „om simplu“, dar nici „simplu om“, în civil și nici „soldat prost“, sau „prost soldat“, în armată, dacă vrei să fii „gradat“ în civile și „cineva“ în armată.

*

Ce lungă e calea de mijloc între două linii drepte !

Pro domo

Capitolul „sănătate“ devine, din nou, alarmant. Mi s-a semnalat recent un apropiat emfizem pulmonar. Ficatul a-nceput să nu mai fie un organ „de foie“. Mă trădează. Tensiunea (15/10) și-a deplasat echilibrul ; gîtul gîfîie cu pași repezi spre astm ; nervii își mențin (mai redusă, oarecum) comica lor „agorafobie“.

Încolo, mulțumesc lui Dumnezeu, sănătos tun ! (Am uitat să trec, la rînd, aorta ușor mărită și unele dureri de stomac cu toate semnalmentele unui ulcer, mai vechi ori mai nou. Și plus malarie cronică și chino-rezistența.)

*

M-am hotărît să reiau hotărîrea de anul trecut și după ce îmi fac „toate“ analizele, prescrise de atunci, să mă „arăt“ la un doctor. Hotărîrea fiind luată, mai rămîne să mă decid cînd o pun în aplicare.

*

Nici unul din remediile mele, verificate și personale, nu mai „prinde“ și nu mai e eficace. (Nici vinul negru fiert, la junghiuri, nici țuica rece, la dureri de stomac, nici tutunul, la „chintele“ de tuse, ș.a.m.d.) Singurul care îmi mai face bine (aproximativ) la toate, e cîte un pahar de vin bun, din cînd în cînd. Eh! dacă s-ar mai găsi coniac francezesc sau whisky, ar fi cu totul altceva. Dar importul „medicamentelor“ din străinătate nu este îngăduit.

*

Kitty a avut alaltăieri un accident care, sper, nu se va solda, pînă la urmă, cu o fractură a gleznei. Ar fi neconsolată să stea (Doamne ferește!) cu un picior în gips, ea care toată viața a fost pe picioarele ei.

*

Bobîță e în pat cu o ușoară răceală. I-am jucat numeroase „piquete“ și „bellote“ (ultimul joc pe care l-a învățat de la mama, care — și ea — e destul de serios răcită) și, vorba lui, „l-am bătut de m-a omorît“. E curios cum, într-o casă atît de sănătoasă ca a noastră, putem fi toți bolnavi, în aceeași zi.

Insemnări

De ce să mă vindece doctorul, cînd m-am îmbolnăvit singur? Ce strică el?

*

— Mare noroc ai, șefule! De cînd ești cu glezna în gips, nu mai poate nimeni să te ia peste picior!

★

Proștii se deosebesc numai între ei. Față de ceilalți, sînt identici.

★

Prostia e internațională. Ca aerul.

★

Prostul nu mănîncă creieri la restaurant, ca să nu creadă lumea că n-are (că duce lipsă).

★

Fericirea prostului e că n-are cu ce să judece pe deștepți.

★

Cînd ești prost, să nu-ți faci cărți de vizită.

★

Prostul nu recunoaște că este, fiindcă n-are de unde să știe.

★

Toți oamenii sînt de aceeași culoare, la sînge. Chiar și cei cu sîngele albastru.

★

Și proștii au nobilii și supușii lor.

★

Dacă s-ar gîndi un deștept să facă un partid al proștilor, ar avea o imensă popularitate în alegeri.

★

Prostia nu se vindecă nici cu trepanație.

★

Cînd scriu despre proști, nu rîd de ei. Îi comemorez.

★

Satisfacția unui savant care face autopsia unui prost notoriu, în clipa cînd zice : „Și-acum, în sfîrșit, să scoatem și creierul !“

★

Prostul se naște repetent la creieri. (Cu creierii repetenți.)

★

Se pare că prostia nu este în funcțiune numai de creieri. Dar ce-i pasă prostului de ce e în funcțiune, dacă lui îi funcționează perfect.

★

Să nu disprețuim proștii. Datorită lor ne remarcăm.

★

Proștii au și ei nătărăii lor, după cum avem și noi proștii noștri.

★

Cînd se visează deștept, prostul are coșmaruri.

★

Prostul e mărginit și prostia nelimitată.

★

Prostul n-are nevoie de deșteptăciunea ta.

★

Proștii trebuie să ne fie necesari, fiindcă sînt inevitabili.

★

Proștilor le vine prost numai capul, chiar cînd pălăria le șade bine.

★

Mintea prostului circulă în jurul ei însăși.

Ce puteam să scriu despre proști, altceva decît prostii ?

Pro domo

De cînd sufăr de agorafobie (maladie de care nu știu dacă am pomenit pînă acuma și de care am luat cunoștință, precis și oficial, în mai, anul trecut), am încetat plimbările mele, pe străzi periferice și parcurile de la marginea capitalei. Plimbările acestea — cu toată trena lor de „gînduri“, *incidente pe parcurs, observații „sur le vif“* etc. — îmi lipsesc enorm. Mă simt deposedat cu brutalitate de acel „superflu“ de care vorbește Pirandello în ciudata și admirabila lui carte *On tourne*. „Superflu“ în climatul căruia — intim, variat și pitoresc — mă simțeam, în mine însumi, ca la mine acasă. Și asta nu e puțin lucru. Am impresia că mi s-au spart tocmai ochelarii cu care vedeam mai bine și ale căror lentile unice sînt, firește, de neînlocuit. Circul — după treburi sau capricii mici și limitate ca și distanțele — numai în jurul domiciliului și fără complicații de străzi și mai ales de piețe. Evit zgomotele vieții, în ampla lor desfășurare zilnică, pe marile artere ale Metropolei și, în general, toate zgomotele (chiar și ale bufetelor de stat „cu clienți“, în care intru din cînd în cînd, să mă „deservesc“ — așa e termenul oficial pentru a servi — cu un „amalfi“, băutura mea actuală preferată. Fiindcă mi-am făcut următoarea socoteală. Țuica, nota 3 (din 10), vermutul, tot 3 (din 10). Țuică plus vermut, respectiv, „amalfi“, fac 6. Deci, în loc de două băuturi de „nota 3“, beau una de nota 6. Și mediocru e mult mai mult decît prost. Evit și oamenii. Și — încet, încet — îmi dau seama că încep să mă evit și pe mine, cu propriile mele artere de circulație, cu proprii mei oameni și cu propriile mele zgomote. Într-un cuvînt, cu propria mea viață interioară cu care mi-am dublat totdeauna existența publică și cu care m-am apărat de rest, ca și cu un scut invincibil... Dar cînd scutul începe să cedeze, înseamnă că mîna centurionului a început să slăbească pe mîner. Și-atunci, lupta începe să fie pierdută, începe să fie, deci, ultima.

*

— Am atîtea boli, doctore, încît nu mai sînt un simplu pacient pentru dumneata. Sînt o policlinică !

*

— Fugi, domnule, că n-ai nici o boală. Ai cincizeci de ani, ăsta e diagnosticul tău adevărat ! mă „încuraja“ un cunoscut.

— Tocmai asta mă neliniștește, i-am răspuns. Eu am cincizeci de ani și bolile mele sînt tinere. Unele, nou-născute, chiar. Și, deci, e logic ca ele să se dezvolte, în timp eu să mă reduc“.

*

Nu mi-e teamă de boli. Numai de convalescențele lor — compromisiurile astea inutile, dintre fostul și viitorul deces.

*

La vîrsta mea, am dreptul să fiu bolnav. Dar nu mai am timp.

*

Logica morții e absurdă la orice vîrstă.

*

Toată viața ai plictiseli cu moartea. Noroc că după ultima rămîi indiferent.

*

De la cincizeci de ani încolo, am început să mă iau bine cu Moartea. O scriu numai cu „m“ mare.

*

La 29 ianuarie avem o zi mare în casă. Ne-a anunțat de la Fondul literar că mi-au sosit o parte din drepturile de autor, de pe noiembrie și că ni se vor plăti. (Se pare că e vorba de o sumă destul de importantă. Circa 10.000 de lei, deocamdată.) Ne-am pregătit, in corpore, listele de cumpărături de toate felurile și toți așteptăm, fără să ne

mărturisim — fiecare cu emoția și visul lui — marea clipă a devastării banilor. Kitty visează cearceafuri pentru casă și haine pentru toți, afară de ea. Mama visează porc pentru bietul frate-meu (care nu și-a putut cumpăra anul ăsta și căruia îi voi „împrumuta“ eu — căci altfel nu primește — bani să-și ia). Annie visează cămara plină cu „de toate“ ; Mally visează tot ce visăm noi la un loc ; Bobița visează — oh ! cîte nu visează el — iar eu visez să mă văd cu toți la masă, numărînd banii și repartizîndu-i pe capitole și liste, după visul fiecăruia. Căci nu există bucurie mai mare, mai adîncă și mai egoistă decît să poți împlini visul tuturor, mai ales cînd ăsta e și visul tău unic și cel mai... visat.

*

Cine a spus că banul nu te face fericit a mințit. Te face, dar numai atît cît îl ai.

*

O fi ea trecătoare „fericirea banului“, dar e bună.

*

Cu banii, o să-mi cumpăr în primul rînd liniștea, pînă ce îi cheltuiesc.

*

Totdeauna am avut grija zilei de mîine. Astăzi o am pe cea a zilei de poimîine. Că atunci încasez banii.

*

Banii de poimîine sînt pentru zilele de mîine.

*

Afară e un ger de trosnesc lemnele... în sobă. (Zice bogatul.)

*

Un sfat pentru cei cu pietre la rinichi sau la ficat. Să stea fără foc, pînă le crapă pietrele de ger.

*

Pe sub fereastra mea se dau pe gheață copiii cartierului. Și ori de câte ori cade câte unul, mă uit dacă nu cumva m-am zgîriat la genunchi.

*

Pentru mine, Bobiță patinează mult mai frumos decât el.

*

Dacă vom mai avea zăpadă, o să-i fac lui Bobiță, pe terasă, un om care să semene cu mine. Nu de alta, dar ca să mă topesc și-așa după el.

*

Aș vrea să ningă, pînă cînd Bobiță o să vrea „iarbă verde“.

*

Ori de câte ori mă recunosc în umorul lui Bobiță (și ocaziile sînt multiple și zilnice), n-am impresia că mă reproduce, ci că mă continuă.

*

Dacă tot ce-am făcut în viața mea a avut umor, atunci, Bobiță e cea mai reușită poantă a mea, fără discuție.

*

Băiatului meu nu-i place să învețe, atît cît îi place să afle și să știe.

*

Îi vorbesc — deopotrivă și cu aceeași căldură — și despre florile și despre bălăriile vieții. Și despre duhorile și despre parfumurile ei. Vreau să iubească egal și să privească cu aceeași ochi și limpezimile cerului — în criză de senin — și nodurile pămîntului, mereu noi și mereu altele, în marea lui zbatere. Să prețuiască și luna, și vaca, și spada, și mătura.

Să ia viața în piept, dar cu creștetul lui deasupra și cu picioarele în pămîntul ei, altul sub fiecare pas. Să în-

teleagă fiara și omul, deopotrivă. Să se bucure de puțin, la fel ca și de tot. Și când îi va veni și lui ceasul — care aș vrea să nu-i sune niciodată — să-și aducă aminte de „tăticuțul“ lui de pe vremuri și să spună: „Tată! M-ai învățat să încerc să fiu fericit, și dacă n-am fost, e că nu te-am ascultat“.

★

Băiatul meu îmi e atât de drag, încît am început să țin și la mine, de cînd l-am făcut.

★

Fiul meu mi-a dat viața.

★

La 1 iunie 1941, orele 11,25 dimineața, în istoria vieții mele s-au petrecut, simultan, două evenimente capitale. S-a născut fiul meu și m-am renăscut eu.

★

Somnul meu are o sucursală. Sus, în odaia băiatului, la picioarele lui, în pătuc.

★

Dorm propriu-zis pînă la marele somn.

★

Oricît aș fi de nedormit, jur că niciodată nu mi-e somn de veci.

★

Omul care spune că își dorește moartea, minte ca să facă impresie.

★

Moartea te găsește mai sigur la sanatoriu (la spital).

★

Foarte puțini oameni mor „în oraș“. Dacă ceilalți sînt proști și stau acasă!

Pro domo

Da, azi am încasat „banii“. Mulți (pentru cît eram de obișnuiți cu puțin) și atît de așteptați. Dar în loc să stau la masa din sufragerie (că e lungă cît o masă de consiliu de administrație), cu toți ai mei împrejur și să „numărăm“ banii, ca să-i repartizăm pe „persoane“ și „capitole“, stau acum singur (că scriu pe ea) și număr clipele pînă miine, cînd va veni doctorul să vadă ce are sau ce n-are Bobiță, care s-a deșteptat din somn, la unu noaptea, cu frison și 39 de grade. Așa au fost totdeauna „marile mele bucurii, în viață“. Izbite în creștet, prin surprindere, de o mîină care mă dușmănește demult (deși n-are de ce) și pe care, chiar dacă ar fi a lui Dumnezeu (și mai ales a lui), aș fi în stare — dacă aș avea-o în mîină — s-o mușc pînă la sînge și s-o fărîm ca pe un pumn de macaroane.

*

De cîte ori copilul meu este bolnav, Dumnezeu e un măgar.

*

Nici nu știu exact ce scriu, ce vreau să scriu. Scriu astă-seară ca să-mi „mobilez“ noaptea cu ceva și să treacă mai repede, pînă la „temperatura“ de dimineață a băiatului. Și, mai ales, scriu ca să-mi ocup mîinile și să nu mă strîng — prematur și poate inutil — cu ele de gît, așa cum simt că „îmi vine“.

*

În noaptea asta de veghe (grea și amară pentru mine) nu există decît un singur „idol“ în fața căruia pot să mă prostern sau să mă revolt: termometrul. Și nu doresc decît să mă tîrăsc, ca un sclav bicisnic și recunoscător, la picioarele lui, pentru crunta bătaie de inimă pe care mi-a dat-o acum două ceasuri.

*

Mă uit la ceas. Patru dimineața. Băiatul, bolnav, e sus cu Kitty și cu *schwester* Annie. Eu — nemaiavind dreptul

să-l „deranjez“ — sînt singur jos, la mine, în odaia mea de lucru. Mai sînt patru secole, pînă mîine dimineată, la opt, cînd va veni doctorul să-l examineze. Patru secole pe care le voi trăi, totuși, cu inima moartă în panica stîrvului viu și dezolat.

★

Dacă mi-ar muri băiatul, situația mea e foarte limpede și, poate, de aceea sînt foarte calm și „atît“ de stăpîn pe mine. După șase săptămîni, lui o să i se facă parastas de șase săptămîni, și mie de șase săptămîni și-o secundă. E clar?

★

Coane Dumnezeu! De ce te răzbuni pe copii? Dacă ai ceva cu mine, lovește-mă personal, direct! Dumneata ce-ai spune dacă, eventual, avînd și eu să-ți reproșez ceva, aș începe, în prealabil, să-ți bolnăvesc îngerii? Și, totuși, tot dumneata ai fi în avantaj. Fiindcă dumneata ai un cer plin de îngeri și eu am un singur înger sub cerul dumitale.

★

Doamne! Nu te juca cu sănătatea copilului meu. Că vin în rai, imediat după el — dacă mi-l iei — și escaladez zidurile (ca să nu mai fiu obligat să fac coadă în fața cheii lui Sf. Petru, pentru a intra onest, pe poartă) și mă răzbun. Mă răzbun groaznic, ca să te doară în eternitate. Și știi cum? Îți prezint băiatul pe care mi l-ai luat. Atît. Și va fi suficient pentru ca să te demasc, odată pentru totdeauna, în fața celor care s-au încăpățînat, omenește, pentru ca să creadă dumnezeiește în milenara și impalpabilă ta realitate și impostură.

★

De jos de la mine și pînă la camera băiatului, la etaj sînt douăzeci și trei de trepte pe care — în noaptea asta — inima mea bolnavă le urcă și le coboară, totuși, din cinci în cinci minute. Probabil că de-aia îmi bate atît de tare, cînd îmi revine la sediu.

*

Cred în Dumnezeu numai cînd îmi e copilul bolnav grav. Ca să-l lingușesc, pînă vine doctorul.

*

Dacă Dumnezeu credea în mine, era cu totul altceva, în ceea ce ne privește „filosofic“ pe amîndoi.

*

Într-o după-amiază cu soare de miere de mai, cu umbră tolănită sub copaci și scăpată printre frunzele lor ca niște „schweitzere“ brune și tremurătoare (în jurul găurilor) așternute pe pămînt, mă plimbam în grădina publică din Cîmpulung, cu Bobiță. (Avea patru ani. Adică aveam amîndoi cîte patru ani fiecare, eu fiind numai puțin mai dezvoltat ca aspect, dar ca minte aidoma.) M-a întrebat :

— Taty ! De ce fac pomii umbră ?

Ca să evit o explicație prea complicată pentru vîrsta lui, i-am răspuns.

— Se fotografiază și ei, cum ne fotografiem și noi. Umbra e fotografia lor nedezvoltată.

— Ce e aia nedezvoltată ?

— Adică neretușată de fotograf.

— Ce e aia neretușată ?

— Adică necorectată de fotograf. Lăsată așa cum a ieșit pe poză.

— Și cine fotografiază pomii de le iese umbra neretușată ?

— Soarele, tăticule ! Pe noi, ne fotografiază Baraghin (un fotograf din Cîmpulung) cu „Leica“ și pe ei soarele. Dar noi ieșim mult mai bine în poze decît pomii. Fiindcă soarele, nu e așa, e un fel de fotograf amator al pomilor, nu ca Baraghin, care...

— Ce-i aia amator ?

— Adică, cineva care face un lucru în diletant, fără să fie de meserie.

— Ce e aia diletant ?

— Ți-am spus. Cineva care nu e de meseria pe care o face și pe care o practică numai de plăcere. De plăcere pentru el.

— Ce e aia o practică ?

— Adică o face...

— Îmhi ! (Și după un timpșor.) Va să zică, tu ești tăticol meu diletant.

— De ce ?

— Fiindcă tu „faci“ pe tăticol meu, așa, de plăcerea ta.

— Eu nu fac pe tăticol tău. Sint.

— Nu ești. Tu nu ești tăticol meu de-adevărat.

— Dar atunci, dacă nu sint eu, cine e ?

— Baraghin ! Că el are practică...

★

Ce încet trece timpul, când îl aștepți să treacă și ce repede, când ai vrea să stea pe loc.

★

În noaptea asta număr clipele, ca un condamnat zilele de pușcărie. Și, ca și zilele lui, clipele mele au gratii dincolo de care nu pot să evadez.

★

Dacă viața are ceva de împărțit cu mine, admit să-mi spintece burta sau să mă împuște în creștet. Dar nu permit nici măcar să-mi zgârie băiatul.

★

Și iacă-tă cum s-a soldat prima mea zi de „bogăție“ după șase ani (șase ani am zis !) de famină. Băiatul meu are tot 39 de grade, ca pe vremea când eram săraci. Și în timp ce, sus, el arde agitat și cu ionatanele febrei în obraji, banii noștri, banii bucuriei noastre colective de azi, se răcesc în sertare, *singuri*, inutili, nuli și neaveniți. Și morți. Și neinteresanți. Și fără scop în viață (în viața lor), și fără căldura mîinilor pe care le destinasem să-i socotească, să-i slăvească și să-i împartă și care, acum, se agită tandre, triste și imens de sărace, printre medicamente, icoane și țigări aprinse una de la alta.

★

S-a făcut 6 dimineața și frig. Nici nu știu ce-am scris și habar n-am dacă, totuși, printre plimbări de-a lungul odăii, ascultări discrete la capul scării, ca să aud zgomotele „de sus“ și maldăre de țigări fumate pe jumătate, o să mai scriu ceva. Nu premeditez. Mai sînt două ore pînă la 8, cînd o să vină doctorul. Nu știu cu ce o să le mai pot umple sau anestezia și pe astea. Și deși doctorul Aurel Stroe stă cu casa lipită de a noastră, sigur că mi se va părea că va face două poște de la poarta lui pînă la a mea, la 8, peste două ceasuri, cînd îl aștept.

★

În noaptea asta, viața mea e în concediu de neodihnă.

★

Cînd îmi e băiatul bolnav, parcă am demisionat din viață, pînă se face bine.

1 februarie

Pro domo

Bobiță a avut o „ușoară“ congestie pulmonară („ușoară“ pentru el, dar foarte grea pentru mine), datorită unui fel de gripă, care, spun doctorii, circulă în prezent.

Acuma, după „consulturi“, „peniciline“ etc., este convalescent. Mie, însă, boala lui nu mi-a trecut încă și o duc — anonim și covîrșit — așa cum pot, pe picioare, dacă aceste andrele de împletit pași se mai pot bucura de presanța geamănă a acestui nume propriu.

★

Se pare că și mama a luat gripa „de tip nou“ a lui Bobiță. Sîntem, cu toți ochii casei, pe ea. Fiindcă, la șaptezeci și cinci de ani ai ei, nu mai cred în penicilina pe care ne-am pregătit-o la domiciliu, pentru orice eventualitate.

★

Aflu că a murit Pik Ferekide, soțul donatoarei acestui „registru“. Nu știu exact ce-a făcut sau ce n-a făcut în viață. Totuși, pentru puținul cât ne-am cunoscut, îi prezint respectoasele mele condoleanțe, cu ocazia decesului.

★

Nu știu de unde s-a aflat că „am bani mulți“ de alaltăieri. Dar, desigur, s-a aflat de undeva, fiindcă, altminteri, nu-mi explic cum se face că, unde mă duc, mă întâlnesc cu „prieteni“ pe care nu i-am văzut de ani de zile și care — toți — au de primit bani peste câteva zile și dacă, „pînă atunci“, aș putea etc... Am dat tuturor, n-am refuzat pe nimeni, în amintirea zilelor — foarte lungi și recente — cînd nici eu n-aveam un leu, dar nu ceream nimănui din cei pe care îi știam că au și cu care am făcut toate eforturile ca nu cumva să-i întâlnesc... întîmplător.

★

Dau tuturor celor care mă „tapează“ (și încă cum), pentru plăcerea de a-i face să creadă că tot mai există „fraieri“. Fiindcă „fraierul“ este o specie umană, care, pentru binele omenirii de pretutindeni, nu trebuie să dispară niciodată complet. Ca iluzia !

★

M-am întîlnit la „Nestor“ (azi „Cofetăria Republicii“, cred) cu Gicu Vraca. (Am pentru el o deosebită „slăbiciune“ prietenească și o foarte controlată și atentă prețuire artistică, „atît cît mă pricep eu în teatru“.)

Era, ca de obicei, frumos (în viril, cu patina vîrstei vizibilă, dar în avantajul lui), elegant — *tiré à quatre épingles* — și peremptoriu, așa cum e el și știe că-i „șade“ bine. S-a informat, cald, despre Kitty, despre Bobby, despre mine (ca sănătate și etc.) și-apoi m-a „atacat“ și profesional.

— Dar tu ce mai scrii ?

— Teatru ! i-am răspuns.

Și, tot el, după o clipă de „meditație“.

— Vorba ta! Teatru! Că dacă și tu m-ai fi întrebat, pe mine ce mai joc, ți-aș fi răspuns tot atît de prompt : teatru. Și, strîngîndu-mi mîna, discret : Sau, cu alte cuvinte, „zexe“, dragă Tudorică. Și, împotriva părerii mele, mai susțin unii că Gicu Vraca n-are umor. Și, încă, pri-mejdios.

*

Și fiindcă veni vorba de Vraca...

Eu îl socotesc un „mare“ actor, *instinctual*, ca să zic așa. Înțelege rolul, fără să-l priceapă, dacă pot spune astfel (vorba lui Farfuride). Interpretează, temperamental și precis, fără să fie de acord cu părerile lui despre piesă, ori despre rol. Cariera lui de actor a fost, totdeauna, în contradicție cu punctele de vedere ale domnului Vraca particularul... Și totuși, pe scenă, a fost totdeauna de perfect acord cu rolul, chiar cînd, în afara ei, s-a găsit în totală discordanță. În afară de scenă, vede (n-ar mai vedea) într-un fel și judecă tot așa. Odată, însă, intrat în rol (în spectacol, mai precis) renunță „fără să-și dea seama“ și fără să „capituleze“ și izbutește să se exprime internațional, în limba lui maternă.

*

Ehe! Ce m-ar fi citit românii, dacă mă nășteam eu scriitor francez.

*

Pentru un scriitor contemporan, literatura „clasică“ nu trebuie să aibă decît o valoare... informativă, și nu documentară.

*

Nu imitați „clasicii“. Depășiți-i, dacă vă dă mina!

*

E o bibliotecă în care am citit în fiecare zi, ca să-i pot dărui într-o zi, sau adăuga în timp, și volumele mele. Și anume, viața.

★

Numai cînd înțelegi bine Moartea, pricepi perfect de ce trebuie să-ți trăiești cu disperare fiecare zi.

★

Toate femeile de vîrsta mea au împlinit, demult, zece ani mai puțin.

13 iunie

Altă precuvîntare

M-am uitat înapoi și am constatat că de la 1 februarie n-am mai deschis acest ceaslov și n-am mai notat nimic în el. Mă întreb de ce și nu știu ce să-mi răspund. Probabil că n-am mai avut „chef“ — în patru luni și mai bine, astea care au trecut — să mă mai joc cu vorbele, nici cu gîndurile, nici cu „faptele“ vieții mele de care, precum se știe, mă ocup, exclusiv, în aceste însemnări. Dar, și mai probabil, cred că mi-a fost lene. Lene, pînă să-mi ascut chiar și creionul. Și nu o lene din cele cunoscute obișnuit sub acest nume și explicate ca atare în dicționar... O lene proprie (ca să nu zic originală), crescută din mine însumi, din propria mea substanță actuală și întinsă, în toate colțurile și încheieturile mele trupești și morale, ca o pînză de păianjen într-o casă pustie. Am fost, pot spune (și sînt încă), propriul meu păianjen. Mă pîndesc, întins, subțire, dintre toate ungherele sufletului și cotloanele trupului, să cad în propriile mele fire și să mă mă-nînc — solitar și satisfăcut — pînă cînd deasupra golului care va rămîne din mine se va prăbuși, gras și lipsit de sprijin, păianjenul care m-a mîncat, așa cum și-ar fi mîncat, inversînd mitologia, copiii pe Saturn. „*Ça tournera mal*“, ar zice acum, dacă ar citi ce-am scris, dragul meu răposat întru calambur, Horia Furtună.)

Pro domo

Nu știu dacă am însemnat aci (nu recitesc niciodată ce-am scris în urmă, sau, în orice caz, numai în cazuri sau

„momente“ excepționale) că am fost declarat, oficial, „autor dramatic clasic al R.P.R. și că, în această calitate, se joacă, încă din noiembrie, două dintre piesele mele „reconsiderate“ : *Titanic vals* și *Escu*.

Succesul pe care ambele îl obțin, de-atunci și pînă azi, în mai toate teatrele de stat din provincie (*y compris* turneele lor, ale tuturor) este „monstru“. (Fără să fiu „molest“, mă jenez, totuși, s-o spun, dar așa este. „Monstru“, literalmente.) Și, firește, succesul aduce bani. Bani „grei“ față de puțința de cîștig a celui mai bine salariat dintre oamenii muncii de azi. Din nenorocire, însă, din motive pe care nu le cunosc și nici nu vreau să le aflu, nu mi se plătesc la timp. (De la 2 mai și pînă azi n-am încasat de la Fondul literar, prin care primesc banii „obligatoriu“, nici un leu, deși am peste zece mii de lei de luat, bani „vărsați“ de teatrele respective. Plus alte sume care au sosit și sosesc mereu între timp și pe care nu le cunosc, fiindcă nu mă interesez dinainte.)

Din cauza asta (a amînărilor de azi pe mîine și a implicei amînări a proiectelor mele în legătură cu acești bani), mi-am distrus (repet, *distrus*) nervii. Ce bruma mai aveam din ei.

Așa că mă gîndesc în fiecare zi, cu tandrețe de amantă, la bogatele zile ale fostei mele sărăcii lucii. Fiindcă, pe atunci, visam banii pe care îi cîștig azi (și visul este tonic și tacit), iar azi bombăn și mă dau de „ceasul morții“ că îi am.

Într-un cuvînt, sînt un om bogat, care își injură amar-nic averea și își plînge zilnic fosta sărăcie.

*

Kitty a plecat la 1 iunie, pentru cincisprezece zile, în turneu. (Era vorba să stea patruzeci și cinci.) M-am opus de la început și, cu cîteva zile înainte de plecare, i-am anulat „obligația profesională“ de a se duce. A vrut, totuși, să plece astea cincisprezece zile, ca să nu-i dea „peste nas“ directorului ei și să-și periclitizeze „situația“ la teatru etc., etc. N-am admis, dar nici nu m-am mai opus. Ea, înainte de toate, își iubește meseria și, din „motive binecuvîntate“, nu vrea să și-o piardă. (Eu nu uit că, ani de zile, am trăit „sigur“ *numai* din leafa ei, pe care și-o

apără „pentru noi“, nu pentru ea). Cu toate că înțeleg perfect punctul ei de vedere (cu care, însă, nu sînt de acord în întregime), în acest turneu nu trebuia și nu era obligată să plece. Nu-i voi face, după întoarcere, nici un reproș. Dar să afle (dacă o va afla vreodată, din aceste pagini) că la vioara „căsniciei“ noastre — pentru armonia căreia ne-am luptat eroic amîndoi, atîția ani de zile — o coardă, pe care a întins-o la maximum și care ar fi fost logic să plesnească, s-a menținut, totuși, pe căluș. Și, printr-un paradox, pe care numai coardele viorilor sentimentale pot să-l justifice, tot logic, în loc să crape, s-a desțins. Și nimenea, nici chiar eu, cred că n-o să-i mai pot face nimic... „Vioara noastră“ — datorită acestui turneu — va cînta de-acum încolo cu o coardă mai puțin, care nu va putea fi nici înlocuită, nici reparată. Nici de mine și, mai ales, de ea, care a riscat-o pe proprie răspundere... muzicală.

*

La 22 februarie 1953 am mai împlinit un an. De prăbușire.

*

Cine nu poate, în viață, să stea singur pe propriile lui picioare, se duce de-a dura printre ale celorlalți.

*

Îmi pare rău că astă-seară am reluat aceste însemnări. Am impresia că sînt secretarul meu, însărcinat să-mi redacteze corespondența gîndurilor, fiindcă pe mine mă doare capul și m-am dus să mă lungesc pe un divan, pentru zece ani, ori zece minute.

*

Anul ăsta, Bobița (clasa V-a elementară) s-a „prostit“ flagrant, *la carte*. În schimb, însă, a făcut progrese enorme la puturoșenie. Și cînd mă gîndesc că, totuși, a ieșit tot „premiant“, mă prăpădesc de rîs, în sinea mea, de ce trebuie să fi răspuns ceilalți colegi ai lui la examene.

*

Băiatul meu îmi admiră și îmi recunoaște inteligența sincer, numai atunci cînd vede că fac pe prostul cu el. În restul timpului, mă tratează de la egal la egal.

*

Marii profesori de viață sînt morții. Și lumea, în loc să le urmeze cursurile, se mulțumește numai să le urmeze cortegiile.

*

De cîte ori am nevoie de o porție de viață, intru în primul cimitir care îmi e în drum.

*

Toți morții „de moarte bună“ sînt melancolici. Numai cei care au murit prin surprindere, arată veseli în coșciug.

*

Cine urinează pe flori, își bate și copiii acasă.

*

Totdeauna, la oficierea „serviciului divin“, numai rudele compromit „solemnul prestigiu al defunctului“, vorbindu-i sau jelindu-l familiar. (Morții nu se mai „tutuiesc“.)

*

Orice mort are o identitate precisă. E mort. Adică e „cineva“ prin el însuși. Indiferent cum îl cheamă pe Buletinul de populație.

*

Pînă în ziua înmormîntării, tuturor morților li se recunoaște că au avut dreptate în timpul vieții.

*

În coșciug, toți proștii au mutre de savanți și toți savanții, de proști.

*

Cînd se-ngroapă un prost, tace tot pămîntul, ca să nu-i dea prilej de vorbă și să-l pună în situații delicate.

*

În ziua înmormîntării, toți morții au fost oameni cumsecade în viață !

*

Astă-seară iară mă joc cu moartea. Numai de nu i s-ar face și ei de joacă cu mine. Ca să fim chit. (Adică, să mă achite.)

*

Morții avuți, din provincie, au un ultim merit pămîntesc. Că — în ziua înmormîntării — nu mai cîntă muzica militară la „Grădina publică“.

*

În provincie, la înmormîntarea celibatarilor, muzica militară e totdeauna angajată la o nuntă și nu poate să vină la înmormîntare.

*

La orice înmormîntare, cei mai „îndurerăți“ sînt cerșetorii de la ușa bisericii sau de la poarta cimitirului.

*

Cînd încep să miroasă rudele a eter, totdeauna mi se pare că mortul din coșciug începe să miște din nări, fiindcă nu-i suportă mirosul.

*

Am cunoscut un om urît. Nu urît. Hidos ! Respingător de-l ocoleau borțoasele pe stradă. Și cînd a murit și mă uitam la el, în coșciug, în timpul ceremoniei funebre, jur că era frumușel de pica.

*

Afirm — după o vastă experiență în materie — că nu există român fără haz. Fără umor, da.

*

Dacă pe lângă umor englezii ar mai fi avut și haz, ca românii, rămîneau francezii fără spirit.

*

„Spiritul“ francezilor e haz de-al nostru crescut la un pension de-al lor.

*

Hazul nemților este că n-au absolut nici un haz.

*

Un popor care în loc să rîdă, rînjește, își prevestește propriul lui craniu în timp.

*

Rîsul îngrașă istoria.

*

Cine n-a știut să rîdă în viață, moare cu buzele tivite și arată rău în coșciug.

*

Funcționarul care rîde, parcă-și ia în fiecare zi leafa.

*

Rîzi de viață, dacă nu vrei să rîdă ea de tine.

*

Numai rîsul m-a salvat de la toate tentativele mele de sinucidere. Că de-aia m-am și făcut de rîs cu ele.

*

Aș vrea să mai trăiesc, atît cît să am timp să scriu o „biblie“ a rîsului. Și sînt sigur că dacă aș scri-o, lumea ar începe să creadă într-o religie nouă (și, poate, la început ciudată), care, totuși, ar apropia-o mult mai repede, mai sincer și mai cald, de Dumnezeu, decît toate vechile și noile testamente și a „corecturilor“ pe marginea lor, ale tuturor „formatorilor“ și „reformatoilor“ unei sigure re-

cunoașteri. A lui „bietul“ Dumnezeu. Care ne trebuie, chiar dacă nu există. Care este puterea uriașă creată pentru vasta și eterna și omeneasca noastră slăbiciune.

Puterea lui Dumnezeu e făcută din slăbiciunea noastră. Și dacă, după trecerea noastră vie prin viața pe care nu știm cine ne-a dat-o, o fi să ne așezăm, totuși. „de-a dreapta propriei noastre invenții“, adică a lui Dumnezeu, am știut să rîdem și de el, și de noi, pe pămînt și o să fie, pe lumea cealaltă, o petrecere generală. Și o bună dispoziție eternă, după cea pasageră pe care rîsul ne-a înlesnit-o pe pămînt, ajutîndu-ne să putem urca — cu voie bună — toate golgotele lui și să ne răstignim, zîmbind, pe crucile propriilor noastre pătimiri și zădărnicii cotidiene. (Cred că m-am exprimat destul de neclar față de ceea ce am vrut să spun foarte limpede.)

20 iunie

Însemnări

Alexandru Macedonski a lansat trandafirii în poezia românească. Dar i-a lansat prost. (Fanați.)

*

Dacă nu găsiți pe alții la îndemînă, rîdeți de voi înșivă, în oglindă, dimineața, și veți avea o zi bună.

*

Atît timp cît rîzi — indiferent de motiv — ești fericit, dar total nefericit, pentru durata egală de timp a rîsului.

*

Rîsul prelungește viața și îngrașă clientul.

*

Oamenii prea slabi n-au știut să ridă la timp. (În perioada de creștere.)

*

Dacă trandafirii ar citi versurile lui Macedonski, ar cere, cu tot respectul, să fie schimbați în garoafă.

*

Trandafirii au țepi ca să-și înconjure parfumul cu sîrmă ghimpată.

*

Cînd tai un trandafir, închide ochii și deschide nările. Ca să ți se pară că miroși mai puțin a călău, în clipa aceea.

*

Parfumul florilor culese este o rudă săracă (de departe) a celor rămase pe aceeași tulpină.

*

Femeia care are mai multe calități decît defecte, ajunge domnișoară bătrînă în capitală, sau profesoară de pian în provincie.

22 iunie

Pro domo

De cînd s-a întors din turneu, Kitty e foarte „nervoasă“. Nu ne mai „gobează“ pe nici unul din casă. Ca pe niște orașe din provincie în care nu s-a făcut „rețetă“.

*

Mîine e vorba să plec la Cîmpulung, ca să duc și să instalez acolo pe Bobiță cu *schwester*. (Sînt foarte alarmat din cauza epidemiei de paralizie infantilă, care bîntuie în capitală.) N-am mai fost de șase ani (de la moartea tatii) în orașul meu de naștere, de viață primă și, desigur, de moarte. (Că acolo, voi lăsa cu limbă de moarte, să fiu, pardon de expresie, îngropat.) Și am emoții. Emoții că n-o să mai regăsesc în el nimic din ce-am lăsat și că el n-o să mai recunoască în mine nimic din ce-a trimis în lume.

*

Toate bolile mele — mulțumesc lui Dumnezeu — sînt din ce în ce mai bine.

★

Merg drept și leal în fața morții, de care am certitudinea că mă apropii rapid. Și aștept, bărbătește, clipa când, în sfârșit, o s-o pot înșfăca în brațe, ca să mă trintească la pământ.

★

Atîta m-am obișnuit cu ideea morții mele apropiate, încît am început să mă plictisesc că mai trăiesc.

★

În tot pocherul existenței mele, am tras multe cacialmaie vieții. Cu moartea, însă, nu e nimic de făcut. Totdeauna are carte mai mare și „servită de la mină“.

★

Gîndul morții nu mă înspăimîntă. Mă umilește numai.

23 iunie

Pro domo

Plecarea la Cîmpulung s-a amînat pentru mîine, fiindcă avizul telefonic pe care l-am dat gazdei lui Bobiță n-a putut fi transmis în 48 de ore și — după cum mi s-a comunicat de la „Telefoane“ — „persoana nu s-a prezentat“. Păi cum dracul era să se prezinte, dacă n-o chemase nimeni ?

★

În odaia lui Bobiță — devastată de preparativele plecării, miroase de ieri a călătorie. Adică a valize de piele, a colonie vărsată peste cireși și a găină rece.

★

Cînd mă gîndesc că Bobiță pleacă, îmi vine să mîning toate biletele de tren de pe lume.

Nota Bene

Neavînd acest „registru“ cu mine pe timpul verii (din care cea mai mare parte am petrecut-o la Cîmpulung), voi transcrie, aci, altă dată și „retrospectiv“, însemnările pe care le-am făcut în acel timp pe diverse alte caiete și file ocazionale. Firește, dacă mi s-o *părea* că am timp și, mai ales, dacă o să am chef de „scriptologie“.

Necroloage

Ieri, 9 septembrie, la 3 p.m. a fost incinerat „Hypolit“ (așa semna el) Mărzescu, în vîrstă de 72 de ani.

La 7 septembrie, dimineața, a telefonat la mine, în lipsa mea (nu-mi mai telefonase de mai bine de un an) și vorbind cu Kitty, a rugat-o, să mă roage, la rîndul ei, să nu mai plec la Brașov a doua zi (era vorba într-adevăr să plec și Hypolit, după cum am aflat ulterior, știa asta de la Frumușanu), că are să-mi comunice ceva urgent și important, între 5—7 p.m., cînd va veni la mine, avînd în vedere că urmează să *plece din București* pentru un timp mai îndelungat.

L-am așteptat și n-a venit. În cursul nopții, a murit. Eu sînt convins că s-a sinucis, mai ales că știam de la el că are o sticlută cu „șianuri de potasă, puși bini pentru oriși eventualitati“. Alții spun că a murit în urma unei crize de „angor pectoris“, maladie de care suferea de mult. Oricum, Hypolit a murit. Și, odată cu el, a murit unul dintre ultimii Abenceragi ai boieriei românești. O inteligență *scintillante*, cum spun italienii și un caracter *bleu-blanc*, de maximum de carate cunoscute, în materie. Și, în plus, cu toată diferența de „vîrstă“ (cum zicea tot el), unul dintre cei mai dragi prieteni ai mei din ultimul timp și de totdeauna.

Acum două săptămîni a murit Lulu Fălcoianu. Tot de inimă, ca Hypolit și tot „fulgerător“, ca și el. Un alt prieten, de alt gen însă și cu mult mai vechi în timp și, desigur, în spațiu, cînd ne-om revedea cu toții în Cîmpiile Elisee, dacă o fi să ne mai revedem vreodată, precum nu credem nici unul, dar sperăm cu toții.

24 August (1954, însă)

Va să zică, un an și mai bine de cînd am întrerupt aceste „însemnări“. Și le-am întrerupt, fiindcă, într-o seară, anul trecut, răsfoind întîmplător (și pentru prima dată) unul din „registrele“ în care le consemnez, mi-am dat seama că, ceea ce făceam eu în aceste însemnări, nu era nici pe departe ceea ce îmi propusesem să fac. Și-atunci, m-am hotărît să le „sitez“. Ceea ce am și făcut. (Și rău am făcut, totuși.)

Astă-seară le reiau, cu intermitențele pe care de pe acuma le bănuiesc și pe care mi le doresc cît mai rare. Fiindcă, în fond, eu, care am avut în toată viața mea de pînă acum cîțiva ani (nu spun cîți, cifră însemnată) ceea ce se numește obișnuit „conversație“, nemaiavind nici ce, nici cu cine să vorbesc, simt totuși nevoia să vorbesc, din cînd în cînd, singur. Și e mai bine, cînd ajungi în asemenea situații delicate, să nu vorbești tare pe stradă, ci să te exprimi, acasă, pe tăcute, cu plaivasul.

Căci, după părerea mea, cea mai mare conversație de pe lume o are tăcerea elocventă, iar cea mai limbută „persoană“ de pe pămînt este „peana“ scriitorului, în exercițiul funcțiunii. Sau (cum ar fi putut să zică, oricînd, Tache Farfuride al lui Caragiale, aflîndu-se în situația mea) „Să fim proliciși, domnilor, dacă vrem să fim clari — primesc — și să fim clari — primesc — atunci cînd vrem să fim eminentemente proliciși. Am zis!“

Miine, la orele 3,30, post meridian, se întoarce în Bucu-rești fiul meu, domnul Bogdan T. Mușatescu, după a doua lună de vilegiatură, petrecută cu *schwester* Annie la Cîmpulung. (Prima lună a petrecut-o cu Kitty la mare.)

Și tot miine, același domn, își sărbătorește onomastica. (Îl cheamă și Alexandru, ca pe tata, și din lipsă de Sf. Bogdan în calendar îi sărbătorim onomastica la Sf. Alexandru, respectiv „Căderea Griviței“, adică 30 august. (Dar nu 1877.)

Deși „evenimentul“ m-a găsit într-o foarte gravă „jenă“ financiară („organele plătitoare“ de care depind încasările mele, amînîndu-și, prin surprindere, obligațiile pecuniare), totuși, toate cele „afere“ atît primirii cum se cuvine a sărbătoritului cît și sărbătoririi în sine, se află onorabil pregătite, datorită atît „concursului“ lui Kitty cît și ale eforturilor (căci eforturi au fost) mele. Drept care, în noaptea aceasta, în casa noastră din Luigi Cazzavillan 33, două inimi vor bate mai tare ca de obicei, împreună, deși totuși separat (a lui Kitty bate la etaj și a mea la parter) și patru ochi (doi căprui, la etaj și alți doi, verzi, la parter) sînt sigur că vor veghea, îngemănați de bucurii identice, deasupra aceleiași așteptări. Și miine, la 3.30, pe peronul Gării de Nord lumea ar putea să vadă, dacă ar avea ochi speciali și timp de pierdut, la sosirea trenului de Cîmpulung, pe cei mai caraghioși și fericiți părinți din lume, întrecîndu-se care să vadă mai întîi mînuța adorată filfiind spre ei, în cadrul unei ferestre care se apropie pe peron.

★

Phiuuuu! Cîte s-au întîmplat în viața mea, în anul ăsta în care nu s-a petrecut nimic.

★

În fiecare an, cînd reîncep școlile, sînt în aceeași clasă cu băiatul meu. Și, anul ăsta — sîntem într-a 7-a elementară, fostă a treia de liceu — sînt fericit că o să ne cum-părăm și compasuri.

De cînd sint bogat și am „de toate“, îmi prisosește să-răcia altora.

★

Azi am văzut un cal — unicul — căzut de la o trăsură, în stradă. Cu toate ajutoarele trecătorilor și ale birjarului, calul nu se mai putea scula. Se *vedea* că, de bătrînețe, de foame, de boală, nu știu de ce, calul trebuia să moară, acolo unde a căzut, în ham, la datorie. Și în timp ce birjarul înjura și-l bătea ca să se ridice, cu codirișca biciului, în ochii calului — vineți, albăstirii și cu *ape* sleite, ca gușa de porumbel — se *citea*, se *citea* limpede, repet, disperarea că moare și parcă își cerea iertare că, forțat de împrejurări, își lasă stăpînul cu birja văduvă, în drum.

★

„Cea mai mare tragedie a unui om, domnule Tudorel (îmi spunea Codică de la Cîmpulung, anul trecut) este să fii mort în viață, înainte de a deceda oficial. *Căci* atunci nu mai ești decît *propriu* tău strigoi, care, în loc să se retragă *frumos* în mormînt, la *doșpe*, rămîne prin *circiumi* după miezul nopții, *spre* a bea în neștire și a nu mai ține nici un fel de *hram* în viață și în societate. Așa că, ține minte vorba mea, *fericie* de cei care *știe* să moară la timp. Îți vorbesc din *propria* mea experiență „dă mort *veichi*“. (Codică a murit „oficial“ iarna trecută, de cord, pe masa unui bufet de stat, la ora închiderii.)

30 august

Pro domo

Conform „noului plan“ pe care mi l-am propus de ieri, de cînd am reluat redactarea (mereu ezit cum să le numesc), mă rog, „notițe“ să le zicem, voi proceda „cronologic“ în parcursul unei zile și, firește, a nopții respective.

Așadar, azi, la 10 dimineața, au fost la mine Fănică Cristodulo și N. Dumbravă, cu care lucrez, în colaborare, un „Radio-magazin“, pe care „mi-am luat angajamentul“

să-l scriu în *colectiv*, încă de acum două luni. Amîndoi, colaboratori foarte agreabili, talentați și disciplinați la lucru. Dar amîndoi inteligenți pînă la media de trecere și agramați pînă la tandrețe.

Nu am intenția nici o clipă să-i „vexez“ sau să-i „subestimez“ cumva, prin această prezentare, care, fără să fie, desigur, un compliment, este totuși, în felul ei, o leală prețuire. Bineînțeles, la „scara“ respectivă.

*

Deși știam că „trenul lui Bobiță“ sosește la 3.36, am fost în gară la 2 fără cinci, ca nu cumva să întîrzii, în cazul cînd trenul ar sosi cu două ore înainte. Trenul a sosit însă cu un ceas întîrziere, supraîncărcat, ca pe vremea refugiului. La „garnitura“ de Cîmpulung, vagonul de clasa I și a II-a (unicul și pe care îl cunoșteam), lipsă. Numai vagoane de clasa a III-a și, în coada trenului, cîteva vagoane de vite. Așa zisele „bou-vagon“.

Bobîță, nicăieri! Am cercetat compartiment cu compartiment, am dricuit peronul de la un cap la altul, am fluierat „semnalul nostru“ (Fi-fo-fi-fo!). Nimic! Peronul se golea între timp și tot mai așteptam să-i apară de undeva „mutrișcoanța“ fericită că mă vede și să-i aud strigătul de bucurie pe care i-l cunosc atît de bine, cînd mă revede după o absență cît de scurtă chiar. Dar Bobiță nu venise.

Am plecat spre casă, bătrîn dintr-o dată, încovoiat, gol pe dinăuntru. Un baston cu om... Nici nu-mi venea să mă mai întorc acasă, unde aștepta masa și casa, înflorate în cinstea lui. Și dacă totuși m-am întors, m-au dus pașii, fără știrea și fără autorizația mea. Și cînd am ajuns, Bobiță mă aștepta cocoțat pe fereastra sufrageriei dinspre stradă, minjit de zmeură de munte la gură și cu miinile negre de nuci muscelene.

Venise, ca și ceilalți călători de clasa I și a II-a, într-unul din „bou-vagoanele“ în care pasagerii de clasa I și a II-a, fuseseră transbordați din vagonul lor, în gara Cîmpulung, fiindcă se adăugaseră trenului două vagoane cu tineret care se întorcea din „tabără“ și se strica „tonajul“ garniturii. Drept care, s-a scos vagonul de cl. I și a II-a pur și simplu, *clienții* cu biletele respective au fost trecuți la „bou-vagon“ și „tabăra“ le-a luat locul în

„tonaj“. Autorul acestei năzbîtii feroviare (și „năzbîtie“ e un calificativ galant, fiindcă sînt eu bine dispus că, totuși, mi-a sosit băiatul) fiind tovarășul-șef al stației Cîmpulung, bine cunoscut și din alte împrejurări și apreciat pentru spiritul său de inițiativă și ușurința cu care știe să rezolve toate „problemele“ profesionale, mai ales cînd e vorba și de-un bou și de niște vagoane.

*

Spre seară, după „masa sărbătorească“ de la care Kitty a lipsit, avînd repetiție, am făcut o vizită mamei. Bobiță, lac de sărutări, a povestit, mama, baltă de emoție, a ascultat și eu, autorul material al acestui imens de tandru duel familial, am cîntat la pian, în odaia de alături, pentru ca toată scena să aibă și cuvenitul fond muzical. Și-am cîntat numai „bucățile“ care îi plac mamei și pe care, în calitate de primă profesoară de pian a mea, m-a învățat să le cînt, acum patruzeci și cinci de ani. Am zis, patruzeci și cinci.

3 septembrie

Pro domo

Băiatul meu „am“ început școala. Sîntem într-a șaptea elementară. El pe dinăuntru școlii, și eu pe dinafara ei. Dar, oricît, tot sîntem colegi de local.

*

Sînt alarmat (alarmat e puțin zis) de „starea“ lui Kitty. Roabă „incoruptibilă“ a meseriei ei, excepțional (și exagerat) de devotată acesteia, nevrînd să urmeze sfaturile mele, „bine judecate și chiar *calculate*“, „fata mea cea mare“ își riscă viața, ca să putem trăi. Ca să putem trăi noi, adică, copiii ei „cei mici“. Respectiv, soacră-mea, eu, *schwester* și Bobi. Și, *Grâce à Dieu*, deocamdată, „noi copii“ nu avem nevoie de sacrificiile ei și (iarăși deocamdată, de aproape doi ani, adică) „noii, copiii“ (reprezențați prin mine, ca șef al lor) cîștigăm (din nou, *deocamdată*) pe lună, cît (și chiar mai mult, uneori) cîștigă ea

într-un an, din *acest* salariu pentru care se umilește, se sacrifică și, mai ales, se consumă, spre marea mea dezolare și, să fiu sincer, nedumerire. Totală nedumerire.

★

Sînt convins că Kitty nu m-a iubit niciodată. Și marele ei merit (și, poate, imensul ei sacrificiu) este că (și iarăși sînt convins) a vrut să mă iubească totdeauna. Ceea ce, după mine, înseamnă mult mai mult. (Și este mult mai meritoriu și, poate, mult mai trist pentru ea, personal.) Fiindcă cred că nimic nu este mai trist și mai lăudabil în același timp, decît fluturile cu aripile arse, care, din tragicele și duioasele lui restanțe, n-a mai putut să zboare (și cu ce eforturi) decît pînă la prima floare („și ofilită“) care i-a ieșit în cale. Poate că drama aripilor arse, aterizînd, în ultimul lor efort spre zbor, pe scrumul unei flori cu parfumul în agonie, „ar fi un foarte frumos subiect de piesă de teatru. Un subiect pe care, însă, eu unul, nu l-aș „ataca“ niciodată, fiindcă niciodată „teatrul meu“ n-a fost autobiografic chiar în asemenea hal.

★

Nu știu cine a spus că „viața este cotidiană“. (În orice caz, nu putea s-o spună decît ori eu, ori un francez care a avut șansa să se nască înaintea mea. Cum au avut-o mulți, dealtminteri. Și francezi, și de alte nații). E-adevărat! Și „viața noastră“ e cotidiană. Cu o adăugire, însă. A noastră, deși cotidiană, are totdeauna „ieri“ și nu are niciodată „mîine“.

Fapte diverse

De un an și mai bine, de cînd am întrerupt aceste „note“, nu îmi mai amintesc (căci memoria, *în prezent*, m-a lăsat definitiv) dacă am „pomenit“ aci pe toți morții „afiliați“ profesiei sau inimei mele. Așa că, dacă mă repet în legătură cu vreunul din ei, socotesc „repetirea“ ca un parastas oficial omagial, laic și dincolo de date calendaristice.

După Mihai Popescu, a murit Puiu Maximilian.

După Puiu Maximilian, G. Baldovin. După el, Ștefania Zotoviceanu și generalul Manolache. Și ultimul pe care l-am dus la groapă (căci pe asta l-am dus) a fost Timică.

Și-acum să-i „pomenesc“ aci pe rînd, așa cum i-am înșirat.

*

Puiu Maximilian

A fost fiul (din prima căsătorie cu o „celebră“ artistă de operetă, evreică, și al cărei nume, totuși, în acest moment, îmi scapă) lui V. Maximilian, bătrînul (are, cred, acum, peste 70 de ani), dragul, prețuitul meu prieten, interpret și „angajat“ al fostelor mele teatre.

Nici nu știam că acest „fiu“ există (era sublocotenent în Rgt. 5 Vlașca), cînd tată-său, Max (precizez aici că pe V. Maximilian nu îl cheamă *Vasile*, cum crede toată lumea, ci *Valdemar*, cum știm foarte puțini) a venit să mă roage (eram inspector general al teatrelor, cl. I și, din oficiu, președinte al comisiei de admitere a „textierilor“ — recte, autori de texte pentru muzici) să „protejez“ pe fiul său Puiu, la examenul ce urma să se țină la „Soc. Compozitorilor români“, pentru admiterea lui ca „textier“. Mi-a explicat (deși nu mai era nevoie de nici o explicație) „bătrînul“ meu amic și interpret, Maximilian, (a jucat rolul principal din piesa mea *Sosesc deseară*, la Teatrul „Regina Maria“, și din turneul în care se afla cu Iancovescu, și unde a citit piesa pe care i-o dădusem la plecare, mi-a „telegrafiat“ următoarele — citez din memorie, dar, cred, textual : „Am citit și voi juca cea mai bună comedie românească scrisă de la Caragiale pînă la d-ta. Maximilian) și zic, fiindcă paranteza a fost cam copioasă, Maximilian mi-a *explicat* și m-a rugat să-i protejez „băiatul“, despre a cărui existență, repet, nici nu știam.

Și n-am avut nevoie de nici un fel de *ingerință* sau *presiune* la „comisie“. Textele *tinărului* Puiu Maximilian (care fusese „reformat“ din armată, pentru un furt care, ulterior, s-a dovedit a fi fost numai o copilărie) îl treceau singure la examenul pe care l-a trecut, cum era și firesc, cu „brio“.

De-aici a plecat „cariera“ lui în teatru. „Carieră“ demnă de consemnat și în aceste foarte parcimonioase notițe

(în ceea ce privește elogiile) și despre care nu e locul să insist aci. Dar e cazul — fiindcă Puiu Maximilian, deși mai mic de ani decât mine, mi-a fost totuși contemporan în teatru (și angajat, și colaborator, și „dușman“) să-mi consemnez părerea mea „teatrală“ (căci alta nici nu și-ar avea rost) despre el.

Iat-o :

Puiu Maximilian n-a avut caracter, dar a avut talent. Caracter deloc, talent cu duiumul. A fost incult, dar a avut fantezie cultă. Și-a învățat „meseria“ după ureche și a profesat-o „pe note“. Autor, actor, director de scenă (și chiar de teatru) peste tot pe unde a trecut, indiferent de titulatură și tot ceea ce a făcut (indiferent de calitate) îmi dă dreptul să-l consemnez aci cu un singur calificativ: un animator.

Și năpraznica lui moarte (urmată foarte curînd de a surorii sale „bune“) și nemeritata lui moarte a lăsat un gol de *neînlocuit* în genul de teatru în care se „specializează“. Un gol mare și care cu greu se va umple.

*

Ștefania Zotoviceanu

(Îl sâr pe Baldovin, fiindcă am impresia că am scris deja despre el.) Din punct de vedere *teatral*, nici n-ar merita s-o pomenesc aici. N-a avut nici un pic de talent ca „autoare dramatică“, iar în toate calitățile oficiale pe care le-a „ocupat“ în teatru (și-a avut multe și importante) nu s-a dovedit decât o viperă (cu venin ieftin), o invidioasă (cu mijloace de exteriorizare ale acestui nobil sentiment, și mai ieftine) și o nedemnă și „otrăvită“ consoră a confrăților săi întru dramaturgie. Drept care, în numele lor (și dacă, „potrivelnici“ cum sînt dumnealor, n-o să fie de acord cu mine), în numele meu personal, nu vreau să-i fie „țărîna ușoară“ (măcar în aceste pagini) și nu vreau, sub nici un motiv (creștin sau altfel), să „odihnească în pace“. Din contra.

Aș vrea ca pe lumea cealaltă — acolo unde se află momentan — să audă la „Radio-Iad“ că piesele noastre, ale autorilor dramatici pe care ni le-a respins cînd avea cheia Raiului teatral în mîini, se bucură astăzi de un mare succes de public, de presă și de casă. Mai ales, de casă.

Că de-aia plesnea cînd ni le respingea. Ca să nu ciștigăm noi, cînd ea, cu piesele ei, n-ar fi luat nici măcar „de pe jos“. Nu sînt „rău“ (cum, desigur, s-ar putea crede, după cele scrise mai sus, despre o moartă). Sînt numai un „cronicar“ onest al timpului meu. (Mie, personal, nu mi-a respins nici o piesă și, în această calitate, socotesc moartea acestei impoștore în teatru ca o ușurare pentru literatura dramatică românească de după 23 August, pe care — cu ură, cu calcul, cu defăimare și cu o neistovită tenacitate — a ținut-o în loc, a umilit-o și a derutat-o.

★

Generalul Manolache

A murit fără să știe nimeni, așa cum, dealtminteri, a și trăit în literatură. Personal, cumsecade și moldovean. N-a supărat pe nimeni, nici cu scrisul lui, nici în alt fel. Și a dispărut ca și tot ceea ce a scris. Fără să știe nimeni.

L-am cunoscut bine, foarte bine și totdeauna l-am preferat „operelor“ sale. Le depășea. Fost „șef al justiției militare“ (militar de carieră și apoi „jurist“ în militarie), generalul Manolache a fost un om politic, blajin (uneori încercînd „cu orice preț“ să aibă și vervă și umor în *conversație*, lucru la care ținea foarte mult) și, mai ales, un mare îndrăgostit de literatură. Sentiment onorabil care l-a și atras spre această ispititoare și, aparent, ușoară, meserie, în ierarhia căreia, totuși, cu toată bunăvoința „șefilor“ și cu toată „destoinicia“ lui, el — generalul Manolache — n-a putut înainta în grad decît pînă la gradul de caporal.

Nu pot să spun că generalul Manolache n-a avut o onorabilă predispoziție pentru literatură (în toate „genurile“ pe care le-a atacat). Tot ceea ce a scris (proză, teatru) cu cele mai laudabile intenții și cu cea mai onestă realizare stilistică, rămîne, totuși, un remarcabil efort personal „spre artă“ și altceva nimic mai mult. Absolut nimic.

★

Am ajuns, în sfîrșit, la Timică. La dragul și vechiul, și „incomparabilul“ meu prieten și fost (oare de cîte ori?) angajat în teatrele mele, ori „interpret“ al pieselor mele,

în teatrele altora. (Cînd zic „incomparabilul“ Timică, mă gîndesc, firește, cu totul pe altă linie, la „incoruptibilul“ Robespierre.)

Dacă aș vrea să notez aici măcar o „mică parte“ a amintirilor din „vasta, caldă și pitorească“ mea prietenie cu Timică, nu mi-ar ajunge, cred, toate filele pe care le pipăi, nescrise, din acest registru. Însemn, totuși, că dintre toți actorii care mi-au fost „prieteni“ (și n-am avut mulți) și cu toată diferența de vîrstă dintre noi (avea 69 de ani cînd a murit, și eu 52, tot atunci), Timică mi-a fost unul dintre cei mai dragi și mai statornici actori ai mei. Și, hai să spun „adevărul adevărat“ (că acuma nu mai poate profita de el) și unul dintre cei mai „preferați“ actori ai mei. Ceea ce, pentru un director de teatru (cum i-am fost eu lui) și pentru un autor dramatic (cum am fost eu pentru el), poate constitui o *slăbiciune*. O foarte gravă slăbiciune, față de legile „tari“ ale teatrului adevărat. Pe care, totuși, am izbutit să-l facem împreună, în numeroase rînduri, datorită tocmai „slăbiciunii“ mele și „tăriei“ lui de a nu mi-o dezvălui. (Sau, poate, de a mi-o răsplăti.) Timică nu a excelat niciodată prin inteligență. Nici în viață, nici pe scenă. A suplini-o, însă, pe scenă, prin talent (și printr-un nemaipomenit „instinct“ de teatru, cum zicem noi, „teoreticienii“ lui) și, în viață, printr-o permanentă și impunătoare bonomie — a lui proprie — și care, de multe ori, depășea prin umor de circumstanță (și, la el, nativ) și prin „rezervă tactică“ „inteligențele“ noastre, dezlănțuite fără control la atacul donchișotesc al morilor de vînt ocazionale.

Timică a știut să tacă, ceea ce „simțea“ că nu poate să spună „cum *trebe*“ (trebuie, adică, dar el zicea „trebe“) și a știut să spună (în felul lui pitoresc de a se exprima) ceea ce credea el, că „trebe“ spus. Și, în concluzie, dacă întreaga mea viață teatrală aș compara-o cu o uriașă bucată de *schweitzer* în curs de preparație, Moartea (am scris cu „M“ mare, omagial) lui Timică a rotunjit în ea una dintre cele mai mari și mai dezolate găuri.

*

Cugetare canină: Dintre toate legumele de pe lume, mie îmi place salatră!

Pro domo

Și, după cum se vede, de la 5 septembrie și pînă astăzi, cu toate bunele mele intenții (consemnate chiar și „oficial“, în numeroase împrejurări din trecutul acestor pagini), iară nu am mai „compus“ nimic în prezentul registru. Și, eu singur, zău că nu-mi dau seama de ce ? Timp, slavă Domnului ! am avut berechet de pierdut. (A nu se uita că : timpul, dacă-l pierzi, te pierde.)

Terasa, pe care am „oficiat“ din primele zile de primăvară și pînă acum citeva zile, cînd, după primele burnițe de toamnă, i-am închis stagiunea de vară, a fost, anul ăsta, mai înflorită, mai parfumată și mai propice pentru inspirație ca niciodată ! Neplăceri materiale, mă rog, n-am avut chiar atît de importante, încît să-mi taie pofta de scris... Și-atunci, mă întreb (și, oarecum, chiar alarmat) de ce am întrerupt iarăși aceste însemnări cu care eram obișnuit să petrec în *tête-à-tête* atîtea ceasuri agreabile, atît diurne cît și (mai ales) nocturne ?

Lene ? Nici pomeneală de așa ceva. Anul ăsta am avut (pe terasa unde, ca de obicei, mi-am petrecut îndelungă vilegiatură) o neobosită activitate estivală. Plictiseală ? Să mă fi plictisit, oare, chiar și de mine, într-atîta ? Și nici măcar să nu-mi dau seama de asta ? Nu-mi vine să cred. Lipsă de „inspirație“ ? Dar ce, parcă pînă acum, de atîția ani, de cînd umplu caiete peste caiete și registre peste registre, cu jucăriile astea, ale mele, am avut vreodată ceea ce se cheamă — în termeni tehnici — „inspirație“ ? Vorbe !

Și nici prea bolnav n-am fost, ca să pot atribui, onest, această „depresiune“ — hai să-i zic literară — *toute proportion gardée*, unei deficiențe fizice !

Atunci, de ce n-am mai scris ? (Activitatea mea literaro-profesională desfășurată în acest timp, mi-a lăsat destulă vreme liberă ca să fac ce vreau cu ea.) Și-atunci, dacă nimic „valabil“ nu m-a împiedicat (și nici măcar nu m-a indispus), atunci, de ce, totuși, n-am scris și, lăfăindu-mă între duș și soare — pe terasă — am lăsat „registru“ ăsta să mucezească, moralmente, la răcoare, în sertarul lui din biroul meu de la parter ? De ce ? De ce ? Și iarăși, și de o mie de ori, *de ce* ?

Nu cumva, între timp, oi fi îmbătrînit pe nebăgate de seamă și, subconștient, m-oi fi gîndit că după această pauză ar cam fi cazul să mă las, la vîrsta mea — și literară, și altfel — de zburdălniciile „morfologice“ de pînă acum și să încep să transform (cu încetul, așa cum se face oțetul în proverb) viitoarele mele „însemnări“ de pînă acum (ca să zic așa) în niște „memorii“ adevărate și, eventual, chiar utile, din foarte multe puncte de vedere, viitorilor „istoriografi“ ai generației mele literare (și ale altor generații din urma sau dinaintea mea) sau poate, chiar, a jumătății aștia de secol cu care sînt de aceeași vîrstă (un pic, doar, mai mare el) și cu care sînt contemporan „de clasă“, tot așa cum am fost „de bancă“, la „Școala primară de băieți, nr. 2“ (deși majoritatea dintre noi eram „numărul 1“, ca băieți) din Cîmpulungul copilăriei mele, cu Titi Baraschi (astăzi „artist al poporului“, în R.P.R.) sau cu Luigi Ferrolli, băiatul tocilarului, vecin cu noi (astăzi nisip, în nu mai știu care parte a Abisiniei, unde a căzut „la datorie“, în timpul „gloriosului război“ dus de răposatul ziarist Mussolini — cu avioane, tancuri, parașutiști și altele, *ejusdem farinae* — împotriva unui pumn de eroi despuiți sau, cel mult, în c... gol și numai atunci cînd se îmbrăcau în „mare ținută“ și care s-au împotrivit armatelor „ducale“, ale pomenitului gazetar — rudă bună, de sînge, cu celebra scroafă care s-a urcat în copac, în zicătoarele noastre românești — numai cu admirabilul lor patriotism și cu marea și naționala lor inimă, goală toată, ca și pielea. E, dar ce însemnătate puteau să aibă toate astea, cînd era vorba ca, la sfîrșitul acestui triumfal război — al tancului în luptă „dreaptă“ cu praștia — regele Italiei — ultimul cacaștir cu chipiu al Casei de Savoia — să-și mai adauge la palmaresul său heraldic, pe lîngă titlul „istoric“ de „țucălar“ al lui Mussolini și pe acela, și mai istoric, de „Împărat al Abisiniei“).

Paranteza asta atît de amplă am făcut-o numai fiindcă mi-am adus aminte — luîndu-mi creionul pe dinainte — de Luigi Ferrolli, „talianul“ cu picioarele goale și cu dinții cariați, cu care mi-am împărțit zi de zi cei dinții ani ai copilăriei mele cîmpulungene. „Talianul“, care, seara, după ce adormea tată-său — ori ostenit, ori beat — îi lua

armonica „din cui“, fără să „simplă“, venea cu ea binișor în curte la noi, se așeza — brun, atent și crăcit — pe prima treaptă de piatră a „scării noastre din față“ și începea să cînte, *acompaniindu-se* din gură, cu vocea lui caldă și mică de tenorino nemîncat, cel puțin de la prînz... (Că erau cinci copii în casă la Cezarino Ferolli și o singură tocilă „pe piață“, care trebuia, ea singură și șleampătă cum era, să-i hrănească pe toți șapte, din cele cîteva bri-cege sau cuțite de bucătărie și de masă, sau, din cînd în cînd, chiar din cîte un satîr, pe care cîmpulungenii, giu-merți cum sînt ei, i le aduceau la ascuțit, numai în ca-zuri disperate, cînd li se știrbea „gura“ pînă la refuz și nu le mai puteau utiliza.)

Eu mă așezam pe treapta de piatră, lingă el și-l as-cultam cum cîntă. După cîteva minute, mama deschidea discret fereastra de la odaia ei care da spre curte și as-culta și ea. Ba, chiar — de cele mai multe ori — venea și Mihai, frate-meu, să asculte, plin de unsoare pe mîini și lăsîndu-și pentru un sfert de ceas — întinse pe o bucată de fostă mușama de masă — șuruburile, „piesele“ și scu-lele bicicletei lui, marea „Alçion“, la care meșterea în fie-care seară, după ce ne ridicam de la masă și își termina lecțiile, indiferent dacă era sau nu era stricată. Și fiindcă a venit vorba de el (și sînt bucuros că mi l-am amintit și i-am „consemnat“ măcar cîteva rînduri, aici), nu pot să nu mă întreb și nu pot să înțeleg — și niciodată, dealt-minteri, n-o să pot înțelege, deși, totuși, se pare că ar fi foarte clare — de ce a trebuit să moară Luigi Ferolli, prie-tenul copilăriei mele, amestecat cu sîngele lui, umil și ne-hrănit bine niciodată, în nisipurile toride și fluturătoare ale Abisiniei? Ale Africii... Ce-a căutat Luigi Ferolli a-colo? El, care, eu unul pot să jur, nici măcar nu știa unde e Abisinia... De Africa, nu garantez! S-ar putea să-și mai fi amintit vag, din timpul cînd învățam „geografia lumii“ cu domnul Ganea, că există undeva în lumea asta un con-tinent care se numește Africa! Dar ce-a căutat el acolo? Ce legătură a fost între el și această Africă, cunoscută nu-mai, și eventual, din *Atlasul* de S. Mehedinți? Cine l-a trimis acolo ca să-și găsească moartea, împutit de căldură, lihnit de foame și înnebunit de sete?

Cine răspunde și în fața cui? Și când, în sfârșit, vor trebui să răspundă o dată — și să ispășească, odată pentru totdeauna — cei care au trimis la moarte pe Luigi Ferolli și pe toți Luigi Ferolli din toată lumea asta? Cine sînt criminalii ăștia care dispun de viața noastră și ne asasinază cînd și cum vor? Și cu ce drept? De ce viața noastră contează mai puțin decît a lor? Cine sînt ei și cine noi? În clipa în care se nasc, toți oamenii de pe lume sînt egali între ei și viața le aparține, deopotrivă, tuturor... Ca aerul, sau ca lumina soarelui. Și-atunci, după care logică, după care judecată, după care lege a vieții însăși, unii au dreptul să ia viața altora?

Nu, nu, Luigi Ferolli! Cred că și tu, ca și atîția alții din Italia ta și de pretutindeni din lumea asta, ai făcut o mare greșală, atunci cînd ai consimțit — fiindcă ai consimțit din lașitate sau din lipsă de judecată — să te duci la moarte în Abisinia, pentru ca din gloria stîrului tău și al altora ca tine să mai poată ține un discurs, din nu știu care balcon istoric al Romei și să se bată — eroic și triumfător — cu pumnii în piepții apretați ai cămășii negre — evoluată și ea, și tot „istoric“, de la stambă la mătase pură, *seta pura*, cum îi ziceți voi — un fost gazetar sifilitic, tare din cauza slăbiciunii voastre, și un rege decrepit, căcat de orgoliu în tulvurii cu vipușcă, fiindcă pe el, rege de neam și de meserie, l-a ridicat sluga cu ciucure negru la comănacul de dricar, cum erau ai noștri din Cîmpulung, la rangul de Împărat. Adică exact așa cum făceau vizitii de meserie — din copilăria noastră — cînd lăsau odraslele boierilor să se urce pe capra trăsorii ca să creadă că „mină caii“, plescăind din gură să-i îndemne, deși, în realitate, hățurile le țineau tot ei.

Și, cu aceste spuse și amestecate (așa cum le spun și le amestec eu, atunci cînd vreau să fiu foarte clar), închid paranteza pe care am deschis-o amintirii (și memoriei) tale, ca două brațe, care, după ce au încercat în van să se transforme în aripi — măcar pentru cîteva clipe — se închid și se împreunează, resemnate și totuși dîrze, pe piept.

*

Sînt bolnav, bolnav, și bolnav. Ei și? Să fiu sănătos!

*

Eu n-am să mor niciodată cu zile. Numai cu nopți.

Necrolog

A murit doctorul (vecinul meu „de casă lipită cu a lui“, „nenea doctorul“ lui Bobiță și — deși de curînd — foarte bunul meu prieten) Aurel Stroe. Am fost la înmormîntare, la „Sf. Vineri“. Și rău am făcut! Oameni ca el nu trebuie să-i vezi cum intră în pămînt, nici chiar cînd sînt morți. „Somn ușure, nenea dotolu!“ Și să știi că după dumneata o să port doliu la brațul inimii, totdeauna.

*

Azi (cu ocazia înmormîntării doctorului Stroe, la cimitirul „Sf. Vineri“) m-am dus să-i fac o vizită la mormînt și bunului meu prieten Timică. Și nu știu de ce, cum o fi fost ea pusă (ori eu dispus), mi s-a părut că pînă și crucea lui avea haz... post-mortem. Și parcă-mi făcea cu ochiul.

*

Azi, la cimitirul „Sf. Vineri“, am fost — în vizită de curtoazie — la mormintele tuturor celor din meseria mea, și pentru amintirea fiecăruia dintre ei am avut cîte o clipă — mare și onestă — de regret și de adîncă tristețe. Și, deși ploua și era frig și umezeală, la mormîntul maestrului Nottara m-am descoperit, totuși. Și lîngă piatra lui funerară nu m-am simțit deloc trist. M-am simțit, nu știu de ce, mîndru!

*

De cîte ori mă întîlnea, maestrul Nottara (care ținea foarte mult la mine și *simțeam*) mă saluta el întîi și îmi spunea, stereotip, așa :

— Dragă domnule Mușatescu, *vetustul* d-tale prieten te salută și se bucură că te vede! Și după ce mă descopeream pînă la pămînt, ca în fața nimănui altuia și îi strîngeam mîna — ca de pergament viu — pe care mi-o întindea, adăuga, tot „stereotip“ : Ia spune-mi, te rog,

„drăguțe maestre“, ce surprize noi ne mai pregătești ? Ce „lovituri amuzante“, à la Mușatescu, ne mai dai ? E ?

Și, într-o zi, nu știu ce mi-a venit și i-am răspuns :

— Scriu o dramă, maestre.

Și, deodată, maestrul s-a făcut „borș“. Și foarte serios. A bătut nervos de câteva ori cu bastonul în asfalt — ne aflam în fața intrării Teatrului Național, de pe Cimpineanu — și mi-a răspuns (reproduc absolut textual, fiindă tot ce spunea el „băgam la cap“, ca să ții minte) :

— A, nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu, nu, și nu, iubite dom-nule Mușatescu. Asta să n-o faci niciodată. Lasă pe alții netalentați să scrie drame. Fiindcă „dramele“ se pot scrie și fără talent... Dar comediile niciodată ! Ascultă-mă pe mine, care, te rog să mă crezi, „am păscut ceva furaje“, în aproape cincizeci de ani de teatru. Nu, nu, nu, nu ! Sub nici un motiv, nu ! Dacă vrei să crezi în sfatul unui om de teatru foarte vechi și „călit în războaie“... Adică, ce călit ? Ros, decimat, ruginit... *Comme de juste d'ailleurs*, la vârsta mea... *Dumneta* (așa zicea : *dumneta* nu *dumnea-ta*) ești născut să scrii numai comedii... Comedii care să învețe lumea să vie la teatru, pentru ca, în primul rînd, să învețe pe unde să intre. Că, trebuie să ți-o spun cu regret, spectatorii noștri nu știu încă pe unde se intră la Teatrul Național. Și apoi nu uita ce-a pățit și „amicul“ d-tale Caragiale, cînd s-a apucat să scrie drame... Niciodată nu s-a pomenit ca o astfel de „Năpastă“ să cadă pe capul unui autor. Și nu că piesa, dragă Doamne ! ar fi fost rea. Eu unul pot spune, din contra ! Dar înțelegi *dumneta*, iubite tinere Mușatescu, de ce a căzut *Năpasta* ?

— Nu, maestre !

— E, păi vezi ! Să-ți spun eu, că eu, miine-poimîine, o să trec ca apa, și dumneavoastră, pietrele tinere, o să rămîneți. *Năpasta* a căzut, dragul meu domn, fiindcă „publicul“ n-a vrut să vadă „drame“ de la Caragiale. N-a vrut și pace ! De la el se aștepta numai la comedii... Și cînd a vrut să tragă chiulul publicului și să-i dea drame, vorba aia, a buclarisit-o. Chiar el, Caragiale ! Așa că *dumneta*, care ești cunoscut și te-ai remarcat ca un autor de comedie, nu trebuie să cazi în aceeași greșeală în care a căzut — și tot din ambiție — și ilustrul d-tale înaintaș și al

căruia urmaș — în linie directă — s-ar părea, și pe drept cuvânt pînă acum, că ești, sau, dacă nu ești încă, ai putea fi, sigur, în viitor !

Și totuși nu l-am ascultat pe marele și iubitul meu prieten, și maestru Nottara, și-am scris și „drame“, care s-au transformat, după premierele respective, în adevărate tragedii... De „presă“, însă ! De „cronică și cabală dramatică“. Publicul, însă, a ținut cu mine totuși și-a venit, cu aceleași rețete „rase“, și la dramele ca și la comediile mele.

Drept care, la prima ocazie, maestrul Nottara m-a oprit pe stradă și mi-a spus :

— Să nu crezi, dragă Mușatescule (și-a fost atunci prima dată cînd, oarecum, m-a tutuit, el fiind de o extremă politeță și „boierie“ în felul în care se exprima), că am uitat cumva ceea ce mi-am îngăduit să-ți spun acum cîtva timp și mențin tot ce-am spus. Totuși, dragul meu, trebuie să fac „mea culpa“. Fiindcă, pe lîngă talent, nu știam că ai și atîta meșteșug teatral... Or, după părerea mea, comediile d-țale le-ai scris numai cu talent, iar dramele numai cu meșteșug. Or, părerea mea de „modest“ slujitor al teatrului, de o jumătate de veac, este că, un adevărat autor dramatic — cum sînt convins că ești *dummeta* — trebuie să scrie comediile cu meșteșug și dramele cu talent... dacă e dibaci !

13 noiembrie

Pro domo

Am terminat două comedii și-o hartă în culori. Comediile se numesc *Burtă-Verde* și *Primăvara*, iar harta „Delta Dunării“.

Comediile, conform contractelor pe care le-am avut (dar contractele stipulează și alții mă aranjează), sînt pentru Teatrul C.F.R. (*Burtă-Verde*) și *Primăvara, comme de just*, pentru Teatrul Tineretului. Iar harta e pentru Bobița. Că de cînd m-am dezvățat să mai scriu teatru, am început să învăț geografia de a VII-a elementară, cu fiu-meu.

*

Am terminat de tradus, tot zilele astea, *Le mariage forcé*, a lui Molière. (Pentru Editura de stat. Comandă, mă rog !)

Și, vorba aia, m-am distrat lucrînd, ca la teatru ! Dar ca la teatru adevărat, să ne înțelegem !

*

Mi-am întocmit un „succint“ plan de lucru, pentru viitor. Sper că primii cincizeci de ani, de acum încolo, îmi vor fi suficienți ca să-l realizez, măcar într-o mică măsură.

*

De cînd nu mă mai ocup deloc de bolile pe care le am, stau perfect cu sănătatea. Vorba amicului Codică, „figura“ mea cîmpulungeană :

— D-le ! Știi din ce se trag toate bolile ? Din termometru, cînd îl pui ! Ia nu-l pune și să vezi, mai ai vreun pic de febră ?

Insemnări

Care o fi mirosul natural al parfumului ?

*

Căsnicia lor ar merge ca pe roate. Dacă ar avea.

*

Toamna, gutuile sînt fructe cu zestre.

*

Am văzut pe acoperișul garajului din curtea vecinului meu, domnu' Falk, un dovleac, recoltă proprie, pus la soare să se coacă. Și nici pînă acum nu pot să-mi dau seama cu capul căruia dintre criticii mei seamănă mai bine. Aștept să-l spargă domnu' Falk, că, poate, după semînțele dinăuntru, să mă lămuresc mai ușor.

*

Azi-dimineață a căzut prima brumă „de Bruges“ peste florile de pe terasă. Pe geamurile de la ferestre era „de Valanciennes“.

*

Toamna a descins și pe strada noastră. Miroase a lemne tăiate și a ghiozdane de mușama, noi.

*

În fiecare toamnă, cînd mi se scoate paltonul de la naf-talină, mi se pare că sînt un pic mai adus din umeri.

*

Despre noua ortografie a limbii române s-a scris foarte mult bine, dar tot cu ortografia veche.

Dialoguri :

— Că dacă ne-ncăpățînăm să fim retrograzi, iubite maestre, însemnează, ce ? Că mergem înainte, sau că dăm îndărăt ?

— Nu ! Că stăm pe loc, dragul meu !

*

— Ai auzit de „inertă mișcării“ ?

— Dar tu de „viteza șederii“ ?

Și al treilea, intrînd în vorbă :

— E, uite, vedeți, de-aia sîntem noi statici ! C-o luăm totdeauna prea repede.

*

— Ține minte vorba mea. Un gram de aur cîntărește mai mult decît un kilogram de tinichea !

— Cîntărea, iubitul ! Se vede că nu cunoști prețurile pieții !

Însemnări

În fiecare bec electric, se află arestat un pic din marile secrete ale naturii.

*

Florile cumpărate creează atmosferă, iar cele primite, obligății.

*

Florile de câmp culese, mor fericite de omagiul care li se aduce.

*

Nu iubesc grădinile. Numai florile personal.

*

Pensionarul care trece acum pe sub ferestrele mele, prin burniță, merge așa de încet, fiindcă, probabil, își face socoteala ce trebuie să nu facă cu pensia pe care a luat-o azi.

*

Pensionarii : viața la „*passé indéfini*“.

*

Am iubit totdeauna pensionarii, fiindcă au inventat cafenelele de provincie și înmormintările cu un singur popă.

*

Pensionarii nu se tem atât de moarte, cît de faptul că datorită ei își pierd pensia.

*

În ziua cînd își ia pensia, orice pensionar are impresia că-și ia prima leafă, după ce a fost numit din nou în slujbă.

★

Pensionarii nu mor propriu-zis. Ies, numai, la moarte, tot așa de legal cum au ieșit și la pensie.

★

Pentru un funcționar, pensia e cea dintii lovitură pe care o poate da „statului“, pe față.

★

În general, casierii la pensie nu-și socotesc niciodată banii la ghișeu, ca să nu-și jignească colegii în activitate. Iar cei care îi numără, știu ei ceva.

★

La înmormîntarea unui pensionar, după dric sînt următorii defuncți, neieșiți încă la „sorti“.

★

Ori de cîte ori moare un pensionar, ceilalți sînt convinși că „a murit cu zile“.

★

În prima zi de pensie, pensionarul se deșteaptă dimineața mai devreme ca de obicei.

★

În prima zi de pensie, cînd se uită la nevaste, toți pensionarii au mutre de văduvi.

★

Nu există pe lume nici un fel de pălărie care să-i vie bine unui fost ofițer, cînd se îmbracă civil, în prima zi de pensie !

★

Cel mai greu moment din viața unui pensionar este clipa cînd predă urmașului cheile de la birou și nu poate să le scoată mai repede de pe inelul cu cealalte.

*

Prima cumpărătură „personală“ a unui pensionar este, în general, un roman de dragoste, indiferent autorul. Numai să fie „gros“. (Romanul, nu autorul.)

*

Una din primele mele poezii „de tinerețe“ (eram în liceu și e publicată în *Vitrinele toamnei*) se numea *Pensionarii*. Probabil că una din ultimele pe care le voi scrie „la pensie“, se va numi *Liceenii*.

*

Din toată fosta lor „carieră“, pensionarii au mai mult amintiri decât activitate.

*

Dacă toți pensionarii — de pretutindeni unde au activat — și-ar scrie sincer și exact memoriile, istoria contemporană n-ar mai avea nevoie de istorie. Numai de editori.

*

Pensionarii de azi au condus, efectiv, toate țările de ieri. (Indiferent de regimuri, de guverne, de reforme etc.)

*

Nimănui nu-i vin mai bine șoșonii decât pensionarului.

*

Cred că vata a fost inventată, în primul rînd, pentru urechile pensionarilor.

*

Toți pensionarii fură la cărți și mută greșit la table.

*

În provincie, cînd vezi că un pensionar ia birjă, să știi că îl duce birjarul gratis acasă.

*

Nu există pensionar care să nu fi furat, în activitate, măcar două penițe „Klaps“, o gumă „Ideal“ și un bloc-notes cu *en-tête*-ul instituției.

*

După prima zi de pensie, toți pensionarii — chiar dacă au fost generali de tancuri sau consilieri de casație — se apucă de grădinărie. Și, în primul rînd, în prima dimineață, udă florile de pe prispă sau din antreiaș cu apă adusă din curte, în ibricul de la lavoar.

*

Numai după ce îi iese bărbatul la pensie, nevasta constată că știa și pînă acuma să cate găinile de ouă și ficușii de „purici verzi“.

*

În prima săptămînă de „libertate“, în fiecare pensionar se trezesc la viață următoarele personaje, pînă acuma nebănuite :

Luni : Un copil de țîță care doarme toată ziua.

Marti : Un copilaș de doi anișori care se minunează de tot ce vede și care face cunoștință personală cu arbori, flori, gîze, pasări, orătării, case, străzi, oameni, vehicule...

Miercuri : Un băiețaș de clasa I primară care începe să silabisească titlurile cu literă mare ale jurnalului lăsat de taică-său pe masă.

Joi : Un licean care fumează, prima țigară, în vacanța mare, cu ușa deschisă la comoditate.

Vineri : Un recrutar care încrimenește în drum, cu miinile adîncite, pasional și strategic, în buzunarele pantalonilor, privind picioarele goale și urgente ale unei slujnicuțe durdulii pe care a trimis-o conîța să ia ceva din tîrg.

Simbătă : Un celibatar care, de la fereastra cafenelii din centru, privește — cu ochi judicios și negrăbit — toate „partidele“ posibile, care trec în sus și în jos pe bulevardul din față.

Duminica : Un om de vîrsta lui care s-a decis ca de acum încolo să se ducă în fiecare dimineață la biserică.

*

La moartea oricărui pensionar, sughite statul, că-l po-menește în scripte.

*

V-ați gîndit vreodată la „tragedia“ pensionarului care începe să constate că, în fiecare zi de lucru, e tot du-minică ?

*

Pensia nu face nici două parale, față de cît costă plic-tiseala.

*

În primele nopți, toți pensionarii visează că au mult de lucru... Și dimineața se deșteaptă extenuați de somn.

11 decembrie

Pro domo

Mama și-a luat „reședința de iarnă“ la mine. (Vine după Sfîntul Mihail, ziua lui frate-meu, și se întoarce la el după Sfîntii Constantin și Elena, ziua ei.) Aproape de optzeci de ani, joacă belotă (și „orice joc“) fără ochelari și coase și împletește, la fel. Are o memorie perfectă și o „minte“ clară, ca la douăzeci de ani. În legătură cu opt-zeci de ani, nu are decît vîrsta și, poate, un pic, spatele, care a-nceput să se aplece spre pămînt. Fiîndcă toată ziua — zice ea — stau ghemuită, ori pe lucru, ori pe carte, ori pe cărți“. Și adaugă : „Că și la asta a trebuit să-mi semeni. Ai început și tu să te gheboșești, ca și mine !“

*

Am terminat (demult) *Burtă-Verde* și *Primăvara*, ul-timele mele comedii (pină acuma, firește) și sînt foarte mulțumit de ele, dar de mine nu. Lectura pieselor durează

însă — pe sub toate furcile caudine pe sub care trebuie să treacă — mai mult decît a durat scrisul lor. Dar eu m-am obișnuit să am răbdare, și cînd nu mai am tutun. Am mai tradus încă „un Molière : *Les fourberies de Scapin*. Bun, băiatul ! Bun de tot ! Și cred că, virgulă, ca autor dramatic, promite ! Promite să mai dureze încă vreo cîteva mii de ani !

*

Aseară, după o lungă întrerupere, Iancovescu a cinat la noi și „ne-am conversat“ pînă la patru dimineața, timp în care am deschis, pe rînd, numeroase teatre, am făcut repertorii și distribuții, am avut căderi și succese și, peste toate, am avut (și împreună, și separat) o foarte mare (și de gală) seară de teatru adevărat.

Ținuta de ceremonie : doliu mare.

*

Cînd fură oaia, lupul și-a făcut datoria de cetățean și de tată de familie.

22 februarie

Azi, pe stil vechi, am împlinit cincizeci și doi de ani.

Notez „evenimentul“, fiindcă tot azi am încheiat pace cu familia mea, *asupra* războiului de douăzeci de ani, în legătură cu această vîrstă. După acte, sînt născut în 1902. Frate-meu, care este arhiva și notariatul, și calendarul familiei, susține că sînt născut în 1903 și că copia actului meu de naștere este greșită. Mama, care pînă acuma era de aceeași părere cu mine, a capitulat și a trecut de partea lui Mihai. Deci, am împlinit cincizeci și doi de ani, azi.

Mulți înapoi să-mi dea Dumnezeu !

★

Din decembrie, anul trecut cînd am însemnat aci ultimele rînduri *consemnate*, n-am mai vrut să continui (ca de atîtea alte ori, dealtfel) aceste însemnări. Și-acuma, ca și în alte dăți, tot din aceleași motive, pe care, cred, le-am pomenit clar în trecutul acestor pagini. Și dacă astă-seară le reiau, totuși, o fac tot din aceleași motive pentru care am spus că le reiau și altă dată, tot în trecutul acestor pagini. Și dacă din nou o să le întrerup și iarăși o să le mai reiau, în viitor, o să fie tot din aceleași motive pentru care, și în trecut, le-am mai întrerupt și le-am mai reluat. *Und so weiter...*

Necrolog

A murit, acum câteva zile, Sonia Cluceru. De cancer. (Eu îi spuneam așa : „Sonio, chiar dacă ai cancer, cum crezi tu, spune-i «rac», că poate dă îndărăt“. Și râdea, să-raca, pe patul spitalului — ultimul ei pat — de-i șiruiau lacrimile pe foștii obraji.

Deși știam cu precizie că va muri (după operația care i s-a făcut, a fost „închisă“ la loc, medicul operant constatând un cancer generalizat, „tipic“), totuși, clipa în care moartea ei a devenit o realitate — cu oră și câteva minute, precizate în timp — m-a impresionat adînc, brutal, ca o nouătate tragică.

Sonia Cluceru mi-a fost, întii, „nimeni“, pe urmă, interpretă majorității pieselor și succeselor mele (și ale ei) de la Național (*Titanic vals, Escu, Chestiuni familiale, Coana Chirița*) și, în cele din urmă (și pînă la urmă) o bună și caldă prietenă. [...]

★

La înmormîntarea Soniei Cluceru l-am întîlnit (cu aceeași căciuliță rotundă, ca un cașcaval de Corbi, de la mine, din Muscel, pusă peste pletele albe de iremediabil trubadur) pe marele, dragul și iubitul meu amic Radu Rosetti (are 81—82 de ani). Prieten intim al Soniei (ca și mine) și nelipsit de la „celebrele“ mese pe care le pregătea gospodărește și ni le oferea de patru ori pe an, mi-a luat brațul și, fără glumă (deși e glumet) și cu lacrimile răcite în colțul pleoapelor (începuse să ningă), mi-a spus :

— Mușatică dragă... Cu Sonia a dispărut cea mai mare actriță de comedie contemporană și cea mai mare făcătoare de sarmale din toate timpurile !

★

[...] Sigur, „ostracizarea“ mea — totală, oficială și organizată — din literatură, mă lasă din nou fără nici o posibilitate de cîștig din „meseria“ mea... Piese „vechi“ (clasice, mă rog, ca și mine) au fost scoase din repertoriile tuturor teatrelor. Cele noi (*Burtă-Verde* și *Primăvara*), supuse la „modificări“ inacceptabile. La Radio, la edituri,

la reviste, porțile mi-au fost închise. Nimeni nu-mi mai cere colaborarea, sub nici o formă. Am fost destituit (în mod „ocult“, ca să zic așa) din literatură. Atita cîtă bruma o făceam...

Și atunci, firește, m-am gîndit la o altă meserie care să fie, în același timp, și o sursă de cîștig... Și din toate pe care le-am inventariat „ca posibile“ — în lungile mele ceasuri de reflecție — am ajuns, pînă la urmă, la următoarea soluție : „Ce-ar fi, dacă m-aș apuca de scris ?“

Insemnări

Nu mi-e teamă de mizerie ! Mi-e scîrbă !

★

Cu sărăcia am stat la masă și am dormit fără cearceafuri în pat. N-am ieșit însă niciodată cu ea la braț pe stradă.

★

Dacă aș ști că sărăcia îi îngrașă pe cei care mi-au „procurat-o“, aș vrea să fiu și mai sărac, ca să-i îngraș din ea pînă crapă.

★

Dialog în fața „Consignației“ :

— Cît o fi ceasul ?

— Depinde ce marcă este !

★

Visul meu („*mon rêve familier*“, cum zicea Verlaine) de totdeauna a fost să trăiesc la Paris cu dorul Cîmpulungului și să mor la Cîmpulung de dorul Parisului.

★

Am iubit Parisul mai mult decît pe tata, cînd eram în Cîmpulung.

★

Parisul, toamna, pe ploaie. Un Cîmpulung nițel mai mare și mai ud. Aproape cît Piteștii...

★

O! Ce mic eram în nopțile studenției, cînd mă simteam mai imens decît Parisul.

★

Cînd faci cunoștință personală cu Parisul, nu e nevoie să te prezinți. Fiindcă el nu cunoaște niciodată pe nimeni personal. Recunoaște numai, uneori, pe cîte unii, din auzite.

★

Noapțile Parisului i-au asigurat zilele.

★

Numai noaptea, Parisul e un oraș cu particulă („de“ Paris, adică). Ziua e mîrlan.

★

Cele mai frumoase zile din viața mea mi le-au dat nopțile Parisului.

★

Mă uitam într-o noapte de pe Pont Saint-Michel în Sena. Și, jur, că nu știu de ce mi-a venit, așa, un gust fistichiu să mă sinucid, aruncîndu-mă în ea. Probabil, influența șansonetelor franțuzești pe care mi le cîntase mama, la pian și *con voce*, în copilărie.

★

Pe sub poduri, Sena nu curge. Reflectează în valuri.

29 martie

O mică lămurire... editorială

Abia azi, acest registru îmi revine în posesie, după o îndelungată călătorie, nedorită și neprevăzută de mine.

Puținele „însemnări“ făcute în lipsa lui, au fost consemnate în câteva caiete de dictando, care poartă — pe filele respective — datele de rigoare și care sînt trecute, cronologic, alături de celelalte caiete și registre mai vîrstnice.

Drept care, „însemnările“ mele, de azi încolo, vor continua (dacă vor mai continua) în aceste pagini următoare și regăsite.

*

Necrolog

Simbăta trecută, a murit, în urma unei tumori canceroase la creier, Grigoraș Dinicu, băiatul lui Grigoraș Dinicu „celebrul“.

Era pianist (onorabil), bețiv (inveterat) și prost (strălucitor).

În ultimul timp, scrisese o „viață romanțată“ a lui taică-său, pe care i-am citit-o și pe care aveam intenția s-o refac eu, gratuit, în amintirea lui taică-său.

A lăsat trei copii pe drumuri, dintre care cel mai mic, o fetiță de 4—5 ani, este de o inteligență scăpărătoare și pe care, nefericitul, o adora și — ori de cîte ori venea cu ea la mine — îmi spunea, cînd îl complimentam asupra in-

teligenței și vioiciunii copilitei : „Maestre, nea Tudorică ! Să nu te superi, că ai fost cel mai bun prieten al lui tăticu și îți vorbesc ca unui tată «ales». Asta ne va depăși pe toți de pe lume ca inteligență. Și, pardon de expresie, și chiar pe dumneata, ca să fiu absolutamente sincer“.

★

În timpul dezghețului, soarele dogoare la periferie cu pantalonii suflecați la glezne.

★

Nu-mi pare rău că am capitulat și m-am dus la pictorul Mütznér (luat pe sus de el și de Baraschi).

Sînt treizeci de ani și mai bine, de cînd nu am mai intrat în casa lui Mütznér. (Respectiv, casa familiei Maniu, Plantelor 50, unde au locuit și au trăit, Rodica, soția lui Mütznér ; Adrian, vechiul, subtilul, ciudatul și veșnicul meu prieten ; Horia și Mitică, frații lor, demult defuncți.)

Foarte aproape de casa Maniu, din str. Plantelor 50, am locuit și eu cîțiva ani, cred că între 1925—1927—1928, pe Sf. Ștefan 18, într-o garsonieră — pe atunci foarte luxoasă (*hall*, „01“, cum zicea colonelul de ață, Georgescu, proprietarul, dormitor și „baie turcească“. Mi-o găsise Adrian, ca să fim mai aproape unul de altul, și viața ei romanțată va constitui unul dintre cele mai bogate capitole în romanul meu *Străzile*, dacă îl voi scrie vreodată. Dar să revin în Plantelor 50... Un subsol (sau demi-sol) întunecos, ruinat, umed, vechi, șleampăt...

Aici locuiesc, astăzi, pictorii Rodica Maniu și soțul ei Mütznér, precum și poetul Adrian Maniu. La beci, în timp ce noii stăpîni ai imobilului „ie repartizați deasupra“ (dar, ca să fac un joc de cuvinte ocazional, „mai presus“, însă, decît cei de jos, n-o să-i poată repartiza nimeni și nici-odată). Mütznér mi-a mărturisit că are șaptezeci de ani împliniți și pe care îi poartă în condițiuni optime. Rodica, care e mai mare decît Adrian (el are șaize și nouă de ani), parcă-ar fi o jupiniță pictată de ea însăși, îmbrăcată însă în civil și animată, ca atare, printre troace, cioburi, zdrențe și vechituri, absolut deplasat și întîmplător.

Ceasul (poate chiar două ceasuri pe care le-am petrecut la masa lor, cu icre de știucă, cu friptură de ied, cu ciorbă

de nu știu ce — eu n-am mâncat decît un castraveci murat — și cu bucătăreasă de treizeci de ani, în casă, nu în etate, numită Maria, din Sopîrlîța-Romanați) a fost foarte cald, foarte evocator și mai ales „foarte artistic“ (chiar în afara atelierelor respective pe care le-am „vizitat“ într-o adevărată goană). Excepțional de artistic. Exclusiv artistic. Dureros de artistic, chiar. Și nemaipomenit de subțire, printre tăcerile nepremeditate și nestrategice și care n-au putut să ne facă decît cinste. Și separat și *în corpore*. Nu știu cum m-aș fi putut exprima altfel — poate mai clar, mai „pe șleau“ — cînd eu vreau să spun și să afirm că tot timpul noi, toți cinci (era și Adrian cu noi), n-am făcut să vorbim decît despre artă (artă din aia cu A), fără să spunem, totuși, nici un cuvînt despre ce vorbeam.

Eu cred că soții (căsătorii de treizeci de ani împliniți) Rodica Maniu și Mütznner sînt — amîndoi, și în egală măsură — doi mari pictori, nu numai ai țării noastre, ci ai veacului nostru, și oricînd sînt gata să discut cu oricare competență, fie ea de profesie, fie ea oficială, de orice calibru artistic s-ar afla și de ori unde ar fi, să discut, zic, să argumentez și să dovedesc „științific“ (și „după toate regulile artei“) că afirmația mea este perfect întemeiată.

Rodica Maniu și Mütznner — cu tehnici, școli, obiective, preocupări, posibilități și mijloace artistice de exprimare plastică, categoric diferite — au totuși comune, identice, siameze chiar, aș putea zice, cu riscul de a comite un aparent pleonasm, marile daruri și investiții ale celor aleși să zugrăvească, pentru eternitate (și, implicit, documentar) mari letopiseți în culori ai lumii.

De aceea, Rodica Maniu și Mütznner sînt, fiecare cu mijloacele lui, dar, totuși, amîndoi deopotrivă, doi poeți ai subiectelor, doi rapsozi ai culorilor, doi ingineri ai desenului și doi amanți pătimași ai luminii. Și uneori chiar doi codoși inveterați ai acesteia, în comerțul său (în înțelesul franțuzesc al cuvîntului), cu pînzele, cu pensulele și cu vopselele...

Și dacă din cele înșirate în mare viteză, aici, nu se va înțelege nimic, n-are absolut nici o importanță.

Eu, unul, știu perfect, absolut tot ceea ce am vrut să spun.

Acum trei zile, în sfârșit (zic în sfârșit, pentru el), în cursul nopții, a murit Tabu, după două luni de chinuri.

L-am îngrijit ca pe un om (cred că, în fond, chiar și era un om deghizat în ciine lup) cu tot ceea ce competența veterinară a tuturor medicilor-universitari și renumiți din București a putut să contribuie la acest deces. Niciodată, pînă astăzi (și am avut în viața mea de „*cîinar*“ celebru zeci de cîini și de decese canine), n-am regretat un cîine, cum l-am regretat și îl regret încă pe ăsta. Fără să vreau să fac jocuri de cuvinte, afirm că nu știu cît de *omenește* o fi suferit el, dar știu, în schimb, că eu am suferit ca un cîine. Cîinește. L-am plîns, l-am „jelit“, mai bine zis, pînă la jenă față de mine însumi. Și l-am îngropat, contra cost, în grădina coșmeliei de peste drum.

De pe terasa pe care am început s-o pregătesc pentru vară, îi văd mormîntul cu pietre mari deasupra, ori de cîte ori, fără să vreau, îmi scapă ochii, peste balustradă, într-acolo. Și crede-mă cine-o vrea „ridicul“, sau „exagerat“, sau cum o vrea să-mi zică, dar eu știu și simt că, totuși — dincolo de judecata cruntă — un pic, un strop, o bătaie cel puțin din inima mea de *om*, este îngropată acolo, odată cu el și cu ghiociei — primii ghiociei din anul acesta — cu care i-am umplut, ca unui om, groapa.

Tabu — afară de Kara și Fram, cei doi căței pe care îi mai am — va rămîne ultimul cîine pe care l-am avut în viața mea.

*

Duminică 15 aprilie, la biserica „Sfinți“, de pe Calea Moșilor (și unde Mihăiță, frate-meu, este „cîntăreț bisericesc“ și „tenor prim“ în cor, ca orice doctor în drept de la Paris, care se respectă cum trebuie în R.P.R.) a avut loc parastasul de zece ani de la moartea tatii (15 aprilie 1946).

A fost foarte mare afluență de rude, de cîmpulungeni și de musceleni de toate vîrstele. Între 90 și 3 ani. Și, dincolo de asta, a mai fost și altceva. Ceva care — în biserica arhiplină — pornea din toate inimile, spontan, și se solidariza — imaterial dar hotărît — fără deosebire de

fostele crezuri politice și divergențe locale, în jurul amintirii clare și masive a tatălui meu.

Am certitudinea că — în clipele acelea când se oficia slujba, într-o atmosferă de sobră și elevată solemnitate — amintirea fostului Cîmpulung al cîmpulungenilor și a fostului Muscel al muscelenilor se identifica total cu amintirea, fizică chiar, a tatii.

Cred că toți și-l aminteau ! Îl revedeau... Îl regretau și — fără gesturi, fără vorbe — îl asigurau, *in corpore*, că cîmpulungenii lui n-au pierit încă, cum n-a pierit încă și nici nu va pieri vreodată nici Muscelul și cu toți muscelenii lui.

23 decembrie

Nota Bene

Însemnările pe care le transcriu mai jos, au fost notate — alături de altele care încă îmi lipsesc — pe diferite caiete și file, prezentul registru fiindu-mi „absent“, din motive tehnice, pînă ieri, cînd a revenit în posesia mea.

★

Prima zi de primăvară : toată ziua a mirosit în cartier a cufăr vechi și-a naftalină. Iar seara a mirosit a toporași și-a domnișoare.

★

Nimeni nu-și pierde vremea, pînă la secundă, mai organizat decît ceasornicul.

★

Vîrsta exactă a omului se calculează după anii pe care îi mai are de trăit.

★

Nimeni nu moare cu asentimentul său. Nici chiar sinucigașii, care mor numai cu concursul lor.

★

Limba mea adevărată este cea formată numai din cuvintele pe care nu le-am spus. (Pe care era să le spun.)

*

Romanul psihologic : confesiune proprie, la persoana a III-a.

*

Diferența între gîscă și lebădă este exact aceea dintre sifon și pulverizator.

*

Cînd aud pe unii vorbindu-mi, tăcerea mea se încarcă pe sub masă — decis și discret — ca revolverul.

*

Melancolia se măsoară în țigări.

*

Cea mai gravă melancolie este aceea care provine din nici un fel de motiv.

*

Tristețea : melancolie care simte că îi vine să scrie versuri.

*

Anul acesta, din cauza primăverii timpurii, pomii au înflorit extrauterin.

*

Buruienile : flori fugite de-acasă și ajunse pe drumuri.

*

De cînd a început să facă burtă, nu mai poate să audă, cînd se cîntă la cimpoi.

*

Mă gîndesc cum i-ar sta lui Dumnezeu, dacă în loc de nimb ar purta basc.

*

Tac, ca să ți se pară că te ascult.

*

N-am văzut nici un mort pe care să-l avantajeze coșciugul.

*

În ziua decesului său, marelui orator i s-a arborat doliu la gură.

*

Parfumul, noaptea : trena florilor în rochii de seară.

*

De ce se zice blană de brad, dar stinghie de vulpe nu ?

*

Nu mănînc carne de cal, fiindcă am impresia că a călărit chelnerul pe ea pînă să mi-o aducă.

*

Nemurirea durează pînă la deces.

*

Doliu la Academie : a încetat din viață un nemuritor.

*

Unele cuvinte circulă în frac, altele în izmene.

*

Ofițerul : un cuvînt în uniformă.

*

Despre toamnă nu e obligatoriu să scrii numai cu cuvinte veștede.

*

Azi am treabă să nu fac nimic.

*

Îmbrăcămintea cea mai greu de purtat e pielea goală.

*

Bețivii respectă apa : nici nu se ating de ea.

*

Apa de băut miroase a excursie.

*

„Panseurile“ le-am inventat pe negîndite.

*

Puiul de cioară : o cocoșată cu ghetе bărbătești în picioare.

*

Cînd obiceiul începe să aibă tabiete, devine manie.

*

Mai presus decît el însuși, ca un plop.

*

În amurgul de toamnă o pisică cenușie trecea strada, ca o coadă cu scurteică de fum.

*

Citeva unelte :

Cleștele este unealta cea mai mincinoasă : taie numai piroane.

*

Ciocanul e pisălog : bate la cap.

*

Cînd se ceartă sculele de tîmplărie, rindeaua netezește totdeauna lucrurile.

*

Toate drumurile spre casă trec pe la bodegă.

*

Nici o tragedie nu poate egala drama unei comedii căzute.

★

— Cum poți să spui că n-ai scris nici o tragedie ? Dar ultima comedie care ți-a căzut, ce-a fost ?

★

Actorii mari determină marile repertorii.

★

Închide gura, că-ți intră frigul în cramă.

★

Pompierul bețiv bea de stinge.

★

Culmea culinară : să gătești o varză călită în războaie.

★

Tocmai cei care nu mănîncă, înghit mai multe...

★

Nu știu de ce, cred că — din punct de vedere al inteligenței — crinul e tenorul florilor.

★

Florile fără parfum n-au caracter.

★

Adevăratul incult nu citește nici măcar în el.

★

Respect holdele de grâu, dar iubesc straturile de flori.

★

Am încă o memorie prea bună, ca să pot începe să-mi scriu amintirile.

★

„Memoriile“ sînt, dealtfel, numai amintiri care îți convin.

*

Mi-am strivit dușmanii cu tocul, nu cu potcoava.

*

N-am crezut niciodată în nimeni, afară de dușmani.

*

Regrețați-mă, dușmani ! Mai rar așa adversar.

*

De cînd tac, am început să mă aud mult mai bine. (Să fiu auzit mult mai bine.)

*

N-aș fi crezut c-o să se vorbească atît despre tăcerea mea.

*

Nu tac ! Îmi mășor, numai, cuvintele pe dedesubt.

*

Un tinăr confrate, căruia i-am făcut un important serviciu, a venit să-mi mulțumească. Emoționat, făcea eforturi să-și găsească cuvintele. Am vrut să-l scap din încercătură :

— Nu te mai căzni, dragul meu, să cauți cuvintele pe care ai vrea să le ai la îndemînă... Înțeleg tot ce vrei să-mi spui... Ghicesc toate cuvintele care nu-ți vin.

— Nu cred, maestre, că le puteți ghici. (Și ajungînd la capătul efortului.) V-am adus un curcan, maestre ! De la tata, de la țară. Asta vream să vă spun. Și l-am lăsat la bucătărie.

*

Nu sufăr că mi-am pierdut vocea. Principalul este să se audă ce scriu.

*

De cînd nu mai am glas, unii au început să mă atace cu voce tare.

Azi-dimineață am stat două ore (agreabile, „culte“ și „subțiri“) de vorbă cu Ion Barbu (alias, Dan Barbilian).

A împlinit azi 63 de ani, după „stil vechi“, cum mi-a declarat.

Am vorbit, înviind din morți Cîmpulungul și pe cîmpulungii copilăriilor noastre, începînd cu moașa Reghina (care ne-a moșit pe amîndoi, la interval de șapte ani) și terminînd cu tata, pe care Barbilian l-a avut profesor la gimnaziul „Dinicu Golescu“, din Cîmpulung. „O ! Ce profesor ! O ! Cît de profesor ! Tatăl tău este cea mai latină și luminoasă figură dintre ale tuturor profesorilor mei, de totdeauna și de pretutindeni.“)

În clipa cînd mă pregăteam să plec, a venit (în barul de la Athenée Palace, unde ne aflam) o foarte cucoană, tînără, brună, burnițată de ploaie și cu un mănunchi de violete ude în mînă. Le aducea, pentru ziua lui, poetului, cu care avea întîlnire. Ne-am amintit, *stante pede* (deși stam pe scaune) diferite versuri despre violete, de poeți francezi. Doamna brună a citat chiar o strofă. Mi se pare, din Rodenbach.

— Ia spuneți, ă ce seamănă mănunchiul ăsta de violete ude ? ne-a întrebat doamna...

— A o mică primăvară legată încă în „sflori“, a răspuns Barbilian.

— E un citat ? l-a întrebat doamna.

— Nu ! E o banalitate înfiorătoare și ocazională, a răspuns poetul *Jocului secund*.

★

Cunosc omul de la prima vedere. Dar după impresia pe care nu mi-o face.

★

Omul are trei vîrste : nevîrstnic, matur și trecut. Sau : necopt, copt și răscopt.

★

Fiecare an care moare de reveliion, mi se pare o necuviință directă la adresa mea.

*

Cunosc mult mai bine pe toți anonimii lumii, decît pe unul singur dintre cunoscuții mei personali.

*

Diminețile de iarnă au ceva de slujnice de provincie, care se deșteaptă — nepieptătate și slinoase — ca să facă focul în odaia copiilor.

*

Pe filele calendarelor din copilărie, zilele de iarnă nu trec. Alunecă !

*

Noaptele de iarnă sînt foarte vorbă lungă.

*

Iarna lupii nu mai mănîncă acasă. Ies la restaurant. Adică, la om.

*

Adevărații strămoși ai cîinilor sînt oamenii.

*

Primul cîine lup a fost un compromis între codru și demimondene.

*

Porcul mistreț are un dinte contra orișicui.

*

Mai bine fără domiciliu, decît cu locuință de veci.

*

— De ce n-ai fost la înmormîntarea lui X ?
— Fiindcă nu-mi place să-mi văd adversarii la pămînt, de-aia.

*

Vara : primăvară întoarsă din voiaj de nuntă.

*

Vara : primăvara la treizeci de ani (*Le printemps de 30 ans*, cum ar fi zis Balzac.)

*

Girafa este un animal mult mai presus decît ea însăși.

*

Nu toate gîștele care fac gît sînt lebede.

*

Cu cît știi că mă apropii mai mult de moarte, cu atît m-am hotărît s-o țin mai la distanță.

*

Aș vrea să mor dimineța, pentru ca să se știe că și treaba asta am făcut-o tot la lumina zilei.

*

Vreau să fiu înmormîntat într-o duminică, ca să mă întîlnesc cu nunți, în drum spre cimitîr.

*

În definitiv, mor cu un singur regret. Acela că am trăit numai ca s-ajung aici.

*

Moartea e tot atît de cotidiană ca și viața, de vreme ce poți să mori în fiecare zi, la fel cum trăiești.

*

Ce păcat că în curînd (foarte curînd), cînd voi face cunoștință cu moartea, n-o să mai am cuvinte să-i spun în față părerea mea despre ea... M-aș mulțumi, însă, și cu-n pic de salivă.

*

Moartea mă deranjează mai mult decît mă înspăimîntă.

*

Urăsc moartea, fiindcă trebuie să mă supun fără replică. Tocmai eu, ditai dramaturgul !

*

În fond, toți oamenii nu sînt decît niște muribunzi.

*

Viața viitoare moare odată cu clientul.

*

Aș vrea să mor lucid, ca să văd cum arată „ultima suflare“.

*

Cîntă terasa în gramofonul zorelelor.

*

Nu pot să-mi încrucișez spada cu moartea. Cu coasa nu știu să mă duelez.

*

S-a scuturat ultimul trandafir de pe terasă... Azi, marți, treisprezece.

*

După fiecare trandafir care moare, rămîn cîteva picături de rouă văduve.

*

Soarele, toamna, se scoală prea de dimineată. De-aia, pe la patru, moțăie pe terasă cu genele margaretelor toropite de somn.

*

Cel mai mare nu este cel mai înalt, ci acela care iese deasupra.

*

Vulpea e șireată numai pentru găini.

★

Vulpea a intrat în mai multe fabule decît cotețe.

★

Astăzi soarele de toamnă a răsărit, prima dată, în pulover de ceață tricotată.

★

Toamna, florile (dumitrițele) care înfloresc pe morminte, seamănă a rude sărace.

★

Nu e adevărat că bătrîni se obișnuiesc, treptat, cu ideea morții. Ei caută să se obișnuiască numai cu frica de moarte.

★

Cînd voi începe să mă descompun, nu știu de ce, am impresia că o să put frumos.

★

Nu va putrezi nimic din ce rămîne după mine.

★

Nimic nu e mai trist, decît un mormînt proaspăt în prima lui seară de cimitir.

★

Nu știu dacă am meritat să trăiesc. Sînt sigur, însă, că n-aș fi meritat să mor.

★

Nu mă cutremur de veșnicia morții, ca răposatul meu confrate Vlahuță. Mă cutremur numai de imbecilitatea ei. (Necuviința ei.)

★

Cred că lebedele, plutind noaptea pe lacuri violetate de lună, au inventat primele porțelanuri de Sèvres.

*

Aman și-a pictat secolul în mărime naturală.

*

Tablourile lui Aman nu vorbesc. Recită.

*

De cînd știu că am cancer la gît, îi zic „rac“ (ca țărani), că doar-doar o să dea îndărăt.

*

Poeții primăverii mor, de preferat, toamna.

*

Azi-dimineață, pe terasă, toamna și-a pus toți cerceșii din glastre la urechi și ultima garoafă în decolteul despicat de soare.

*

Aman a pictat țărani în culori boierești.

*

Adevăratele caterinci trebuie fabricate de la început vechi.

*

Cu proștii, trebuie să fii atent ca și cu băligile. Ferește-te să calci în ele.

*

Greu de dus în spate o femeie ușoară.

*

Parisul se deșteaptă din somn noaptea.

*

Iubesc două orașe : Cîmpulungul în care m-am născut și Parisul în care am deschis ochii.

*

Parisul nu se vizitează. Se revede.

*

Notă biografică :

Sînt născut la Cîmpulung (Muscel), în 1903 și renăscut la Paris (Seine et Oise), în 1925.

*

Nicăieri nu plouă mai provincial ca la Paris, toamna.

*

Nu că vreau să sfidez soarele. Dar mi-ajunge un ciob de geam afumat, ca să-l privesc drept în față.

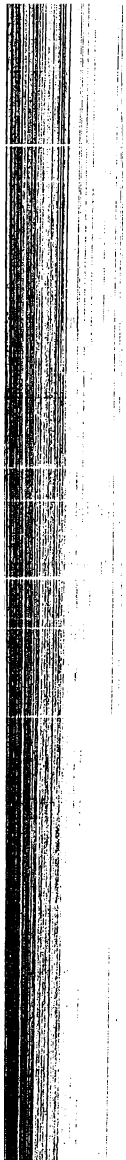
*

Primăvara îmi mînjește toată ziua geamurile cu șomoiage ude de soare. Noroc că mi le șterge tot ea, noaptea, cu un burete de lună, mai mult ori mai puțin plină.

*

Nu vreau să mor, pînă nu termin de trăit.

ARTIFICII PENTRU POMUL MEU DE CRĂCIUN

Nu există proști, fiindcă nu-i remarc.

*

Prostul e un deștept scopit de creieri.

*

Hazul prostului te obligă să-i dai chetă.

*

Deșteptul, cînd se prostește, are haz. Prostul cînd se deșteaptă, are consecințe.

*

Bărbatul prost îți sare în ochi. Femeia proastă îți sare în brațe.

*

Prostia : deșteptăciune infirmă din naștere.

*

Prostul are cocoașă și deșteptul „bossă“.

*

În țara lor, proștii nu admit turiști. E singura lor deșteptăciune.

*

Prostia : creieri cu intermediari excluși.

*

Prostul aude tot și restul îl înțelege pe jumătate.

*

E mai greu să faci pe prostul, decît să fii.

*

Gafele proștilor sînt mărturisiri de credință.

*

Deșteptii circulă și proștii mișună.

*

E mult mai grav să faci prostul pe deșteptul, decît deșteptul să se prostească.

*

Deșteptul află că e deștept de la el, prostul află de la alții că e prost.

*

Cea mai proastă femeie este aceea care vrea să facă pe deșteapta.

*

Aș face pe prostul, dar mi-e frică să nu mă obișnuiesc.

*

— Nu se mai poate, maestre... Mi-au pus proștii ștreangul de gît...

— Și de ce n-ai profitat de ocazie, dacă erai deștept.

*

Femeile sînt de două sexe... al doilea fiind „domnișoare bătrîne“.

*

La nunta mea m-am distrat atît de bine pe contul meu, de parcă se însura altul.

*

Pe terasa noastră au căzut toate frunzele. E momentul, cred, să încep să fac băi de toamnă, cum făceam „de soare“, astă-vară.

*

Mai sînt, încă, pe terasă petunii care înfloresc ici-colo. Probabil, sînt „centenarele“ lor. Sau amintirile viitoare.

*

Dimineăta, pomii își încălzesc mîinile la soare... Noaptea și le bagă în fundul buzunarelor, răcite de lună.

*

Marile confidente ale adolescenților : verișoarele primare ziua, și luna plină noaptea.

*

Coarnele încornoraților nu împung. Se resemnează.

*

Spune-i unui cerb „încornorat“ și-ți răspunde fericit : „Mersi de compliment!“ Dar ia spune-i și lui Dumitrescu că e încornorat și să vezi ce-ți zice.

*

Femeia e totdeauna convinsă că-și înșală amantul cu bărbatul.

*

— Nu trebuie să suferi, dragă Costică, că te-a înșelat nevastă-ta. Fii tare.

— Mersi, asemenea.

*

— Domnule, ascultă-mă pe mine ! Cînd te înșală nevasta, cea mai bună soluție e să te faci că habar n-ai.

— De unde știi ?

*

— Dragă, recunosc, am fost un mizerabil. Te-am înșelat cu nevastă-ta... Iartă-mă ! Să nu zdrobim o prietenie de douăzeci de ani ca a noastră, pentru un asemenea fleac.

— Da, dar fleacul era al meu.

*

Răsărit de soare. Toamna a tăiat un bou cu coarne de aur în auroră. Și singele lui — roșu și gras — își mugește zvicnetul proaspăt peste șorturile de parlagii ale norilor, pătate de singele uscat ale altor răsărituri.

*

— Cred că n-ai păr în cap, maestre, câte femei trebuie să fi iubit.

— Și-acuma, am început să chelesc, de vreo doi-trei ani.

*

Scriitorii se împart în două categorii : de tiraj și de triaj. Ceilalți sînt clasici.

*

Lupa nu mărește singură. Numai cu concursul ochiului.

*

Ochii privesc, ochelarii văd.

*

Bărbatul începe de la cap, și femeia de la picioare.

*

Amantul e „bărbat“, exact în clipele cînd bărbatul nu e amant. Asta e șansa lui și ghinionul tău.

*

Cînd femeia spune „plec îndărăt la mama“, înseamnă că i s-a făcut dor de unul din curte cu cameră cu chirie, care o iubea în secret.

*

Marea artă a actorului, pe scenă, este să plingă fals toată scena și să-și șteargă, sincer, lacrimile la ieșire.

*

Scriitorii nu îmbătrinesc. Se uzează.

*

Scriitorii clasici sînt, totdeauna, contemporani și, foarte rar, scriitorii contemporani sînt clasici.

*

Fumul țigării mele, la sfîrșit de scris, dimineța : nori vineți de familie, pentru răsăritul negru al soarelui din stilourile mele...

*

Cele mai luminoase răsărituri le-am scos din cerneală.

*

Eu și stiloul : sclavul și lanțul. Nu știu însă sigur dacă nu cumva eu sînt lanțul și el e omul meu.

*

Cînd nu dau în nimeni, totdeauna scrisul mă doare.

*

Din toate iubirile mele, singura mea dragoste mare am fost eu.

*

Cînd femeia tace, pune-i imediat termometrul.

*

Femeile nu pot să vorbească într-o viață, cît poate să facă un bărbat într-o clipă.

*

Totdeauna bărbatul are trecut și femeia... viitor.

*
Dragostea nu se desparte niciodată... Ambiția, însă, totdeauna...

*
Toamna, în toate răsăriturile de soare, parcă se sinucid curtezanoane bătrâne cu bijuteriile la pensie.

*
Ultimele flori de toamnă nu se uită niciodată pe fe-reastră a casei... Numai pe vitrinile florărilor...

*
Am văzut, de dimineață, pe o doamnă — fanată și dis-tinsă — cu un „Fox sirnos“ în lesă și cu un trandafir galben la piept. Și nu știu de ce mi-a venit să mă gândesc: ce-ar fi dacă doamna asta ar duce trandafirul galben în lesă și ar purta cățelul, prins cu ac de siguranță, la rever.

*
Ciorile : alunițele iernii.

*
În fabule, animalul cel mai deștept trebuie să fie omul.

*
Nu știu dacă La Fontaine a fost însurat. Dar sînt sigur că nevastă-sa n-a purtat blană de nici un animal, la gît, fiindcă ar fi sugrumat-o.

*
Fabuliștii fac animalele deștepte, ca să le arate oame-nilor că sînt proști.

*
Prima condiție a unui autor de fabule : să nu facă ani-malele mai deștepte decît autorul.

*
Morala fabulei „reduce“ animalele la rangul de om.

★

E inutil să-mi măsoar cuvintele, dacă nu-mi calculez
gîndurile, înainte de a le scrie.

★

Hai să tăcem un ceas, unul în brațele altuia. Să vezi
ce conversație interminabilă avem.

★

Cînd ești goală, te îmbrac cu imagini. Și cînd ești îm-
brăcată, te dezbrac în imaginație.

★

Cel dintii sărut e mai rece decît buzele care îl îm-
preună.

★

Primul sărut ți-l dă iubita, și ultimul nevasta.

★

Mă uit la ceas, ca să văd orele exacte la care îmi pierd
vremea.

★

Primul sărut sfirșește iubita și începe femeia.

★

Toamna : vară văduvă.

★

Toamna își scrie memoriile cu ploile, primăvara, cu
apă de ploaie.

★

Ploile toamnei : elegii ude.

★

Anotimpurile nu se cunosc personal.

★

Iarna : doliu alb.

★

Toamna, pământul umblă neras.

★

Zăpada nu putea fi decît albă, fiindcă albul e o culoare rece.

★

Prostia mă-ngheață mai rău decît gerul.

★

Ochii femeii îndrăgostite : un binoclu care mărește calitățile și micșorează defectele iubitului.

★

Dacă ninsoarea ar fi fost neagră, nu s-ar mai fi putut face oameni de zăpadă cu ochi de cărbune. Sau ar fi ieșit orbi.

★

În iernile cu zăpezi negre, toți corbii ar trebui să fie albi.

★

Am văzut o înmormîntare de ciori... Murise un amurg de iarnă în provincie.

★

Soarele iarna : crizantema cu dinți la butoniera cerului.

★

Focul se aprinde și incendiul izbucnește. De aceea primul se stinge, iar al doilea se localizează.

★

Incendiul : foc permanent.

★

Cînd se uită în oglindă, pisica mea vede canari.

*

Am spart o oglindă în care te priveai, fiindcă, de când ne-am despărțit, te vedeam numai pe tine în ea. Ți-am păstrat, însă, toate cioburile amintirii intacte.

*

Cînd ești împărat, nu e nici o scofală să faci *Codul lui Napoleon*. Dacă aș fi fost eu în locul lui, putea, tot așa de bine, să se cheme „Codul lui Tudorică“...

*

La balurile mascate, m-am dus totdeauna cu propria mască și niciodată n-a ghicit nimeni cine se ascunde sub ea.

*

Să nu mai aud de celebritate. Astăzi am ochiuri de rață pe spanac și aș vrea să le mănînc, ca orice om de rînd.

*

Poeții au lansat greierii în literatură și prozatorii furnicile.

*

Toate cărțile altora pe care le citesc, sînt convins că aș fi putut să le scriu și eu la fel. Pe-ale mele, însă, sînt tot atît de convins că nu le-ar putea scrie nimeni, niciodată. Asta, în termeni tehnici, s-ar chema — oarecum — personalitate. Un fel de personalitate, să ne înțelegem...

*

Cea din urmă dragoste nu e niciodată ultima, ci următoarea.

*

Marea tragedie a încornoratului nu constă în faptul că l-a înșelat nevasta. Ci pentru că știe și ăla cu care l-a înșelat.

*

Cînd o femeie își înșală bărbatul, totdeauna are impresia că-l pedepsește. Chiar dacă nu are de ce.

*

Cînd se lamentează „prietenelor“ c-o înșală bărbatul, expresiile femeii sînt în jupon și cu mîinile în șold.

*

Singurele mele „nopti pierdute“ sînt cele pe care le-am dormit.

*

Cînd nu-ți convine visul, zici că a fost coșmar.

*

Cînd scrie despre regi, halatul de casă al scriitorului devine hlamidă.

*

Scriitorul : furnizorul de ceruri albastre sau neguri morale, pentru marile vacanțe pe care cititorul și le acordă într-un ceas de lectură.

*

Scriitorul trebuie întîi să citească viața și pe urmă s-o scrie „pe scurt“, pentru cititorii ei... (nu ai lui).

*

Fără contribuția „grandioasă“ a scriitorilor, viața ar fi rămas ca un spectacol în care sînt numai interpreți și nici un spectator.

*

Scriitorii au înlocuit soarele în zilele cenușii ale pă-mîntului.

*

Nu depinde decît de carte, pentru ca cel care o citește să se transforme din cititor în adept.

*

Niciodată n-am scris cărțile mele pentru mine. Că eu le știam. Le aveam, știute, în mine, înainte de a le scrie. Le-am scris, totdeauna, pentru alții. Ca să citească, ceva, și despre ei.

*

Eu nu scriu niciodată. Transcriu, totdeauna. Fiindcă „operele“ mele le scriu în minte, le citesc, apoi, în gând, și tocmai după aceea le transcriu pe caiete.

*

Cartea scriitorului a învățat pe om să citească în el.

*

Scriitorii sînt cei dinții reporteri care au stat de vorbă, intim, cu viața, pentru „pagina I“ a tuturor gazetelor lumii.

*

Viața e abonată la un singur ziar : „timpul“.

*

Scriitorii au tradus viața în toate limbile pămîntului.

*

Pămîntul a învățat carte de la scriitori.

*

De cîte ori e frig în casă, mă gîndesc la Africa...

*

Cînd funcționează caloriferul, cel mai cald „continent“ de pe lume e odaia mea.

*

Toț pămîntul poate să încapă într-o singură odaie. Cînd e camera de lucru a unui scriitor.

*

Marile mele călătorii în lume le-am făcut pe scaun. Și când le-am „efectuat“ într-un fotoliu, mi s-a părut că „le călătoresc“ în clasa I a vapoarelor și a trenurilor „Pullmann“.

*

Am fost și eu o dată infirm. Când mi s-a rupt piciorul unui vers.

*

Picioarele din versurile poezilor adevărați nu merg niciodată cu proteză. Numai cu prozodie.

*

Ia-mă peste un singur picior al versurilor mele, dacă poți.

*

Picioarele versurilor nu se pot încălța decît, cel mult, cu imagini.

*

Talentul, ca să ajungă meserie, trebuie să fie, la început, vocație.

*

Scriitorii sînt adevărații și eternii „preoți“ ai sufletelor. Ei, însă, nu „slujesc“, ci „oficiază“.

*

O limbă universală : limbajul florilor.

*

Parfumul este prizonierul propriului său flacon. De aceea, cum scapă de dop, evadează.

*

Din florile grădinilor mele anonime ți-am trimis un mănunchi de versuri, ca să le porți la corsajul inimii. Și

tu le-ai pus într-un pahar cu apă, pe bufetul din sufragerie.

*

Ori de câte ori nevestele primesc un buchet anonim de flori toți bărbații devin ierbivori.

*

Cugetare conjugală : Numai de-ar face buchetul pe care l-a primit nevastă-mea, polul pe care l-am dat comisionarului care mi le-a adus.

*

Ați văzut mutra unui bărbat privind primul buchet de flori pe care l-a primit, anonim, nevastă-sa ? Așa „natură moartă“ cred că n-a pictat nici un pictor, pînă azi.

*

Florile altora put, totdeauna, în odaia nevestii.

*

O floare lașă : „Nu mă uita !“ Și una bravă : Uită-mă !... (Asta însă nu există, deocamdată.)

*

Florile nu se culeg. Se asasinează.

*

„Floarea de lămiță“ a miresei face, totdeauna, baie de aburi în ziua nunții.

*

Cred că dacă, în locul unui buchet de garoafe, ți-aș fi dat un mănunchi de flori de stil, nici măcar bacșiș nu i-ai fi dat comisionarului.

*

Mi-am văzut, în cel mai frumos vas din salon, toate florile pe care ți le-am trimis. Aia, însă, pe care o purtai la răspîntia sînilor, nu era de la mine...

*

Ultima mea dorință : Când oi muri, să mi se pună la butonieră o floare de stil.

*

La înmormîntarea mea, nu primesc coroane. Numai cununi. Și țin să amintesc, în treacăt, că florile mele favorite sînt frunzele de laur.

*

Regii morți par că nu sînt „de-adevărat“. Seamănă cu aghiotanții lor.

*

Am văzut doi patriarhi morți... În coșciugele respective și ortodoxe nu mai rămăsese din ei decît mitrele și odăjdiile, cu bărbi reci, țepene, deasupra. Probabil, trupurile lor se și înălțaseră „La ceruri“, ca să n-aibă te miri ce risc pămîntesc la înmormîntare.

■

Pe omul care a greșit prima dată, femeia îl face, toată viața, păcătos.

*

Poți să fii mai scurt decît unii, dar mult mai presus decît ei.

*

Înălțimea omului se măsoară cu metrul numai la recutare. În restul vieții, numai cu micimile lui.

*

Dacă aș avea impresia că un singur rînd din cele pe care le scriu aici „miroase“ a filozofie, l-aș afuma cu „*Papier d'Armenie*“.

*

Filozofia este noaptea judecării. În care aceasta ori doarme, ori are insomnii, ori visează.

*

Noaptea dă sfaturi, și ziua ideii. Siesta, numai păreri.

*

Orice scriitor poate fi „rege“ la masa lui de lucru. Dar monarhii n-au putut fi niciodată scriitori, la birourile lor de regi... Și când au încercat să scrie, au făcut-o la mese particulare.

*

Pe altarul mesei mele de lucru slujesc numai eu ! Și numai pentru necredincioși.

*

Dacă ajung în rai, mă las de scris. Literatura mea nu se potrivește cu „gustul“ cititorilor de acolo. Deschid mai bine un șantan de îngeri și literatura mea va fi citită, fără să mai fie scrisă.

*

N-am reținut nici o definiție a „artei“, de frică, ori să nu-i corespund, ori s-o contrazic — fără să vreau — ca pe mama.

*

Și cea mai „proastă“ carte e, totuși, un concurs dat literaturii.

*

În fiecare om există un cititor. Dar cum nu toți oamenii sînt la fel, și cărțile pe care le citesc trebuie să fie felurite.

*

Talentul se naște învățat gata. Restul e numai un „cod de maniere“ potrivit timpului.

*

Talentul nu doarme niciodată, Dovadă că — la ora asta — eu scriu prostii, în loc să sforăi odihne.

De talentul unui scriitor nu scapă nici editorii.

*

Cînd mi s-a jucat prima piesă în București, în 1926 (*Panțarola* la „Teatrul Mic“, fusesem „jucat“ înainte în „provincie“, la Craiova și la Paris), m-am aplaudat din stal, la rînd și la fel cu ceilalți spectatori. Nu mă cucerise succesul piesei, ci talentul autorului, văzut pe dedesubtul acesteia.

*

Primul meu succes în teatru a zăpăcit criticii și m-a „dezăpăcit“ pe mine.

*

M-am născut cu teatrul în mine, cum se nasc unii cu o cocoașă în spinare... Am avut „bossa“ teatrului, adică.

*

Nici la galere nu se muncește ca la menținerea gloriei.

*

Gloria te face solemn. Îți pune joben pe capul talentului.

*

Erai atît de „mic“, cînd ai ajuns celebru, încît ai rămas o mică celebritate toată viața.

*

Scriitorul își face celebritatea la masa de lucru, și și-o compromite în „pomenirile“ ei din ziare.

*

De la vîrsta mea încolo, omul nu mai are visuri. Numai proiecte.

★

De cîte ori am şedinţă plenară cu visuri, dacă n-o prezidează o sticlă cu vin, adoarme toată asistenţa cu capul pe aripi.

★

- Unde umbli pînă la ora asta, domnule Suflet ?
- Am fost pînă la o creşe de copii...
- Şi ?
- Şi am întîrziat, ca să mă uit la ei cum dorm !

★

Am un trandafir galben pe masă, pe care mi l-a dat o cucoană, de dimineaţă... Mai bine murea în altă parte, ca să nu fiu obligat să-i fac eu funeraliile.

★

Amintirile falsifică, totdeauna, „adevărul istoric“. Fac tristeţile mai adînci şi bucuriile mai vesele, cînd le reeditează.

★

Amintirile : un coş, printre vechiturile din pod, în care regăseşti dantelele rochiilor de altădată... Şi tot dantele, cînd sînt chiar de la rochiile de doliu ale trecutului.

★

Amintirile trăiesc numai după moarte.

★

Amintirile se nasc moarte cu anticipaţie.

★

Amintirile unora se numesc remuşcări.

★

Amintirea : grădina vie a florilor presate.

★

Ceaţa se importă de la Londra, ca să fie veritabilă.

*

În ceață, și obezii par fantome. Dar duble.

*

În ceață e inutil să faci eforturi ca să vezi. Să fii foarte mulțumit, dacă poți măcar să deslușești.

*

Constat că iarna a început să-și ascundă vîrsta. Face pe toamna.

*

La un ceai al anotimpurilor, iarna și-a dat „parola ei de onoare“ că n-are părul alb. Și-l vopsește, numai, în alb, pentru sezon.

*

Ceața te minte în față.

*

În ceață, toți curcanii înfoiați pot să treacă drept păuni.

*

În ceață, toți bărbații sînt îmbrăcați la fel și toate femeile sînt de aceeași vîrstă.

*

În orice trăsură care trece cu coșul ridicat prin ceața străzilor, sînt convins că se duce acasă un subiect de roman.

*

Ceață pe cheiurile sufletului... Nici un gînd nu mai părăsește portul. Toate — ca niște vapoare legate cu lanțuri proprii și luminate cu ecleraj personal — rămîn ancorate la chei, pe tenebrele umede și agitate ale apelor, care le zbat, ori le leagă pe loc.

*

În cețurile Londrei, n-am făcut niciodată pe românul. Dar, în ale Bucureștiului fac, totdeauna, pe englezul.

★

Și despre ceață se poate scrie clar.

★

Ceața peste dragoste se numește melancolie !... Și atîta cît ține, totul e nedeslușit în ea. Chiar și bătăile inimii se aud numai ca niște siluete sonore și cenușii ale lor.

★

Am întîlnit o înmormîntare, în ceață. Cortegiul trecea — tragic, mut și prudent — pe pîsla udă a asfaltului. Parcă nici nu avansa și se tîra pe Bulevard — în sens invers, pe sub ele — ca un „*tapis roulant*“, fără zgomot. M-am oprit pe marginea trotuarului și l-am așteptat să treacă. Ori eu, ori el... Și-am avut impresia clară că mortul din coșciug trebuie să fie umed și cu galoși inutili în picioare, iar rudele care îl urmează, dezmoștenite și „în ciorapi“, după dric... Luminile din felinarele, indiferente și înclinate, ale ciocilor, păreau pictate în flăcări de ulei rece pe interiorul geamurilor, iar cei patru cai de la carul funebru păreau ceața însăși, care trage la dric, deghizată în cai, cu pampoane de arhiduci de operetă în creștet (jumulite la recuzită) și cu fracuri de subprefecți (păstrate de cînd erau gineri) ducîndu-se, în patru labe, prin ploaia unei duminici provinciale spre „Balul anual al Prefecturii“ din sala Cercului Militar.

★

Un cortegiu funerar care trece prin ceață, te face să aprinzi toate luminile din lămpi, cînd ajungi acasă. Chiar și becul de „15 lumini“ din pivniță.

★

Ceața se menține peste capitală. Toate femeile au voalete cenușii peste față, bărbații doliu mare la pălării și toți caii de la vehicule par cai de dric în exercițiul funcțiunii.

★

În ceață, numai popii seamănă tot a popi.

*

Opera scriitorului adevărat nu trebuie să fie niciodată de aceeași vîrstă cu el. Trebuie să fie mult mai mare „de ani“ decît autorul ei.

*

Nu mă bărbieresc niciodată duminica. După șase zile de ras, e ziua de odihnă a obrazului, ca a lui Dumnezeu.

*

Briciul meu „profesional“ mă bărbierește numai pe mine. Pe alții îi rade.

*

Am purtat barbă anul trecut (și a doua în viața mea), fiindcă preferam să arăt ca un bătrîn încă tînăr, decît ca un tînăr îmbătrînit. Și mi-am ras-o, fiindcă era prea albă, pentru ca teoria mea să mai fie verosimilă.

*

„Vai ce interesant îți stă cu barbă“, mi-a spus o cucoană. Și după ce mi-a cîntărit bine noua „fizionomie“ : „Dar și cînd erai ras, îți venea tot așa de prost !“

*

Cînd fața vrea să-ți facă „farse“, să nu-ți lași barbă, că e o tragedie care trebuie zilnic pieptănată.

*

Cînd bărbile actorilor — pe scenă — sînt inutile, și ale spectatorilor din sală par de prisos.

*

Mi-am lăsat barbă, ca un ultim control literar. Vreau să văd dacă mai „dă“ ceva din mine...

*

În zilele mele, femeile au avut nopțile lor.

*

— Mie-mi spui ? A „lu“ Georgescu nu stă la fereastră, ca să privească. Ci ca s-o vadă cineva care trece pe stradă, măcar din cînd în cînd.

*

Ferestrele : ochiul prin care Provincia își privește propria viață.

*

În ziua în care moare o femeie tînă, în provincie, toate nevestele în etate sînt foarte atente cu bărbații lor, chiar dacă vin la masă tîrziu și cu „aperitivele în nas“.

*

Plictiseala își are domiciliul legal în provincie.

*

Fiecare oraș de provincie se crede o metropolă nedreptățită.

*

„Memoriile sentimentale“ ale orașelor de provincie le scriu fetele. Ale metropolelor, demimondenele.

*

Cînd ești tîrg de provincie, te culci devreme, ca să poți visa cît mai multe capitale.

*

Dramele provinciei sînt romane. Ale capitalei, „fapte diverse“.

*

Viața se desfășoară în marile ei adevăruri numai între oameni puțini. Adică, în provincie !... În metropole, unde sînt oameni mulți, se împrăștie.

*

Viața trăiește numai în provincie. Cum se mută în capitală, se numește existență.

★

De cînd știu că trăiesc pentru băiatul meu, simt și eu, în sfîrșit, că am început să exist pentru mine.

★

Cum să nu fiu egoist, dacă sînt singur ?

★

Sînt zile în care trăiești cît în ani de-a rîndul. Și ani de-a rîndul în care n-ai trăit nici măcar cît într-o singură zi.

★

Timpul nu distruge. Șterge.

★

Cenușa istoriei nu se păstrează în urne. Ci în manuale.

★

Toate marile armate ale lumii au murit la frontierele altora.

★

Drumul istoriei îl croiesc „trecătorii“ ei.

★

Lumea, de cînd există, n-a putut fi niciodată, în totalitatea ei, nici măcar a lui Dumnezeu. Cum ar putea fi vreodată a unui singur om ?

★

Religiile oamenilor n-au fost niciodată și credințele lor.

★

Toate tentativele de asasinat, nereușite, împotriva lui Dumnezeu, nu i-au făcut decît reclamă și l-au readus la ordinea zilei... Dumnezeu, ca să dispară, nu trebuie, prin urmare, asasinat. Trebuie lăsat să moară de moarte bună și de bătrînețe înaintată.

*

Ateii trăiesc numai din existența lui Dumnezeu.

*

Cînd istoria se uită înapoi, nu vrea să atragă privirile, ci atenția.

*

Frontierele lumii se scriu cu sînge și se iscălesc cu cerneală.

*

Am deschis un pic fereastra și nu pot să-mi dau seama exact dacă ceața de pe stradă a intrat la mine în odaie, sau dacă fumul meu de țigară din odaie a făcut ceață pe stradă.

*

Trandafirii de toamnă și-au căptușit, parcă, petalele cu ceva mai gros, ca să nu le dîrdie parfumul în vitrinele florăriilor înghețate.

*

Noaptea unii mănîncă pe stradă semințe. Eu sparg cu totul altceva în dinți, din fișicul meu cu stele.

*

Nu mă simt superior nimănui, dar nici egal cu fiecare.

*

Dragostea mea pentru masa mea de lucru devine pasiune, după ce mă ridic de la ea.

*

În iernile tinereților mele umblam cu inima în pijama. Acuma trebuie să dau pijamaua la împlănit.

*

Cînd sînt singur, nu-mi lipsește nimeni de lîngă mine.

*

Nu mă întreb niciodată câte zile mai am de trăit, ci câte pagini aş mai avea de scris.

*

Cînd scriu, nu-mi menajez personajele. Numai cititorii.

*

Cititorii sau spectatorii mei au fost prezenți, totdeauna, în jurul mesei mele de scris.

*

— Am auzit că ești bolnav de inimă. Dar ce ai ?
— Cord !

*

— Domnule doctor !... Să vă spun drept, eu nu am fost niciodată bolnav în viața mea. Acum șase luni, însă, mi s-a întîmplat să mă îndrăgostesc de-o fată de douăzeci de ani, care vrea să ia pe altul. Și, de-atunci, mă simt foarte rău la inimă... Mă doare, am palpitații...

— Ce vîrstă ai dumneata ?

— Cincizeci și cinci de ani. Așa că de-aia am venit la dumneavoastră, ca specialist să mă consultați la inimă și să mă învățați ce să fac.

— E foarte simplu, domnul meu ! Ala să ia fata imediat și dumneata să iei iod, urgent. Iar eu nu-ți iau decît onorariul pentru o singură consultație, că de altele nu mai ai nevoie. Și, pe viitor, dacă te-o mai supăra inima, e chiar pentru „fete“ mai în vîrstă, să nu mai vii la doctor, să te duci la „pețitor“.

*

În inima unui celibatar de șaizeci de ani se plimbă numai „partide“ de cincisprezece.

*

Crapul mare te satură numai cînd îl vezi. Ciortanul, nici după ce-l mănînci.

*

Mănușile albe implică unghiile curate dedesubt. Convenienții ori au furat mănușile, ori și-au mascat mâinile.

*

Pumnul dat de o mână în mănușă albă, mai mult ofensează decît doare...

*

La primul meu duel aveam o poftă nebună să trag în martori.

*

Primul meu duel s-a soldat în favoarea adversarului. L-am rănit numai la umăr, deși el mă rănise în suflet.

*

Onoarea studenților din Heidelberg nu e decît o serie de cicatrici.

*

Inutil să mă minți, șefule ! Sint un precursor.

*

Femeia te minte la început, ca să vadă dacă o crezi... După aceea te minte toată viața, ca să-ți menajeze slăbiciunea.

*

Spiritul meu împuiază ca iepuroaicele. Toată vremea face spirite mai mici decît el.

*

În străinătate am avut spirit ; în țară, numai haz. Iar „humor“ am avut numai în gazetele care n-au știut cum se zice la „vervă“ pe românește.

*

„Humorul“ românesc : să ai haz ca alții, cînd scrii ca tine.

*

Cînd mi-a apărut primul volum de versuri lirice, critica mi-a găsit calități de umorist ; după primul volum de humor m-a declarat romancier. La primul roman m-a uns autor dramatic și după prima piesă de teatru s-a fixat definitiv asupra mea : eram poet liric.

*

Tot ceea ce am scris pînă azi, îmi place mult mai puțin decît restul pe care am de gînd să-l scriu.

*

Am cunoscut un „model“ celebru în vechiul Montmartre al Parisului. Era o fată cu un trup atît de frumos, încît l-au apreciat toți pictorii din cartier, fără să mai aibă timp să-l picteze nici unul.

*

Cînd începe să mi se stingă țigara în mînă, e primul semn că trebuie să apun și eu.

*

Cînd sînt singur, totdeauna mi se pare că sînt mai înalt decît ceilalți și mai scurt decît mine.

*

Un titlu de carte pentru copii : *Guliver în țara tăticilor.*

*

Zîmbetului perfid i-am preferat totdeauna rînjetul leal.

*

De cîte ori mă doare capul, mă alarmez pentru rest. Fără cap nu mai am ce face cu mine.

*

Nu mă lupt cu boala. Mă lupt cu sănătatea.

★

Adevărata durere a femeilor este atunci cînd plîng fără să fie bărbații acasă, ca să le vadă și să le întrebe de ce.

★

Azi-noapte am dormit un mic somn de veci, fiindcă m-am visat mort.

★

Cînd te visezi mort, nu te deștepți din somn. Înviezi !

★

Uneori sînt atît de absent, încît am impresia că trebuie să sun „în față“ ca să mă interesez dacă sînt acasă.

★

Prostul își dă părerea cu cotul.

★

Superstițiosul :

- Îți garantez că mâine se schimbă vremea.
- De unde știi ?...
- Porcul meu a umblat cu paiul în gură.
- Ai porc ?
- Nu. Am visat azi-noapte că aveam unul !

★

Fățărnicia : peruca frizată pentru cheliile de caracter.

★

Șampania :

1. Demimondena băuturilor.
2. Vin cu rochie de seară.
3. Frig cu spumă împrejur.

★

Între un butoi de bere proaspătă și o damigeană de vin vechi, prefer un păhărel de coniac excelent.

Transcriu după o filă găsită întimplător :

Actorul mare se poate strînge, fără risă, ca să încapă într-un rol mic. Pe cîtă vreme actorul mic, dacă se umflă ca să umple un rol mare, plesnește, și e păcat de rol.

Păreră publicului despre o piesă de teatru o schimbă mai repede un vecin de stal, la spectacol, decît o „cronică dramatică“ citită a doua zi, la domiciliu.

Cînd te laudă, criticul are aerul că-ți face o amabilitate; cînd te-njură, un serviciu. Oare oamenii aceștia nu sînt sinceri niciodată ?

„Cronica dramatică“ trebuie să fie stîlată ca un frac, ascuțită ca o sabie și girată ca o poliță.

O „cronică dramatică“ e un atentat. Toate la un loc, o conspirație.

Scrie dumneata o piesă proastă ca a mea și citește-ți pe urmă cronica pe care ai scris-o despre ea.

Criticul dramatic e ca arbitrul de fotbal... Actorii joacă, publicul aclamă și el fluieră.

În fiecare critic dramatic, la premiere, își roade unghiile un autor dramatic nejuțat încă.

Cînd ți se repetă o piesă de teatru, împrietenește-te cu sufleurul și supără-te cu interpretii, pînă după premieră.

★

Să nu crezi în aplauzele pe care nu le auzi.

★

Există o lege a compensației în teatru. Piesele bune sînt jucate prost, cele mediocre sînt jucate bine, iar cele proaste sînt jucate excelent. Asta ar fi și o explicație a marelui număr de piese proaste care se scriu.

★

Cea mai bună situație a unui autor dramatic e să aibă o piesă nejucată, despre care se spune că e „grozavă“. E ca și cum ar fi amantul unei femei „superbe“, pe care, însă, n-a văzut-o încă nimeni cum arată.

★

Primele eclipse în căsnicie se produc în luna de miere.

★

În orice „piccolo“ dospește un chelner, suride *un maître d'hôtel* și face burtă un patron de restaurant.

★

Să fim obligați femeilor care ne iubesc și recunoscători celor care ne ignorează.

★

În viața unei femei sînt două momente mari : primul sărut și ultimul amant.

★

Mici satisfacții :

• Să te salute „vardistul“ de la poarta unui minister.

★

• Să-ți spună gazda — la o masă cu musafiri — că știi să desfaci căpățina de miel.

★

• Să ai o „ediție specială“ în mînă, cînd toată lumea aleargă după ea.

★

• Să fii la braț cu o femeie superbă și să te întâlnești cu foșta ta nevastă pe stradă. (Asta însă e o „mare“ nu „mică“ satisfacție.)

★

• Într-un restaurant să te invite chelnerul să iei loc la o masă pe care scrie „Rezervat“ și pe care n-ai reținut-o în prealabil.

★

Mici plictiseli :

• Să spui unui chelner pe nume și el să ți se adreseze cu alt nume decât al tău.

★

• Să bagi un leu într-un cântar automat care nu funcționează.

★

• Să cureți un măr în furculiță și să-ți cadă jos când e gata.

★

• Să strigi : „Taxi !“ și să fie mașină de casă.

★

• Să găsești pe jos un pol și să constăți că tot ție îți căzuse.

★

• Să te doară un dinte și când ajungi la dentist să sune altul înaintea ta.

★

• Să fii ministru și să te întrebe cineva cu ce te ocupi.

★

— Ascultă, mizerio ! Nu te-ai plictisit „de mine“ ?

— De-abia m-am obișnuit cu tine, mamă !...

— Mai vezi și de altul, dragută...

— Bucuros !... De cine, de exemplu ?

Și am tăcut. M-am preferat tot pe mine. Și, ea, m-a înțeles și mi-a apreciat gestul... Și, ca dovadă, de-atunci și-a dublat „atențiile“ față de mine.

*

Cînd îmi spăl rufele amintirii, nu-mi ajung frînghiile de gînd, pe care le întind ca să se usuce.

*

Cînd inima lumii are palpitații, acestea se numesc științific, evenimente.

*

Am trăit atît de puțin în viață, încît mă și jenhez să spun.

*

Viața e unică numai pentru proști. Desteptii o trăiesc întreit.

*

Fulgerele și trăznetele ortografia furtunilor.

*

Fiecare om este autorul propriului său roman. Scriitorii nu sînt decît „secretari particulari“ indiscreți ai fiecăruia dintre ei.

*

M-am întrebat de multe ori ce-aș fi putut să fiu în viață, dacă nu eram scriitor ? Astă-scară am găsit răspunsul pentru prima dată : numai un mare scriitor.

*

Cred că viața trăiește, totdeauna, în oameni și niciodată oamenilor în viață. Ei trec, numai, prin ea.

*
Filozofia : Tot aia și tot aia, cu alte doctorate și alți editori.

*
Editorul se socotește totdeauna prezent în opera autorului. Ca cioclul la o înmormîntare, care își inchipuie că mergînd în fruntea cortegiului ia și parte la durerea familiei.

*
Cînd editorul îți scrie prefața la primul volum, poți să fii sigur că vei avea și a doua ediție. Nu pentru cartea ta, pentru prefața lui.

*
Dacă editurile ar fi conduse de scriitori, n-ar mai apărea nici o carte pe lume.

*
Majoritatea cărților mele le-am scris și le-am tipărit pe cont propriu. Și, oarecum, în contul cititorilor.

*
Am renunțat demult să mai lupt cu viața. Nu e leală. Pune piedici.

*
Să nu te lupți cu viața, că lupta nu e egală. Tu dai în ea cu tine și ea în tine, tot cu tine.

*
Cînd te-nșală femeia, zice că ți-a făcut o farsă. Cînd o înșezi, însă, îți face o tragedie.

*
În noaptea asta aș vrea să se sinucidă o fată pentru mine, dar să nu aflu.

*
M-am arestat în suflet. Vizitele interzise.

★

Trebuie să-mi denunț cordul, pentru port ilegal de inimă.

★

Decît colți de lapte, mai bine dinți puși.

★

Mușc, fiindcă n-am dinți. Ce-aș fi mușcat cu surisurile, dacă aveam !

★

Și în „gura lumii“ trebuie să fie, pînă la urmă, o măsea a minții.

★

Omului ăstuia i-au căzut dinții, fiindcă n-a rîs niciodată cu ei.

★

E, moșule ! Cîți dinți mai ai contra mea ?

★

Am o singură calitate tare : slăbiciunea celorlalți.

★

Toate femeile goale sînt surori siameze.

★

În patul conjugal, bărbatul sforăie și nevasta regretă.

★

Aș fi în stare să te și iubesc, dacă aș fi sigur că ești ultima femeie din viața mea.

★

— Ah ! Ce fluture de noapte a fost și Dumitrescu ăsta!
— Și acuma ce face ?
— Moll !

★

O presimțire albă : o să ningă.

★

Ceața : Intrigă țesută între lumina zilei și amurg.

★

Cînd mi-ai strîns mîna, am simțit că aveai niște mănuși foarte sincere.

★

Cînd ți se pare că sînt prost, mă prefac. Iar cînd mă crezi foarte inteligent, te prefaci tu că nu ești prost.

★

Nici lumina n-a creat ochii, nici ochii n-au descoperit lumina. Toate relațiunile dintre ei sînt pur convenționale.

★

Dicționarul nu e cult. E bine informat.

★

Vai, cît de bătrînă o să fie fata asta !

★

Marea tristețe a iernii este atunci cînd începe să treacă.

★

Ah ! Cu cîtă căldură așteaptă copiii gerurile iernii.

★

Stau în mine ca într-un fotoliu în care mi-e lene chiar să și moțai.

★

- Nu mă mai recunoașteți, domnule Mușatescu !
- Vai de mine, conia. Cum te-am văzut, te-am recunoscut imediat.
- După ce ?

— După picioare. Avei niște picioare superbe, care nu se pot uita.

*

Or, câți ani aveam, acum două zile?

*

Azi-noapte mi-am visat inima. Și unde se făcea că bătea...

*

Coșmarul meu este că nu mai pot să visez...

*

Sint scriitori care se nasc în clipa cînd închid ochii pentru totdeauna...

*

Cea mai scurtă viață : să-te naști mort.

*

Un filozof cînd se duce cu coșul la piață, nu cumpără vinete ca să le mănînce, și ca să le explice „teoria simburilor“ din ele.

*

Dacă aș fi foarte bogat, mi-aș cumpăra un „filozof“ să mă joc cu el de-a : „Hai să fim serioși“ !

*

Filozofii au determinat „fericirea“ să fugă de-acasă, de la părinți, și să ajungă, pînă la urmă, femeie de stradă.

*

De cîte ori mi-e dor de mine, îmi scriu cîte un roman.

*

Nu te naști „inteligent“. Ajungi. Dacă nu te naști însă „deștept“, nu mai poți să ajungi inteligent niciodată.

*
Cultura : nemțoaică la inteligență.

*
Numai Dumnezeu poartă nimb. Credincioșii, pălării.

*
Luna se joacă de-a „v-ați ascunselea“ după nori, dar nu cu norii, cu poeții numai și cu îndrăgostiții.

*
Nemuritorii : fotografii „à la minut“ în albumul veșniciei!

*
Nu admit să mor, fiindcă nu recunosc că am trăit.

*
Adevărata poftă de viață îți vine la sfârșitul ei.

*
Toți spun, la o anumită vîrstă :

— Ah ! Dacă m-aș naște încă o dată, cu „experiența“ pe care o am acum !

— Nu s-ar mai juca nici un copil cu tine, în Cismigiu, la trei ani, le răspund eu, foarte convins de ce spun.

*
Numai cei care trăiesc prost, se întrebă ce este viața.

*
N-am avut „greutăți“ în viață și nici „dificultăți“. Toate au fost numai „plictiseli“.

*
Recordul vitezii îl va deține — cît lumea — gîndul.

*
Nu mă depășesc; ca să nu fiu pe urmă invidios pe mine.

*

Am văzut viața în pijama, ori de câte ori m-am sculat din somn înaintea ei.

*

De cînd sînt știrb, nu mai pot să sparg stelele în dinți. Le înghit întregi, de frică să nu le morfolesc în gingii.

*

Sîntem două miliarde de oameni pe pămînt. Atunci de ce dracul om fi atît de singuri ?

*

O idee bine clocită trebuie să facă adepți, nu pui.

*

Cînd clocești o idee, nu e obligatoriu să miroasă a ouă stricate.

*

Astăzi, prima ploaie de primăvară, înainte de Crăciun... Sper că de Paște o să ieșim la iarbă verde, cu sania.

*

Cînd n-ai nici un ban de Crăciun, ești obligat să-l sărbătorești gratis.

*

În amurg. Lacul se plimbă în gondole de ceață.

*

Am văzut o fată rîzînd. Parcă avea un pian deschis în gură.

*

Amurgul de toamnă umblă totdeauna îmbrăcat în ja-chetă și cu pălărie tare.

*

Iarna, umbrelele de soare sînt bolnave de friguri.

*

S-au ciocnit, în ceață, două mașini. Șaizeci de cai putere morți și un singur șofer rănit.

*

Cînd n-ai un leu în buzunar, banul nu mai circulă. Lipsește.

*

Invidie scriitoricească :

— Am citit un roman admirabil, dar nu țin minte nici cum îi zice, nici de cine e. Păcat că am uitat editura în care a apărut, că-ți spuneam să-l cumperi.

*

Toată ziua cerul și-a spălat norii ca pe niște rufe și acuma le-a întins, la lună, să se usuce.

*

— Ce-nseamnă cînd visezi perle, *chérie* ?
— Că trebuie să-mi cumperi un colier, iubitule.

*

Nu cred în opera mea. Sînt numai convins de ea.

*

Mila e un sentiment fără nici un fel de cultură.

*

Dacă sufletul ar avea parfum, cred că ar mirosi tot a el.

*

Dragostea vine în galop și dispare în vîrfurile picioarelor.

*

Ca să mi se pară orice vin bun, mă gîndesc că aș fi putut să beau altul și mai prost.

*

Florile de iarnă n-au nici un pic de primăvară în ele.

*
Sera unei grădini.: clocitoare de flori.

*
La hingheri, remuşcarea latră.

*
Bărbații la gît au laringită și femeile perle.

*
Primăvara se bea în cupe de liliac.

*
Cînd marea are crize de nervi, singurele ei pilule calmante sînt vapoarele pe care le înghite.

*
Trenul e prizonierul propriilor șine. Cînd vrea să scape de ele, deraiază.

*
Ca să măsoari distanțele, trebuie să le străbați.

*
Ați observat ce trist este un gălbenuș de ou spart pe stradă, duminica?

*
Cînd am poftă de icre negre, îmi lasă gura doliu...

*
Am mincat atîtea icre negre, încît mai vreau.

*
Aș vrea ca fiecare masă a mea să fie în doliu, cu condiția să poarte la braț o banderolă de icre negre.

*
Doliul mare al peștilor : icrele negre.

*

Am scris o piesă cu titlul *Icre negre*. I l-am schimbat însă, de teamă să nu mi-o mănince criticii, pînă la ultimul bob.

*

La Muzeul de Științe Naturale, alături de alți vizitatori, a intrat și o pisică. Și la ce credeți că se uita, coplesită de admirație și de visuri? La un șoarece împăiat.

*

Cruzime : unui leu, în cușcă, la menajerie, să-i oferi o carte despre junglă.

*

Cînd moare o pisică, șoarecii au sărbătoare legală.

*

Rugăciunea zilnică a unei girafe : „Dă, Doamne, să nu mă bolnăvesc de amigdalită“.

*

Și visul ei cel mai scump. „Să nu-i puie dresorul guler scrobit dacă, cumva, ajunge artistă la circ“.

*

Girafa este cel mai presus dintre animale.

*

Leul a fost ales „regele animalelor“ de fabuliști, nu de enoriași.

*

Maimuțele : intrigile junglei.

*

Tigrul mănincă elefanți, de necaz că e rudă cu pisicile care preferă șoarecii.

★

Rîsul nu rîde. Rînjește la cei care i-au scos vorba asta.

★

Veverița : coada care sparge alune în dinți.

★

Aspectul regal al leului nu-i justifică coroana. După cum coroana regilor noștri nu le-ă justificat, niciodată, leii...

★

În fiecare noapte, vulpile visează găini și poeții editori.

★

Nimeni nu știe să mănînce mai frumos o găină, decît vulpea...

★

Vulpea știe totdeauna sigur unde e cotețul. Nu știe, însă, cam pe unde ar putea fi și stăpînul lui.

★

În judecata ei intimă vulpea nu recunoaște că fură găinile. Zice că le cucerește.

★

Am văzut trecînd pe stradă o cucoană cu o vulpe roșie la gît și c-o găină vie în brațe. Nici nu bănuia, firește, că duce o tragedie încolăcită pe spate și o imensă satisfacție nejumulită, ghemuită în brațe.

★

Domnului Vulpescu îi mor toate găinile de frică, pînă s-o decide să-și schimbe numele.

★

Nu știu dacă vulpea este inteligentă. Dar mutră are.

★

De cînd i-a rupt coada ursului, la pescuit, în baltă, vulpea ispășește prin propria-i coadă, în vitrină, pe uscat.

★

Privighetoarea cîntă mai frumos decît alte păsări, fiindcă suferă, probabil, mai mult decît ele.

★

Privighetoarea cîntă, de predilecție, în liniștea nopții, ca să i se audă cîntecul mai bine în megafonul tăcerii.

★

În gitlejul fiecărei privighetori, face „vocalize“ de înaltă școală o primadonă celebră, și-i întoarce paginile partiturii inima unei fete de optspezece ani, anonimă și îndrăgostită.

★

Ninge ? Nu ! Cerul își pune pămîntul la naftalină, pentru iarnă.

★

Cînd începe să ningă pentru prima dată, aș vrea să nu mai conțină niciodată, ca să nu-mi strice „atmosfera“.

★

Intre „Ele“ :

— Și după ce te-ai despărțit de *el*, ai suferit mult ?

— Îngrozitor, tu ! Trei săptămîni am fost între viață și moarte, pînă m-am decis să mi-l scot.

— Din suflet ?

— Ce suflet, tu ? Din burtă !... Că „apendicul“ e în burtă, nu în suflet !

★

Mai bine o viață întreagă brad sărac, pe munte, decît pom de Crăciun împopoțonat, cîteva zile, la oraș.

★

Vai de bradul care ajunge să-și puie pe cartea de vizită : „Fost pom de Crăciun“.

★

Vara nu lupt cu soarele. E prea tare pentru mine.

★

Omul deștept cumpără vara gheață și iarna soare.

★

Sînt mult mai deștept decît cred alții și mult mai puțin decît îmi închipuiesc eu.

★

Am găsit rețeta infailibilă împotriva descurajării. O baie fierbinte înainte de culcare și-o sticlă de bere rece, la deșteptat. Asta, firește, pînă mi s-o descuraja rețeta.

★

Oceanele : mări parvenite.

★

Apa mărilor este permanentă, fiindcă nu se bea.

★

Dacă oceanele ar fi de vin, continentele ar pluti între ele pe două cărări.

★

În ziua cînd o să mă conving că luna se poate vizita ca și pămîntul, o șterg din toate poeziile mele.

★

Luna a debutat în literatură, ca și primul poet, la „coșul redacției“.

★

Cumpăr o litră de lună plină, să-mi spăl gîndurile pe jos.

*

Era atît de zgîrcit, încît noaptea lătra în curte, ca să facă economie de ciîne.

*

Se zice că nu e bine să te arate lumea cu degetul, pe stradă. Nu e adevărat. Pe mine m-a arătat ieri un tînăr și i-a spus altuia : „Ăla e Tudor Mușatescu!“ Și m-am simțit foarte bine.

*

Am scris un nou roman în gînd și-am să-l editez tot acolo.

*

Cînd se înmormîntează un scriitor, caii de la dric au parcă mutre de intelectuali.

*

Tu să taci, mai ales cînd nu vorbesc eu...

*

Cînd m-am sinucis prima dată „din dragoste“, mi-am luat toate măsurile să nu mor, fiindcă, în fond, m-am sinucis ca să vadă „ea“.

*

M-am sinucis de trei ori în viața mea... A patra oară, singura soluție va fi să mă asasinez, ca să-mi reușească.

*

De cînd am scris un articol contra superstițiilor, mi s-au jîgnit strigoii. Nu mai umblă noaptea prin mine ca somnambuluii, ci se culcă seara, devreme, ca pensionarii, pe ploaie.

*

Poetul cu burtă e ca privighetoarea însărcinată.

*

Toate privighetorile sînt fete mari. După măritiş, se schimbă în ciocănituri.

*

Am suflet de vînzare. Numai „la negru“, însă.

*

Ocupația mea este preocuparea.

*

Marea viteză a mersului nu este fuga. Este întrecerea.

*

Gîndul nu se întoarce niciodată la start...

*

Adevăratul „concediu de odihnă“ al artistului este numai atunci cînd nu mai invidiază pe nimeni.

*

De cînd scrie, penița stiloului meu a făcut bătături de aur.

*

Femeile plîng pe moment. Bărbații, retrospectiv.

*

Tăcerea : marea simfonie afonă a melodiilor lunii.

*

Cînd ia cuvîntul tăcerea, singurătățile aplaudă în picioare.

*

Tăcerile mele au avut totdeauna conversație.

*

Discursurile marilor oratori, citite, sînt ca sobele din saloane în care iarna nu se mai face foc.

★

Opera literară a oratorului se citează aproximativ și se citește din memorie.

★

Oratorii care improvizează își au cariera scrisă de-acasă.

★

Cele trei faze ale judecății : necoaptă, coaptă și răscaptă.

★

Cele trei faze ale dragostei : prematură, matură și prea matură.

★

Cele trei faze ale inimii : suflet, inimă albastră și cord.

★

Toată maturitatea bărbatului nu este decît o lungă adolescență.

★

Femeia nu are maturitate. Are numai vîrstă.

★

Ce bătrîne sînt cîtecele copilăriei și ce tinere sînt cele „din bătrîni“ !

★

În marile parfumuri sînt depunerile modeste și anonime ale florilor mici.

★

Nu mă tem de lupi, cînd am o cutie de chibrituri la mine. Mă tem, însă, cînd sînt numai cu pușca.

*

Am stat odată — în cursul unei vânători — între patru ochi cu un lup. Și, deși eu eram în pom și el la rădăcină, nu știu de ce, dar parcă tot el mă privea de la înălțime.

*

Ciinele lup e un fel de subsecretar de stat. Nici lup plin, nici ciine sadea.

*

La prima mea vânătoare de lupi, la Schitul „Ciocanul“, în Muscel, am împușcat un călugăr în culion. Dar îl chema Evghenie Lupu și eu n-am tras decât în partea a doua din el... Noroc că n-aveam pușcă cu două țevi „asupra“ mea.

*

Iepurele : minciună vânătoarească, cu urechi gogonate.

*

Eleganța vulpilor care pleacă, îmblănite, prin zăpada proaspătă a pădurii spre cotetele satului vecin. Parcă s-ar duce la prezicătoare.

*

Oare grădinile își vor fi regretînd, toamna, florile ? Sau poartă doliu după ele numai așa, de suprafată ?

*

Noaptea florile dorm goale pușcă.

*

Dacă băiatul meu ar ști cît îl iubesc, ar trebui să mă pună „la colț“, fiindcă nu sînt cuminte pentru viitorul lui.

*

Măgarul nu se supără cînd îi spui „măgar“ lui. Plesnește, însă, cînd îi spui măgar lui stăpîină-său.

*

Oamenii au inventat incinerarea, ca să ardă și ei, o dată, moartea.

*

Scînteile : „pointele“ focului.

*

Cunosc oameni care — de cînd s-a scufundat „Titanicul“ — nu se mai plimbă nici cu barca în Cișmigiu, iar-na, de frica ghețarilor...

*

Nu-mi plac vapoarele, fiindcă merg pe apă. A ! Dacă oceanele și mările ar fi de vin, nu mi-ar fi frică, pentru că, la un caz de naufragiu, aș putea să mă descurc.

*

Unii citesc ca să le treacă timpul, și altora le trece timpul citind.

*

Ori de cîte ori mi-e dor să citesc o carte bună, scriu un roman nou.

*

Fabulă :

Un mărăcine se ceartă cu o tufă :

El : Tu știi cine sînt eu ? Sînt Banul Mărăcine !

Ea : Ptruț ! Și eu, Tufă de Veneția !

*

Ultimul meu cuvînt aș vrea să moară înaintea mea, ca să nu stric solemnitatea momentului.

*

Nu ofer dulceață decît musafirilor cu carii dentare.

*

Cînd mă uit în oglindă, face ape, de necaz.

*

Lenea : *chaise-longue-ul* trîndăviei.

*

Nimic nu mă odihnește mai mult decît cînd visez că dorm.

*

Nu pot s-adorm, de frică să nu vie cineva și să-mi strice somnul.

*

De cînd nu mai pot să vorbesc, scriu și cu gîtul.

*

Nu știu să ghicesc în palmă. Dar ghicesc perfect în strîngerea de mîină.

*

Umbrela nu se cere împrumut, cînd plouă.

*

Coroana de mort : serviciul de pompe funebre al florilor.

*

„Regrete eterne“. Cum o să regreți „etern“, cînd viața ți-e măsurată ?

*

Cioclii : amiralii colivei.

*

Coliva : ultimul omagiu al lanurilor de griu fiert.

*

Dricul ridică pe defunct la rangul de sărbătorit.

*

Cînd ești cu pălăria pe capacul coșciugului, toată lumea ți-o salută. Și cînd o purtai pe cap, nimeni aproape nu-i răspundea la bună ziua.

★

Prestigiul mortului e, oarecum, rece.

★

În sfârșit, după douăzeci și cinci de ani de slujbă la Prefectură, a trebuit să fii mort, ca să te salute și pe tine, o dată, Prefectul.

★

Numai „scumpii dispăruți“ se îngroapă cu clasa I.

★

Toți „zdrobiții de durere“ după *faire-part*, se reconstituie întregi la deschiderea testamentului defunctului.

★

Ultima satisfacție a „îndureratei familii“ este să constate că „ce frumos arătai mort“.

★

Văduvele sincere se remărită după doi ani. Cele „neconsolate“, după șase luni.

★

Din pledoaria unui avocat, la un divorț :

— Cum poate soțul, domnule Președinte și Onorat Tribunal, să invoce ca motiv de divorț nepotrivirea de caracter, cînd nici dînsul, nici soția dînsului nu posedă așa ceva.

★

Fluturii : „gărgăunii“ florilor nemăritate.

★

Seara, florile își pun voalete de lună.

★

Noaptea, parfumul florilor circulă în rochie de seară, cu decolteurile reci de lună.

*

Toți fluturii mor copii mici.

*

Înțeleg să moară un om. Dar un creier ?

*

Ori de câte ori le tai cocoșul, toate găinile ouă singure, ca să-și dovedească una alteia că n-au avut relații personale cu el.

*

Ori de câte ori îmi sună ceasul deșteptător, am impresia că are creasta de cocoș peste minutare.

*

Prima sărutare are, mai totdeauna, un parfum de „grădină publică“ în ea.

*

Am ascultat foarte mult Wagner, dar am auzit enorm de puțin.

*

Prima și durabila piedică în drumul brutal și definitiv al muzicii lui Wagner au constituit-o urechile latine ale secolului.

*

Marile succese ale lui Wagner au fost eșecurile, după cum marea forță a cascadelor o constituie propriile lor căderi de apă.

*

Muzica lui Wagner : cea mai uriașă debandadă revoluționară a sunetelor organizate.

*

Muzica lui Wagner zbiară numai pentru cei tari de urechi.

*

Wagner a ars și luminat pe rugul propriilor sale „incendii muzicale“.

*

Wagner, cel dintii, a electrificat sunetele.

*

Wagner : Marea furtună a sunetelor Ca să miște pământul, a trebuit să tune, să fulgere, și să trăznească peste romanțele lui de pînă atunci.

*

Muzica lui Wagner îmi impune. A celorlalți mă dispune.

*

Wagner : Guliver în țara compozitorilor.

*

La „muzica lui Wagner“ mă duc ca la biserică. Nu cred în Dumnezeu, dar îmi place cum slujește popa, în numele lui.

*

Wagner : autor dramatic al sunetelor.

*

Wagner s-a născut contemporan cu secolul următor.

*

Wagner : ecoul uriaș al propriilor sale stînci.

*

Toate „melodiile“ lui Wagner își cîntă „ariile“, după ce s-au sinucis în partituri.

*

Cea mai mare ambiție a cocoșului este să se plîmbe într-o trăsură „pe cauciuc“ și cu clapon pe capră.

*

Fazanul : Maharájahul găinilor.

*

Fazanul își justifică existența cu penele sale. Și coșul cu ouăle găinilor.

*

Cocoșul calcă găinile în salopetă. Fazanul, cu toată garderoba pe el.

*

Cocoșul sălbatic : haiducul găinilor.

*

Iepurele are urechi mari, ca să audă bine cînd fuge.

*

Reflecția unui iepure : „Dom'le ! Dacă copoii fug mai repede decît noi, atunci de ce nu se fac ei iepuri și noi vînători ?“

*

Cea mai penibilă situație a „umoristului“ este atunci cînd îi povestește cineva o anecdotă de-a lui și îl întreabă dacă „o știe“.

*

Am făcut atîtea „anecdote“, încît nu mai știu cum mă mai cheamă, cînd sînt „citat“.

*

Ultimul meu pseudonim sub care sînt sigur că nu mă mai poate recunoaște nimeni : *Tudor Mușatescu*.

*

Fericit autorul de tragedii. Omoară pe scenă tot, ca să trăiască el pe afiș.

*

Să nu porți pălărie „tare“ peste un cap la fel, fiindcă ție o să-ți vie rău și altora o să le vie bine.

*

Proștii sînt inofensivi, cînd au de-a face cu un deștept. Între ei, însă, devin agresivi, fiindcă fiecare vrea să fie mai deștept decît celălalt.

*

Cînd moare un prost, ceilalți, care rămîn, se simt un pic mai deștepți.

*

Prostul își dă seama că e prost și atunci suprema lui inteligență (și unica) este ca să „facă pe prostul“, ca să-l creadă lumea că se preface.

*

Și proștii au subalternii lor.

*

N-am nici un merit că m-a făcut mama deștept. Singurul meu merit este că am observat la timp treaba asta și mi-am luat măsuri de precauțiune.

*

Pămîntul așteaptă zăpada, cu buzele crăpate de soare rece.

*

Adevărata dragoste nu se naște cînd începe. Ulterior.

*

Poți să-i dai și cu zorile în cap, că tot nu răsare nimic.

*

Nu știu dacă am umor pentru alții. Pentru mine, însă, mă amuz perfect.

*

Chiar cînd întind mîna la drumul mare al mascrisului, nu cerşesc, cu gestul. Mă orientez.

*

— Toată ziua îi trimite flori logodniciei.

— Cred şi eu ! Dacă e o grădină de băiat.

*

Cea mai mare minciună : imaginaţia. Şi toată lumea o crede.

*

Toţi îngerii sînt de genul masculin. Probabil că se înmulţesc prin aripi.

*

— Ce este azi, luni sau marţi ?

— Țt ! E plata luminii.

*

Despre un „însărcinat cu afaceri“ :

— Omul acesta a fost toată viaţa însărcinat şi n-a născut, niciodată, nimic.

*

Tot ceea ce mai doresc astăzi de la viaţă, este să nu îmi mai tuşească copilul.

*

Nu înţeleg cum au putut să scrie atîţia poeţi, nemîncaţi ? Cînd ți-e burta goală, parcă ai în tine o mandolină spartă.

*

Dacă aş fi avut calendar de perete, foaia zilei de astăzi nici n-aş fi rupt-o. Fiindcă n-am trăit-o ! A trăit ea singură.

*

Și cînd te gîndești că omul acesta își pune în fiecare seară în pahar admirabilul său suris de a doua zi !

*

Prietena mea, doamna X. vorbește cu indigo. Cum înregistrează ceva, reproduce imediat...

*

- Doamna Y. e o femeia de zahăr.
- Înțeleg, atuncea, de ce o „sfeclește“ atît de des.

*

Concertele Filarmonice se ascultă cu urechile și se înțeleg cu programul din mîină.

*

Păsărelele ? Conversația pădurilor !

*

Numai cine nu are unul acasă, vrea să se așeze pe balansoarul de pe terasa altuia. Este cel mai incomod scaun de stat de vorbă. Și nici pentru lectură nu e bun. Este un scaun pentru tăcut. De aceea femeile se ridică de pe el, de îndată ce se așază.

*

Concertul de gramofone mici al zorelelor înflorite !

*

- Dar de cînd nu mai ai ceas ?
- De cînd mi-am pierdut busola !

*

Umorul este de două feluri : cel pe care îl ai și cel care îți lipsește :

*

Hazul ? Li se pare, unora, c-ar fi un fel de umor de la țară.

*

Încearcă, dumneata, să faci „spirite ușoare“ și ai să vezi cât e de greu.

*

Un spirit, vine la masa de scris. Nu se invită.

*

Ce imens „subiect“ e viața, dacă nu l-au epuizat încă toți scriitorii lumii.

*

Subiectele sînt permanente. Numai autorii sînt trecători.

*

Un confrate, îmi spunea, după o premieră de-a mea, de succes :

— Ah ! Ce n-aș da să-mi cadă și mie o piesă ca asta !

*

— Cînd ai premiera piesei tale ?

— La 25, luna asta.

— Aha ! Va să zică *cade* într-o marți.

*

— Tu cînd scrii ? Dimineața sau seara ?

— De dimineață pînă seara !

*

M-am hotărît să mă las de teatru și să scriu romane, numai ca să nu mi se mai ceară bilete de favoare.

*

— Ce mai faci, „maître“ ? (mă întreabă o cucoană frumoasă).

— Mă gîndesc ce fericit aș fi, dacă ți-aș putea răspunde : Bine, maîtresse !...

*

Fost primar, fost prefect, fost senator, fost subsecretar de stat, fost ministru etc. Omul acesta este mai mult fost.

*

— Nu știu de ce azi mi se pare că toate femeile au ciorchini de struguri copti sub corsaje.

— Probabil, fiindcă ai vizitat „*les vignes du Seigneur*“.

*

— Mi se pare că v-am cunoscut *personal* undeva, maestre? Probabil astă-vară, la băi, la Govora.

— N-am fost în viața mea la Govora.

— Atunci, probabil că vă confund cu dumneavoastră.

*

Un apus de soare la marginea Capitalei. Pe sub depărtarea vâpăilor crepusculare aveai impresia că trebuie să năvălească tătarii.

*

Aastă-seară avem lună turcească. Semilună, adică.

*

Nu-mi place să stau de vorbă cu oameni ipocriți, fiindcă am fi prea între noi și n-ar mai avea nimeni nici un haz.

*

Nu știu cine a spus (poate chiar eu) că, la război, curajul nu e decât o fugă înainte.

*

Sînt împotriva războiului, fiindcă nu-mi place să mor în uniformă. Nu e comod.

*

Dacă îmi ia viața cine mi-a dat-o (și cine, eventual, ar putea să aibă dreptul), comite o crimă aspru pedepsită de lege. Cu ce drept să mi-o ia, atunci, alții, fără nici o răspundere în fața legilor?

*

Patria? E a mea în primul rînd și pe urmă a dumi-
tate, care îmi explici acest lucru.

*

La atac, fiecare soldat e convins că va cădea celălalt.
Altfel, războaiele n-ar fi decît un schimb de prizonieri.

*

— Nu-ți dau voie să spui despre confrății tăi că sînt
cîini! mi-a spus cîinele meu într-o seară. Noi sîntem mult
mai umani.

*

- Îți plac femeile?
- Toate, afară de nevastă-ta!
- Asta vream să știu! Acuma sînt liniștit, craiule!

*

Cînd eram bogat, îmi „plăteam“, deseori, o zi de mize-
rie. Astăzi m-aș împrumuta bucuros cu o zi de belșug.

*

Eu iubesc omul, nu oamenii.

*

Bujorul? Vătaful garoafelor!

*

Așa cum dormea, întins pe spate și cu mîinile lipite pe
piept (împreunate), parcă făcea repetiție de coșciug. (E
vorba de un actor.)

*

Nu știu de ce, am impresia că nu Sylvia Fulda merge
ca o rață leșească, și că toate rațele leșești merg ca Sylvia
Fulda.

*

Recunosc că prefer să miroși „a tine“, dar după ce
te-ai parfumat cu „Chanel“...

*

Se pare că între un parfum și pielea femeii care îl întrebuințează trebuie să fie — totdeauna — o perfectă înțelegere. Eu prefer cearta dintre parfumul tău și pielea ta... Fiindcă din „discuție“ rezultă un parfum nou, în care tu îți topești esența, în timp ce el își evaporază personalitatea.

*

Am trecut azi pe lângă o casă pe zidul căreia era agățată o tăbliță, pe care scria, mare : „Sunați ! Ciine rău în curte !“ Poarta casei era deschisă vrainște și, în pragul ei, o pisică privea — stînd în c... — trecătorii.

*

Eu știu precis cînd a-nceput prima zi de toamnă, fiindcă — totdeauna — simt nevoia să scriu despre ea.

*

Sînt pălării care nu se potrivesc pe orice cap. Sînt, însă, și capete pe care se potrivește orice pălărie.

*

N-am purtat niciodată pălărie. Am purtat numai cap.

*

Păunul ? Un curcan cum s-ar picta el însuși.

*

— Ce mai faci ?

— Mulțumesc, tu ?

Și între aceste întrebări de toată ziua, există, poate, un roman excepțional. Chiar și două, eventual.

*

Conopida ? Varză ciupită de vărsat.

*

Să nu strivim fluturii cu bolovani, dar nici să nu împușcăm urșii cu ace de gămălie.

*

Seară ! Plouă ! Într-o trăsură cu coșul ridicat am văzut două picioare care se duceau singure acasă.

*

— Mă iubești ?
— Un moment că sună cineva în față, și-ți spun pe urmă.

*

— Mămico ! Cînd eram eu de cinci ani, tu cîți aveai ?
— Douăzeci și cinci, puiule...
— Dar cînd am fost de șase ?
— Douăzeci și patru... Fiindcă, vîrsta, cu cît crește la copii, cu atît scade la mămici.

Copilul de șase ani rămîne pe gînduri și socotește atent pe degetele mînjite de cerneala primei clase primare. Apoi, foarte serios...

— Va să zică, cînd eu o să am cincisprezece ani, o să fiu de-aceeași vîrstă cu tine... (Și după altă reflecție și socoteală pe degete.) Și cînd eu o să am treizeci de ani, tu n-o să mai ai nici unul. Deci n-o să mai fii pe lumea asta. Și, zicînd, copilul matematic începu să urle de durere anticipată.

*

Astă-seară, Dumnezeu a făcut în ceaunul cerului o mămăligă mare cu mălai de lux. Și-a răsturnat-o pe un taler de senin, ca să se sature toți poeții pămîntului de lună plină.

*

Zice el :

— Toată viața eu am fost consecvent cu mine însumi !
(Și e solemn, și convins, și fălos, de ceea ce spune.)

Zice celălalt :

— Ai avut ghinion ! Măcar o cît de mică inconsecvență și tot ar fi fost ceva.

*

Cînd fulgeră, înseamnă că bricheta lui Dumnezeu nu mai are benzină și scapără piatra singură.

*

Noi ne gîndim la moarte o viață întreagă și ei îi ajunge o singură clipă să se gîndească la unul din noi. Păi, dreptate e asta ?

*

Prefer să mă urăști, decît să mă compătimesți ! Ura e un adversar de talia mea, compătimirea, de talia neveste-mi.

*

Discreția ternă a platinei și suprema ei scilpire înteroară, iată un subiect pentru un bijutier de romane.

*

O păpușă își deschide ochii ca să și-i arate, nu ca să vadă cu ei.

*

Ce e aia „ochi frumoși“ ? După care manual ? După ce criterii se pot cataloga ? Cine e prostul care ar fi putut să fie părintele acestei teorii. Toți ochii sînt frumoși, cînd îți plac. Indiferent dacă sînt de femeie, de pisică sau de tigru împăiat.

*

Cum îți spune cineva despre o femeie pe care n-o cunoști că este foarte inteligentă și că are ochi frumoși, să știi că e scurtă, citită și cu picioare groase.

*

— Mi se pare că ne-am mai cunoscut cîndva, maestre ?
— Eu pe dumneata, sau dumneata pe mine ?

*

Nu sînt încă dumirit, dacă — vara — femeile poartă rochii de fluturi, sau fluturii aripe de „imprimé“. Ca să

mă conving, ar trebui ca, în aceeași clipă, să prind un fluture și să dezbrac o femeie...

★

Femeia nu trebuie atinsă nici cu o singură floare. De acord. Trebuie atinsă cu buchete întregi de flori.

★

Apa ? Văduva vinului !

★

Păunul este locotenentul de roșiori al giștelor din curte.

★

Pregătiri pentru nebunie

Pentru ziua pe care o presimt foarte apropiată, când voi înnebuni, doresc un singur lucru : să nu cumva să mă cred — în nebunia mea — în toate mințile.

★

Din clipa când înnebunesc (cu un singur „n“), n-are voie să mai încerce să mă vindece nimeni. Este prima clauză testamentară a unei vieți de luciditate.

★

Nu veniți să mă „vizitați“ la balamiuc. O să vă compătimesc că sinteți încă sănătoși.

★

Prevăzător cum sînt, mă pregătesc „meticulos“ pentru nebunie. Mi-am aranjat toate treburile. Mai am numai să-mi depun bricheta la C.F.R., că ultima locomotivă pe care o mai am în buzunar a deraiat la fitil.

★

Ce-ar fi ca în clipa asta, când notez aceste „panseuri“ despre nebunie, să fiu într-adevăr nebun și nebunia mea să fie tocmai că mă cred în toate mințile.

*

În prima mea seară de balamuc am să dau un bal mascat, în cinstea lui Iisus Christos. Și o să mă costumez în fluviu, ca să-l duc și eu pe el măcar o dată cu Iordanul.

*

— Copilul meu este cel mai inteligent copil din lume. Este unic.

— Și-al meu, la fel! Mai ales ăsta pe care-l aștept să se nască.

*

— Nevastă-mea este o femeie unică pe lume. Jur!

— Nu e nevoie, te cred. Și-a mea, la fel.

— Bravo! În cazul ăsta, înseamnă că sînt două unice pe lume.

— Și cu noi, care recunoaștem, patru unici pe lume, în total.

*

Lumea este singură. Numai locuitorii ei sînt la plural.

*

Toată viața, nevastă-sa i-a purtat simbetele, cînd, de fapt, ei s-au căsătorit într-o duminică.

*

— Dragă! Dă-mi, te rog, o sută de lei „schimbat“ pînă mîine, că n-am decît o hîrtie de-o mie de lei și ăștia de la restaurant n-au să mi-o schimbe.

— Îți dau nouă sute de lei, că atîta am și îți rămîn eu dator o sută pînă mîine.

— Mersi! Lasă că o schimb în altă parte.

*

— Bă! Vezi tu palatul ăsta? (Și măturătorul de stradă întinse mîna cu măturoiul înspre impunătoarea clădire a balamucului.)

— Da!

— E! Aici, în palatul ăsta, am stat eu cinci ani.

— Dar ce-ai fost nebun ?

— Eu ? Nebun ești tu ! Eu am fost Mitropolit Primat.

*

Nebunul numărul 73 de la salonul „Împărați“ nu vrea să mănince usturoi, de frică să nu înghită un cățel.

*

— Tu de cînd ai intrat la noi, la balamuc ?

— Dar ce, aicea e balamuc ?

— A, pardon ! Nu știam că ai aflat că sîntem în tramvaiul 15 !

*

— Ascultă, șefule ! Cu ce ocazie pe la noi, prin balamuc ?

— Eu sînt numai în trecere. Am venit să-ți ofer portofoliul Finanțelor în guvernul meu. Pînă mîine, la șase, trebuie să-mi dai răspunsul.

— Care mîine ? Aici, la noi, nu există nici ieri, nici mîine ! Există numai „azi“.

— (Cu mare compătimire) : Te-ai vindecat, nenorocitele ! Ai început să ai noțiunea timpului.

*

Epitaf :

În sfîrșit ! V-am făcut gustul și tac ca un mormînt.

*

Altul :

Aici odihnește Tudor Mușatescu, autor dramatic.

Și dedesubt :

Așa a fost piesa !

*

Piața sub ploaie

Orgii de pătlăgele roșii cu bucele plesnite de soare.

*

Grămezi de vinete, ca niște granate la rebut, cu focoașele desfăcute.

*

Ceapa : Turle de biserici moscovite, înșirate pe funii.

*

Pe umerii unui țăran, trece un regiment de arpagic cu chivărele de dragoni lustruite de ploaie.

*

Ardeii grași și-au desfăcut curelele de la burtă.

*

Verzele bătrîne s-au așezat în c... sub fuste, ca pe marginea unei săli de cârciumă unde „tineretul“ dansează.

*

Am cumpărat un morcov, ca să-mi pun o cană roșie la butoiul de vin de-acasă.

*

Uite și babele pieții : conopidele cu buze tivite și obrajii zbîrciți. Parcă clevetesc niște gulii de-alături.

*

Verzele roșii și-au pus rochiile de catifea, pentru borcane.

*

Cățeeii ăștia de usturoi, latră ?

*

— Dar precupețul ăla gras și chel, din spatele tarabei goale, de ce nu vinde nimic ?

— E dovleac turcesc, domnule, nu e negustor.

*

Văd de departe, prin burniță, o țigancă de Aman, cu tulpă roșu și cu un mănunchi de dimitrițe albe, culcat pe brațe... Când mă apropii, observ că dimitrițele din brațe erau un purcel de lapte, alb. Purcelul guiță. Țiganca îl

scarpină la ceafă... Tace... Cum nu-l mai scarpină, începe să guițe iarăși.

— I-o fi foame, îi zice eu... Sau o fi presimțind tava și cuptorul.

— Aș ! zice țigancă. *Aber* n-are el de-așa ceva... Dar îi place, al ciorilor, să-l scarpin eu...

*

O țigancă, cu un șirag de perle veritabile în gură, vinde șiruri de mărgelă din cocă vopsită, pe braț.

*

O altă țigancă vinde ace de cap, păpușele nude de piatră, piepțeni, țignale cu gură de crapi, cocoșei de tablă care cîntă dacă le sufli sub coadă, „vereghete“ și alte nimicuri...

— Coconașule ! Ia și mie o oglinjoară ca să te uiți în ea, că ești băiat frumos.

Și am luat-o. Ba, la primul colț de stradă, m-am și uitat în ea, ca să-i fac plăcere.

*

Pe șoseaua națională : Ciobanul sub sarică umblă parcă singur, cu toate oile în spinare.

*

Toate oile au pe spinări cîte un cioban în sarică, tolnit pe-o rină.

*

În arșiță, m-am șters cu cîmpul pe față, ca cu un ștergar de cînepă uscat.

*

De cîte ori văd curcubeul, mi se pare că ori are o culoare mai mult, ori una mai puțin decît știu eu.

*

Puricele enervează și păduchele umilește.

*

În diminețile de toamnă, cînd soarele se luptă cu norii de ploaie pînă la urmă mă biruie somnul pe mine.

*

Totdeauna, la o masă de douăsprezece persoane, cineva are impresia că sînt treisprezece. În realitate, sînt numai unsprezece.

*

În copilăria mea, la Cîmpulung venea numai un singur tren pe zi. Dacă birjarii în cîrciuma de-alături, uitau ora de sosire, trăsurile din stație porneau singure la gară.

Recordul l-au bătut caii lui Moise birjarul. Moise îmbătîndu-se la gară, birja a plecat fără el, goală, și s-a oprit la „Hotel Regal“, ca și cum ar fi dus un client.

Eu le-aș fi dat doi lei cailor, ca să le plătesc cursa.

*

Somnul ? O moarte în pijama.

*

— Nu vă bucurați ! Nu mi-am frînt aripile, iubiți confrați ! Mi le-am strîns numai, ca să-mi încălzesc zborurile viitoare.

*

Racul nu merge îndărăt ci de-a-ndaratelelea. Dar asta nu trebuie s-o afle fabuliștii.

*

Azi-noapte cerul a avut sindrofie de lună.

*

Vorbesc în scris, dar nu scriu... vorbe.

*

A murit sub un pom, pe furtună, trăznit. Și nu era, săracul !

*

— Bine, tinere, dumneata ești convins că ai talent?
Dar ce te faci cu ceilalți?

— Ați citit manuscrisul meu, maestre?

— Eu, în locul dumitale, aș prefera să-ți răspund „nu“!

*

— Noroc, maestre!

— N-am, iubitele!

*

— Dumneata ce crezi? Între piele și săpun, care e mai avantajat?

— Cel care se spală.

*

Prima sărutare e și cea din urmă, în felul ei.

*

După prima sărutare nu vine niciodată a doua. Vin celelalte.

*

Cea dintii sărutare are un parfum special. Miroase a apă de gură, din două pahare.

*

Nu sînt sigur dacă atunci cînd cîinii latră la lună, nu declamă versuri, pe limba lor.

*

Legende pentru un album cu ilustrații:

— De ce gen este cuvîntul „căsătorie“, Dumitrescule?

— De ambigen, domnule profesor. Că se compune jumătate din femeie și jumătate din bărbat.

*

— Ești un prost!

— Dac-aș fi, nu mi-ai spune-o în față, că te știu om binecrescut.

*

— Știi că am fost îndrăgostit de dumneata, acum treizeci de ani. Erai cea mai frumoasă fată din oraș...

— Ooo !... Să mă vezi acuma.

*

— I-am văzut caseta cu bijuterii, *ma chère*. Toate sînt veritabile.

— Cred și eu ! Așa e cînd ai fost toată viața falsă.

*

La bărbier, clientul care nu se simte bine :

— **Un pahar cu apă, te rog.**

— De cap, sau de colonie ?

*

— Lilly ! Ce fericit sînt că te văd...

— Mă cheamă, Tanți, Mișule dragă... Ai uitat...

— Și tu la fel... Pe mine nu mă cheamă Mișu, mă cheamă Vasilică.

— Atunci să știi că ne confundăm.

*

— Va să zică, nu poți să-mi dai nimic ?

— Ba da ! Un telefon, cînd o să am bani de dat cu împrumut.

*

— Auzi, tu ? Jenny pretinde că dacă o muri se duce drept în rai.

— Și tu crezi ce spune ? Aseară n-a spus că se duce la denie și-a fost la Costel acasă ?

*

Copilul la băcănie (cu banii în mînă) :

— Cît costă, vă rog, de cincizeci de lei șuncă ?

*

— Garson ! E rece șprițul ?

— La gheață.

— Bun ! Dă-mi atunci o țuică fiartă.

*

— Să-mi faci, te rog, o cafea turcească, cu ochi de șarpe.

— Ochi de șarpe avem, coane. Numai cafea turcească lipsește.

*

Ceartă :

— Mă !

— Ta !

*

— Știi că azi-noapte mi-au fugit porumbeii ?

— Probabil că erau porumbei călători.

— Da de unde ! Ieri îmi veniseră de la vecini.

*

Ehe ! Cîte „anecdote“ bune n-am făcut eu și mi le-au povestit prost alții, ca „autentice“.

*

Papagalul : paletă cu cioc.

*

Dacă animalele ar începe subit să vorbească, care sînt primele cuvinte pe care le-ar spune ?

Pisica : „Unde sînt cheile de la cămară ?“

Cotoiul : „Ești bun, te rog, să-mi arăți cum se desface ușița de la colivia canarilor ?“

Cîinele : „Lătră fericirea în mine, stăpîne, că pot să-ți spun și eu omu-omu, așa cum îmi spui tu mie cuțu-cuțu“.

Găina : „Ce mi-a trebuit mie grai omenesc ? De cînd cotcodăcesc ca oamenii, în loc de ouă am făcut conversație“.

Gîsca : „Ah, madam Popescu ! Nici nu știi cît poți să mă enervezi, cînd mergi la fel ca mine. Și, mai ales, cînd îți pui labele de lac, cu tocuri înalte.“

Măgarul : „Cine zice, ăla e !“

Porcul : „Dă-mi o varză, șefule, s-o mănînc cu carne de om“.

Calul : „Cînd e prima alergare de curse de oameni ?“
Iepurele : — Vă rog ! Repede un doctor de nas, gît și urechi.

— De ce ?

— Ca să taie nasul copoilor ,să sucească gîtul vînătorilor și să-mi taie urechile, ca să nu mă mai cunosc ce sînt.

Rața : „Fir-ai al dracului să fii de cocoș ! O dată nu m-ai călcat și pe mine, cînd eram văduvă !“

Papagalul : „Uite, mă, că începui să vorbesc și ca orăntăniile !“

Curcanul : „Care mai îndrăznește să dea piept cu mine, varză călită îl fac !“

Taurul : „Care ești, mă, toreador, dintre voi ?“

Oaia : „Beeeee !“

Capra : „Unde stă, vă rog, domnul Ion Creangă ? Aș vrea să-i fac o vizită de curtoazie“.

Păunul : „O spălătorie chimică, vă rog ! M-a murdărit un măgar de curcan pe pene. Așa e cînd îți dai coate cu rudele sărace“.

Puiul de găină mic : „Vreau un ou de ciocolată, din alea de Paște, ca să-mi văd și eu statuia în el“.

Corbul : „Mă scuzați, un moment ! Mă duc pînă la mormîntul lui Lafontaine, să depun un găinaț pe el“.

Vulpea : „Cît o fi kilogramul de struguri copti ?“

Ursul : „Unde se distribuie miere, vă rog ? Aș vrea să fac și eu puțină coadă“.

Lupul : „Cînd m-am travestit eu, mă, măgarilor, în bunică, și-am mîncat pe Scufița Roșie ?“

Maimuța : „Vreau la menajerie ! Vreau la menajerie, ca să mă distrez pe contul oamenilor“.

Leul : „Aș dori adresa șoarecelui care m-a mușcat de coadă cînd eram bolnav“.

Tigrul : „Pis, pis, pis ! Să vie toate neamurile mele proaste încoace, că am să le spun ceva... De «Rîs» le fac !“

Crapul : „Îmi fac acasă o piscină plină cu saramură, ca să fac pluta pe spate în ea, cu țigară de foi în gură“.

Girafa : „Un guler tare, vă rog !“

Calul : „Aș vrea să-mi iau o trăsură cu doi birjari murgi“.

Cocoșul : „Una, două, trei, patru, cinci, șase, șapte !
Lipsește o găină“.

Barza : „Aș dori să mă fac *schwester* !“

Privighetoarea : „Bine că pot să vorbesc și eu două
vorbe, fără să cînt“.

Cioara : „Mare brînză că pot să vorbesc ! La iarnă, par-
că văd că iarăși o să croncăn de foame“.

Pantera : „Dacă ar fi fost să mă mărit cu un om, pe
unul singur l-aș fi luat : pe Kipling. Chiar dacă ar fi tre-
buit să mă vopesc și să mă fac neagră de dragul lui.“

Ursul alb polar : „Garson ! Un ceai fierbinte, te rog,
și o tartină de explorator cu miere“.

Balena : „Cîntă-mi, te rog, *Cara piccina* !“

Mierla : „Care fluieri, mă, a pagubă, fiindcă mă auzi
pe mine vorbind o dată ?“

Pescărușul : „Mă iertați că n-am timp de vorbă. Vine
un vapor !“

Boul : „Limba boului e lungă, dar nu poate să vor-
bească“.

Albina : „E ! Acuma, că ne-a venit grai omenesc, hai-
deți să ne vedem fiecare de treabă“.

*

Din jurnalul unui iepure bătrîn

— Ehe, măi nepoate ! Să-ți spun o pățanie grozavă din
tinerețile mele... Eram într-o zi la o vînătoare de copii...

*

Îmi place o femeie cît de decoltată. Numai să nu fie
goală... pușcă !

*

Nu m-aș însura niciodată cu o italiancă, fiindcă cele
mai multe dintre ele se numesc... Alice.

*

Dacă vrei să ajungi la destinație, să nu fugi niciodată...
glonț !

★

Nimeni nu sărută mai bine ca un bărbat care are
buză de iepure.

★

Măslinile au fost importate din Grecia, ca persecuție
rasială împotriva noastră.

★

Mie nu mi-a fost niciodată frică de vînători. Cum ve-
deam unul, mă prefăceam că sînt porc mistreț și nici că-l
mai vedeam.

★

Nu e bine să fugărim copoi. Am avut un nepot care
a fugărit odată doi copoi și, pînă la urmă, a căzut mort
de oboseală.

★

La iarnă o să-mi fac o haină de vulpe cu guler de di-
hor, ca să nu-mi fie rece cînd m-oi duce la vînătoare de
lupi.

★

Nu mănînc carne de lup. Nu că n-aș putea să mi-o
procur cînd vreau, dar carnea de lup pute a oaie.

★

În familia noastră, nouă nu ne-a fost niciodată frică
de vînător. Fiindcă bunicul a fost iepure mistreț și ma-
ma-mare pușcă cu două țevi.

★

În familia noastră, din moși strămoși, nu există nici
o pată de mîncare de iepure.

★

Un adevărat iepure se îmbracă elegant acasă la el, nu
se „gătește“ prin bucătăriile altora.

*

Nu vă încurcați cu bucătăreșe, că vă mănincă fripți!

*

Nu măninc om ,deși sînt membru al Asociației Iepurilor Vînători.

*

— Fraților !... Să bem, să jucăm cărți, să facem tot ce este împotriva moralei, pentru că atunci cînd vom cădea victime vînătorilor să vadă că sîntem niște iepuri *stricați* !

*

Am mușcat odată un vînător de țeava puștii, de am rupt coperta revistei ilustrate pe care se afla desenat la pîndă, cu doi copoi alături.

*

Iepurii de casă ? Nobili ajunși la cotet.

*

Cel mai dulce cuvînt de pe lume este „varză“.

*

Visul meu a fost să am în sufragerie un vînător împăiat.

*

Suport vînătorul, dar detest copoiul și mă enervează pușca.

*

Să ne alerge vînătorii, dacă pot, și să ne împuște copoi, dacă le dă mîna. Așa, mersi !

*

Un iepure care este împușcat într-o holdă cu varză, este un erou căzut la datorie...

*

Din tată în fiu, în familia mea, am fost militari de carieră. Toți am ajuns căciuli de roșiori.

*

Intră în vizuina mea, domnule vânător, dacă ai curaj.
Nu mă aștepta ca un laș în pădure.

*

Tata-mare purta la laba din față un inel făcut dintr-o
alice.

*

Din șaptezeci și șapte de frați cîți am fost cu toții,
unul singur n-a învățat carte și a ajuns la... tavă.

*

S-au prostit și lupii ăștia ! Și-au trimis copii la oraș,
ca să învețe carte la „Facultatea de cîini lup“ și să iasă
polițiști.

*

Noi nu ne ținem măreți cum se țin vulpile față de noi,
dar, în orice caz, în nici o vitrină de cofetărie n-am vă-
zut, de Paști, vulpi de ciocolată...

*

Vulpile sînt șirete numai în fabule. Încolo, au umplut
magazinele de blănuri, cu șiretenia lor.

*

Și pielea de pe ele și-o dau vulpile astea, numai să
ajungă la oraș... parvenite !

*

Dacă am dormi și noi șase luni pe an, ca urșii, sigur
că ne-am îngrășa ca și ei.

*

Cum, să nu pot eu să-mi întorc ochii unde vreau, că
nu mă lasă gîtul, fiindcă e țepăn ? Așa că, mai bine lipsă,
decît lup !

*

Azi-noapte am avut un coșmar groaznic. Se făcea că dorm pe un pat de pușcă și poștașul striga la ușa vizuinei că mi-a adus „Revista vânătorilor“. Și nevastă-mea, de-a-lături, lătra, de parcă visa copoi în somn. Noroc, când m-am deșteptat, că aveam cutioara cu pilule de varză pe măsuta de noapte și m-am liniștit...

*

Miere? Vezi de altul! Mă confunzi cu un urs și mă jighești.

*

Sînt păsări care zboară, chiar dacă își rup vinele inimii.

*

Canarul : Un gălbenuș de ou cu triluri.

*

Cîntecul canarilor se aude bine numai cînd sînt în colivie.

*

Cel mai frumos cuvînt de pe lume este „tată“. Atunci cînd îl spui tu copilului tău.

*

Cînd eram copil, vream să mă duc în străinătate ca să vizitez izvorul de Apă de Colonia.

*

Să nu întreb niciodată pe un om bănuitor ce mai face bunica lui. O să-și închipuie imediat că vrei să duci vorba, pe departe, de mama mă-sii.

*

Un drum pe care nu e bine să-l bați des este Calea Laptelui. Devine Calea „Laptelui Bătut“.

*

— Cîte cămăși mai ai ?

— Una. Pe a nefericitului.

★

Cămașa fericitului are piepții scrobiți.

★

Zgarda : gulerul tare al cîinilor.

★

Gulerul tare : zgarda bărbaților.

★

N-am avut critici, pentru că nu i-am citit. Iar cei pe care i-am citit întîmplător nu erau critici.

★

La prima piesă de succes criticul te laudă, ca să se împăuneze că el te-a lansat ; la a doua îți dă sfaturi, ca să arate că e intim cu tine ; la a treia te laudă, ca să-ți ceară bilet de favoare, și dacă îl refuzi o singură dată, te înjură pînă la sfîrșitul vieții.

★

Cometele : păunii cerului.

★

Rău n-am fost niciodată. Nu mai sînt însă bun. Am rămas numai generos.

★

Cîți nu se bat o viață întreagă pentru ca să primească, la urmă, niște „palme“ academice.

★

Cîți nu scriu, pînă la moarte, despre nemurire ?

★

Lună pe mare. Aș vrea să fiu un vapor și să-i spintec tainele cu lumina ei în catarge.

★

Nu stric eu, dacă nu vezi decorația pe care nu o am la butonieră.

*

Aș vrea să scriu o carte în care să pot imagina femeia pe care n-am iubit-o cu gîndul.

*

Cele mai frumoase femei le-am văzut cu ochii închiși.

*

Noaptea nu începe cînd se lasă, ci cînd începi s-o simți.

*

Mă simt cîine numai atunci cînd mă încolăcesc în propria-mi căldură.

*

În întuneric trăiește — luminoasă — o a doua lume.

*

Și întunericul are luminile lui, după cum ziua are umbrele ei.

*

Cele mai frumoase peisaje de călătorie le-am văzut din odaia mea de lucru.

*

Nimic nu e mai trist decît să citești o carte de bucate cînd ești la regim.

*

Nu știu de ce, dacă s-ar însura un trandafir cu o roză, mi s-ar părea că este o mezalianță pentru ea.

*

Timpul trece, dar nu dispăre.

*

Trecutul vine și fără să-l chemi la spiritism...

★

Cînd trecutul tace, poate că te menajează...

★

Cine a spus că trecutul e mort, n-a știut ce vorbește.
E numai viață în el.

★

Veșnicia nu se poate măsura nici cu gîndul.

★

Cum să încerc să definesc „clipa“, cînd trec cincisprezece numai pînă înmoi tocul în călimară ?

★

Dă-mi o clipă din cele care au trecut și îți dau în schimb pe toate cele viitoare.

★

Dacă s-ar cere gîndului pașaport la fiecare frontieră, am muri toți de plictiseală.

★

M-am întrebat de multe ori care e floarea mea preferată și, în sfîrșit, m-am decis : florile.

★

În prima ploaie de toamnă, toate florile din Cișmigiu și-au pus fulgarinele...

★

Ceață : cerul face baie de aburi reci.

★

Așa cum mergea, paralelă cu linia ferată, poteca de țară părea o fată desculță care merge alături de frate-său încălțat, ca să-l conducă pînă la gară.

★

Cea mai adîncă toamnă e în ochii boilor, vara, pe arșiță.

*

Viața : schimb de cuvinte între două tăceri.

*

Ce se face un mut, dacă vrea să lase ceva cu limbă de moarte ?

*

Cocoșul : un trib de piei roșii într-o coadă.

*

Ghinionul : norocul altora.

*

Ghinion : îți regăsești umbrela uitată în tramvai și, când te întorci acasă, constăți că, în timpul cât ai fost după e , ți s-a furat portofelul cu pensia luată în ziua aia.

*

Ciinele meu a început să vorbească. Când vreau să-i pun hamul și să-l iau la plimbare zice : ham-ham !

*

Toamna s-a lungit pe bănci și se coace la soare, cu mîinile sub cap și cu ochii pe jumătate închiși...

*

Gîndul nu zboară. Parcurge.

*

Cînd plec de acasă, am totdeauna grijă să-mi iau cu mine două lucruri : spiritul de observație și buletinul de identitate.

*

Dacă mi-aș pune în cap spirite, le-aș face foarte bune... Din nenorocire, însă, cînd îmi vin, sînt gata făcute.

*

Nu mă plictisesc niciodată singur, pentru că sînt în compania mea.

*

De cîte ori trec pe lingă o birjă cu un cal, îmi vine să mă opresc și să-l întreb pe birjar unde e celălalt.

*

Nu-mi place să mă plimb în birjă cu un singur cal. Mi s-ar părea că îmi cîntă cineva cu o singură mină la pian.

*

N-am fost niciodată mîncăcios și nu mi-a plăcut nici o mîncare îndeosebi. Un lucru însă am mîncat toată viața cu plăcere : banii.

*

Cele trei mari „stări“ ale omului : viu, mort, mort de viu.

*

În ziua cînd a apărut becul electric, toate sticlele de lampă cu gaz au plesnit... de necaz.

*

Un adevărat mincinos trebuie să aibă două calități : inspirație și memorie.

*

Amintirea : pelerinaj de unul singur la propriul tău mormînt.

*

Sufletul : un imponderabil cu mare greutate.

*

Țigara : tocul cu care scriu cu fum în aer... tot ceea ce trec pe urmă cu cerneală pe hîrtie.

*

Ploaia lipăie cu picioarele goale pe trotuar, sub feres-tre, ca o fetiță desculță, adăpostită sub streășina casei.

*

Oricărei cărți îi prefer, totdeauna, lectura ei.

*

Sînt cărți pe care după ce le-ai citit rămii în ele, izolat în timp și de realități, ca într-o strană de biserică după ce s-a terminat slujba.

*

M-a întrebat, nu știu cine, mai de mult, în cadrul unei anchete „printre scriitorii noștri“, care sînt cele trei cărți pe care le-aș lua cu mine, dacă ar fi să trăiesc singur pe o insulă, pînă la sfîrșitul vieții. Nu mai țin minte ce am răspuns atunci. Acuma, însă, aș răspunde așa : N-aș lua trei cărți, ci trei caiete, cerneală și toc.

*

Cărțile, în edițiile de lux, pierd din intimitatea lor cu cititorul.

*

Nu există arte minore, ci numai artiști mici.

*

Arta este majoră din clipa în care se naște, și toată viața este de aceeași vîrstă.

*

Operele de artă sînt pietrele kilometrice, pe parcursul omenirii, în timp.

*

Am atîta de scris, încît n-am timp să mă recitesc.

*

Aștept nopțile lungi, ca să fiu cît mai scurt în scris.

*

Ciorile : corbi ajunși în mizerie.

*

Fabulă

O muscă a rămas, din eroare, în carlinga unui aeroplan care și-a luat zborul... Și, în timpul acesta, se gîndea : „Extraordinar, ce aripi mi-au crescut dintr-o dată“!

*

Cariera lui în teatru a fost de o monotonie exasperantă. I-au căzut toate piesele.

*

N-am învățat nimic de la Shakespeare, fiindcă Shakespeare nu se învață, se ascultă.

*

Unui actor care învață rolul în întregime dar îl pricepe pe jumătate, prefer un actor care învață rolul pe sfert, dar îl pricepe în întregime.

*

La premierele lui, autorul dramatic trebuie să urmărească publicul, nu piesa.

*

— Ce instrument muzical vă place cel mai mult, maestre Mușatescu ?

— Gongul !

*

Într-o seară, la unul din teatrele mele, am intrat în cușca suflleurului, în locul acestuia, bolnav. A fost prima dată în viața mea cînd am urmărit un spectacol fără să suflu un cuvînt.

*

Mai repede oamenii compromis cuvintele, decît cuvintele pe oameni.

*

Înjurătura, în substanța ei, e mai mult comică decît trivială. Trivial e numai felul în care înjuri.

*

— Și pămîntul are legi cărora trebuie să se supună.

— Da! Dar pămîntul se „învîrtește“, domnule judecător!

*

Cele mai lungi zile sînt acelea în care te gîndești că a doua zi n-ai nimic de făcut.

*

Trenul : șarpe ieșit la drum.... de fier.

*

Octombrie : precepeață de fructe.

*

Într-o seară de toamnă, cînd nu plouă, am impresia că nu e adevărat.

*

Lupul : ciine fără patru clase primare.

*

Hiena este un animal care dezgroapă morții, pentru a-i mînce de vii.

*

Anecdotă : spirit cu sifon.

*

Se spune despre suflet că ar fi „frumos“, „urît“, „de artist“, „nobil“, „murdar“, „deschis“ etc., etc. Prin urmare, nu mai încapă nici o îndoială că sufletul nu numai că există, dar se și vede cu ochiul liber.

*

Marea : infinit intrat la apă.

*

Toamna, fiecare frunză veștedă așteaptă un strop de ploaie, ca să creadă poeziei, a doua zi, c-a plîns.

*

Subiect de piesă : Un om care nu trăiește în realități, dar în care trăiesc toate realitățile.

*

N-aș vrea să existe viața viitoare, numai ca să nu-mi mai amintesc de asta prezentă.

*

Pentru un ipohondru și sănătatea e o maladie.

*

- Se spune că ofticoșii mor toamna și primăvara...
- Atunci, Costică tot impostor a fost.
- De ce ?
- A murit astă-vară de oftică.

*

Cele mai groaznice visuri sînt cele din care te deștepți fericit.

*

Totdeauna am preferat coșmarul, visului, după ce m-am deșteptat din somn.

*

Cea mai trudnică meserie este a inimii. Nici măcar repaus duminical n-are.

*

Și în Metropole, ploile, toamna, rămîn tot provinciale.

*

Dărăscu : gondolierul picturii românești.

*

Dărăscu : lagunele îi astupă lacunele.

*

Dărăscu : un decent al culorilor. Și pe cele nude le îmbracă în pijama.

*

Nu există scriitor bătrîn. Există numai scriitori în vîrstă.

*

Vîrsta scriitorului trebuie să fie, totdeauna, mai mică decît a operei sale.

*

Sînt scriitori care au trăit o sută de ani fără să fie viabili.

*

Sînt cuvinte care au voce ca tenorul. Altele care au numai culoare, ca tablourile și cele mai multe au numai buletin de identitate, ca oamenii.

*

Fiecare cuvînt seamănă cu un clopoțel. Sună după cum îl agiți, iar diversitatea lui infinită de sunete este în legătură, deopotrivă, cu propria lui substanță și cu mîna care îl mișcă, cu o intenție sau alta, într-un scop sau în altul.

*

Unele cuvinte te îngheață și la plus 40 de grade.

*

Toate artele vorbesc. Numai poezia declamă.

*

Am impresia că există o diferență între vorbă și cuvânt. În primul rînd, de sex. Și apoi, vorba parcă e doica de la țară la care sug cuvintele de la oraș.

*

Cuvîntul este apogeul creației și marea ei abilitate. Fără el nici nu s-ar fi vorbit de ea.

*

Eu, din cuvintele scrisului meu, vreau să fac curcubeie mici peste marile ploii ale oamenilor.

*

Uneori mă tem de cuvinte. Parcă încarc cu ele o frază ca pe un revolver.

*

Cuvintele nu zboară ! Astea sînt vorbe.

*

Pentru un ciine, oamenii cînd vorbesc, s-ar putea să latre.

*

Fraza : o familie cu copii mulți și fiecare de altă profesie.

*

Nu știu dacă am iubit vreodată, cu adevărat, în viața mea. Dar de suferit, am suferit de parcă iubeam.

*

Dragostea noastră, a oamenilor de cincizeci de ani, e foarte primejdioasă pentru cei cîțiva ani care ne mai rămîn.

*

Omul e totdeauna prea tînăr pentru ultima dragoste.

*

Sînt gelos pe trecutul meu, de parcă ar fi al altuia.

*

Trecutul nu restituie. Reamintește.

*

Trecutul fură, fără să fie hoț. E un fel de cleptomanie a fiecăruia.

*

Iarna aș vrea să fiu seră de flori, dar să nu mi le culeagă nimeni.

*

Peștele nu trebuie să fie gură cască.

*

Cînd plouă afară, toamna, scriu și noaptea, de frică să nu-mi prindă tocul mucegai.

*

Singurele „provizii de iarnă” pe care am putut să le fac : am pus visuri la pivniță și subiecte de piese la murat.

*

În nopți de-astea cu ploaie, orice femeie se cucerește cu o umbrelă.

*

Eu mă gîndesc aproape în fiecare zi la Paris. Dacă Parisul s-ar gîndi măcar o singură dată la mine, i-aș rămîne, tot eu, îndatorat pentru restul zilelor.

*

Iubesc Franța ca pe prima mea guvernantă. Și Parisul, ca pe cel dintîi prieten cu care am stat de gît, în prima noapte acolo, fără să-l cunosc personal.

★

La Paris, cum se înserează începe să se lumineze de ziuă.

★

Nimeni nu vede luna la Paris... Răsare numai în provincie.

★

Nu știu unde arta mea încetează de a mai fi meserie, și nici unde meseria mea începe să fie artă.

★

Nu mă jenez când fac meșteșug în artă și nici nu mă îngîmf, când fac artă din meșteșug.

★

Am văzut o generăleasă moartă. Avea buzele tivite de necaz că nu poate să clevească subalterenele în grad din asistență.

★

Fiecare înmormîntare la care asist mi se pare un fel de repetiție pentru propria mea ceremonie.

★

La înmormîntările altora asist. La a mea o să particip.

★

La înmormîntarea mea, popii nu vor fi plătiți. De ce să nu mă slujească gratis, dacă am trăit de pomană.

★

Popii lungesc sau scurtează slujba la înmormîntări, în raport cu numărul persoanelor din asistență.

★

Plata popii, după slujba unui mort, e întotdeauna cu doliu la mîină, și, uneori, cu lacrimi pe ținută.

*

Cea mai adîncă săpătură de pe lume e groapa mor-
tului. În doi metri îl bagă pînă în „fundul pămîntului“.

*

Vierul care îți vorbește treaz de cules, a băut la al-
tă vie.

*

Vinul trăiește trei vieți : must, turburel și nou. Are
însă numai o singură vîrstă : vechi !

*

Vinul nou e ca și copilul mic. Merge în patru labe,
cine îl bea.

*

Vinul vechi mă face ca nou.

*

La vie, după cules. Beam vin nou cu Ioana, și vechea
ei amintire fierbea în mine.

*

Două băuturi alese : apa proaspătă și vinul vechi.

*

Crăițele înfloreau totdeauna după plecarea noastră de
la vie. Ca să rămîna singure cu flăcăii din sat și cu casă
la dispoziție.

*

Bunicii renasc în nepoți și se șfirșesc în copii.

*

De cînd nu-mi mai socotesc nopțile, sînt sigur că am
zilele numărate.

*

Mi-e așa de frig, că și „călduroasele felicitări“ le-aș fi primit tot cu mănuși în mână.

*

Iarna nu mai am miini. Am numai mănuși.

*

Cred că în cap, eu, în loc de creier, am aparate de gimnastică. Altminteri, n-aș putea să fac tumbe de gînd.

*

Nu sînt rău. Nu mai sînt însă bun.

*

Zăpada berzelor : Dumnezeu își scutură puiul de pernă.

*

După prima dragoste defunctă, toate celelalte sînt postume.

*

Or, care dintre voi ați fost prima mea dragoste ?

*

Nu mai am nici un toc. Mai am însă condei.

*

Ori de cîte ori bați un cui, cleștele face zîmbre.

*

Cînd un bec electric se duce la bal mascat, se costumează în luminare de spermanțet.

*

Prin toate nopțile cu lună din viața mea am trecut. În cele cu ploaie am stat.

*

Toamna, în fiecare strop de ploaie e un gînd care plouă.

*

Toamna, gândurile nu se udă de ploaie. Se pătrund numai de ea.

*

Am citit pe o cruce numele unui prieten mort acum trei ani. Mi-a făcut multă plăcere să văd ce mai face. Nu mai știam nimic despre el, de câțiva ani.

*

Pe mine să nu încercați să mă plingeți. Se poate întâmpla să vă fie de adevărat.

*

Mie să nu-mi puneți pe capacul coșciugului pălărie. Ori joben, ori basc.

*

„Veșnica pomenire“ e cel mai frumos tango al moștenitorilor.

*

Inima mea bate ca să-ți răspundă ție „intră“.

*

La douăzeci de ani, când te doare inima, nu te vindecă doctorul. Numai iubita. De la cincizeci de ani încolo, nu te mai vindecă nici doctorul... Numai Dumnezeu.

*

Dacă aș avea două inimi, tot pe tine te-aș fi iubit cu amîndouă, prima mea dragoste.

*

Acum, înainte să întreb cât e ceasul, trebuie să mă interesez mai întâi în ce an sîntem.

*

Dacă o să mor de inimă, țin să se știe că n-am fost cardiac. Am fost inimos.

★

Plouă! Vă dați seama câte milioane de picuri intră într-o singură vorbă asta : plouă ?

★

Toamna moare de plictiseală.

★

Primăvara are ceva de anotimp provizoriu.

★

Cînd apa vrea să se uite în oglindă, îngheață deasupra.

★

Vulpea își girează capul din fabule cu coade din vitrine.

★

Chiar dacă ar învăța francezește, rața tot „mac-mac“ zice.

★

Măgarul : iepure bolnav de elefantiazis.

★

Iepurele : două urechi pe patru picioare.

★

Febra nu mă încălzește. Mă infierbîntă.

★

Cînd am febră, totul mă lasă rece.

★

Cînd te simți bolnav și mai ai un minut pînă să-ți scoți termometrul de la subțioară, în minutul acesta încetezi de a mai fi bolnav. Ești numai laș.

★

Aș vrea ca febra mea să fie la termometrul altuia.

*

Cînd scriu în pat și pe genunchi, că acum, scriu prost, dar bine.

*

Febra înalță pe om în termometru.

*

E cumplit cînd un doctor este bolnav și se simte client.

*

Chem doctorul ca să-mi spună de ce nu sufăr.

*

Un bun doctor, înainte să „consulte“, intervievează. Ca un bun reporter care, după ce a „sondat“ materialul respectiv, pune concluziile determinate de acesta.

*

Un doctor care îți spune „precis“ ce ai cînd te consulți, trebuia să se facă inginer.

*

Sînt mai mulți bolnavi decît maladii.

*

Sînt atîtea maladii pe lume, încît pămîntul nu posedă destui clienți pentru ele.

*

Diagnosticul medicului nu se pune pentru pacient. Pentru rude.

*

Cel mai bun doctor e cel care te-a făcut bine.

*

Marii medici au nevoie la începutul carierei de pacienți mari, și după aceea de bolnavi inexistenți.

*

Un mare medic nu știe nimic mai mult decît unul medicu. Deduce însă de două ori cît el.

*

Medicina fără farmacie este la fel ca unul care ar vrea să înoate într-un bazin fără apă.

*

În clipa cînd „taie“, chirurgul încetează de a mai fi medic. E un explorator.

*

Medicina adevărată se învață pe cadavre.

*

Boala știe mai mult decît doctorul.

*

Cel mai penibil moment pentru un doctor : clipa cînd primește din partea familiei în doliu onorariul pentru clientul care a murit.

*

Doctorii nu omoară bolnavii. Îi amină.

*

- Cîți morți ai avut luna asta, doctore ?
- Nici unul.
- ?
- Am fost în concediu.

*

- Doctore, ești drăguț să-mi dai o consultație ?
- Cu mare plăcere !
- La ce medic să mă duc să mă consulte cum trebuie ?

*

La percheziția făcută lui Fane Cuțit-Moacă, zis Mielu, cunoscutul hoț de buzunare, s-au găsit asupra sa un acor-

deon, o butelie de aragaz, un covor persan, două biciclete precum și numeroase obiecte alimentare, ca conserve, 5 kg. săpun de rufe, un sac cu ciment și o ladă cuie de ulucă.

★

Fiind găsit mort la locuința sa, sinucigașului i s-au dat primele îngrijiri de către Pruncu, de la „Salvare“.

★

Luînd foc de la flăcările ce izbucniseră cu putere, incendiul s-a propagat vertiginos pînă în pivnița imobilului. Pagubele sînt neînsemnate, proprietarii imobilului alegîndu-se numai cu spaima.

★

Lovit de trăznet :

În timpul ploii torențiale de ieri, individul V. Colțoiu a decedat trăznit de băatură, în timp ce se afla adăpostit sub un pom.

★

Dramă familială :

Nemaiputînd suporta bătăile și insultele zilnice ale soțului său, nenorocită femeie și-a pus capă zilelor, fugind la părinți.

★

La locul crimei s-au găsit cele două arme ale fioresului asasin... Un revolver plin de sînge pe lamă și un briceag cu toate cele șase gloanțe trase.

★

Alunecînd pe gheață, bătrîna Adelaida Popescu, care și-a fracturat ambele picioare și o mînă, ieri în 14 septembrie, roagă pe binevoitorii care au condus-o la spital să-i restituie umbrela ce i-a dispărut în timpul accidentului, fiind o amintire de familie cu mîner de fildeș, fiind purtător de noroc.

★

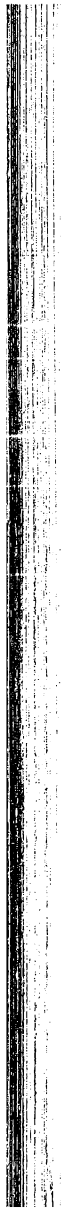
Aflindu-se într-o cofetărie, două tinere au fost acos-
tate de doi indivizi, care, după ce le-a turnat cloroform
în cataif, pentru a le adormi orice bănuială, au fost ade-
menite la domiciliul acestora, pe un maidan viran, unde,
după cele de rigoare, au fost abandonate desculțe, fără
poșete și cu câte un ghemotoc de jurnal în gură.

★

Cu ocazia împlinirii a o sută de ani, bătrînul centenar
Dumitrache Pripitu a sărbătorit și cincizeci de ani de la
moartea soției sale, datorită căreia a putut să trăiască pînă
la această vîrstă înaintată.

★

Jucîndu-se cu arma de vînătoare a stăpînului său care
se afla pe masă, o pisică a atins cocoșul cu laba și arma
descărcîndu-se a ucis mortal canarul din colivie. Ca ur-
mare a acestei fapte, pisica a scăpat teafără, fiind dată
imediat la împăiat de stăpînul său, pentru ca — pe viitor
— să se învețe minte și să nu se mai joace cu arme de foc.

ADDENDA

Nu cred că mai e nevoie, dar precizez aici că — în ultimă instanță — am hotărît ca „fresca“ mea de romane, al căror scenariu este schițat de mult și al căror „material“ este și se adună mereu, așisderea, să fie o „viață romanțată“ a unei jumătăți a veacului cu care sînt contemporan. Omul (poate eu sau altul) care se naște odată cu veacul, îi scrie biografia (și poate n-o scrie) la jumătatea lui. Tot ceea ce de atîția ani de zile „plănuiesc“ eu pentru această *serie* de romane, care, de cînd le-am gîndit, erau îndreptate spre o mărturie în veac, se poate încorpora — valabil și perfect — în noul titlu al „istoriei mele particulare“ în contemporan.

Eu nu sînt, firește, obligatoriu *eu*. Eu, în cadrul acestor douăzeci de volume, sînt un exemplar comun, născut, crescut și, eventual, ucis în pămîntul și climatul secolului meu.

Viața secolului meu, secol de-o vîrstă cu mine, este, implicit, și a noastră, a celor de-o vîrstă cu el. În mine — care va fi, din punct de vedere tehnic, personajul principal al *operei* — va trăi, se va agita, se va exprima etc., etc. tot cortegiul „fraților“ de vîrstă și, deci, de generație ai veacului.

Ce ne-a dat și ce i-am dat în cincizeci de ani? El mai are de trăit *obligatoriu* cincizeci. Noi, cîți? Ce-a făcut cu morții noștri? (Veacul e coleg de școală cu noi.) Ce-o să facă cu viii? Care sînt „fazele“ prin care a trecut el și

care prin care am trecut noi? Petele de sânge care i-au pus mușcate la butoniera anilor — a unor ani — au folosit ori vor folosi la ceva și cuiva? Cui?

Veacul, în cărțile mele, trebuie să trăiască simplu, ca un om. De aceea, eroul meu îl va reprezenta, cu toate ale lui, onest, informat și ajuns la cincizeci de ani (ca și veacul), autorizat să-i „ceară socoteală“, sau, cel puțin, să-i ceară explicații. Sau, măcar, să-i ia un interviu retrospectiv și documentar. Așa cum luam eu pe vremuri, la *Rampa*, marilor proeminente ale artei și scrisului contemporan, sub titlul *De vorbă cu „Cutare“, despre el și despre alții*.

Ultimul meu interviu vreau să fie ăsta: *De vorbă cu sec. XX, despre el și despre alții*. Când o să mă apuc, însă, serios de lucru? Mi se pare că „veacul“ mă sabotează, și prin mijloacele lui cotidiene încearcă să mă pună în imposibilitatea să-i scriu prima jumătate a vieții.

Dar „preopinentul“ se înșeală, dacă își face aceste socoteli. Trecutul e al meu, iar viitorul îi aparține. Sintem, deci, „kif-kif“.

(Septembrie 1948)

STRĂZILE DINTRE DOUĂ VIEȚI

(Roman)

Deși am mai notat undeva această idee (mi se pare în „Memento“, caietul II), revin cu precizări :

Romanul cu titlul de mai sus, sau cu un altul avînd același înțeles (*Străzile*, de exemplu, deși titlul acesta ar generaliza subiectul, înglobînd — în desfășurarea romanului — toate străzile pe care a locuit un om și-o viață, pe cîtă vreme „străzile dintre două vieți“ ar îngloba — repet cuvîntul intenționat — numai străzile pe care, omul și viața, au trăit între două etape de viață, deci într-o anumite perioadă), se poate încorpora, valabil, în ciclul de romane pe care vreau să-l scriu, sub titlul tutelar de *Suvenir din Cîmpulung*.

În acest caz, volumele respective ale ciclului ar fi următoarele :

I. *Cum intrai, erau trandafiri...*

(Adică, prima parte a copilăriei mele, cuprinsă între naștere și intrarea în liceu.)

II. *Suvenir din Cîmpulung*

(Adică, prima parte a adolescenței — cuvîntul, termenul adică, nu este exact — între 11 și 15 ani, pînă la războiul din 1916—1918)

III. *Războiul cu pantaloni scurți* (sau alt titlu)

(Volumul cuprinde perioada dintre 1916 și întoarcerea cu *ausweiss* la Cîmpulung, în mai 1918. A se controla memoriile și scriptele.)

IV. „Jurnalul meu“ (între ghilimele).
(Perioada 1918—1920, pînă la plecarea la studii, în București.)

V. *Străzile* (sau *Primele străzi*)
(Volumul cuprinde primii ani de capitală, de studenție, de tinerețe și de trîntă cu viața, pînă la plecarea în armată. 1920—1924.)

VI. *Și dacă vine inamicul, ce te faci?*
(Stagiul militar. 1924—1925.)

VII. *Promite, băiatul...*
(1925—1929, pînă la căsătoria mea cu Edith. Nu mai știu anul cînd s-a produs. A se verifica scriptele și memoria.)

VIII. *Montmartre*
(Se înțelege de la sine, despre ce va fi vorba. 1928—29—1931.)

IX. *Suferințele bătrînului Werther*
(1931—1935. Marele dezmăț.)

X. *La mijlocul drumului*
(1935—1937. Capitolul Remy Oculeanu și „mărilor“ respective.)

XI. *Cimitirul cartofilor*
(1937—1938. A nu se uita „Coasta cu Babe“, viața în teatru etc. Ioan Vodă cel Cumplit.)

XII. *Alte străzi*
(Wilson 13. Atena 3. I. G. Duca 4. Spiru Haret 7. Carmen-Sylva 3.)

XIII. *Puiul*
(1941—1944. Războiul cu pantaloni lungi.)

XIV. *Ultima stradă*
(1944—1948)

XV. *Cip*
(De la 1948 încolo)

Post-scriptum

Toată această serie de romane, susceptibilă de modificări în parcurs (Direcțiunea își rezervă drepturile de a schimba numerele din program), are intenția de a constitui istoria unei vieți, așa cum s-ar scrie istoria unei țări sau a unui popor. Deși construite pe date autobiografice

(și s-ar putea să mențin eroul la persoana I), această serie de romane, această frescă a unei vieți, basoreliefată pe capitolele ei principale, din cincizeci de ani, așa cum a avut în realitate, trebuie să aibă și în transpunerea ei în literatură mari și indiscutabile legături cu viața colectivă a lumii.

Eroul — chiar dacă voi fi eu — trebuie tratat pe mările lui linii omenești. Nu trebuie să fie un caz singular de *clinică literară* ori psihologică. Este un om luat la întâmplare, dintre toți ceilalți care îi seamănă și mărturisit, în cincisprezece volume, pentru cei care l-au cunoscut, se recunosc în el și se vor mai recunoaște. (Cred că am izbutit să fiu perfect prolix, deși planul lucrării și obiectivele ei sînt foarte clare în mintea mea. Se vede treaba că îmi merge mîna mai repede decît poate ea și mai încet decît dictează gîndul.)

„Lecția viitoare“ vom mai reveni asupra acestei chestiuni, care trebuie să însemne — în realizarea ei practică — adevăratul meu debut ca „romancier“. Ca romancier *matur*, firește. Că, altminteri, mi-am făcut datoria, la timp.

AMINTIRI

I

SUVENIR DIN CÎMPULUNG

Capitolul I

Cum intrai, erau doi trandafiri...

Unul galben, de culoarea lămiei coapte și altul de culoarea ceaiului „Colonial“¹. Amîndoi străjuiau — în stînga și în dreapta — treptele scării de piatră de Albești, care duceau la „ușa din față“, cu geamuri de cristal brumat, între ramele de stejar lustruit și cu ivăr greu de metal, pe care, zadarnic, în vremea aceea, mîinile mele se întindeau să-l ajungă.

În ambele părți ale ușii de intrare erau ferestrele dinspre stradă, cîte două de fiecare parte, ferestrele de sub perdelele cărora apărea, din cînd în cînd, discret și totdeauna pieptănat, capul mamei, ca să-mi urmărească jocul în grădinița casei sau, pur și simplu, ca să-mi suridă, mulțumită că mă are, că mă vede acolo, la trîntă cu soarele, cu florile, cu gizele, cu zăpezile, sau cu pușcoacele confecționate din crengile furate din socul domnului Bugheanu, vecinul nostru.

Casa în care m-am născut eu — casa noastră — era o casă veche, provincială, cu odăi mari și multe, înșirate simetric pe laturile unui coridor care o străbătea drept, de la un cap la altul. Îmi aduc aminte că scuturatul covorului „tuns“, care acoperea coridorul ăsta (și care, în corpul principal al casei, se numea „antreu“, iar în dreptul odăilor noastre, ale celor doi băieți, „antreiaș“, și la

¹ Mai țineți minte cutiile acelea de tablă argintie, îmbrăcate în hîrtie portocalie și cu o duriță de carton deasupra?

dependințe, „foișor“); constituia una din marile probleme ale menajului. Nu putea fi niciodată scos afară ca să fie bătut, întins în curtea din dos pe fringhia de rufe, numai de către cele două slujnice permanente. Se făcea apel fie la servitoarea lui madam Jugureanu, vecina din dreapta, fie la Didina Costea, vecina din stînga. (E curios cum, întotdeauna, cînd ceri ceva unui vecin — un lucru, o informație sau un serviciu — îl ceri numai femeilor casei. Niciodată nu spui : „Du-te la domnul cutare și roagă-l să-mi împrumute rîșnița de cafea, sau să-mi spună cît e ceasul la dumnealui că al nostru a stat, sau să întrebi cum se mai simte doamna astăzi și ce temperatură are“. Totdeauna trimiteți la madam cutare, deși știi că, în general, femeile sînt mult mai puțin îndatoritoare.) Va să zică, două servitoare nu reușeau să scuture covorul. Ba, uneori, se chema și cîte un om de pe stradă.

M-am oprit la covorul ăsta, fiindcă primii ani ai copilăriei mele au fost foarte strîns legați de covoarele casei, de la prima explorare făcută de-a bușilea, în direcția sobei, pe covorul de iută din odaia noastră (eram doi copii în casă), covoarele persane, spunea mama, nu sînt bune în odăile copiilor, fiindcă țin praf, și pînă la covorul cel mare din salon (de cîte ori i-am numărat ghirlandele de trandafiri !) pe care citeam lungit, fiindcă acolo nu era mai niciodată nimeni să mă tulbure, povestea dulce a lordului Fontleroy, sau trista copilărie a lui Jack. (Ah ! Cum îl uram pe amantul mamă-sii ! D'Argenteuil, mi se pare că-l chema.) Covorul din antreu reprezenta pentru mine ceea ce reprezenta maidanul pentru alții copii de vîrsta mea, crescuți liber și mai puțin „corcolîți“. (Cum erau copiii lui Freolli, tocilarul : Luigi, Giovanni, Pasqualino și Manole ; sau Baboi al moașei Tănăseasca ; sau Gullie al lui Cristescu de la casierie ; sau Țăpoi al lui Dumitrică de la Prefectură ; sau Uriașul al nu mai știu cui era ; Birșa, Tirlică, Limbric și atîția alții cărora nu le-am știut niciodată decît poreclele.) Asadar, covorul acesta era pentru mine maidanul casei... În primul rînd, pentru că era lung, puteam să-l alerg în viteză de la un capăt la altul, sau să-l străbat în viraje cu bicicleta mea cu trei roate. Apoi, pe el puteam să fac arșici, bile, să joc

„răzbaterea“ cu mingea de piele (costa optzeci de bani la Școala de meserii, pe comandă), sau să mă joc „de-a Zece Mai“, defilînd pe Ducipal (bățul meu cu cap de cal, fără urechi, fără coamă, fără ochi și fără bot). Într-un cuvînt, să mă joc, la fel ca ceilalți copii de pe maidanele adevărate, pe care le visam, totuși, noaptea, nesfîrșite, cu bălăriile calde, de soare, și cu cerul ca un toporaș uriaș, înflorit deasupra, printre casele învecinate.

Pe atunci aveam patru ani aproape și primele mele amintiri încep de atunci. Nu sînt multe din ele clare. Le aleg, totuși, pe cele care le am limpezi înaintea ochilor.

Redactarea acestor amintiri riguros exacte și — în forma aceasta — nedestinate publicității (nu fiindcă sînt „riguros exacte“, ci pentru că sînt „exclusiv personale“) am început-o în seara de 11 februarie 1949, în București, la domiciliul meu din strada Luigi Cazzavillan 33.

PARTEA I

Veliții boieri

Scrisoare fiului meu :

Puiul tatii,

Tot ceea ce va cuprinde acest caiet, să știi că este scris numai pentru tine.

Din clipa cînd te-ai născut tu (aveam aproape patruzeci de ani atunci), odată cu imensa și indescriptibila bucurie de a te fi văzut o „realitate“, în brațele doctoriței care mi te-a prezentat — o garoafă vie, roză și nedumerită, în scutecele albe, ale tale și ale duminicii aceleia imperiale, de iunie — s-a născut în sufletul meu, uluit de existența ta, o grijă, o cută adîncă pe fruntea, totdeauna atentă, a gîndurilor mele de viață. O grijă care a crescut treptat cu tine, ca o soră geamănă, o cută care s-a adin-

cit, tot așa, fiecare din voi crescînd, firește, în sensuri diferite. Tu în sus și ele în adînc...

Acuma, cînd mă apuc eu să scriu, ai șapte ani și jumătate, cît grija din gînd și cuta mea de pe frunte. Dar fiindcă nu știi cît timp veți mai putea crește împreună, fiecare în felul vostru, m-am gîndit să-ți scriu „cartea” asta. Fiindcă, pentru tine, paginile acestea vreau să fie paginile unei cărți, din care dacă n-o să ai nimic de învățat, o să ai, totuși, ceva de aflat. Povestea unei rude foarte bune a ta. Poate, a celei mai bune și apropiate dintre toate rudele tale: viața din care te-ai născut...

Dar nu ți-am spus limpede care a fost, care este și acuma grija mea de-o vîrstă cu tine și nici de ce — de șapte ani și jumătate încoace — pe fruntea mea (sînt mîndru și fericit că o ai mare ca și mine) s-a adîncit, cum spuneam, cuta aceea pe care degetuțele tale, de cînd erai mic de tot, se căzneau, cu puterea gingașă a primăverii lor, dacă nu s-o astupe, ca pe un șanț de iarnă peste care troienesc florile mărului înflorit alături, dar, cel puțin, s-o netezească, ca zefirul o undă, fiindcă „așa” spuneai: „Tată, tu pari supărat întotdeauna”.

Grija mea, puilul tatii (și cuta ei, marcată pe frunte ca foaia de temperatură a unui bolnav, pe tablă patului de suferință), era, este, că n-o să trăiesc pînă te faci tu mare. Om! Om în măsură să înțelegi tot ceea ce aș fi vrut să-ți povestesc într-o noapte, sau în mai multe... Să te iau în biroul meu, să te așez în fotoliul din fața mesei mele de lucru, să-ți ofer o țigară bună (să știi că te las să fumezi, cînd o să-ți placă să te apuci de tutun), un coniac francezesc (așa cum mi-a plăcut mie) și cu ochii mei bătrîni — sleiți de fericire sub lumina ochilor tăi — să încep povestea pe care aș fi vrut să ți-o spun și pe care trebuie s-o știi... Fiindcă tu, înainte de a fi fiul meu și al mamei tale, ești fiul acestei povești, pe care am trăit-o ca pe o viață adevărată.

Și fiindcă acuma, mai mult ca niciodată, sînt îndreptat că ceasul acesta — al mării mărturisiri pe care ți-o datorez — nu mă va ajunge niciodată, m-am gîndit să-ți spun de pe acuma, drept, cînstit, și „demon”, cum am fost totdeauna și o să fiu pînă la ultimul suspin (sînt sigur că

va fi, și acesta, tot pentru tine), basmul vieții pe care aș fi vrut să ți-l povestesc prin viu grai, într-o noapte sau în mai multe.

Așadar, mă uit la fotoliul din fața mesei mele de lucru (în care ne jucăm noi de-a „ce, mă, ce?“), mi te imaginez flăcău, la vârsta tuturor înțelegerilor, îți ofer o țigară și un pahărel de coniac francezesc, îmi șterg cu mîneca surtucului lacrimile astea pe care nu pot să le opresc acuma (și sînt calde și triste ca inima mea) și, cu ochii în ochii tăi, încep:

— Uite cum a fost, puiule !

Știu din spusele mamei, că în februarie 1903, când m-am născut eu, a fost o iarnă groaznică. (Și, desigur, superbă, ca toate iernile „groaznice“ de-acum patruzeci și șase de ani, din toate târgurile de munte, ale provinciei.)

Deși, la 22 ale lunii, stil vechi, când m-am născut eu, iarna ar fi trebuit să fie pe sfârșite (apăruseră, fără îndoială, mărtișoarele, în vitrinele magazinelor de pe strada Negru-Vodă — strada principală a Cîmpulungului meu natal), gerul, troienele și ninsoarea se mențineau, cu veleități de eternitate. Nu știu dacă din cauza asta (sau din altele, care scapă amintirilor mamei, de la care sînt informat, în materie) m-am născut „răcit“. Atît de răcit, încît existența mea se găsea condamnată de toate competențele adunate la căpățiiul meu (medici, rude, babe, prietene cu experiență etc.) la o foarte scurtă trecere dintre cele două neanturi ale vieții omenești.

În dragostea ei amărită (și, poate, în dorința ei de a încerca orice, ca să mă scape), mama a vrut să nu mor nebotezat. Și — în nestrămutata ei credință — a făcut un ultim și exasperat apel la Dumnezeu, reprezentat în localitate prin persoana părintelui Nae Pătrășescu de la Biserica Domnească, din „eparhia“ căreia, strada și familia noastră, făceau parte. (Strada pe care m-am născut eu se numea Veliții boieri, mai târziu, Gheorghe Lazăr, și casa noastră avea nr. 1.) Popa Pătrășescu a venit imediat, cu odăjdiile sul pe braț și cu cristelnița în spinarea ori în

brațele dascălului (nu știu exact, că n-am văzut cu ochii mei). S-au cumpărat urgent (de la Broz, luminărarul, că altul nu era) cele strict necesare botezului și în timp ce viața mea scădea din ce în ce mai moleșită, în leagănul din fața sobei cu olane s-a organizat — în timp record și tristețe imensă — ceremonia botezului unui copilăș muribund.

În graba, însă, cu care treaba asta a fost pusă la cale, cei ai casei (mama, slugile, poate o rudă, două de prin apropiere; tata nu știu dacă — ocupat cum era, dimineața la școală și la tribunal — a asistat la botezul meu) au scăpat din vedere un lucru capital: nu aveam naș. N-avea cine să mă boteze... Și-atunci, goarneaua unei companii din Reg. 30 de infanterie — care se întorcea de la instrucție de pe platoul Gruiului — au răsunit sub ferestre. În fruntea companiei, în primul ei rând, adică, vărul primar al mamei, care își făcea stagiul de „teterist“. Mama a ieșit în capul scării de la ușa din față și l-a strigat. Comandantul companiei a înclinat, de pe cal, omagial, sabia către mama și, fără să înțeleagă prea bine semnele pe care i le făcea mama și faptul că un soldat părăsea flancul drept în care se afla, și-a continuat drumul, în sunetul trompeților, proiectat, la fel de sonor, în crupa calului său, cu pas de infanterist.

Până să se dezmeticească bine, nașul meu, domnul Nicolae Vlădescu (fost toată viața, mai târziu, medicul șef al Sanatoriului de tuberculoși de la Bisericiani și mare specialist în pneumotorax), m-a luat în brațe, sub privirea blajină și ortodoxă a părintelui Pătrășescu, care s-a și grăbit să dea „drumul“ slujbei. Cred că aveam două săptămâni când am fost botezat, și rezultatul acestui botez (spun asta, ca să-i fac plăcere mamei) se vede... Au trecut patruzeci și șase de ani de-atunci și, *Saient sauf*, încep să îmi scriu, oarecum, „memoriile“.

Chestia asta (nu te superi, măicuțo) cu botezul care mi-a salvat viața, îmi amintește o întâmplare mai recentă. Acum șapte, opt ani — nu mai țin minte exact — un fost actor al Naționalului, actualmente regizor, Ciocilteu îl cheamă, a găsit pe stradă, într-o noapte, un copil: o fetiță. A venit la mine, știindu-mă „inimă bună“ și m-a

rugat să i-o botez. Am acceptat cu multă plăcere și cum aceasta era primul copil pe care urma să-l botez împreună cu Kitty (de cununat, cununasem deja pe Paul Miracovici, pe Mircea Ștefănescu, pe Dorimedont Sireteanu, pe Sergiu Dumitrescu, pe Ionel Lazaroneanu, toți însă — fini și fine — *sterpi*, pînă în clipa de față). Kitty, inimă de aur, și camaradă desăvîrșită cum este ea, a și început să pregătească „litiera“ viitoarei finișoare, al cărei botez trebuia să aibe loc peste două săptămîni.

Botezul a fost „fixat“ să se desfășoare pe scena Teatrului Național, și numele fetei a fost hotărît de mine: Tudorița.

În dimineața sorocită „ceremoniei“, constat cu surprindere că scena Teatrului Național este împodobită cu „recuzită“ ca la zile mari. În fundul scenei, o masă cu peste o sută de tacîmuri, întinsă și străjuită de chelnerii restaurantului „Continental“. Nu mai pomenesc de „adierele“ culinare care veneau din culisele transformate „ad-hoc“ într-un bufet discret și copios. Interesîndu-mă, am aflat că actorii Teatrului Național au făcut o listă de „subscripție“ pentru „finanțarea“ botezului și că directorul Naționalului — bunul meu prieten literar și altminteri, afară de politică — Liviu Rebreanu, a hotărît ca botezul Tudoriței — decretată „fină“ a Naționalului — să se săvîrșească cu toate onorurile obișnuite ale casei.

Imediat — atent și grijuliu cum sînt eu — am hotărît, vîzînd noile condițiuni ale botezului, ca Rebreanu, în calitate de director și, deci, amfitrion al Naționalului, să țină copilul în brațe; Marioara Voiculescu, în numele actorilor care contribuiseră la „subscripție“ (și, firește, și a celor care trăsese răchitul, strategic) să fie a doua nașă, iar eu — în numele meu, personal — să rămîn cel de-al treilea naș. Propunerea mea a fost acceptată bucuros, și de Rebreanu, și de Voiculeasca.

Și ceremonia a început, oficiată de unul dintre cei mai ortodocși, culți și agreabili preoți pe care i-am cunoscut, popa Dron.

Am uitat să spun că, înainte de începerea ceremoniei, avusesem (și nu știu cum venise vorba) o „discuție“ cu popa Dron (discuție „deșteaptă“ și amuzantă pentru cei

din jur) cu privire la „ateismul“ meu, pe care părintele Dron îl ironiza „agreabil“, deși eu nu-l cunoșteam în „forma“ în care popa mi-l punea în spinare. (Asemenea „discuții“ mai avusesem de multe ori cu părintele Dron și totdeauna îl lăsasem să aibă impresia că „m-a răzbit“, cum însuși spunea.)

Rebreanu ținea copilul în brațe, Marioara Voiculescu, în dreapta lui — frumoasă, maestrasă și „maternală“ — îi surîdea august, în scutece, iar eu căutam în asistență ochisorii băiatului meu, invitat *special* de părinții ocazionali ai Tudoriței și pierdut — mic cum era — numai pentru o clipă, însă, printre fustele și pantalonii asistenței, grămădită în jurul mesei rituale, la primul apel al începutului ceremoniei.

Nu mă interesa, ca să fiu sincer, decât „nutrița“ lui. Îl vedeam între maică-sa și Annie („schwesteră“, care l-a crescut de la trei luni și pe care o are și azi, când a început s-o mai crească și el, din punct de vedere „*savoir vivre*“), cu ochii (parcă erau cuiburi din care privesc mirați pui catifelăți și negri de rîndunici) țintiți spre cazan (cristelnița, adică), urmărind toate mișcările preotului și toată „mizanscena“ botezului.

Popa Dron, față de o asistență atât de „selectă“, își dezvăluia cabotinel de sub odăjdii. „Juca“ taina botezului ca un perfect și talentat actor al ortodoxiei și în preliminările melodice ale slujbei întrebuița (cu destul trac, dealmînteri) glasul lui „particular“, care vrea să depășească pe celelalte șapte, fără ca, în același timp, să le ignore.

Deodată, însă, văd că Rebreanu se apleacă alarmat deasupra scutecelor din brațe. (Despre copil, aproape că nu putea fi vorba, fiindcă nu cîntărea nici două kg. și la înfățișare era ceva mai mult decât respingător. Un monstruleț negru, zbircit și cu ochii închiși, parcă atunci scos dintr-un borcan cu spirt, dintr-un institut de specialitate.) Întoarce apoi capul — în blînda lui figură, speriată brusc — spre Voiculeasca și spune încet și în cantonadă, cum spunem noi în teatru :

— A murit copilul...

Aud și mă uit imediat la scutece. Voiculeasca, de asemenea. Într-adevăr, vietatea de-acolo, gătită în primele

și respectivele „piese“ din litiera lui Kitty, părea inanimată. Un boț de carne neagră, boțit sub scufița de dantelă, cu fundă roșie, ca să nu se deoache. Din buzele strinse curgea o zeamă groasă și galbenă, pe „bărbița“ brodată „de mînă“ de maica Liza (o venerabilă bătrînă, despre care voi mai vorbi și căreia Kitty îi dăduse să lucreze unele din lucrurile finisoarei).

Rebreanu — neștiind ce să facă, în primul moment de panică — legăna mereu, convins și delicios de stîngăcie, copilul, sub privirile experte ale Voiculeschii (fostă, la rîndul ei, mamă, și ce mamă !...) și retrase imediat de la locul sinistrului spre ale mele.

În sfîrșit, ce să mai lungesc vorba, tot eu am găsit soluția salvatoare. Am făcut un semn cît am putut mai discret lui *schwester* Annie (specialistă, cu școală în materie de sugaci), semnul a fost interceptat de Kitty și de alte „competențe“ nemărturisite în materie de „puericultură“ ale Naționalului, și după o rapidă examinare a defunctei din scutece — care, totuși, trăia — s-a hotărît ca, scurtîndu-se slujba preliminară băii în cristelniță, copilul să fie botezat, ca să nu moară, cumva, păgîn... (Oarecum, se repeta — cu mai puțin fast — cazul meu.)

Drept care, părintele Dron, pus urgent în cunoștință de cauză, a luat copilul din brațele lui Rebreanu și fără ca măcar să-i mai astupe cum trebuie nasul și urechile — fiind decretat mort, de toate competențele constituite în comitet — l-a scufundat de trei ori (poate chiar de patru ori, din cauza emoției) în căldarea cu apă.

Și-atunci, miracolul s-a împlinit... (Ca și în cazul meu, dacă stai să judeci mai adînc.) Odată scos din apă, copilul a început să orăcăie, ajutat dumnezeiește, pentru reușita efectelor sonore, de admirabila acustică a sălii Naționalului. Obrajii vineți s-au colorat „omenești“, ochișorii s-au deschis, biruind păianjenii morții dintre pleoape și, în bucuria colectivă a asistenței (căci zvonul se răspîndise repede), taina botezului s-a oficiat normal pînă la sfîrșit, însoțită de zbieretele pline de viață ale finisoarei mele...

— Vezi, maestre dragă, mi-a zis atunci, abia evadat din odăjdii, părintele Dron. Adineauri, cînd vorbeam des-

pre Dumnezeu, aveai aerul că nu crezi în minunile lui. Uite, acumă, Dumnezeu ți-a pus una sub ochi, ca să te convingă. Ai văzut, cred, că de-ndată ce Duhul Sfint s-a pogorît asupra copilului, acesta a revenit la viață. Duhul a făcut minunea!

— Nu „duhul“, părinte, a făcut minunea! Dușul! Sfântul duș, nu sfântul Duh!

Și, în ilaritatea generală, am ciocnit cu părintele primul șpriț în sănătatea noii creștine, lăsând în litigiu cele două forțe, în conflict ideologic: Duhul și Dușul.

*

Și-așaaaa!... Am fost, prin urmare, botezat în pripă, fără cuvenita solemnitate obișnuită, ca să nu mor nebotezat. Mama susține că imediat după botez am început să mă simt mai bine, să mă înviorez și să accept sinul doicii mele, numita Veta (de care voi avea ocazia să mai pomenesc în cursul acestor pagini, dacă o să ajung să le termin vreodată, așa cum mi-am propus, adică pînă în ziua cînd le-am început.)

Cum necum, de ce de nece, fapt este că m-am făcut sănătos și-am reintrat în viață, cu toată impetuozitatea și cu toate prerogativele mele de copil.

Se pare (după spusele mamei, confirmate de rude și de cunoștințe) că am fost, de la început, ceea ce se numește un „copil foarte precoce“. Adică, m-am ridicat copăcel și-am pornit pe propriile-mi piciorușe, mult mai de timpuriu decît era regula — tradițională și științifică — a noastră, a copiilor de țîță. Tot așa am procedat și cu limba română. Am început s-o vorbesc destul de inteligibil, la o vîrstă la care alți colegi de etate nu izbutesc să spună nici măcar „mamă“. Vorbele — de la început, de cînd am prins să le rostesc — le-am spus nepocite. Mamei i-am spus mamă, calului, cal, cocoșului, cocoș și-așa mai departe.

Din micile și multiplele manifestări ale afirmării mele „ca persoană“, așadar, m-am dovedit, încă din primul an al existenței mele (susține mama), un bun cunoscător al limbii și gramaticii române (după cum pretind că am rămas pînă azi.) În plus, un copil foarte vioi, „adînc“ cunos-

cător al problemelor mele de existență (după cum voi dovedi mai jos) și foarte hotărît să-mi apăr și să-mi revendic, împotriva oricui, drepturile prunciei mele. În sprijinul celor afirmate mai sus, voi cita două exemple — împrejurări, mai bine zis — rămase de pomină în familia noastră. (În limbajul curent al familiei se zicea, despre aceasta, „exemple... clasice“.)

Îată-le :

Mama, ca orice mămică la vârsta ei, avea, de multe ori, dorința legitimă să mă „alăpteze“ și ea, deși, din motive binecuvîntate, îmi luam cele șase mese, în douăzeci și patru de ore, la sînul (ori sîinii) doicii mele, Veta. Această schimbare — de restaurant, ca să zic așa — întîmpina o cruntă opoziție din partea mea. Nu vream să sug decît de la Veta. Și numai cu anumite atracții în timpul colaciuilor respective : mărgelele și tulpanul doicii. Mărgelele, să mă joc cu ele în timpul ospățului, numărîndu-le, fără preocupări de aritmetică, cum numără călugării bătrîni mătîniile, și tulpanul să-l văd numai. Și numai același tulpan. Adică unul albastru deschis. Ca și cum — după cum îmi spunea mama — „dacă nu era Veta îmbrobodită într-o fișie de cer, dumitale nu-ți tîhnea mîncarea pămîntească“.

Pentru aceste considerente, disperată că de la sînul ei mă încăpățînam să refuz să mă alimentez, mama a imaginat o stratagemă. S-a legat într-o zi cu tulpanul doicii la cap, și-a pus mărgelele ei la gît și m-a luat în brațe, să mă alăpteze și ea măcar „o dată în viața ei“.

Îi trec acuma cuvîntul mamei, relatînd cît mai exact cu putință „comunicatul oficial“ (de-atîtea ori repetat de-atunci) al acestei bătălii.

— Cum te-am luat în brațe, ți-ai pironit ochii pe tulpan, privindu-l lung, nedumerit. Pe urmă, mi-ai apucat șiragul de mărgele de la gît, cu mînuțele amîndouă. Și-ai tras de el, pînă l-ai rupt... Cu necaz, parcă... Cu furie... După aceea, te-ai agățat cu mîinile de marginile tulpănuțului care îmi atîrnau pe piept, și-ai început să tragi de ele, *urlînd*, cum nu mai *plînseseși* niciodată. Și nu te-ai potolit, pînă nu te-a luat Veta în brațe. Că, de mic, nu era chip să te păcălească nimeni.

(Din acest punct de vedere, fără să am intenția să contrazic cu nimic „maternelele“ amintiri ale mamei, cred că ea s-a înșelat. De foarte multe ori, în viața mea de mai târziu, m-au amăgit tulpanele schimbate și mărgelele subtilizate. Dar, despre acestea, cînd va veni vorba, la timpul lor.)

A doua întimplare s-a petrecut — pe cît se pare — pe cînd mă aflam în jurul vîrstei de un an. În odaia noastră, a copiilor, fratele meu „avea musafiri“. Adică băiețași și fetețe de patru-cinci ani, ca și el... Eu mă aflam, firește, în pătuțul meu de fier, cu plasa ridicată ca măsură de prudență, avînd în vedere că în diverse împrejurări prealabile — animat permanent de dorința mea de expansiune teritorială, dincolo de fruntariile patului cu tăblii de fier vopsite cu alb și străjuite de ghirlande de îngerași dolofani și trandafirii — avusesem ghinionul să cad din pat, luînd astfel contact cu dureroasa realitate a dușumelelor.

Copiii ceilalți se jucau de-a „ascunselea“. Unul din ei ieșea afară din odaie trecînd în odaia de musafiri care era alături, și ceilalți se ascundeau în odaia noastră, care era mare cît un salon și prevăzută cu fel de fel de atribute, prielnic unui cît mai inventiv și sigur camuflaj. Draperii grele de brocard verde (cu flori galbene, azvîrlite în mănunchiuri, brodate în relief, peste ele) la cele trei ferestre, dulapuri de rufe și de hăinuțe, etajere cu jucării, paturi cu subpaturi bine ascunse de cuverturile de deasupra, cu franjurile atîrnînd pînă jos, și așa mai departe...

Unul din copii, în timp ce toți ceilalți se ascunseseră banal, în primele locuri găsite la îndemînă, a avut ideea ingenioasă să-și găsească o ascunzătoare specială. A luat un scaunel, l-a transportat sub cuierul de care se aflau agățate diverse lucruri uzuale și vestimentare ale „lui“ *Fraülein* a noastră (o nemțoaică înaltă cu chip de ogarcă, cu tocuri joase la ghetele cu nasturi și cu fața albă și zbîrcită de parcă era făcută din foi de strudel uscate), s-a urcat pe el și de-acolo s-a băgat, pe dedesubt, într-unul din capoatele ei de finetă înflorită... Firește, după ce s-a strigat *in corpore* „gata“ și găsitorul a venit din odaia

de-alături, toți ascunșii au fost descoperiți cu cea mai mare ușurință, fiecare jucător cunoscînd tot atît de bine ca și ceilalți toate ascunzătorile odăii... Numai cel din capotul lui *Fraülein* rămînea intruvabil, spre nemulțumirea și ilaritatea colectivă a celor descoperiți. Cum regula jocului nu permitea ca cineva să se ascundă în altă parte decît în odaia noastră, e lesne de închipuit necazul celui care își căuta — fără succes — ultimul client al jocului. Cel care trebuia să-l găsească era, întimplător, tocmai fratele meu, care, epuizînd toate mijloacele de investigație și enervat de risul triumfător al celorlalți, se pregătea tocmai să înceapă să plîngă de ciudă. Și-atunci, zice letopiseful familiei, am intervenit eu. Cantitatea neglijentă, arestată în țarcul pătucului cu îngerăși la frontieră.

Am început întîi să țip ca din gură de șarpe, ca să atrag atenția asupra mea... Pe urmă, neputînd să mînuiesc graiul omenesc, conform dorinței pe care o manifestam printr-o serie de sunete ininteligibile, am început să arăt cu mîna în direcția cuierului lui *Fraülein*, care, la auzul primei mele serii de țipete, lăsase ceaiurile pe care le pregătea pentru copii în sufragerie și alergase lîngă mine... Și nu m-am mulțumit numai să arăt cuierul, bolborosînd ceea ce aș fi vrut să spun, cu ambele mîini întinse către el. Ca să-mi ilustrez și mai precis expunerea, am apucat-o pe *Fraülein* cu o mîină de capotul cu care era îmbrăcată și cu cealaltă am continuat să indic cuierul. A văzut scăunașul sub cuier și ceva mișcînd în interiorul unuia din capoatele ei. I-a atras discret atenția lui frate-meu (pe nemțește, ca să nu priceapă ceilalți copii) și acesta, triumfător, a descoperit pe eroul întimplării, agățat în cuier.

„Evenimentul“ acesta, ca și cel cu tușpanul și mărgelile Vetei, a fost povestit, comentat, înflorat (desigur), cum se cuvine și, pînă la urmă, înscris — ca o mare dovadă de precocitate — în istoria copilăriei mele, așa cum fiecare copil are înscrise atîtea semne similare în istoria copilăriei lui, de acești dumnezeiești, tandri și eterni cronicari părtinitori care au fost, sînt și vor fi, întotdeauna, toate mămicile de pe lume.

Așadar, luînd de bună „istoria“, am fost, încă din primul an al vieții mele, declarat drept un copil precoce. (Și toată copilăria mea, și chiar toată tinerețea mea, a trebuit să suport — din punctul meu de vedere, ca o ofensă — această permanentă calificare. Am fost un copil precoce, am fost un adolescent precoce, am fost un tînăr precoce și, cum era și firesc, am ajuns, pînă la urmă și un bătrîn precoce.)

Dar s-o luăm „apostolește“, cum spunea tata-mare, cînd avea prea multe de spus dintr-o dată.

Primii trei ani ai copilăriei mele — cu foarte mici excepții — sînt neclari în amintirile mamei și cum amintirile mele personale din acest timp îmi lipsesc, voi trece peste ei, și de-aici încolo voi povesti numai amintirile mele. Fiîndcă, prima mea amintire limpede, de-atunci datează. De cînd aveam trei ani.

Într-o dimineață de august (și văd limpede tot soarele nostru de munte, curat, spălat parcă pe față cu apă proaspătă, zburcînd în ferestre, dintre draperiile trase de *Fraülein*), mama a intrat în odaia noastră, deși nu era ora obișnuită la care trebuia să fim sculați. Noi, însă, și eu și frate-meu — parcă agitați de o presimțire — eram cu ochii deschiși de mult, în pătucurile respective. Nu vorbisem nimic unul cu altul, deși fiecare observasem că celălalt nu doarme. Și după *Fraülein*, care a tras draperiile și ne-a băgat soarele în odaie, a intrat imediat mama...

Nu știu dacă era tristă, dacă avea ochii plînși sau dacă pașii ei — întotdeauna fini, arieri parcă — se clătinau în drumul lor, scurt și moale, peste covorul din mijlocul odăii noastre. Știu numai că m-a luat în brațe din patul meu și m-a mutat în patul lui frate-meu Mihai. Apoi ne-a luat în brațe pe amîndoi și ne-a spus așa :

— Pe fratele vostru, azi-noapte, l-au luat îngerii, copii... Voi trebuie să fiți foarte cumiți, să ascultați pe *Fraülein*, fiindcă atuncea cînd îngerii intră într-o casă ca să ia un copil mic, în casa aceea trebuie să fie o mare liniște....

— Dar de ce l-au luat îngerii ? a întrebat, aproape agresiv, frate-meu, în timp ce eu eram ca într-un fel de extaz.

— Ca să-l facă și pe el îngeraș, ca și ei, a răspuns mama.

Și-atunci, frate-meu s-a înălțat tot, în picioare, cât era de mare, în cămașa lungă de noapte (și în clipa aceea mi s-a părut că e mai înalt ca niciodată), și-a înfipt minuțele, calde încă de somn, în umerii mamei, care ședea dulce și prăbușită pe marginea patului, și-a zis :

— Minți ! A murit ! Eu știu că era bolnav și nenea Petre (doctorul Vișoianu care îl îngrijea) a spus de ieri că Sandu o să moară... Și eu știu că Sandu a murit, fiindcă am visat eu azi-noapte. Și s-a prăbușit tot în brațele mamei, într-un hohot de plîns. Și mama, cu el în brațe, a început să plîngă și ea, de se zgîlția pătucul cu ei, lipiți așa unul de altul. Și-atunci, am început să plîng și eu, ridicat între perne, singur, așa cum am plîns întotdeauna, lîngă plînsul celorlalți.

Atunci a intrat în odaie tata. Dar nu mai era drept, frumos, ca de obicei. Părea bătrîn și adus de umeri.

— Eleno ! Te-am rugat să fiți cuminți, a zis el, și-a ieșit imediat pe ușă.

Dar eu am auzit hohotul lui de plîns grav, ca de orgă, depărtîndu-se de-a lungul antreului.

Numai *Fräulein* nu plîngea. S-a apropiat, înaltă, dreaptă și uscată, de mama și-a început să vorbească cu ea franțuzește, ca să nu pricepem noi. Nu știu de ce aveam impresia, după sunetul vorbelor, că o ceartă. Și mama s-a ridicat imediat de pe pat. Și-a șters ochii cu o batistă udă pe care o avea de mult mototol în podul palmei, și-a ieșit, fără să se mai uite la noi.

După un ceas — în timp ce clopotele începuseră să bată la Biserica Domnească de peste drum — amîndoi, îmbrăcați în hăinuțele bleumarin (desigur, ca să fie de culoare închisă), ieșeam pe poarta casei noastre, unde, în dreapta și în stînga ei, fluturau două steaguri albe.

— Ce e asta, *Fräulein* ? am întreat eu.

— Asta aripa de la inger care luat pe Sandu, mi-a răspuns *Fräulein*, aproape cu dușmănie.

Mihai, frate-meu, tăcea... S-a uitat la steaguri și s-a adresat lui Toma, vardistul pe care îl aveam la poartă.

(Tata era pe vremea aceea primar și avea vardist la poartă.)

— Dar de ce a pus două steaguri, Tomo, că Sandu a murit singur ?

Toma, cu un aer mai important ca de obicei (murise doar un copil de-al primarului, în poarta căruia era „dă servicii“) și vrînd să ne ascundă adevărul (așa cum, desigur, fusese învățat) i-a răspuns :

— N-a murit nimeni, domnișorule ! Steagurile astea **s-au pus fiindcă mîine e 10 Mai.**

— Acuma, în august ? a zis frate-meu.

Și Toma, oarecum încurcat :

— Da, domnișorule... că mai avem un 10 Mai și acuma, în august. Așa e ordinul lui tătucu... lui domnu **primar.**

Fräulein, ca să curme conversația, i-a dat lui Toma valiza pe care o avea în mîină (niciodată pînă acuma, cînd plecam dimineața la plimbare în parc, *Fräulein* nu lua vreo valiză de-acasă), ne-a luat de mîină și am plecat... Noi cu ea înainte, și Toma cu valiza după noi. Dar, la primul colț al străzii, în loc s-o luăm drept înainte pe drumul obișnuit spre parc, am luat-o la dreapta, pe ulicioară... Căci, pentru două zile, ne mutam la sora vitregă a mamei, la tanti Pia. Eu nu știam atunci (sau poate că știam, dar nu țiu mîinte că știam) că am un frate mai mic. Nici acum nu mi-l amintesc, ca și cum nu l-aș fi văzut niciodată. Îl știu după fotografiile și povestea vieții lui mici (avea doi ani, cînd a murit) și a morții lui nedrepte (l-a intoxicat doica, dîndu-i să mănînce, la Bilci — celebrul bilci al Sf. Ilie, din orașul nostru — un bulgăre de floricele de porumb, lipite între ele cu miere vopsită cu anilină, ca să pară mai atrăgătoare) am aflat-o mult mai tîrziu. Iar faptul că „îl luaseră ingerii“, cum îmi spusese **mama**, în cuvintele căreia credeam fără rezerve, mi se părea un lucru admirabil pentru el. Eram aproape invidios că ingerii îl preferaseră pe el și nu mă luaseră pe mine în cerul lor cu orchestre roze (așa cum le aveam zugrăvite pe tăbliile patului) și cu grădini întotdeauna înflorite.

Cît privește „moartea“ de care vorbise frate-meu, cuvîntul acesta era fără vreun înțeles pentru mine. Știam numai foarte vag că e o persoană cu care nu e bine să ai de-a face.

Frate-meu, însă, cum era în clasa I primară, știa cine e asta și știa că îngerii care îl luaseră pe Sandu nu sînt cei de pe tăblia pătucurilor noastre. De aceea pășea cu capul în pămînt și ochii lui erau sticloși și triști ca două lacrimi mari și zvîntate.

La colț, lîngă ulicioară, ne-a ieșit înainte madam Charlotta (era o nemțoaică grasă, roșie ca un parizer, cumsecade și cu gîtul strîmb, de parcă îi bătuse cineva capul cu un cui, din greșeală, într-o parte. Avea un atelier de tricotaș și un amant la toba mare a muzicii militare a Reg. 30 infanterie).

— Ce mai faci? l-a întrebat pe frate-meu.

— Mulțumesc, bine! A murit fratele meu cel mic, a răspuns el, mîndru parcă de calitatea lui de frate al unui mort.

— Chind? a zis madam Charlotta, dîndu-și o palmă peste falcă, de parcă ar fi vrut să și-o îndrepte la loc.

Și *Fräulein*, foarte importantă, la rîndul ei, a început să-i dea toate detaliile pe nemțește, în timp ce Toma saluta cu adînc respect trăsura primăriei, care trecea goală înspre casa noastră, cu Murgoci pe capră. (Murgoci ăsta era cel mai voinic vizitiu dintre pompierii orașului. Și cum caii primăriei și cu trăsurile ei se țineau la cazarma pompierilor, în toate împrejurările solemne, în care trăsura primăriei, pe cauciuc, își avea vreo întrebuintare, Murgoci — cu o solemnitate în plus — mîna caii, în uniformă de gală și cu mînuși de ață albă în mîini.)

★

„Grădinița Primăriei“ era un petec de pămînt triunghiular, împrejmuit cu un gard verde, făcut din panouri de sîrmă răsucită și împletită în pătrățele. De ce îi spunea „Grădinița Primăriei“, nu înțeleg nici astăzi. Era situată la un kilometru distanță de primăria orașului și nici măcar nu era proprietatea acesteia. Aparținea lui Petre Grădișteanu, un boier spîn, scurticel, celibatar și totdeauna

cu pălărie demi-joben, care își avea, peste drum de ea, hotelul cu același nume și casa lui bătrânească, în mijlocul unei grădini, reputată prin miile de crini care înfloreau primăvara pe ronduri și pe marginea aleilor, parfumând pînă departe cartierul, în adîncul nopților înstelate de mai provincial.

Iubind copiii (creștea, dealtminteri, doi copii de suflet), scurțicelul cu suflet romantic și cu viața lui de bur-lac bătrîn, închinată crinilor și deniilor de la care nu lip-sea niciodată, făcuse grădinița asta pentru copii. Îi așter-nuse aleile cu nisip mult, ca să se poată umple gălețile de tablă din el, pentru făcut „cozonaci“ și „forme“, îi um-pluse straturile de flori, alese și felurite, ca să fie înflo-rită pînă în pragul iernii, o dăruise cu trei bănci de mes-teacăan alb și — în mijloc — îi făcuse un havuz alimentat de la cișmea cu o pompă de-alături, pe apa căruia să poată pluti în voie, legănat de văturele reci, corăbiile de hîrtie sau vaporeșele de tablă ale copiilor, sub suprave-gherea unui Cupidon bucălat și nud, care, cocoțat pe cîțiva bolovani în centrul bazinului, își lăsase arcul pe umăr și tolba cu săgeți la spate, ca să-și facă, în voie și în permanentă, necesitățile chiar în apă. Sau, poate, ca să facă văturele pentru bărcile copiilor... (Asta, însă, n-o știu precis decît două persoane : Dumnezeu și Petre Gră-dișteanu.)

Frăulein se așezase pe banca dinspre strada principală a orașului, strada Negru-Vodă. Din coșulețul de lucru, „*necessaire*“ cum îi spunea ea, scosese o etamină pe care „umplea“ cu mătăsuri de culori diferite petalele unor flori de origine și naționalitate neprecisă. Noi, eu și frate-meu, ne jucam în nisip. El, atent, serios, așa cum îi era firea, făcea case, începîndu-le de la temelie, iar eu, „precoce“, cum mă decretase familia, vream să le fac mai întii aco-perișul.

Era patru după-amiaza... Orașul toropit de căldură nu-și deschisese încă jaluzelele trase la ferestre pentru răcoarea somnului de după-masă. Pe cele trei străzi care înconjurau grădinița nu trecea aproape nimeni. Numai din cînd în cînd, la cișmeaua din fața ei, veneau servitoare cunoscute să-și umple donițele cu apă.

La berăria „Port-Artur“ de sub „Hotel Regal“ venise umbra. Chelnerii ridicau streășina de pînză în dungi albe și roșii, scîrțîind la manivele. Pe trotuarul din față se scoteau primele mese. Un negustor de înghețată, Cață (cine nu-l cunoștea) își oprise „duba“ albastră, pe două roate, la marginea grădiniții, iar un copil desculț și zbîrlit își lingea, alături, cu gesturi de ceremonie, înghețata „de cinci“, servită pe fundul unui păhărel gros (paharul plin era de zece), cu gura mult mai largă decît gurița lui. Și-atunci au început să răsune dinspre Bulevard — ca din depărtările toropite ale unui pustiu — sunetele grave, lente, ale muzicii militare.

— Soldații ! am zis eu, aruncînd lopățica în nisip și alergînd la poarta grădiniței.

— Nu e muzică de soldați, a zis frate-meu, părăsindu-și și el temeliele casei începute. E muzică de mort.

Fräulein și-a strîns lucrul în *necessaire*, ne-a șters mîinile de nisip, ne-a aranjat părul sub pălărioarele de pai, pe care ni le-a pus cuviincios pe capete, ne-a aranjat gulerașele de la hainele bleumarin (de două zile nu ne mai îmbrăca decît cu astea) și, parcă îndreptată toată de o frigare ce i s-a și înălțat pe dinăuntru, ne-a comandat scurt :

— *Jetzt nihe, bitte !...*

De două zile, de cînd stam la tanti Pia, uitasem aproape că îngerii ne vizitaseră casa ca să ne ia pe Sandu. Ni se spusese că mama și cu tata au plecat la Pitești, la tanti Sofia, o altă soră a mamei și de-aia stăm la tanti Pia, pînă se întorc ei. Și viața noastră, în aceste două zile, se desfășurase normal, ca și mai înainte.

Numai că astăzi — ca niciodată — *Fräulein* nu ne culcase după-masa și ne adusese aici, în grădiniță, încă de la trei și jumătate. Acum, muzica militară se auzea „tare de tot“. Înseamnă că trecuse de Bulevard și că se apropia. La ferestrele caselor se ridicau transperantele și pe prichiciul lor se așezau oameni în coate. În ușile prăvăliilor apăruseră patronii și ucenicii. Clopotele de la Domneasca începuseră să sune... Și parcă tot orașul se trezea, la sunetul lor, din somnul lui de după-amiază...

Noi stam unul lângă altul în poarta grădiniței și așteptam. *Fräulein* era în spatele nostru. Dreaptă, înaltă, nemișcată, solemnă. Și-ncet, încet, cortegiul alb s-a apropiat și a început să treacă... Întii, doi călăreți cu pelerine **albe și cu chivăre de argint pe cap**. Pe urmă, alți oameni pe jos, îmbrăcați tot în alb și cu coifuri cu pene albe, purtând steaguri din vârful cărora se legănau icoane de pînză cu ciucuri de aur. Apoi alți oameni albi purtând tăvi cu ceva presărat cu zahăr mult deasupra și cu lumînările galbene înfipte înăuntru... Căii aveau batiste albe legate la ureche și mergeau la pas, la fel cu oamenii.

— Acuma, în genunchi! ne-a comandat *Fräulein*, din spate. Și-amîndoi, ținîndu-ne de mînă, am îngenuncheat în poarta grădiniței, pe un petec de gazon. Mina lui frate-meu o simțeam rece, dar nu rece ca iarna cînd umbra fără mînuși. Un altfel de rece, care îți făcea frică. A mea era caldă... O simțeam cum arde într-a lui. Și mai simțeam că-mi vine să plîng, dar nu din ochi, de undeva din adîncul meu, din mine întreg.

Atunci au apărut căii îmbrăcați în alb și cu pampoane de fulgi albi în creșete... Și pe urmă un maldăr de flori de toate felurile, care mergea pe patru roate mari. Și în vârful florilor era un om alb, cu licorn de amiral. Și în spatele florilor era tata. Singur, cu capul în jos... Dar mergea drept și era tot frumos, cum îl știam eu... Și după ei o mulțime de domni negri, cu pălăriile în mînă, care mergeau tăcuți, unii lângă alții, de parcă nu s-ar fi cunoscut între ei. După domni a venit muzica militară, cîntînd încet, în pas cu florile pe care le trăgeau cei șase cai albi. Și deodată, după ce a trecut și muzica, la geamul unui cupeu negru și lucios, o mînă cu mînușă neagră a ridicat un vâl negru și am văzut fața mamei. Albă, cum nu i-o văzusem niciodată. Se uita spre noi, ca și cum ar fi știut că trebuie să fim acolo și vrea să vadă dacă sîntem. Și eram. Două **mogildețe în hăinuțe bleumarin**, care își strîngeau mînuțele — una gheață și alta flacăra — îngenuncheate pe un petec de iarbă verde, prin fața căruia, sub un maldăr de flori, trecea ceva al lor, ceva rupt din ei **de implacabila și marea absurditate care își etala cortegiul**, filfiindu-și batistele albe și lugubre, la urechile cailor...

Cupeul mamei trecuse de mult... Trecuseră și celelalte trăsură în care vedeam rude și figuri cunoscute. Trecuse tot și noi eram tot acolo și tot așa... Acum trecea Cață cu înghețata lui pe roate vopsite albastru... Clopotele de la Domnească nu mai sunau... Începuseră, în schimb, altele, mai de din jos, de la mînăstire...

Oare *Fräulein* ne uitase acolo? Eu vream să mă joc mai departe, în nisip. Într-adevăr, *Fräulein* ne uitase, pentru o clipă. Atît doar cît să-și șteargă ochii ei fără expresie, cu batista de olandă curată, din *necessaire*.

Și cînd ne-am ridicat, frate-meu mi-a spus așa :

— Eu nu mă mai joc astăzi.

— De ce ? I-am întrebat.

— Fiindcă Sandu a murit de-adevărat. L-am văzut eu trecînd adineauri printre flori. Dar nu știu sigur care era dintre ele...

*

În casa noastră de la Cîmpulung, ultima noastră casă, se mai află, desigur, și-acuma (dar cine știe în ce colț, „pus bine“) un tablou mare, cît să încăpem noi, copiii, în mărime naturală, pe el, reprodus în Italia în culori și, firește, mărit după o fotografie făcută la Speek, primul fotograf al Cîmpulungului, în 1908 ; în ziua de Sf. Petru și Pavel, cînd, în vremea aceea, avea loc în toate școlile împărțirea premiilor pentru anul școlar trecut și, implicit, începerea vacanței. Vacanța mare !

Amintirea acestei zile și a acestei fotografii o am foarte limpede în minte. Ziua a început așa :

De dimineață de tot, madam Ștefănescu, noua noastră guvernantă (o cucoană de neam bun, grasă, cu părul alb și totdeauna bine pieptănată, ca o perucă permanentă ; cu soțul fost funcționar superior la un minister din Bucu-rești — închis pentru fraude — era frumos, bețiv și car-tofor ; cu amîndoi copiii morți — împreună — din aceeași scarlatină), ne-a sculat la șapte dimineața.

După ce ne-am spălat, ca de-obicei, „pină la briu“, în ligheanul mare de faianță, cu marchiz și marchiză zmălțuiți pe fund, într-o grațioasă figură de menuet, lighean care ni se lua de pe lavoar și ni se punea pe un scăunel,

ca să ajungem mai bine, după ce ne-a dat la amîndoi rufe curate din dulapul comun, care mirosea a sulfină ori de cîte ori i se deschideau uşile lăcuite cu alb, ne-a pus hainele cele noi, pe care nu le îmbrăcasem încă. Erau două costumase de *soie-ecrue*, fine şi de culoarea îngheţatei de alune. Ni le cumpărase mama de la magazinul „Ruleta“ din Bucureşti, magazin de unde ne cumpăra, de obicei, tot ce ne trebuia şi, bineînţeles, tot ce era mai fin, mai „frumos“, mai scump. Ne-a dat, apoi, ciorăpiori noi, albi, cu găurele, ghetete noi (galbene, de piele fină şi încheiate cu nasturi pînă sus, căci erau „înalte“), ne-a pus la git gulere albe, lungi, scrobite şi între muchiile lor immaculate ne-a înnodat cravate roşii, de mătase scumpă şi aeriană, în funde învoalte şi impecabile, aşa cum ştiau să le facă totdeauna, degetele ei fine (că madam Ştefănescu avea nişte degete ca de icoană) şi înţepate la burice de acele cu care toată ziua ne „racomoda“ lenjeria şi, în lipsă, broda feţe de mese şi şerveţele, ca să-i verse invitaţii mamei ceaiurile şi cafelele negre pe ele.

Pe urmă, ne-a pieptănat. Adică numai pe frate-meu, fiindcă eu eram tuns cu maşina nr. 3, ca pedeapsă fiindcă nu stătusem cuminte la bărbier, ca să-mi potrivească bretonul, arcuit ca un cozoroc pe frunte. (Pedeapsa fusese decretată de tata, spre marea dezolare a mamei, care a plîns cînd a văzut că mă întorc „pocit“ de la bărbier.)

După ce am fost gata, ne-am făcut rugăciunea în faţa icoanei din odaia noastră, pe care scria — în josul sfinţilor numeroşi de pe ea — şi mai scrie şi astăzi : „Această sfîntă icoană este singura moştenire pe care o am de la răposaţii mei părinţi, preotul Ioan Muşat şi Safta preoteasa“.

Ne-am dus apoi în sufragerie, să ne luăm cafeaua cu lapte. Acest lucru constituia un eveniment şi o atenţie deosebită, în ceea ce ne privea, avînd în vedere că noi, în mod obişnuit, ne luam cafeaua cu lapte în odaia noastră. În sufragerie, în capul mesei enorme, tata scria ceva pe nişte coale de hîrtie ministeriale. Desigur, un act juridic, fiindcă Pană Tomescu — Pănuţă cum îi spuneam noi — îi dicta după o ciornă pe care o avea în mîină şi pe care, după necesităţi, o apropia sau o depărta de oche-

larii lui cu lăntic, încălecați comic pe vârful nasului cîrn și cu un neg deasupra, ca o muscă lipită în permanență acolo.

Cînd tata scria sau citea, sau vorbea cu cineva, noi nu îl întrerupeam niciodată. Nu la fel procedam însă și cu Pănuță, pe care ori de cîte ori îl găseam scriind în biroul tatii, îi săream în spate sau din față pe genunchi, ca să-i prindem musca de pe nas...

Ne-am așezat, așadar, cumiți, la locurile noastre. Madam Ștefănescu ne-a legat, în tăcere, bărbițele de gît, și imediat — la apelul soneriei care atîrna din tavan deasupra mesei — Iuli, bucătăreasa, a venit cu crațița cu lapte fierbinte. Atunci a intrat și mama în sufragerie. Era îmbrăcată într-o rochie albă de dantelă, cu o pălărie mare de pai pe cap — ca o bezea răsucită în voaluri — cu sa-coșa albă atîrnată cu șnur lung de degetul unei mîini (avea mitene de dantelă subțire în amîndouă) și sub brațul mîinii celeilalte cu umbreluța de dantelă albă, pe al cărei miner de fildeș erau încrustate cîteva floricele de miozotis...

— Gata ? ne-a întrebat mama, sărutîndu-ne pe frunte ușor, ca să nu ne strice freza. Pe a lui frate-meu, adică, fiindcă eu... Dar și pe mine m-a sărutat tot așa, fiindcă, desigur, în ochii ei mama nu vrea să mă vadă „pocit“ de ravagiile mașinei nr. 3, cu care Rățoi, bărbierul „meu“ de la frizeria lui Odică Tiliceanu, îmi nimicise, pentru prima dată și categoric, bucelele în apele cărora mîna mamei avea de multe ori obiceiul să adoarmă ca o zîină albă, care visează goală, sub undele prietene și calme ale unui colț secret de mare.

— Imediat, a spus tata, crezînd că întrebarea i se adresează lui. Mai am două vorbe și-am terminat. Și, ca și cum ar fi vrut să se scuze : E un act de vînzare foarte important.

Musca de pe nasul lui Pănuță se uita parcă în ochelari, în fiecare sticlă pe rînd, ca între două ogîinzi cu momeli identice...

Madam Ștefănescu ne ungea franzeluțele cu unt presat, adus de la Școala Normală (care avea vaci și fermă și un elvețian specialist în materie). Pe fiecare duriță de

unt era cîte un trifoi în relief, și noi ne uitam (era un joc obișnuit al nostru) a cărui petală cade mai întii sub cuțitul ei. Mama se așezase la locui ei obișnuit. Adică lângă scaunul lui frate-meu. Îi luase ceașca cu cafea cu lapte și deși madam Ștefănescu îi amestecase zahărul la fel ca și mie, mama i-l mai amesteca, totuși. Ca să nu rămînă pe fundul ceștii și pentru ca să fie mai dulce cafeaua lui cu lapte.

Știam, simțeam, observasem — toate trei la un loc — din o puzderie de amănunte și din mai multe întîmplări „mai mari“ că mama îl iubește mai mult pe fratele meu. Că se ocupă mai mult de el... Și nu mai mult... Nu știu cum să spun... Mai cald !... Și cînd îl privea pe el, îl privea altfel. Avea, parcă, altă lumină în ochi. Cînd se uita la ei — ea singură crezînd că eu nu observ — sau cînd îi spunea el ceva și îl asculta, aveam impresia că, în ochii mamei, înfloresc parcă toporași, deși ochii ei erau albaștri ca doi toporași... Cînd se uita la mine însă, sau cînd îi spuneam ceva.. ochii ei rămîneau numai așa cum îi avea. Fără toporași în ei... înfloriți atunci pentru mine special, cum înfloreau pentru frate-meu...

Și, curios, asta era singura împrejurare în care nu eram invidios pe frate-meu, așa cum eram în altele, în care el — ca mai mare — era preferat sau băgat în seamă înaintea mea. Nu eram invidios, dar sufeream. Sufeream adînc, anonim, sincer. De fiecare dată cînd observam preferința mamei pentru el (și nu îmi scăpa niciodată), aveam aproape un fel de dureroasă satisfacție. Că eu aveam dreptate, adică. Că nu mi se părea întîmplător, ceea ce mi se părea. Și-atunci inima mi se făcea mică și mi se strîngea în propria-i căldură și mîngiere, ca un copil o-ropsit care se chircește cu genunchii la gură și cu minutele cruce pe piept, ca să i se pară că așa îi este mai cald și că, adunat în el însuși, e mai puțin singur. Și eu o adoram pe mama. Eram îndrăgostit de ea, mai bine zis. Ca oricare dintre îndrăgostiții mari. Îi urmăream — în mica, tiranica și permanenta mea pîndă de îndrăgostit anonim — fiecare pas, fiecare gest. Îi ascultam — chiar de la uși și de la toate perdelele complice — fiecare cuvînt. Îi uram prietenii care o îndepărtau de mine, eram gelos

pe tot ceea ce o preocupa în afară de mine și, de multe ori, când suferințele mele liliputane luau proporții anormale pentru o inimă de îndrăgostit, recurgeam la ultimul și supremul argument: mă prefăceam bolnav. Atunci știam că mama nu mai are ochi, și mâini, și cuvinte decît pentru mine. Puteau să sune cit vor musafirii la ușa din față, putea să-i povestească frate-meu ce vrea, toporășii din ochii mamei nu mai înfloreau, atunci, decît pentru mine. Îmi era foarte rușine că o mint și îmi era foarte milă de ea că o sperii. Dar trebuia, totuși, să mă îmbolnăvesc din cînd în cînd, pentru ca să am putere să sufăr mai departe, cînd mă făceam sănătos.

— Gata a zis tata, uitîndu-se la ceasul lui de aur din buzunarul din stînga, al vestei. Ajungem tocmai la timp, dacă luăm o trăsură!

Și în timp ce Pănuță ștergea tocul pe un strop de sugătoare și punea actele și hîrțiile în servietă, Iuli, chemată în grabă, alerga peste drum să strige două trăsuri din stație... În prima ne-am așezat noi, mama și cu tata în fund, iar eu cu Mihai pe scăunel. În cealaltă, Pănuță cu madam Ștefănescu. Pănuță cu servieta pe genunchi și madam Ștefănescu cu pardesiurile noastre în poală. Și între ei doi, ca un stîlp de frontieră, cu capul încovoiat pe linia de delimitare, umbrela de ploaie.

*

Cînd am intrat în sala festivă a Școlii de băieți nr. 1, unde avea loc în fiecare an împărțirea premiilor, clasa (căci o clasă era) era plină pînă la refuz... Părinții și rudele elevilor de la toate școlile primare de băieți din oraș (trei la număr) stăteau înghesuți și cuminiți în băncile lungi și târcate cu tatuaje făcute cu bricegele sau cu penițele. Și păreau și ei niște elevi, cu mutre de repetenți îmbătrîniți pe băncile școli. În fața băncilor, erau puse cîteva rînduri de scaune, din cele cu fundul de pai împletit, împrumutate pentru circumstanță de la cofetăria „Salve“, pe care luaseră loc oficialitățile orașului și cu familiile lor. Tata, fiind tot primar, locurile noastre erau „rezervate“. Numai două, însă, deși „noi“ eram trei: tata, mama și cu mine, care, nefiind elev la școală, eram totuși membru din

familie, de prezența căruia — mă gîndeam eu — ar fi trebuit să se țină cont.

Frate-meu, întîmpinat cu zîmbetele celor de pe scaune și din bănci, galben de emoție, ca și hainele lui de *soie-é-crue*, a trecut repede în grupul elevilor de clasa a IV-a, din care făcea parte. Și numai cînd a ajuns acolo, între colegii lui, în atmosfera lui, singele i-a revenit în obraji. Am văzut că mama îl urmărise din ochi tot timpul... Și în clipa cînd l-a văzut la locul lui, în primul rînd al clasei a IV-a, ochii lor s-au întîlnit... Mama avea iarăși toporăși în ai ei.

Între acestea, cu mine a început cearta — prin semne — între tata și mama. El vrea să stau lîngă el, în picioare; mama vrea să mă ia lîngă ea.

Tras cînd într-o parte, de unul, cînd în cealaltă, de altul, m-am mutat de cîteva ori de colo pînă colo. Pînă cînd directorul școlii, care observase desigur situația, a luat scaunul de la catedră și a venit să mi-l ofere. Ba, ceva mai mult, m-a luat în brațe și m-a așezat — ca pe un pachet — pe el. Orgoliul meu era pe deplin satisfăcut. În schimb, mama și cu tata își făceau din ochi semne reciproce de reproș, care, în traducerea mea, însemnau același lucru, adică : „Vezi ? Dacă-l lăsai lîngă mine, cum am zis eu, nu se mai deranja Melcescu (directorul școlii) să ne dea scaunul de la catedră“.

Dar pe mine nu mă interesa discuția optică dintre tata și mama. Pe mine mă interesa clasa de școală în care intrasem pentru prima dată. Băncile, tabla, catedra împodobită cu flori și cu brad, planșele de pe pereți, cu mațe de oameni fără cap, cu animale pe care nu le cunoșteam, hărțile cu continente de pămînt zbîrcit între apele albastre ale oceanelor — ca rufele noastre, la spălat, cînd plutesc pe apele de scrobeală din copaie — mă interesa tot orașul acela de părinți, îmbrăcați ca de 10 Mai, fughesuit în bănci și, mai ales, mă interesau copiii, înșirați pe clase — în haine de sărbătoare — în spatele catedrei, cu profesorii și profesoarele în față, așteptînd cu ochii îngrijiți (ca ai lui frate-meu care știa că e premiant), sau senini (ca ai lui Frolli, băiatul tocilarului italian de lîngă noi, care știa că rămăsese repetent), mă interesa muzica

militară pe care o văzusem cînd am intrat în curtea școlii și — peste toți și toate — mă interesau toporașii mereu înfloriți din ochii mamei, privindu-și fiul din primul rînd al clasei a IV-a primară... Și mîinile ei fine și dragi cu care îi făcea mereu semn din mitenele de dantelă, să-și îndrepte cravata deranjată, de la guler, în timp ce a mea, desfăcută din nod, îmi atrîna toată pe piept, ca zdrențele unui steag învins.

*

— Mușatescu Al. Mihai, media 10. Premiul întâi cu cunună, al Școlii de băieți nr. 2. Premiant de onoare al școlilor primare din oraș...

Cuvintele directorului s-au pierdut în ropotul de aplauze al mulțimii. Se auzeau de peste tot strigăte de „bravo“, în timp ce muzica militară din curte ataca, forte, arpegiile omagiale : *Ta-ta-ta-ti-ti-ta-ta*. Ca printr-o ceață — dar o ceață bună, ca aceea dinaintea somnului, cînd ești ostenit — l-am văzut pe frate-meu apropiindu-se de catedra cu ghirlande de brad și cu domnul Melcescu crescut brusc, ca o sperietoare cu haine negre, dintre flori, cu brațele deschise pînă în vîrfurile manșetelor rotunde și scrobite, care îi ieșiseră din mîineci și în capătul cărora licăreau doi butoni de aur, mari cît niște nasturi de manta ofițerească.

Simțeam că inima îmi bate să-mi spargă pieptul... Mi se părea că în pașii fratelui meu se împletesc, gemeni, proprii mei pași. Simțeam că ceva cald se ridică din mîine și mi se apropie de ochi, ca un țipăt de buze, un țipăt pe care trebuie să-l strigi, iar în păienjeniișul lacrimilor scurte și ușurătoare care mi-au umplut ochii am văzut pe domnul Melcescu cum îi pune lui Mihai o coroană verde pe cap și cum îi prinde pe piept o medalie galbenă. Pe urmă i-am văzut brațele încărcate de cărți și de cutii și în timp ce aplauzele și strigătele de „bravo“ deveniseră asurzitoare, acoperind aproape alămurile muzicii militare din curte, am văzut ochii mamei. Toporașii lor erau uzi, ca și cum i-ar fi stropit cu rouă proaspătă... Iar în ochii tatei, albaștri ca și ai mei, mi s-a părut că văd, parcă, un cer albastru, încremenit peste munții Rucărului, așa

cum îl văzusem anul trecut, în măruntaiele căruia se simt, însă — orgolioase și anonime — filfielile aripilor de vulturi care îi cutreieră nemărturisitele adâncuri.

Și încă o dată mai mult, plînsul meu — fără explicații și fără interpretări — a picurat, singur și anonim, pe hăinuțele mele de *soie-écrué*.

*

Domnul Speek era, după cum am mai spus, primul fotograf al orașului. Dealtminteri, atelierul lui se și numea „Foto-Artistic“. Nici astăzi nu știu exact de ce nație era. Așa cum mi-l amintesc, însă, ras, roșcovan, totdeauna bine îmbrăcat, cu maniere exagerat de politicoase și cu un accent care îmi amintea de prima mea guvernantă — trebuie să fi fost neamț. Și lucrul nu e de mirare, avînd în vedere că și cel de-al doilea fotograf din oraș era tot neamț. Adică, nemțoaică. O chema Cecillia Cavallar și, pe vremea de care vorbesc eu, în atelierul ei se fotografiau mai mult țărani din împrejurimile orașului, cînd veneau la bilciul Sf. Ilie, la „Ispas“, sau la tîrgurile săptămînale. Din oraș, la „Cavallar“ se fotografiau mai mult cetățenii modești, negustorimea și mahalagii. „Protipendada“ — cu nunțile, balurile, botezurile și evenimentele ei familiale, demne de a fi immortalizate pentru arhivele de familie — „lucra“ numai la domnul Speek.

Cînd am intrat noi în atelier, domnul Speek — care fusese la serbarea pentru împărțirea premiilor, într-o circumspectă recunoaștere — parcă ne aștepta. Ne-a întîmpinat din ușă, ploconindu-se (atît cît se apleca el) în felicitări și complimente, adresate părinților mei și lui frate-meu, personal. Pe mine m-a trecut complet cu vederea. (Am remarcat însă, și răzbunarea mea a fost că niciodată n-am mai vrut, cînd depindeam de alții și nici nu m-am gîndit, cînd depindeam de mine, să mă fotografiez în altă parte decît la Cavallar.

Poate că din cauza acestei manifeste lipse de atenție sau, poate, din cauza emoțiilor prin care trecusem, m-am opus să mă fotografiez. Frate-meu era deja instalat în picioare, în fundul atelierului, lîngă un fotoliu imitație

Louis XV, cu coroana pe cap și cu medalia pe piept. Pe acest fotoliu trebuia să stau eu. Și n-am vrut.

N-am vrut, și n-am vrut, și n-am vrut. Nici domnul Speek, nici mama, cu invitațiile lor amabile și cu promisiunile lor ocazionale, n-au putut să mă convingă. Până când tata, enervat de încăpăținarea mea, a găsit singurul argument convingător. Mi-a tras o palmă. Prima palmă pe care mi-a tras-o pînă atunci.

Drept care, pe fotografia care a „imortalizat“ acest moment am ieșit tuns chilug cu nr. 3 și cu ochii nezvîntați încă bine de lacrimi, ghemuit mai mult în amărăciunea mea personală decît în fotoliul lui Speek, ca o vietate adusă din pădure la oraș, alături de frate-meu — modest și cuminte în gloria lui — cu coroana pe braț, cu decorația pe piept și cu ochii lui „silitori“ îndreptați, deopotrivă, spre toporașii mamei, spre vulturii tatei și spre păsărica domnului Speek, care, dispărut complet sub postavul lui negru și profesional ne-o promitea mereu, gata să z bucnească spre noi, dintre lentilele și șuruburile aparatului.

*

Fotografia aceasta, despre a cărei istorie îmi amintesc, după cum s-a văzut, foarte limpede, a avut o mare importanță în viața mea. O importanță, în aparență, documentară și ilariantă, pentru membrii familiei și prietenii ei (și pentru tata, în special, după cum se va vedea) și o alta, în fond, gravă și concludentă, pentru mine. (După cum, iarăși, se va vedea mai tîrziu.)

Fapt este că după ce a ieșit, „retușată“ și în douăsprezece exemplare, din camera obscură a atelierului lui Speek (exemplare care au fost distribuite celor mai apropiați membri ai familiei, în saloanele cărora și, de preferință, pe planele respective, am văzut-o întotdeauna, încadrată în diferite feluri de rame — florentină, de piele roșu închis, cu încrustații de aur, ca la tanti Lucia, sora mai mică a mamei, din Pitești și „artista“ familiei; pirogravată ca la tanti Pia, sora vitregă a mamei, din Cîmpulung, sărăcită între timp; ori brodată în motive naționale, ca la tanti Sophie, sora mamei, mai mare, din Pi-

tești — fotografia aceasta, împreună cu cele două „capete“ de profil ale părinților mei, au fost trimise în Italia, la Veneția, la un celebru specialist în materie, al cărui nume îmi scapă (fiindcă, de câte ori auzeam vorbindu-se despre el, i se spunea „celebru“ și, deci, mulți ani de zile am fost convins că artistul venețian se numește domnul Celebru), unde au fost mărite, cum spuneam, în mărimă naturală, colorate, și după ce au fost încadrate, toate trei, în rame grele, late și încărcate cu ciubucării aurite, și-au luat locul, de cinste murală, în biroul tatei. Noi, copiii, la mijloc în spatele biroului, și tata și cu mama, în părți, uitându-se unul la altul, din profilurile respective, și amîndoi întîlnindu-și privirile la mijloc, adică exact asupra noastră ¹.

¹ *Memento : Tata. Mama. Tata-mare. Bunica. Și-apoi, la fotografie, din nou.*

Pe paharul „de dinți“, pe care îl păstrez într-un colț în vitrina din sufragerie, ascuns printre cristaluri ca o rudă săracă la sindrofiie, Cîmpulungul copilăriei mele s-a adunat tot sub cerul albastru al pozei cu ramă lunguiată „suflată“ cu aur subțire, sub o inscripție rondă și lămuritorul : „Suvenir din Cîmpulung“. Turlele Bisericii Domnești (de unde începe „vederea“) abia mai au acoperișuri. Am impresia că trebuie să plouă înăuntru, peste sfinți și peste lespezi. (Și peste Ion Aga Filipescu, hagiul, negustor și cel mai cumsecade om al târgului, care nu lipsea niciodată de la biserică de peste drum de prăvălia lui de luminări și, mic așa cum era și cu mâinile împreunate cucernic peste piept, ca un mort în picioare, ți se părea ca o strană mai mult, în șir cu celelalte.)

Uite și clopotnița... Mă uit la firida care a mai rămas din fereastra de pe pahar și parcă mă văd cu bărbia rezemată de molozul prichiciului (nu ajungeam mai sus, pe vremea aceea), privind în față, estompată în ceața amurgului, chivăra de piatră a Mateiașului, cu soarele apusului bătut în față, ca o stemă de platină ternă, cu toată lumina ascunsă în măruntaie.

Or, cîți eram pe vremea aceea cei care aveam curajul și încuviințarea tacită a părintelui Nae Pătrășescu să ne urcăm „la discreție“ în clopotnița plină de păianjeni, de legende și de fum de țigară?... Birșa, Baboi, Tirlică, Gușe, Ombea, Meke, Limbric, Uriașul, Găinușe, Cacaștir,

Aiachiose și alții, cărora nu le știam atunci decât porecele... Dar spaima moașei Reghina, care sta peste drum de biserică și care — tot într-un amurg ca ăsta — a văzut ieșind fum pe toate ferestrele clopotniței și a anunțat pompierii de sub comanda căpitanului Manolescu (unul mic, îndesat și bonom, care semăna leit cu popa de cupă din cărțile noastre de tabinet). Și a venit căpitanul Manolescu cu pompa „a mare“ (o mîna Murgoci, un ardelean imens și cu mîinile cît maiul de rufe), cu sacalele și cu trîmbița lui Buzatu, care, de pe scara pompei, anunța focul, îndemnînd pe cetățeni să se dea la o parte din drumul cailor în galop și cu șuierăturile prelungi ale gardiștilor intrați în panică mare că „arde la Domneasă“. Venise și primarul. Tata, săracul. Și cînd ne-am dat jos din clopotniță, duhnind a tutun ca niște bucătărese, și cînd lucrurile s-au lămurit, Doamne! ce rîs a fost în tot orașul. Fiindcă, pe vremea aceea, dacă rîdea primarul, trebuia să rîdă toată urbea. Moașa Reghina a avut o criză de ficat din cauza supărării, iar bietul căpitanul Manolescu, întorcîndu-se cu pompele la pas, se jura, de pe capră, în gura mare, pe „Paștele dîmnezeilor mă-sii“, că nu mai scoate pompele, chiar dacă o arde și casa lui de zestre.

De la Biserica Domneasca în sus, lăsînd deoparte, în planul I, vila „lu Paul“, cu turnuri, turnulețe și balcoane de stejar sculptat, și casa domnului Jugureanu (fost medic sublocotenent voluntar în armata franceză, la 1870, și căzut prizonier — după cum însuși spunea — o dată cu Împăratul, la Sedan, de o parte și de alta a fotografiei se întindea centrul orașului, cu prăvăliile pe ambele părți, cu trotuarele curate, și cu o birjă, oprită în soare, în dreptul restaurantului „La Carpați“, parcă în așteptarea unui client întîrziat.

Mă uit și mi le reamintesc pe toate: Uite „Foto Artistic“, unde ne ducea tata în ziua de Sf. Petru și Pavel, cînd se împărțeau premiile, să ne fotografieze — pe mîne și pe frate-meu mai mare — cu coroanele pe braț și cu medaliile prinse cu fundulițe tricolore pe pieptul bluzelor de soie-écru... Uite „Trandafirul Roșu“, magazinul lui Andrei Ologescu, de unde ne cumpăra mama ghețe cu nasturi și molton pentru halatele de iarnă; uite libră-

ria lui Gheorghe Vasilescu, cu cutiile pline de bile colorate și de poze puse pe tejghea, imediat la intrare. Cărțile de școală, caietele, ascuțitoarele și sticlulele cu cerneală „Tinte“ veneau mai în fund. Pe tejghea era „momeala“. Și cred că Gheorghe Vasilescu a fost singurul librar din lume care a avut ideea să vîndă arșice în prăvălie. Cumpăra mioalele și caprele direct de la măcelar, le spăla și le vopsea frumos cu „analină“, în diferite culori, apoi da „ichiurile“ la fierar să i le plumbuiască. Și tot de la fierarii de pe strada „francezilor“ (cartierul țigănesc, astăzi dispărut, cu lăutarii, cu potcovarii și cu pi-randele lui), cumpăra calupurile de fier cu care ne gîo-lăream la „armean“, la „șiciubei“ sau la „om cu gaură“.

În capul străzii, iată și Bărăția (celebrul monument istoric local, unul din multele, dealtfel, construit în sec. al XIII-lea de Cavalerii Teutoni), cu turnul ei ascuțit și cu ceasul strîns sub pleoapa acoperișului, ca un monoclu cu cadran în ochiul unui ghiuj bătrîn. Și, imediat în dreapta, întins pe labe ca un ciîne bătrîn, la soare, apare bulevardul Pardon, toropit de căldura zilei de vară în care a fost luată fotografia reprodusă pe pahar, între cele două șiruri de castani, sub care moțăie — ca niște pensionari la ora siestei — băncile verzi, tatuata de amintiri și de inițiale...

Obiectivul fotografului n-a putut prinde mai mult, căci s-a izbit de zidurile albe ale primăriei, împodobite cu găietane de ciubucărie neagră, ca niște cioareci de pandur.

BOMBONARI

Îmi amintesc de fotoliul în care mă adunam ca un că-țeluș de casă, încolăcit în propria mea căldură, cînd po-vestea bunicul, seara, după-masă, fel de fel de amintiri despre oameni, locuri și întîmplări. Mi se părea că, stînd în brațele fotoliului de plus, cu franjuri pînă în pămînt, nu mă mai observă nimeni și groaznicul, deprimantul și cotidianul „la culcare“, rostit de mama, în timp ce șor-țul scrobît al doamnei Ștefănescu (o cucoană scăpătată,

care ședea la noi și — alături de cămară și de rufe — avea în sarcină și grija noastră) apărea în ușă, ca o pată mare și albă, cu brațele încrucișate pe piept, parcă vrînd să evite cele trei rînduri de guși care cădeau, ca treptele scării noastre din față, din ce în ce mai mari, pînă între buzunarele de la piept ale șorțului în care se aflau în permanență chibriturile, degetarul, acele de cusut și fotografia fiului ei, mort într-un accident de cale ferată.

Cînd începea bunicul (și parcă totdeauna începea la fel) : „Acum vreo patruzeci de ani, pe cînd eram, făceam și dregeam“, cifra asta mi se părea imensă. „Acum patruzeci de ani“ mi se părea mai departe chiar decît începutul lumii... Mă trăgeam cît mai adînc în adîncimea fotoliului, ca să-mi iau distanța să pot „vedea“ mai bine pînă la „acum patruzeci de ani“. Așa cum te dai înapoi ca să poți vedea mai bine și mai de departe un peisaj oarecare. S-acuma, iată, a venit rîndul meu să pot spune, să pot scrie, rece, senin și cu inima plină de o tulburătoare duioșie... Acum patruzeci de ani...

Da ! Acum patruzeci de ani, printre ulucile Școlii primare de băieți, nr. 2, soarele curat al dimineților de munte în primele zile de septembrie, cînd începea școala, întindea sub ferestrele clasei noastre un grătar de aur și-atunci știam că trebuie să sune „de recreație“. Și clopoțelul lui nea Dănilă Ștefan, servitorul școlii, pornea dinspre cancelarie, urca scara la etajul de sus, apoi cobora și creștea la maximum în dreptul clasei noastre, pentru ca, după primul cot al coridorului, să dispară înfundat în buzunarul minteanului de postav negru, alături de tabacherea de mucava, cu „Căderea Redutei Grivița nr. 1“, zurgăvită pe poza de pe capac.

Primele amintiri ale copiilor se leagă, întotdeauna, de primele bomboane, iar cei dinții prieteni ale căror amintiri nu se șterg niciodată sînt, „firește“ bombonarii. Ai noștri erau trei. Cu tarabele întinse pe niște picioare de lemn, ca ale scăunelelor de pictor, ne așteptau recreațiile, după ulucile școlii, momindu-ne cu toate bunătățile : coçoșei, halviță, caramele rusești, susan, găleți, corăbioare, bomboane spirtoase, turtă dulce, stafide, sultanine, năut, roșcove și așa mai departe. Ali, turcul, avea în plus bragă,

rahat și halva turcească. Pe bombonarul meu îl chema Nae. Era negustor serios, fiindcă avea și prăvălie stabilă, instalată peste drum de poarta școlii, într-una din șandramalele primăriei, în care, la Sfântul Ilie, se instala bilciul cel mare al orașului. Și-apoi era al meu, pentru că avea bunul obicei să-mi dea „pe cont“, pînă cînd — datorită vreunei sărbători deosebite — puteam să fac rost de bani și să-i plătesc „cinstit“. Ultima datorie și cea mai mare, care se ridicase la suma de un leu și douăzeci, nu i-am mai plătit-o, însă, niciodată. După o vacanță de Crăciun, în timpul căreia Moș-ajunul, sorcova și subvențiile secrete ale tatii-mari îmi umpluseră buzunarele de „franci de un leu“, cînd m-am întors de la școală, dugheana lui Nae era închisă. Am auzit vag, printre ceilalți bombonari, că Nae a răcit și e bolnav grav în spitalul de la Racovița, de unde era de fel. Pe urmă, n-am mai auzit nimic. Și, într-o zi, tîrnăcoapele primăriei au dărîmat șandramaua din care o femeie cu bariș negru a scos ultima rămășiță a fostului „Magazin cu coloniale și delicatese“ : un cîntar ruginit cu care a plecat în brațe, încovoiată, căutînd zadarnic să-i echilibreze talgerele deplasate în mers.

Am pomenit mai adineauri de Ali, turcul, acesta — care semăna leit cu Ioan Vodă cel Cumplit din cartea de citire, minus fesul — era cel mai bătrîn din „colonia“ turcească a orașului. Ca și în multe alte orașe ale țării, la Cîmpulung se afla o asemenea colonie, stabilită de pe vremea războiului de la '77, cînd foarte mulți dintre prizonierii otomani au rămas în orașele unde fuseseră surghiuniți.

Colonia turcească a Cîmpulungului număra foarte mulți membri și posedă o bragagerie proprie, în centrul orașului, în Tabaci ; două chioșcuri de desfacere bragă și zaharicale, în piață ; plus sumedenie de turci ambulănți, preumblîndu-și coșurile într-o mîină și donițele cu bragă în alta, de-a lungul străzilor lăturalnice, a maidanelor cu copii și a cîmpurilor de exerciții ale soldaților din Reg. 30 Infanterie, de pe platoul Gruului. Încet-încet, turcii aceștia ai copilăriei au dispărut, o dată cu bătrîinii orașului. Din ultimii descendenți, unul, tot Ali îl chema, a deschis

de curînd, pe drumul gării, o bragagerie și cofetărie modernă. Dar bătrînul de astăzi nu mai poartă fes. L-a înlocuit cu o „cașchetă“ de postav gri, pe care o poartă dată „la oție“ pe ceafă, ca să nu se mototolească bucla brună de pe frunte, răsucită artistic cu fierul de frezat.

*

Cofetăriile importante ale orașului erau trei și anume : „Dimbovița“ (renumită în înghețată de vanilie), „Port-Artur“, al lui Spirea Bumbulici și cofetăria „Salve“, a lui Tudose Popescu.

La aceste cofetării, care se întreceau în „specialități“ — în pateuri și plăcinte calde, dimineața ; în sarailii, brînzoaice și cornuri, după-amiaza — se aduna întreg orașul : iarna, în saloanele cu sobe de tuci în mijloc și vara, la mesele scoase între leandri, pe trotuare stropite cu opaturi de apă proaspătă. Aici, la Tudose, era și cartierul general al protipendadei, drept care și prăjiturile costau cu cinci parale mai mult decît în altă parte, adică cincisprezece bani bucata, sau, „la carton“, șapte la un leu. Aci oficia și celebrul bufon local, Solomon Iapă, al cărui nume adevărat nu l-am cunoscut niciodată.

Pripășit pe lingă unul dintre „boierii“ timpului, Gote Iorgulescu, cu barba vopsită în verde, Solomon Iapă își risipea spiritele. de dimineața pînă seara, spre hazul tuturor, comandînd în neștire dulcețuri, prăjituri, cafele și lichioruri, pînă cînd, seara, adormea — beat și balonat — pe canapelele cofetăriei, de unde Moise birjarul avea ordin de la domnul Gote să vină și să-i ducă gratuit pînă la domiciliu.

Solomon Iapă asta nu vorbea decît în versuri. Îmi aduc aminte că o dată, fiind și eu de față, s-a adresat bunicului meu cu următoarele versuri, luîndu-i plăcinta cu cremă din farfurioară :

Privește această prăjitură.
Cum o introduc în gură...

Tata-mare i-a oferit atunci o tavă cu treizeci de plăcinte cu cremă, cu condiția să le mănînce pe toate, pe nerăsuflete, și cinci lei pe deasupra.

Cînd l-am văzut cum înfulecă prăjiturile una după alta, cum din două înghițituri dispar din tavă, în hazul general al asistenței, am început să plîng. Solomon Iapă a mîncat toate prăjiturile, a cerut două pahare cu apă și, după ce le-a băut, a început să strîngă frimiturile de pe haină și să le mănînce și pe alea...

Tata-mare a plătît prinsoarea și, enervat că pierduse și tot succesul — la început al lui — trecuse de partea adversarului. i-a spus că dacă mai mănîncă zece plăcinte îi dă douăzeci de lei și un costum de haine. La care Solomon Iapă a răspuns în ilaritatea generală :

*Una nu mai mănînc, nepoate,
Că le dau retur pe toate.*

DINASTII MUZICALE

Dacă în cofetăriile orașului, lumea „mondenă“ a timpului — în primul rînd cucoanele — petreceau, zilnic, cîteva ceasuri de agrement, nu același lucru pot spune despre „bărbații“ Cîmpulungului, care erau (au rămas pînă azi) împărați în două mari categorii : pensionarii și cheflilii.

Cei dintii își aveau sediul la cafeneaua Dimache, situată pe o latură a bulevardului Pardon și, alături, la cafeneaua „Central“ de sub conducerea vestitului cafegiu Misac, un armean mititel, jovial și afemeiat, care — scăpătat pînă la urmă — ajunsese client în propria lui cafenea, trecută sub altă conducere și spunea, ori de cîte ori avea ocazia să-l asculte cineva : „Mujerile m-a diștrus. Aștea femeii este ca omizi. Cînd am fost tîner și verde mi-a mîncat frunzele toate și acuma, cînd sunt bătrîn și ușcat, nici una nu șe mai urca pe mine“.

În cafenelele acestea era un fel de anticameră a morții. Deși vechii cîmpulungeni trăiau mult și mureau rar, ca papagalii, deși stagiul la cafenea însemna pentru fiecare, limpede, o apropiere către obștescul sfîrșit, pînă la urmă toți capitulau, veneau aici, la ultimele cefeluțe

băute la fereastra mare dinspre stradă, sau la ultimele partide de preferans ori dardăr. judecate la mesele din fund, cu chibiți cumiți în jur și colivii cu canari deasupra.

Și când dricul trecea prin fața cafenelei lui Dimache, ducînd pe vreunul dintre ei către ultimul popas de pe dealul Flămîndei, era o tradiție ca să se oprescă, citeva clipe, pentru un ultim adio, în fața ușii intrării, unde cei rămași se descopereau tăcuți și solemni, însemnînd o cruce tremurată pe pieptul redingotelor curățate cu ciuin.

Ceilalți, chefliii, își începeau activitatea la oră aperitivului, la cele două mari băcării ale timpului: Alecsandru A. Alecse și Tache Niculescu. Cutia de icre negre era șase lei. Bătogul, lacherda, caracatița, laxul și alte „delicatese“ nu lipseau niciodată. Vinul era bun, din „viile proprii“ și țuca... de Muscel.

În aceste condițiuni, nu era zi de la Dumnezeu ca să nu se încurce cutare sau cutare grup de prieteni. Fie că era ziua unuia, fie că un altul cîștigase un proces, fie că altuia îi născuse nevasta un băiat (toți cîmpulungenii doareu să aibă numai băieți), se găsea totdeauna un pretext de petrecere în „odăițele din fund“ ale circumarilor, totdeauna pregătiți pentru musafiri de cursă lungă. Ceipici, Pițigoi, Niță al Vetii, Pahal, Tomescu din Tabaci, Prestavu și alții au fost martori, ba chiar participanți ai celor mai vestite chefuri, dinainte de războiul din 1916.

(După aceea, locul tuturor l-a luat faimosul Alecse Viscol, regele fripturilor, a cărui reputație s-a întins — în cîțiva ani de zile — în întreaga țară.)

Imediat ce se decidea cheful, birjarii orașului porneau în galop în diferite direcții și, deși cu trăsurile goale, răspundeau la orice apel „ocupat“.

Asta însemna că sînt trimiși să ducă la nevestele respective bilețelele de scuze ale „domnilor“, că nu pot veni la masă. Apoi, cu coșurile ridicate, porneau către cartierele mărginașe ale orașului, unde locuiau lăutarii.

Ba, uneori, se mai opreau și prin fața vreunei case mai centrale, din gangul căreia apărea repede și cu fișul tras peste față cite o cucoană vioaie, grăbită și, în genere, fără stare civilă precisă.

Lăutarii Cîmpulungului, din timpuri „imemorabile“ și pînă astăzi, își trag originea din trei familii. Dinastii, le-aș putea zice, avînd în vedere succesiunea la arcuș, trecută cu sfințenie din tată în fiu : Crețu, Pantilică și Macaron.

Cel mai bătrîn din familia Crețu are, astăzi, optzeci de ani, un singur dinte în față și mai cîntă, din cînd, în cînd „obligata“ în coada tarafului familial, care numără peste treizeci de lăutari : băieți, gineri, nepoți, cumnați, veri și așa mai departe.

Din Macaroni, pe numele lor adevărat Netotu, mai trăiesc doi băieți — Ion, care a făcut și un an de conservator pe vremuri, și colegul meu de școală primară și de bancă, Netotu Ilie, un admirabil țambalagiu, cu care „mă sărbătoresc“, ori de cîte ori îmi pot permite un răgaz de cîteva zile în urbea mea natală.

Trăiește și Pantilică și cîntă tot în fruntea unui taraf de familie. Trebuie să aibă peste șaptezeci de ani și el. Și astăzi e frumos, drept și staroste al lăutarilor locali. Celebritatea și-a dobîndit-o prin cîntecele naționale pe care le cînta ca nimeni altul și marea lui mîndrie este de a fi fost „pus în plăci“ de către o echipă de cercetători ai folclorului muzical, care a fost acum cîțiva ani și prin Cîmpulung.

Pantilică a fost lăutarul tatălui meu, din tinerețe și a Cîmpulungului, de cincizeci de ani încoace nefiind casă în care să nu fi cîntat la evenimentele de familie și chef la care să nu fi luat parte, împreună cu tovarășul lui nedespărțit, Iancu Țambalagiul.

Pantilică a fost lăutarul tatălui meu, din tinerețe și pînă în ultimele lui zile, încheiate senin, în săptămîna mare a Paștelui trecut. Cu puțin înainte, într-una din zilele, foarte rare, cînd îmi vorbea de moartea lui pe care și-o bănuia apropiată, tata mi-a spus că în seara înmormîntării lui, după ce toată lumea se va retrage acasă și cîmitirul va rămîne pustiu, să-i făgăduiesc că-l pun pe Pantilică să-i cînte în surdină, lîngă mormînt, cîntecul lui de petrecere favorit : *Stai, lupe, nu mă mînca !*

Bineînțeles, din cei care însoțeau pe tata pînă la locul de mare odihnă, nu putea lipsi Pantilică. După termina-

rea ceremoniei, l-am luat de-o parte și i-am spus să plece c-o trăsură și să-și aducă vioara, pentru a îndeplini una din ultimele dorințe ale dragului nostru dispărut.

Cînd a auzit că trebuie să cînte, Pantilică s-a uitat adînc în ochii mei și, lăsînd să-i lunece încet pe obraji două lacrimi groase și oneste, mi-a răspuns, simplu și hotărît :

— Să nu vă supărați, domnule Tudorel, dar nu cînt !

— De ce ? l-am întrebat, oarecum surprins.

Pantilică a stat o clipă pe gînduri, înainte să-mi răspundă. O clipă în care, desigur, în amintirea lui, tata a apărut viu și vesel, în capul cutărei mese de petrecere, sau cutărui „brîuleț pe opt“. Ochii i s-au umplut de lacrimi și cu vocea sugrumată de emoție mi-a spus un singur cuvînt. Unul, dar care spunea tot :

— Nu poci !

GRĂDINILE

Pentru cît e de mic, Cîmpulungul poate fi socotit drept unul din orașelele noastre de provincie care are cele mai multe parcuri și grădini. În total, sînt șase : Parcul Vălimăreanu (pe ale cărui lacuri, secate astăzi, pluteau pe vremuri bărci și idile) ; Parcul Ștefănescu (cu aleile albe șerpuind printre brazi, cu chioșcuri de mesteacăn alb, cu bănci pitorești și aerul tare mirosînd a rășină și a „inhalatie“) ; Parcul Mirea (proprietate particulară a unuia dintre cei mai bătrîni cetățeni ai Cîmpulungului, domnul Apostol Mirea, care apropie nouăzeci de ani și e drept și țăntoș ca oricare dintre brazii lui) ; Parcul Drăghiceanu, cel mai mare din toate, fost proprietatea vestitului inginer Matei Drăghiceanu, mort mai anii trecuți, la aproape o sută de ani, vîrstă la care mai călărea, urcîndu-se singur în șa și colindînd, fără însoțitor, platoul Gruiului ; Parcul Băilor Eforiei Krețulescu și Grădina Publică a orașului.

Despre acestea două din urmă se cuvine să spun o vorbă mai mult.

Parcul Băilor este așezat pe malul Rîului Tîrgului, între brazi enormi și stejari seculari, înconjurînd instalația băilor de aer comprimat și hidroterapie, una dintre cele mai perfecționate și moderne din țară... acum treizeci de ani, băi care atrăgeau, vara, mii de vizitatori, dînd Cîmpulungului climateric o reputație pe care nu și-o mai păstrează astăzi.

Dimineța, muzica militară cînta aici. Pe aleile umbrite, cu ferigi enorme pe margini, printre rondurile de flori de toate culorile și pîrîiașele cu apă rece (pe care pluteau legate cu sfoară, ca să nu-mi scape în „Rîul cel mare“, bărcile cu pinză ale copilăriei mele), în jurul lacului (pe care plutea o singură barcă, pe numele ei, scris cu ulei alb: Constanța) și al bazinelor de piatră (din mijlocul cărora cupidonii de marmoră făceau pipi pe vizitatori) roia în toate direcțiile o lume veselă, sănătoasă și exuberantă.

Doamne și domnișoare îmbrăcate în alb și în culori deschise ca ale dimineții ascultau — la adăpostul pălăriilor largi de pai, cu *suivez-moi*-uri, sau al umbreluțelor de dantelă — conversațiile banale sau galante ale domnilor cu panamale și pantaloni de dril, sau ale ofițerilor cu chipiuri și mănuși albe de „Peau de Suède“.

Pe locul de crochet se angajau partide nesfîrșite, pasionate, cu cortegiul lor de spectatori, admirînd loviturile de maestră ale domnișoarei Vera Krețulescu, care „croaca“ de la zece metri, sau amuzîndu-se de incompetența lui Ionel Nicolau, care, leneș și grăsuliu, n-a izbutit în viața lui să treacă „cloșă“.

La bufetul cu mesele așezate la umbra brazilor se serveau pateuri și plăcinte calde, sandvičuri cu icre negre și de Manciuuria, chifteluțe și gogoși à la minut și alte bunătăți, dintre care nu lipseau, cînd sirena prelungă a băilor anunța ora douăsprezece, păstrăvii prăjiți în mălai sau în untdelemn „Puget.“

În parcul acesta, ajuns astăzi o paragină și o ruină, în după-amiezile de toamnă, cînd locul vizitatorilor pe alei îl luau frunzele îngălbenite, troienind aleile și rondurile

pustii, pe una dintre cele mai discrete bănci, ascunsă între ferigi și între toporași de toamnă, se putea vedea, în fiecare după-masă, acum treizeci de ani — scriitorul acestor rînduri, aplecat deasupra unui caiet de versuri, pe care, sub protecția funerară a unei lavalieră romantice, își însemna, în alexandrine, primele decepții sentimentale...

Tot aici, în parcul acesta și numai în adîncul toamnelor provinciale, venea să-și scandeze cu voce tare, pe aleile fără țintă, traducerile din Racine, blindul, iubitul, delicatul și de prea timpuriu dispărutul meu prieten, confrate și concetățean, poetul Dimitrie Nanu...

Aici venea, cu pardesiul lui lung, „popesc“, cu pălăria neagră, de „membre de l'institut“, cu barba duhovnicească, crescută pînă la jumătatea pieptului și cu mîinile la spate, răsucind în permanență, între degetele mereu nervoase, zece monede de cîte zece bani, profesorul Gheorghe Șapcaliu, unul dintre cei mai mari dascăli ai timpurilor noastre, un imens și ciudat învățat, un categoric și impresionant modest și singuratic.

Lîngă el își țira pașii mărunți prietenul lui nedeșpărtit, profesorul Dimitrie Sucei, o altă figură culturală a Cîmpulungului și a țării conșcolar al lui Eminescu și profesor vestit în învățămînul normal.

Noi, ăștia patru, eram ultimii prieteni ai parcului pustiit de toamnă și văduvit de valsurile estivale ale muzicii militare. Deși diferența de vîrstă era importantă, amintirea mea se mîndrește de atenția și prietenia cu care acești oameni m-au cinstit.

*

Grădina Publică — supranumită și Grădina „Mersi“, din motive care se vor vedea mai jos — e situată în centrul orașului, vizavi de celebrul bulevard „Pardon“.

Aci, muzica militară cîntă după-amiaza și serile după-masă. Pavilionul destinat acestei muzici, situat la început în mijlocul grădinii, a fost mutat la marginea dinspre bulevard, pentru ca muzica să fie auzită, deopotri-

vă, și de „promenorii“ din grădină și de cei de pe bulevard.

Cu alte cuvinte, după cum spunea primarul sub care s-a efectuat operația, cu un singur glonte împușcăm doi iepuri și copoiul“.

În grădina publică aveau loc faimoasele „bătăi de confeti“, organizate de diversele societăți de binefacere ale timpului, cu tot cortegiul lor de tombole, licitații, grătare speciale, regine, ale serbării (care primeau în dar „un frumos obiect pirogravat) și doamne îmbrăcate în costum „de preferat“ național.

Sub lampioanele de foiță colorată, agățate de sîrmele întinse peste tot în grădină, în sunetele muzicii militare (care, la bătăile de confetii se muta — fără chioșc — în fundul grădinii, ca să n-o asculte și cei care rămîneau pe bulevard și nu plăteau ca să intre la serbare) și ale tarafurilor de lăutari, lumea forfotea în sus și în jos, aruncîndu-și, cît mai abil și mai șmecherește posibil (adică în ochi sau în gură), pumnii de confeti scoși din pungile fără fund... (Fără fund, fiindcă, atunci cînd se goleau, erau umplute din nou cu confeti adunate de pe jos, „la întuneric“. Și-atunci, domnișoara care primea în plină figură omagiul hirtiuțelor colorate, pline de praf și de nisip, trebuia să răspundă „mersi“, de unde și numele grădinii de care pomeneam mai sus...)

Fratele bun al Grădinii Publice, bulevardul Pardon (cum se mai numește încă și astăzi) și-a tras porecla de la înghesuiala care se află, în permanență pe întinsul lui, obligîndu-te să ceri „pardon“ la fiecare pas.

Pe ambele părți ale bulevardului, în serile de vară cu orgii de lună plină, toate localurile își scoteau mesele pe trotuare și pe jumătățile din strada respectivă, așezîndu-și — în capetele dinspre ganguri — tarafurile cu lăutari, cu cîntăreața țigancă, în frunte, cu o garoafă la ureche...

Cață, alunarul, alb ca un iaurt, în uniforma lui de dril, trecea printre mesele cu bere galbenă, ducîndu-și pe braț, ca un trofeu, coșul cu alune sărate și fișicuri de alune americane.

Și viața, viața aceea pașnică și bună a târgurilor de provincie, toropite de vară și inundate de lună, viața care a dispărut odată cu lavaliererele noastre, se adîncea cît mai mult în nopțile Cîmpulungului, sub protecția metalică a protectorului lui, Negru Vodă, împietrit în eternitate și în capătul bulevardului, pe soclul lui de piatră de Albești, pînă cînd se aprindeau, mici și momitoare, primele luminițe de noapte lungă la cîrciuma lui Călugăru, unde servea o fată cu ochii ca peruzelele și cu pași sprinteni de ciută speriată.

Mi se pare că o chema Salomia...

NOTA PENTRU „SUVENIR DIN CIMPULUNG“

Astă-seară (26 iunie 1948) mi-am adus aminte — nu știu cum a venit vorba — de un „tip“ cîmpulungean, pe care îl uitasem complet. Drept care, mi-l notez aici, ca să-l am „în vedere“ la momentul oportun.

E vorba de Savu „Măcelarul“ (il chema Savu Pante-limon). Am fost colegi de liceu, nu de clasă, cu fiul său, astăzi colonel dr. Pantelimonescu, iar nevastă-sa, rămasă văduvă, o femeie foarte întreprinzătoare și, pînă la un punct, ridiculă, a ținut, ani de zile, cinematograful „Culea“, singurul din oraș.

Alt cuplu de menționat „negreșit“ : Culea (căpitanul) și „Madam Culea“, nevastă-sa, care a fost, într-adevăr, una dintre cele mai populare și pitorești figuri ale orașului. Era un pic nebună, *enorm* de ridiculă, făcea un lux exorbitant și, după moartea soțului, a trăit 10—15 ani într-o permanentă criză de, hai să-i zic, „demență erotică“. (Mai exact, obsesie erotică.) Era mătușa surorilor Anastase, fete care au o legătură strînsă cu prima mea copilărie, fiind rude cu *Marioara Mihăescu*. (Un capitol pe care îl uitasem, de asemenea, complet.)

Să revin la Savu Măcelarul. Savu ăsta era „decanul“ măcelarilor din Cîmpulung. Abatorul îi aparținea, oare-

cum. Eu mă duceam foarte des la abator ca să-mi dea măcelarii și, în primul rînd, Savu, arșicile de la capre (chiar capre se numeau). Arșicile de la vitele celelalte nu erau bune de joc, fiind enorm de mari.

În realitatea mea de „băiat al lu domnu Mușatescu“ (cînd primar, cînd prefect, cînd deputat și — peste și dincolo de toate — *domnu' Alexandru*, cea mai populară și mai iubită „figură“ a orașului) mă duceam la abator și eram primit să asist la *tăiere*. Mă duceam ca să-mi dea măcelarii arșicile calde, dezghiocate din oasele respective, imediat după „împărțirea vitelor“.

Savu avea o singură *plăcere* și dexteritate. El, personal, ucidea vitele. Nu cu „cuiul“ sau cuțitul, cum era obișnuit. Le trăznea cu un ciocan în spate („la nodul vital“), cu atîta precizie și vigoare încît vitele sacrificate erau scutite de agonie. Se prăbușeau imediat, inerte și greoaie, pe „țimentul“ aproximativ al abatorului.

După această „operație“, executată „solemn și cotidian“ de Savu, acesta lăsa pe ceilalți parlagii — toți subalteronii lui — să continue treaba și se ducea la cafenea, la „Misaac“ (pe Bulevard). O cafenea de clasa a II-a. Acolo se apuca să joace ceva. Nu mai știu exact ce : table, tabinet, dardăr... (Tăierea avea loc zilnic, la ora 4 p. m.)

Pe la 6—7 seara, căruțele cu carne (niște căruțe cu cai) treceau de la abator spre piață. Dar treceau — obligatoriu — prin fața cafenelei unde „juca“ Savu. Cu această ocazie (vitele tăiate erau agățate de niște cîrlige bătute pe interiorul pereților înalți ai căruțelor), Savu „controla“ marfa care a ieșit din abator. O evalua, o calcula din ochi, în zgomotoasa și scurta ei trecere prin fața lui.

Apoi termina partida și pleca la piață. Aici, Savu redevenea el însuși. Marele artist al „disecării“ și marele cunoscător al preferințelor clienților. Știa exact ce-i place fiecărui client și *cît* ia obișnuit. Cîntărea și punea deoparte „preferința“ fiecăruia, astfel că — seara ori dimineața, cînd servitoarea respectivului, sau respectivul însuși se prezenta la „scaun“ — Savu lua, fără ezitare, din maldărul de pachete înfășurate în hîrtie galbenă, groasă, de împachetat (de culoarea tutunului) pachetul

care trebuia. Respectivul nu controla niciodată conținutul. Plătea și pleca.

Cînd era cite o onomastică care se sărbătorea (eu știu pe-a lui nenea George Vlădescu), știa din ajun că „are primire“ și a doua zi slujnica lua un pachet mai voluminos.

★

Altă amintire

La o „kermesă“ (*bătaie cu confeti* se numea, în termenii de atunci), care avea loc în Grădina Publică, Savu n-a vrut să cumpere (venise cu nevasta) decît două bilete de 1 leu fiecare. (Erau bilete de 2 lei și de 1 leu.) Doamna din Societatea de binefacere, în beneficiul căreia se da chermesă, știindu-l om bogat, n-a vrut să-l lase să ia bilete de cite un leu. L-a „înfruntat“, cum ar veni, și Savu, stăpîn pe el și pe banii lui, a plecat de la poarta grădinii, renunțînd la serbare și s-a dus, peste drum, la berăria „Port-Artur“. Firește, s-a pilit (cu circa 10—15 halbe) și pe urmă a plecat acasă. El locuia în capătul de sus — dinspre periferie — al Grădinii Publice. Acolo, era o poartă mare păzită pînă la 12 noaptea (cînd erau „serbări“ în grădină) de un vardist. După ora 12 se da drumul „gratis“, și porțile de peste tot se deschideau larg.

Ca să se răzbune pe doamna din Societate care îi făcuse „fasonul“ la intrare, Savu a dat drumul în grădină la cei zece „mopși“ pe care îi avea (niște fiare hidoase), avînd grijă să-i frece cu ardei iute sub coadă, pe fiecare.

Fapt este că liota de mopși — înnebuniți de usturime — au spintecat grădina, de sus în jos, în goană, băgînd spaima în petrecăreții care o umpleau pînă la refuz. Dacă găseau un obstacol în cale (cum a fost o „sîrbă“ care se încinsese în fața chioșcului unde cînta muzica militară), își arătau colții, mîriind și urlînd.

A fost o panică de nedescris. Mopșii, odată scăpați din Grădina Publică, au ieșit pe Bulevard și — *in corpore* — au luat-o la goană către mahalaua de nord a orașului, Scheiul, sperînd lumea care se întorcea spre case și chiar caii unei trăsurii care venea în sens invers.

Tras la răspundere pentru cele petrecute (era polițai Titu Giurea — iarăși unul pe care să nu-l uit), Savu a declarat serafic :

— Păi, de la 12 nu e intrarea liberă, *pentru toată lumea, generală?* Și dacă nu m-am putut duce eu și cu Stela (așa o chema pe soția lui), i-am lăsat să se ducă măcar dinșii, ca să-mi spuie și mie cum a fost.

★

Alt „Savu-ism“

Prin 1912—1913, Savu și-a cumpărat o mașină. Un automobil a cărui marcă n-o mai țin minte. Cred că era, totuși, un „Ford“.

Bineînțeles, după ce a învățat meseria de la Calangiu — singurul șofer automobilist și expert în materie, din oraș — Savu și-o conducea singur. Și se întâmplau două lucruri :

Sau mașina mergea (și Savu îi suna „sirena“ și „trompeta“ degeaba, *ca să se știe* că trece el) și-atunci cei zece mopși alergau, cu limbile scoase și cu dinții crispați, după ea — unii pe-o parte, alții pe-alta și Glonț în frunte. (Așa se numea cîinele lui preferat, care îl însoțea, totdeauna. Și la nunți, și la înmormintări, și la cinematograf chiar.)

Sau mașina se oprea, de obicei, în centrul orașului. Mopșii, în acest caz, se așezau în c..., în jurul mașinii. Savu rămânea neclintit la volan, pînă cînd vardistul din punctul respectiv izbutea să adune o liotă de derbedei și de țigani, care împingeau mașina — cu Savu țațos la volan — pînă la *atelierul* lui Calangiu, care, se pare, i-o repara într-adins ca să se strice, fiindcă îl dăduse afară din postul de șofer.

RĂZBOIUL CU PANTALONI SCURȚI

Cap. I. *Veniți viteji!*

— Rucăr. Mobilizarea. Plecarea trupelor. Întoarcerea.
Primul atac aerian.

Cap. II. *Viitorii morți defilează*

Trecerea trupelor prin Cîmpulung. Plecarea Reg. 70 în Dobrogea. Comunicat oficial nr. 1. Plin sezon. Hărțile cu stegulețele de hîrtie ale ofensivei. Primii răniți. Strategia cafenelelor. Învîrtitul. Spitalul 80. Heinze Carol. Cercetașii duc 9 prizonieri.

Cap. III. *Războiul stegulețelor*

Chipiul de la 77. Turtuțaia. Încep să se mute stegulețele înapoi. Împușcați în mîină prin piine. Bejanian în-cepe. A plecat Zoica...

Cap. IV. *Hai leliță în deal la vie*

Refugiul la vie. Trăsura lui Florian. Aliații de carton. Pușca cu alicie. Tocălia lui Vasile. Sanda, Frusina, Anica, Colette. Trenurile. Pleacă tata. Veniți, primul tren. „*La frileuse*“ a lui Rodin. Funerariile lui „Mutu“. Ultimul bombardament. București (Puia, unt presat, Intim-club). Plecarea spre Iași (Gara, grasa din tren, I.P.S.S.)

Cap. V. *Strada Sf. Teodor*

Cap. VI. *Medy Finkelstein*

Cap. VII. *Strada Hotin 1*

Cap. VIII. *Caietul de dictando* (...avea o sută de file, scoarțele etc., etc.)

Cap. IX. *Ausweiss*

Cap. X. „Teritoriul ocupat“
Cap. XI. Hotel Grădișteanu
Cap. XII. „Allons, enfants de la patrie“
Sfârșitul volumului II.

Memento : Găleata cu lături.

Capitolul I : *Veniți viteji*

14 august 1916

Trăsura lui Ghică urca la pas panta Mateiașului. Era o trăsură de țară, mică, cu șină de fier și trasă de doi căluți de munte — Costică și Leana, pe numele lor de boțez — pe care popa Niculae, fratele tatii, ne-o trimisese de la Rucăr, să ne ia din Cîmpulung.

Dimineața de august, cu cer albastru, limpede și răcorit, ca apa de iezor, își întindea maramele subțiri peste dealurile cu fineți coapte de soare și odihnite de lună, netezindu-le borangicul pe dealuri și sfișiindu-l, ici-colo, în acele pilcurilor de brazi care începeau să se ivească în urcuș. Înapoi, către orașul de la marginea căruia începusem să urcăm de vreun ceas și mai bine, și înainte, spre vârful Mateiașului, crescut ca un cucui uriaș în creștetul drumului spre Rucăr, coborau și urcau serpentinele drumului alb și pietros, ca niște brițe trase cu creta în jurul dealurilor, când verzi deschis, ca șopîrlele tinere, în soare, când verzi închis, ca frunza de nuc bătrină, în umbră.

Eu stam pe capră (cu șapca de liceean pusă de-a-ndăratelea, ca să nu-mi ia cozorocul vederea). Mama, cu pălăria de pai și cu voaleta înnodată sub bărbie, ca să-și ferească „tenul“ de praf, și cu tata, cu panamaua prinsă cu șiret negru de cheotoarea hainei, ca să nu i-o ia vîntul „la vale“, stau în fund. Ghică se dăduse jos de pe capră, ca să ușureze greutatea trăsुरii, la urcuș, și mergea pe lângă trăsură, în partea dinspre tata, cu biciușca într-o mînă și cu mîna cealaltă sprijinită de inelul de tuci de lângă capra trăsुरii, destinat felinarului, pe care trăsura lui Ghică Busuioc nu-l avusese niciodată.

Ghică Busuioc era un om mărunțel, vînjos și îndesat, jumătate în cioareci, jumătatea cealaltă în cojocul brașovenesc cu înflorituri de lînică colorată la cheotorile nasturilor și la despicăturile buzunarelor. Pe cap avea o

pălăriuță neagră „țuțuenească“, încinsă cu găetan multicolor și decolorat, din funda căruia se înălța, semnificativă, ca o pană de stitar la pălăria unui vânător, o floare veche de Edelweiss, cu petale cenușii de fetru natural și stamine galbene de coton-perle vegetal. În picioare purta opinci muscelenești, cu ciocurile întoarse și ascuțite, de parcă ar fi fost două topoare încălțate agresiv, cu tășurile în sus...

Veteran din războiul de la '77, în cursul căruia făcuse (ca toți „curcanii“ din vitezele noastre regimente de dorobanți de linie) diferite și numeroase „minuni de vitejie“. Ghică Busuioc — în crîncenul iureș final care a adus în dar țarului Alexandru al rușilor, din partea modeștilor dorobanți români, în ziua de 30 august 1877, ziua onomastică a mării sale, reduta Grivița nr. 1 — fusese grav rănit. Dar, printr-o nefericită „ironie a soartei“, pagina schijă de obuz îl atinsese adînc într-una din cele două mai carnoase și inavuabile părți ale unei alte părți, tot atît de inavuabilă, a spatelui. Și nu că Ghică ar fi întors, Doamne ferește! spatele spre inamic, în năvala atacului, dar, fără să știe cum și să-și dea seama de ce, acolo l-a ajuns și l-a sfîrtecat în carne macră mult blestemata aia de schijă. Drept care, despre orice îi place lui Ghică să-i vorbești, în legătură cu războiul de la „șap-șap“, a-fără de locul unde a fost rănit. Și dacă, totuși, vreun glumeț sau vreun nepreventit îl întreabă unde a fost rănit (adică în ce parte a corpului), Ghică răspunde invariabil: „la Grivița“.

Dat fiindcă veni vorba de capitularea redutei Grivița nr. 1, îmi amintesc de o cromolitografie pe care — toată copilăria și adolescența mea cîmpulungeană — am văzut-o „ca ornament decorativ“ (cum zicea însuși patronul) în circiuma, vestită prin vinurile și fripturile ei, a lui Alece (cu „cs“, nu „x“) Viscol, unul din cei mai reputați meșteri ai grătarului românesc, dintre 1918—1940. Cromolitografia se afla în salonul „Birtului economic“ al lui Viscol (o magherniță de scînduri, situată între gura pieții și „oborului de vite“ — parcă ar mai fi și altfel de obor? — din Cîmpulung), agățată pe peretele dinspre sobă, dedesubtul „Tăierii capului lui C. Brâncoveanu“ — o altă

cromolitografie cu mult mai mare și mai tragică, din cauza capetelor de coconi, blonde și însingurate, rostogolite la picioarele gidelui.

„Căderea redutei Grivița nr. 1“ reprezenta, în culori, firește, faza finală a atacului decisiv al dorobanților români, ajunși pe parapetele temutei redute otomane, în înfrîngerea supremă a victoriei.

Dar constat că de pe capra trăsorii lui Ghică Busuioc, unde mă aflam cu câteva pagini mai înainte, și pe care am lăsat-o urcînd la pas mărunt serpentina de calcar a drumului spre virful Mateiașului, am ajuns, din vorbă în vorbă, tocmai la parapetele fostei redute de la Grivița după o scurtă trecere, cu miros de grătar și cimbru ars, prin „salonul“ cîrciumii lui Alecse Viscol. Și, totuși, înainte de a-mi lua locul pe capră și a-mi îndesa pe ceafă șapca de liceean — pentru reveria respectivă — voi povesti, fiindcă tot a fost vorba de el (și, desigur, va mai fi în drumul lung al acestor pagini) moartea lui, întîmplată în 1942, în timpul ultimului război, pe care l-am făcut tot ca spectator, ca și pe celălalt dinaintea lui.

Citeam, într-o dimineață, *Universul*. Și începusem lectura cu penultima pagină, pe care zilnic se înșirau, sub cruciulițe negre și tragice, grămezi de anunțuri mortuare — pe coloane întregi — ale celor morți pe front și printre care, din cînd în cînd, se mai strecurau — aproape jenate — și unele anunțuri ale civililor răposați la domiciliu, de bătrînețe, de boli incurabile, sau scurte și grele suferințe, sau — și mai frecvent — în urma „criminalului atac aerian al avioanelor inamice, din ziua de...“.

„Mort la datorie“ era, firește, formula obișnuită și lapidară, care însoțea numele fiecărui ostaș căzut pe front, alături de numele „zdrobiților de durere“, sau „în veci neconsolaților“ respectivi...

Și iată că — în ziua aceea — parcurgînd lista nesfirșită a nefericiților și nevinovaților „morți la datorie“, văd un anunț mortuar care mă îngheață: „În veci nemîngiați etc., etc., anunță etc., etc., moartea dragului și etc., etc., Alecse Viscol, comerciant, mort la datorie, în ziua de... la Drăgășani Vilcea“.

Am avut un moment de sinceră și reală durere... Am recitit anunțul... Clar. Alecse Viscol murise. Vechiul, „bătrînul“, faimosul și pitorescul meu prieten și concetățean. Dar de ce murise „la datorie“? Îl știam (avea cincizeci de ani trecuți) nemobilizabil. Îl văzusem „civil“, cu două săptămîni înainte, la Cîmpulung. Și dacă, totuși, murise „la datorie“ și, deci, fusese mobilizat între timp, de unde și pînă unde „datorie“ la Drăgășani, în Vilcea, cînd frontul era la dracu-n praznic.

Am dat o telegramă familiei și am tăiat anunțul din ziar, trecîndu-l la „arhiva“ mea, secția „relicve“, cum am botezat-o eu. Și după trei zile, ducîndu-mă la Cîmpulung, m-am întîlnit cu Victoraș, băiatul lui, pe stradă... I-am prezentat legitimele condoleanțe și după aceea i-am cerut obișnuitele detalii, datorită cărora am aflat că Alecse Viscol murise în urma unei crize de cord, într-o pivniță din Drăgășani, încercînd unul din vinurile pe care venise să le cumpere direct de la sursă, așa cum obișnuia. Și murise lîngă butoi, cu cănița de pămînt, „probă“, în mînă. Adică „la datorie“, cum, în mod foarte logic și convins, înțelăsese familia să-i anunțe decesul și cum, desigur, observase de la anunțurile de morți pe front, „că se obișnuia actualmente“, cum îmi explica Victoraș, răspunzînd întrebărilor mele.

Și cu astea spuse, îmi reiau locul pe capra trăsुरii lui Ghică Busuioc, în ziua de 14 august 1916.

— Ascultă Ghică, zice tata, la voi, la Rucăr, e armată multă.

— Ie, dom'le Alisande (adică Alexandre, în termeni musceleni). Ie trupe berechet. Toate casili ie pline dă soldați băgați în fortiruire. Și-acu, dă vro cinci-șase zile în-coa, a-nceput să vie alții, mereu, afară de ale care era și care lucrează sus la Posadă, la tranșeili dă le tot face și le mojmوندهște dă un an și mai bine, acolo... C-a-ngăurit dracului munții dă tot, cu șanțuri, cu gropi și cu parii dă-i pune pentru sîrmă ghimpată. Az-noapte a venit pă jos, pă valea Dîmboviții, și Reg. 22 din Tîrgoviște. Da nu s-a cantonat la noi, că nu mai avea unde. S-a dus în sus, spre vamă, la Giuvala... Și-a trecut, tot p-acolo, cu două zile înainte, și un regiment dă obuzere dă antilerie, venit

de la București, mi se pare, că 6 Antilerie din Pitești e de-o lună la noi în comună, cu domnul colonel Rizeanu, comandant. Muscelean de-al nostru, d-acilea, din Cîmpulung. Da băiat bun, dă ce să zic !... Bun și drept, și „corect“, dom'le Alisande, dă ce să zic, deși ca religie de caracter dumnealui e cam mox la figură. Ce ia dă la locuitori, plătește... Cu oamenii ăilanți — că ie și unii din ei mai ai dracului — să poartă foarte perfect și popular. Dar cu domni ofițeri ai lui, din regement, i-a băgat în draci. E foarte sever... I-a zmeit cu disciplina.

Trăsurica se oprește singură, fiindcă Leana și Costică, vechi cunoscători ai drumului, vor să răsufle un pic, înainte de a se angaja pe ultimul piept de deal, pină la cîrciuma lui Solomon, situată pe șosea în capătul urcușului de la jumătatea drumului spre Rucăr. Ghică le adresează un „ptru-ptru“ tardiv și profită de cele cîteva minute de odihnă, ca să-și răsucescă o țigară din tabachera de mucava, pe capacul căreia se află poza Alteței Sale Regale, Prințesa Maria, moștenitoarea tronului, în uniformă de colonel comandant al Reg. 4 roșiori, cu fustă albă și lungă, cu dolman cu brandenburguri și cu căciulă de iepure pusă cochet și totuși ostășește peste părul blond arămiu, ca mătasea de porumb după ce a dat știuletele în copt.

Tata nu fumează. În schimb, fumez eu, pe furiș (și totuși cu știrea lui tacită) și-aș da multul cu multul să-mi aprind o țigară și să trag din ea, măcar cu jumătate din „suptul“ cu care trage Ghică dintr-a lui. Dar, deocamdată, nu se poate. N-am fumat niciodată pină acuma, nici în fața tătii, nici a mamei... Numai în spatele lor... Mă consolez însă cu gîndul că odată ajunși sus, la Solomon, voi putea aprinde o țigară „Intim-club“ (căci de-alea fumez), în cadrul „necesităților“ inerente oricărei halte de cincisprezece minute, la drum.

După ce și-au consumat porția regulamentară de „răsuflat“, Costică și Leana schimbă o privire de înțelegere, umedă și neagră, din ochii ca murele plouate și pornesc din nou la drum. Tot singuri și resemnați în căpestre. Hamurile le țin eu, nu ca să-i mîn, ci ca să nu cadă pe jos

Ghică își dă cu un bobîrnac — ca un sîmbure de cîreasă zbucnit dintre degete — pălăria pe ceafă, își șterge cu mîneca cămășii fruntea de pergament, trage un fum adînc din țigară (și pe care eu i-l sorb din ochi) și pornește încet, în pas cu caii.

— Dar dumneavoastră, dom'le Alisande, ce credeți despre evenimentele astea care să aude cu războiul ?

Tata își ia vocea lui potrivită de președinte al „Ligii Culturale“ și de conservator „încarnat“ și-i răspunde, fără umbră de șovăială :

— Eu cred că vom intra foarte curînd în război... Și trebuie să intrăm. Dealtminteri, sînt convins că la Consiliul de coroană care se ține chiar în acest moment...

Nu mai aud, nici nu mai ascult ce spune... Fără să vrea, Ghică mi-a suflat un fum amplu drept pe dedesubtul nasului, și cu nările adîncite în ele înșile și cu gura deschisă — prudent, dar totuși a extaz — am izbutit să „absorb“ ultimul pic răsfirat din trecerea lui diafană, puturoasă și albastră. Și îl trag în piept, adînc, bărbătește, „vechi în meserie“, surîzînd superior pe sub mustățile pe care nu le am, la adresa tatii. La adresa mamei nu, fiindcă ea moțâie liric sub voaluri, ostenită de aerul tare, de hurducăturile trăsुरii și de sculatul la 5 dimineața, pentru „lucrările de finisaj“ ale preparărilor plecării în excursie, fiindcă sînt cele mai multe și, deși cele mai mici, sînt întotdeauna cele mai importante. Și, pe urmă, sînt convins că mama n-are nimic contra, fiindcă eu știu că și ea știe că fumez și nu-mi zice nimic. (Adică o singură dată mi-a făcut o „ușoară aluzie“, dar pe ton mai mult de ironie decît de observație. Acum o lună, cînd am avut amigdalită și cînd — badijonîndu-mă în gît cu tinctură de iod — mi-a spus așa : „Nu știu ce are tinctura asta de iod, dar mi se pare că miroase sticla a tutun. Ție, nu?“ „Mie, nu!“ i-am răspuns și-am căscat gura la badijonaj, mai mare și mai binevoitor ca niciodată.)

Fumul de la țigara lui Ghică s-a dus, vorba aia, ca fumul. Și odată cu el s-a dus și marea clipă de fericire clandestină, cu modestele ei rămășițe pămîntești, eliminate evlavios, ca o rugăciune intimă, rostită discret, pe nări...

— Și eu crez, dom'le Alisande, că se face răzbel Și iute dă tot... Că dacă n-ar fi așa, atunci ca ce chestie dă situație ar veni atîta armată și s-ar condensa pã frontelã... Ehè! Eu, unul, știu ce e aia răzbel... Că doar l-am făcut în '77, fir-ar mă-sa lui a dracului, să fie!... E rău al ciorilor, dom'le Alisande!

— Mi se pare că ai fost și rănit, interveni candidă mama.

— Da, la Grivița, conită, răspunde Ghică repede și schimbă vorba.

— E rău, Ghică, e-adevãrat. Dar e un rău necesar. În situația politicã în care se gãsește Europa astãzi, noi românii, cinstiți și conștienți, nu mai putem, nu avem dreptul sã stãm în neutralitate, cu miinile încrucișate nici pe redingote, nici pe tunici, nici pe sumane. Noi avem un ideal național „milenar“ de realizat și o misiune istoricã de îndeplinit azi. Altminteri, mãine, la masa verde a pãcii, nu numai cã nu vom avea cuvînt, dar vom fi considerați și tratați așa cum vom merita sã fim, ca niște lași, dacã nu ca niște trãdãtori ai sufletului și neamului românesc. Un popor conștient își realizeazã idealurile naționale cu jertfe, chiar sîngeroase și dureroase cum vor fi cele ale rãzboiului, cãci așa vor fi, nu cu cutrãriile politice ale celor care au puterea în minã azi, și nici cu afacerile scandaloase ale samsarilor și bancherilor neutralitãții, patronați de guvern și cumpãrați — cu conștiințe cu tot — de banii diplomaților, spionilor și agenților nemți.

Și își încheie perorația cu una din acele fraze clare, lapidar cuprinzãtoare, care îi stabiliserã demult reputația de „orator naționalist“ :

— Inima româneascã, Ghică dragã, trebuie sã batã în pieptul neamului, nu în buzunarele lui. Asta este.

Ghică, care, între timp, rămãsesese cu gura cãscatã și știrbã, atît a admirație cît și a totalã „de aceeași pãrere“, scupã mucul țigãrii, rãcit pe buza de jos, și zise convins, spîn și patriot. (Am uitat cã Ghică Busuioc era și spîn, motiv pentru care i se spunea, în sat, „bãrbosul“.)

— Așa e, dom'le Alisande!... Foarte bine ați vorbit, tot ce-ați spus. Așa cã sã fie s-o luãm din loc și „șo pã ei“, ce mai încoa și-ncoace!

Costică și Leana se opriră singuri în fața cîrciumii lui Solomon, situată pe platoul de iarbă grasă și verde, umbrat de scoruși moșnegi și încărcăți de mărgele roșii din partea dinspre Vîrful Mateiașului și de brazi tineri, în partea dinspre Valea Dimboviței, care se vedea în străfundul perspectivei, învăluit în ceața turbure și călduță a soarelui de munte, abia ridicat „de-o suliță“ peste vîrful statuar, sumbru și teșit într-o parte, al Căpitanului, curgînd încîlcit printre malurile de prund, ca un fir de beteală subțire și creață.

De-aici, de la cîrciuma lui Solomon, începe coborișul spre Dragoslavele și pînă la Rucăr...

CÎINII MEI

(Schیțe vesele)

11

PREFAȚĂ

Adineauri i-am dus mîncarea lui Haiduc, mîncare pe care o aduc zilnic de la restaurantul unde mînc și unde am „oamenii mei“, care îmi strîng toate delicatesele „haiducești“ de pe lume; oase de la diferite mîncări calde și reci; zgîrciuri de la rasoluri, grase și lucioase ca melcii proaspeți scoși din cochilii, piine amestecată cu toate sosurile picante și sleite pe farfurii cu monograma H. T. R., adică „Hanul turistic Rucăr“, și resturi de fripturi asortate cu cele de grătar rece și gust de mangal mocnit.

Adică tot ceea ce Haiduc nu mîncă — în afară de luna în care, în fiecare an, vin eu la Rucăr — în asemenea cantități gustoase și industriale, meniul lui obișnuit — așa cum se cuvine cîinilor ciobănești — fiind alcătuit pe bază de mămăligă rece și friptură caldă.

Haiduc e frumos. Foarte frumos. Mare cît un măgar adolescent și lătos ca un berbec cu lîna dată la darac și prevăzut, în frunte, c-o pată neagră, care seamănă cu America de Sud, și spre coadă cu o altă pată asemănătoare la culoare, care seamănă cu Barbu Delavrancea, fie-i cenușa binecuvîntată.

După ce mi-am terminat funcția de ospătar, am intrat în „salonul“ în care scriu și dau pasențe în fiecare zi, o cameră cam de șapte metri pe opt, cu pereții acoperiți complet, firește, cu excepția ușii și a celor două ferestre, de un covor românesc, lat de trei metri și jumătate, împodobit spre plafon cu peste o sută de șervete și ștergare,

fiecare cu suta lui de ani proprie și colbăită între fluturi de „aor“ vetust și minuni de arnici brodate, de degete boante, evlavioase și cumiști.

Afară ploua, așa cum plouă la munte, în mijlocul lui august, ca toamna, la început. Era frig și apa urgentă a riușorului care trece pe sub ferestrele mele — imitînd parcă susurul ploii — își grăbea murmurul orizontal spre brațele Dîmboviței, în care se varsă, la cîteva sute de metri mai departe, spre Dragoslavele.

Din cînd în cînd, nepotrivit cu monotonia ploii, cîte un fulger își scăpăra amnarul dinspre Păpușa, urmat de tunete înfundate, ca niște bolovani uriași înfășurați în pîslă și rostogoliți pe ripele nevăzute ale cerului.

De pe terasa acoperită a „Hanului turistic“ de peste drum — „Motel“, cum i se mai spune — se auzeau cîtece de dragoste, de „of“ și de lume, de la o masă cu întîrziată localnici la un pahar de „tărie“. (Nicăieri ca aici n-am văzut gusturi mai diverse, în ceea ce privește băutura. Fiecare consumator bea altceva — de la „Fernet“ la prăștină — oricare din ei fiind convins că „băutura lui preferată“ e superioară celorlalte. De îmbătat, însă, se îmbată toți la fel, pînă la urmă, cînd sosesc și disprețuitele baterii cu „vinul casei“, pentru spălarea gîturilor de otravă.)

Un „acordeonist“ — unul, Sile, cu ochi de majolică și piele de „de culoarea corbului“ — îi acompania la „istrument“, cu mîini jucăușe ca niște peri de veveriță tuciurii, care se aleargă pe clapele de fildes știrb, excitate de foalele burdușite, care se închid și se deschid, la propria lor comandă.

În fiecare seară, înainte de a trece la masa de scris, am obiceiul să aprind focul în soba de zid cu olane și fronton, ca o fațadă de teatru în miniatură. Fiindcă eu nu fac focul pentru că e frig afară. Îl fac numai ca să-l aud cum duduie. Și cînd încep să duduie, mă așez într-un fotoliu alături și fumez o țigară, în fumul căreia încetez de a mai trăi, pentru ca să re trăiesc.

Așadar, am aprins focul, cu ziare stropite cu spirt de-naturat și cu cîteva lemne subțiri și uscate, deasupra. Și — în cîteva minute — focul a început să duduie, de parcă

era ascunsă în sobă tanti Matilda Filipeasca, când îl lua la rapangheli, bilbiită cum era, pe nenea Victor, bărbatu-său, fiindcă i se „scurgeau ochii după toate puturile“, când se ducea în oraș, la berărie, la Buțănescu.

Iată însă că, în seara asta, fumînd la gura sobei, n-am mai evadat din viață și m-am gîndit contemporan la micile întîmplări ale zilei, încheiată cu masa servită lui Haiduc.

Și gîndul meu s-a oprit o clipă la el (am uitat să spun că numitul Haiduc e ciinele de curte și de pază al gazdelor mele), apoi gîndul mi s-a dus la ciinii mei, Tîrlică (astfel numit, pentru că l-am luat acum doi ani direct de la tîrlă) și Kama (de la Kamadeva, lupoaică de proveniență, zice-se, indiană) rămași orfani de mine la București și, pe urmă, nu știu de ce, poate prin asociație de idei, sau, poate, prin asociație de ciini, m-am gîndit la toți ciinii pe care i-am avut în viața mea, subscrisul fiind o recunoscută „căzătură“ la ciini.

Și-atunci, ce mi-am zis, odată cu țigara stinsă și aruncată în sobă : în fond, de ce n-aș scri o carte închinată lor ? Mai ales că, aproape toți, n-au fost niște ciini obișnuiți. Fiecare a avut o existență deosebită, plină de întîmplări, de aventuri chiar, de cele mai multe ori vesele și câteodată tragice...

Și-apoi însăși viața mea, de la cinci ani, când am fost posesorul primului ciine personal și pînă azi, spre sfîrșitul ei, când mai am pe ultimii doi, a fost, ca să zic așa, un fel de viață romanțată trăită printre ei, fiecare cățel sau dulău constituind un episod corcit sau de rasă al acesteia.

Și astfel s-a născut ceea ce urmează :

URSEI

Primul meu cățel a fost un urs. Aveam cinci ani și de cîteva zile eram bolnav de „gîlci“. Stam în virful patului, cu gîtul înfășurat într-un „prișniț“ lat cît un chimir de

baci și răsfoiam o carte cu poze, ca un fel de mică grădină zoologică, în care puteam să prind fluturii cu mâna, să mîngii elefanții pe trompă, sau să călăresc, cu degetele încălecate ca niște picioare, un cal roib, mare cît toată pagina albumului.

Într-o dimineață, a intrat mama în odaie.

Avea în brațe, înfășurat într-un prosop (ca să n-o cînstească, cumva, pe bluză) un cățel de ciocolată zbîrlit, gras ca un bursuc și cu doi ochișori ca de sticlă nedumerită.

— Ia uite ce-are mama în brațe ?

— Un cățel ! am zis eu bucuos și competent.

— Da, un cățel, dacă zici tu.

— Dă-mi-l ! E-al meu !

— Dacă o să fii cuminte și o să lași pe nenea doctoru' să te șteargă un pic în gît, cu lămiie.

— Nu vreau să mă „bodogăneze“ în gît. (Adică (*badijoneze*, cum zicea nenea doctorul, ca să nu pricep eu și să mă „ducă“ cu o lingură de argint, pînă îmi căsca gura, ca pe a mamei, la dentist.)

— Atunci nu-ți dau pe Ursei ! Deocamdată îl duc la bucătărie, să-l spălăm frumos, să-l pieptănăm și să-l facem gigea, ca să te joci cu el, dacă stai frumos să te badijoneze numai un piiliic mic de tot.

— Și dacă nu vreau să stau și închid gura ?

— Atunci îl dau pe Ursei lui Mihăiță. (Mihăiță era fratele meu, cu trei ani mai mare, motiv pentru care eram gelos pe el și nu puteam să-l sufăr, pentru că scotea limba la mine, după care îmi zicea „cacaștir“ și fugea, ca, nu cumva să-i dau cu ceva în cap, de necez.)

— Ursei îl cheamă pe cățel ?

— Da, că el e un pui mic de cățel de la munte și seamănă a ursuleț.

— Mușcă ?

— Acuma nu. Dar cînd or să-i crească și lui dințișorii cum ți-au crescut ție, o să muște. Fiindcă el e cățel sălbatic și o să aibă colți.

— Și-o să-l duci la dentist să-i „pombleze“ colții, cum ți i-a plombat pe-ai tăi.

— Nu! Atunci o să vie un om de la țară să-l ia și să-l ducă înapoi la munte, în pădure, lângă mămica lui.

— Nu vreau să se ducă înapoi în pădure, c-o să-l mănince lupul, ca pe bunicuța lu' Scufița Roșie.

— N-o să-l mănince, că el o să fie mai puternic.

— Și când vine nenea doctorul?

— Acuma, înainte de prînz.

— Atuncea dă-mi pe Ursei, ca să stau cu el în brațe, cînd mi-o băga lingura în gît.

— Mai întii să-l dichisesc și pe urmă ți-l aduc.

*

Cînd mi-au trecut gîlcile, eram deja prieten la toartă cu Ursei, deși aflasem între timp că e pui de urs, nu cățel. Bineînțeles, aflasem de la frate-meu.

— Prost ești, mă! A rîs mama de tine și te-a păcălit ca să te badijoneze doctorul în gît... Eu, de cum l-a adus Ghică pădurarul — ăla de l-a scăpat tata la proces, cînd a furat lemne din pădure — am cunoscut imediat că e urs, nu cîine...

— Daaaa, ai cunoscut... pe dracul.

— Sigur că da. Mai întii că n-are coadă. Și, pe urmă, că, în loc să latre, mormăie. Și mirosea și-a pisică moartă aruncată pe prundul gîrlei. Și să știi că dacă mai zici pe „dracul“, te spui mamei, că n-avem voie să-l zicem...

— E! Și dacă e urs, ce? O să-l iubesc și mai mult, că e al meu și numai eu am ursuleț în loc de cățel, să mă joc.

În clipa aceea, a apărut, țuguiață printre buze, limba lui frate-meu. După care a urmat nelipsitul, cumplitul și sfișietorul „cacaștir“!

*

Și vremea a trecut ca gîlcile și-a venit vara adevărată.

(Pe Ursei mi-l adusese anul trecut, spre sfîrșitul lui august.)

Vara aceea cîmpulungeană, cînd orașul întreg se transforma într-o grădină înflorită, sub jocuri de umbră și soare, stropită de ploii ca niște bice repezite cu plesne de

argint călduț în vîrfuri și acoperită, noaptea, cu marama subțiri de lună.

Vara cu bilciul de Sfintul Ilie și cu „pleziriști“ veniți după un pic de răcoare sănătoasă, din toate părțile țării, cu slujnici și copii, cu doamne tinere, albe și subțiri, sub umbreluțele de dantelă, sau cu neveste obeze și nădușite sub evantaie, crăpînd de căldură în corsetele strînse inutil și pînă la refuz...

Venise vara, una din acele veri pe care, mai tîrziu, „devenind“ poet, am „cîntat-o“ în versuri.

Și-odată cu vara, joaca noastră — a mea și a lui Ursei — s-a mutat în grădină. Tumblele de pe covoare s-au mutat pe iarbă verde. Jocul nostru zilnic „De-a hoții și vardiștii“ — Ursei era hoțul, că și în realitate domnia sa avea obiceiul să fure, ori de cîte ori avea ocazia, ghebele de lînă ale mamei, pesmeciori și migdale din bufetul din sufragerie, cîrpele de praf uitate o clipă de servitoare pe mobile și pe care le morfolea în gingii, cum morfoleau americanii batoane de *chewing-goom*, pînă le făcea gîțe, creioane, cutii de chibrituri și alte articole de lărg sau de redus consum, de pe vremea cînd ne jucam în casă — s-a mutat în grădină. Eu eram vardistul, deși știam sigur locurile unde se ascundea hoțul (sub fotoliile de pluș cu franjuri, prin rețeaua cărora i se vedeau doar ochișorii ca două măslinae căzute pe jos), mă prefăceam că-l caut prin cu totul alte ascunzișuri, el rotindu-și măslinale „Volo“, cînd la dreapta, cînd la stînga, ca să mă urmărească și cînd, în sfîrșit, îl descopeream și îl tîram de labe afară din viziună, Ursei îmi apuca mina și mi-o rodea între gingiile știrbe. Și niciodată n-am știut dacă mi-o rodea de necaz sau de recunoștință că l-am găsit.

Aci, în fundul grădinii, Ursei a făcut cunoștință, dintr-o dată, cu o lume cu totul nouă. În afară de orătăniile din curtea de păsări, pe care le mai văzuse pe fereastră, sau din brațele mele cînd stăteam pe foisor (Ursei n-avea voie să iasă în curte, iar „necesitățile“ și le făcea în magazia de lemne, adiacentă casei, într-o fostă lădiță de portocale, de unde i se strîngea, într-un sac, tot ce făcea solid — mama pretinzînd că din asemenea material se prepară pentru băut nu știu ce leac miraculos și suveran

pentru nu știu care boală nevindecabilă cu rețete medicale), aci, zic, în fundul curții, în grădina cu pomi fructiferi, Ursei a descoperit — parcă atras de o chemare olfactivă nevăzută — trei vietăți ciudate și care nu semănau nici pe departe cu vreuna din cele pe care le cunoscuse pînă atunci.

Una era un vultur, uriaș și trist, cu aripile îndoliate și lăsate în bernă, după piscurile lui solitare și după cerul vast și albastru al cărui stăpîn fusese. Legat de cotețul lui „sistematic“ cu un lanț gros care se termina la capătul celălalt cu o cătușă strînsă pe un picior. Pe Țuri (de la vul-turi), căci așa îl chema, ni-l adusese un cioban (și el scăpat de ocnă de tata la Curtea cu jurați, după ce își omorîse ibovnica din Fundata, surprinsă, pe neașteptate, în brațele unui jandarm „în termen“ — el tînăr și chipeș în uniformă, ea trupeșă și fără „suflet la așternut“, în casă). Îl adusese ca să se joace băiatul (respectiv, frate-meu), fiindcă îl întrebuse, după ce scăpase de osîndă, ce să-i aducă de la munte. Și Mihăiță răspunsese convins: „un vultur și-un miel“.

Și, bineînțeles, ciobanul îi făcuse gustul, mielul devenind stufat, și vulturul captiv.

Țuri era șchiop, ca nevasta lui domnu' Istrătescu de la „Măsuri și greutăți“, căci fusese rănit la picior în timpul luptei cînd a fost capturat; era trist, de parcă ar fi mîncat numai colivă și era blînd, venind, șontic-șontic, cînd ai casei îl chemau să-l mîngîie sau să-i dea mîncare.

Celelalte două vietăți — legate și ele de cotețe, dar, în loc de cătușe la picior, cu zgărzi de curea groasă la gît — erau doi cîini mari, lățoși și resemnați. Numai noaptea li se dedea drumul din lanț, pentru paza casei și pentru motivul, binemeritat, că noaptea cotețele de păsări erau închise și dumnealor nu le-ar fi putut smotoci pensionarele — uneori pînă la deces — ori de cîte ori scăpau, așa cum obișnuiau, uneori, în timpul zilei.

Lăbuș (frate-meu îi spunea tot Abuș, ca pe vremea cînd nu-i putea spune altfel) era un cîine de diverse rase, imposibil de identificat în amănunt. Îl găsisse, cu trei ani în urmă, Profira bucătăreasa, plouat, răpănos, plin de păr lipsă, scîncind într-un colț de casă, disperat și încolăcit

în propria lui catastrofă. Iubitoare de animale, ca și noi, îl adusese acasă, îl hrănise cu lăptic cald și-l unse, cu răbdare și cu fel de fel de alifii, pînă făcuse din el un cățelandru frumos — caraghios la fason și foc de deștept, cum era „Cinci urechi“ (că cinci avea; două normale și trei mai mici, crescute pe lobul urechii stîngi), bietul Bugulescu, colegul meu de școală de mai tirziu, mort de oftică și de beție, la douăzeci de ani. Și ultima lui glumă a fost că a murit „de subit“, la Cercul de recrutare, ieșind de la vizita medicală, unde fusese clasificat ca „bun pentru artilerie“.

Gabilan, celălalt cîine, era un fel de Saint-Bernard, corcît cu nu se știe ce alt „Sfînt“ canin și autohton (dacă vrei ca mama „să nu te mai vadă în ochi“, era destul să-i spui că Gabilan era corcitură). Îl primise, de ziua ei, pe cînd era „domnișoară“ la pensionul „Borck“ din București, și cînd se măritase îl luase cu ea de zestre, deși nu era prevăzut în foaia dotată, alături de „trusăul“ făcut la Viena. Acum, Gabilan era bătrîn, miop și plictisit. Și haimana, pe deasupra, fiindcă — de îndată ce scăpa din lanț și găsea poarta deschisă — o zbughea drept la cofetăriile din centru, înșirate una lingă alta, ca să cerșească prăjituri și fursecuri pe la mese, toată lumea făcînd „trație“, fiindcă îl cunoștea și se lăsa mîngîiat de oricine. Dar plăcerea lui cea mai mare era, vara, înghețata. O porție întregă, răsturnată din paharul cu picior, pe trotuar, dispărea dintr-o singură aruncătură de limbă, fiind în stare să consume conținutul tuturor șerbetierelor din laboratoarele de resort.

În primele clipe cînd a dat ochii cu asemenea arătări, ca din basmele pentru puii de urs, junele meu prieten a înlemnit. A rămas un pic pironit locului, apoi a șters-o la fugă, parcă cu nădragii tîrîș și s-a ascuns sub ciucurii fotoliului din salon, de unde — cu toate invitațiile și rugămintele — nu l-am putut convinge să iasă.

Atunci a apărut mama cu o sticlută în mînă, astupată cu cauciuc roșu ca un biberon. S-a aplecat și i-a plimbat-o, o dată numai, de-a lungul ciucurilor. Dintr-un singur salt, Ursei a fost afară, numai ochi excitați și lipsă de

coadă agitată, nu știu exact dacă de plăcere sau de slugărnicie...

Mama i-a dat sticluta „în mână“, iar el, apucînd-o cu ambele picioare din față, a început să bea, jucînd pe loc, comic și încîntător.

Conținutul acelei sticlute pe care o cunoștea bine era marea, totala lui pasiune : miere topită în apă călduță.

*

Grădina și toată curtea cu subîmpărțirile ei — cu excepția celor trei cotețe pe care le evita, fricos și strategic — nu mai avea nici un fel de secret pentru Ursei. Cunoștea toate tufele de dalii, toate boschetele de trandafiri, de ghimpii cărora nici nu se sinchisea, evita să calce peste straturile de flori, preferînd aleile, bea apă de la cișmea din troaca de piatră veșnic plină, cotrobăia prin girliciul pivniței, cînd găsea chepengul deschis și, mai ales, se ridică în două labe pe grilajul porții, ca să urmărească trecătorii și s-o ia la goană — urgent și ciulit — cînd trecea cîte o trăsură. Cît privește lădița lui de portocale, ca să zic așa, din magazia de lemne, nu-l mai interesa demult, preferînd, în locul ei, sînul naturii.

Totuși, „*par aquit de conscience*“, în fiecare zi, la ora știută, își lua poziția obișnuită și se prefăcea că se „deservește“ reglementar, spre hazul tuturor și bucuria recunoscătoare a pacienților mamei.

Ah ! cît ar fi vrut Ursei să intre numai puțiiiintel de tot în curtea păsărilor și să se joace numai un piiicușor cu ele ! Dar poarta era întotdeauna zăvorîtă cu grijă, Ursei mulțumindu-se să privească numai printre uluci, așa cum privesc vițeii la barieră, cînd trece acceleratul.

Dar, tocmai spre sfîrșitul verii :

*Sosi și ziua de atac,
Cea zi de sînge udă.*

Nu știu cine — în orice caz, nu cineva de-ai casei — a lăsat porțița de la curtea păsărilor deschisă și nimeni n-a știut cînd și de unde s-a repezit Ursei să-și jumuiească visul cu ochii. Într-o clipă, văzduhul s-a umplut de cotcodăceli, de cloncănit de curcani și de blesteme de

bibilici, care nu conteneau să țipe, ca la năpustirea din senin a unui stol de ulii cu stilete în ciocuri: „păcat“, „păcat“, „păcat“. Toată curtea era plină de fulgi, de pene, de „păcate“ și de crește de cocoși și de guși de curceni, din care trei au trebuit să fie sacrificați pe loc, drept care, două zile la rînd, am avut musafiri la masă, în timp ce asasinul — după o strașnică bătaie, aplicată de Profira cu bătătorul de covoare — a fost surghiunit în magazie, lîngă lada de portocale, care își primise, între timp, ultimul iz mediteranean, și legat cu un capăt de frînghie de prima lui zgardă, o vechitură rămasă în arhiva noastră canină, de la nu știu care dulău, decedat în absența mea de pe lume.

Primul „lanț“, prima zgardă ! Seara m-am ținut să nu plîng, pînă ne-a adus la masă chiftele marinate. Și-atunci n-am mai putut. Am început să plîng în hohote, în timp ce lacrimile îmi curgeau în sósul fierbinte cu miros de foaie de dafin...

— Plîngi ca un prostuț, mi-a spus mama. Orice copil neascultător și care face prostii trebuie pedepsit, ca să nu mai facă și altă dată.

— Dar, dar el nu e copil ! E urs și nu înțelege, am replicat.

— Cu atît mai mult, a precizat tata. Animalele, fiindcă nu înțeleg, trebuie pedepsite mai rău, ca să le între în cap. Și domnul Ursei, prietenul dumitale, a fost un măgar.

— Și cînd o să-i dai drumul, mămico ?

— Cînd s-o face cuminte.

— Dar de unde o să știi tu, cînd o să se facă el cuminte ?

— Ia fă bunătate de mănîncă imediat și nu mai pune atîtea întrebări !

După ce s-a terminat masa de seară, tata s-a dus în biroul lui să citească acte, mama și-a luat lucrul de mîină și-a trecut în odaia ei, Mihăiță într-a lui, că mai avea de subliniat la gramatică, subiectul cu o linie și predicatul cu

două, jupîneasa a început să strîngă masa, cîntînd, cu vocea ei de orb italian care se acompaniază la armonică :

— *Aseară-n grădină
Mi-a spus o vecină,
Căci cu altul
Tu te-ai sărutat.
Of! Pentru tine, Fifi, am să mor,
Pentru tine eu nu mai mă-nsor,
Că ca tine-n lumea mare
Nu găsesc asemănare.
Jur chiar pe onoarea mea!*

Iar Profira — care avea obicei să ia achiu în fiecare seară — înjura crătițele de pe mașină, ba de smalțul mă-sii, ba de capacul lui tat-so, ba de născătoarea lui de cuptor, cu cine l-a făcut cu tot, „arde-l-ar focu, cum m-a ars pe mine, de-am făcut bășică la dește“.

Profitînd că toată lumea era ocupată, m-am strecurat tiptil pînă la magazia de lemne. Era întuneric beznă. Numai ochi lui Ursei — spăsit și culcat pe lăbuțe pe sacul care i se așternuse — sticleau ca doi tăciuni, cu fațete verzi, cafenii și galbene de ștras. M-am ciucit lîngă el și-am început să-l mîngîi și să-l consolez, atît cit vocabularul de care dispuneam, în 1907, îmi permitea.

Ursei, tremurînd încă din cauza evenimentelor recente, a început să mă lingă ca un cățel adevărat și, la un moment dat, mi-a luat mîna în gură, ca pe-o chiflă. Mi-am tras-o repede înapoi, de-abia stăpînîndu-mă să nu dau un chiote de bucurie.

Lui Ursei începuseră să-i iasă colții.

*

— Ce facem, Eleno, cu ursul băiatului? Am auzit că i-au ieșit colții.

— Era și normal...

— Normal-nenormal, vorba e ce facem cu jivina? Că n-o să mai ținem fiare sălbatice în casă! Eu zic să trimit vorbă lui Costeci pădurarul să vie să-l ia îndărăt și să-i dea drumul în pădure, sau să facă ce poștește cu el.

— Nu, Costeci o să-l trimită la ursari și o să-l chinuiească pe tablă încinsă, ca să-l învețe să joace. Și-apoi, copilul o să sufere îngrozitor...

— Las' că-i trece. La vârsta lui, se uită ușor... Și-apoi dè, draga mea... Când l-a adus, ți-am spus să nu-l luăm... Dracul a mai văzut să-i faci câțel din urs ?

— Era bolnav, mititelul, și-am vrut să-i fac o bucurie. De când dorea el să aibă un cățeluș.

— Bine că nu i-ai dat un pui de elefant sau de girafă. Tot erau ăia cu cirul, de bilciul Sf. Ilie, astă-vară, în oraș, când ne-a adus Costeci ursul. A, ia stai ! Mi-a venit o idee !... O să vorbesc cu un dresor de-ăștia de animale, de la circ și să i-l dăruiesc lui. Să-l dreseze, să-l facă artist, ca să aibe „omul“ o „meserie“.

— Șiăștia chinuie animalele, pînă le dreseză.

— Da' de unde !... Tu n-ai văzut că tot timpul le dă zahăr și miere, cum îi dai și tu ? Precis, așa o să fac. Și tu, vezi prin coconeturile alea ale tale, dacă nu poți să-i faci rost copilului de-un cățel, vreo șarlă de-alea cu clopoțel la gît și cu fundă la zgardă... Să vezi cum se consolează imediat.

— Alexandre ! Să-l mai ținem măcar pînă pleacă cirul cu bilciul, să se mai joace copilul cu el, că, deocamdată, nu e primejdios. Nu poate să muște.

— În cazul ăsta, nu-l mai ține în magazie, ca pe-un borfaș la temniță. A făcut-o, a făcut-o, gata !... „Instinctul“ lui firesc era să jumulească orătăniile, nu să facă clătite cu dulceață în bucătărie... Vorba latinului : *Si naturam ducem segnemur, nunquam aberabimus*. (Tata era și profesor de latină, pe lîngă avocat.)

— Tradu-mi, te rog...

— Adică : „Dacă ne lăsăm conduși de legile naturii, nu ne vom rătăci — nu vom greși niciodată“. Ți-am tradus liber, ca să înțelegi mai ușor.

— Mersi ! Adică, așa cum îți traduc eu ție din franțuzește, nu ?

Discuția asta am auzit-o, fără să vreau, a doua seară după arestarea lui Ursei.

Tata și mama erau în biroul lui. El cu actele, ea cu lucrul.

Pentru ei, eu ar fi trebuit să dorm de mult... Dar nu puteam închide ochii, gîndul meu fiind numai la magazia de lemne și la peticul de sac pe care dîrdîia tot timpul prietenul meu întemnițat.

Și-atunci mi-a venit o idee grozavă și calmantă. Crezîndu-mi părinții culcați, m-am dat jos din pat și cu picioarele goale m-am dus să fur o coală de hîrtie ministerială din biroul tatei, ca să-i scriu o scrisoare lui Ursei, deși nu știam să fac decît pe A și pe I mare. Auzind vorbă în birou și, mai ales, despre ce era vorba, mi-am lipit urechea de ușă și-am ascultat. Prima ușă din viața mea la care am ascultat, din seria nenumăratelor uși cu urechi de mai tîrziu.

A doua zi, Ursei a fost pus în libertate pe cauțiune, aceasta fiind depusă în fosta ladă de portocale, spre bucuria terapeutică a mamei și salvarea atîtor vieți, altfel compromise iremedibil.

Ursei nu mai avea dreptul să iasă în curte, decît legat de un pom, la umbră... De aceea, treptat, își reluase o nutriță mai liniștită, începînd chiar să se joace, atît cît îi îngăduia frînghia cu care era legat.

Prefera net să fie în casă, unde își avea — „din copilarie“ — colțișoarele lui, draperiile de la ferestre legate cu ciucuri mari cît perele pergamute, franjurile lui de la fotolii și odaia mea, unde avea obicei să se joace cu „cuburile“ care ajunseseră fără o poză pe ele și cu muchiile roase de parcă erau pîlite cu raspeul.

★

Într-o zi, mama avea o „ședință“ de maus, în salon. Ursei, fiindcă ploua — și cînd ploua îi plăcea să se cuibărească în fotoliul său și să moțăie, cu lăbuțele strînse sub el, de părea o pernă cafenie și mițoasă de coton-perle — își ocupase locul.

Tanti Lilica Moroianu, nevasta lui Cioară-Moartă (și multă vreme n-am înțeles de ce pe ea o chema Moroianu și pe nenea Costică, bărbatu-său, Cioară-Moartă) era grasă cît șapte dropii puse una peste alta. Două sub bluză și cinci sub fustă. (Tata zicea că are un hîrdău de curi.) Era foarte mioapă și purta ochelari de doctor, cu lîntic de

aur. Din această cauză, neobservînd că fotoliul lui Ursei este ocupat de proprietar, s-a așezat, ca un balot de saltele, deasupra lui.

A urmat un mormăit disperat și prelung, însoțit de un țipăt înțăglat, ca de precupeață căreia un copil i-a „șparlit“ un măr din grămadă. Tanti Lilica a țîșnit de parcă ar fi avut un arc acolo unde zicea tata la plural, iar Ursei, scăpat de sub piatra de moară căzută din senin asupra lui, a rupt-o la fugă, oprindu-se drept în mijlocul lădiței de portocale din magazie, pentru a se reculege.

Sărăcuțul de el, tremura de spaimă ca aspicul în farfurie și — în legitimă apărare fiind — o mușcase pe tanti Lilica de balenele de la corset.

Și — deși mușcată de urs — victima țipa ca din gură de șarpe.

*

Domnul chel, cu cizme, cu mustățile cănite și cu pălărie tare, ca o jumătate de pepene în doliu, pusă pe virful capului, m-a salutat ceremonios, de parcă aș fi fost tata.

— Domnul Mușatescu este acasă ?

Figura domnului ăsta parcă îmi era cunoscută de undeva. În orice caz, din prima clipă cînd l-am văzut întrînd în curte, mi-a fost antipatic. De-aia l-am mințit și eu.

— Nu ! Tata e la tribunal... A spus că nici să nu-l așteptăm cu masa, că are procese multe.

Geamurile de la biroul tatei erau deschise. A apărut la fereastră, a suris amical ca unei cunoștințe domnului care îl saluta ca pe mine adineauri și l-a poftit în birou.

— Fiul meu mă și credea plecat la tribunal, unde, într-adevăr, am multe procese azi. Dar un sfert de ceas ne-ajunge să stăm de vorbă.

Cu două zile înainte, aflasem că mama trebuia să plece la Pitești, la sora ei care se pregătea să nască. Așa că, a doua zi după vizita domnului cu mustățile cănite, nu m-a surprins deloc „surpriza“ pe care mi-o făcea mama.

— Fiindcă ai fost cuminte și n-ai mai turnat cerneală pe caietele de școală ale lui frate-tău, te iau cu mine la Pitești. Să te „plimb“ cu trenul, ca să te joci cu Valeria și cu Radu, să vă duceți la Trivale, să...

N-a mai putut să continue șirul de plăceri care mă așteptau la Pitești, pentru că îi astupasem gura cu sărutări „din cele mai dulci pe lume“, încheiate cu o declarație de dragoste solemnă și precară.

— Te iubesc cel mai mult de pe lume, mămico ! De-un metru !

(Cînd ne calculam mărimea sentimentelor de iubire, aveam măsurătorile noastre personale, care începeau de la „atîtica“ — echivalent cu lungimea unei unghii —, creșteau pînă la „atîta“ — egal cu un deget întins —, apoi pînă la „cît pot eu“ — cam 25—30 de centimetri —, ca să se termine cu „maximu' maximului“, respectiv un metru linear, plus adagiul „cel mai mult de pe lume“.)

Și — în timp ce a doua zi mama și cu mine ne călătoream spre tanti Sofia (tanti Sofia fiind totuna cu Piteștiul), eu în picioare la fereastra compartimentului și mama cu nelipsitul ei lucru în poală, plus un roman de Paul Bourget alături — Ursei al meu, cu o zgardă de fier la gît, legată cu lanț, părăsea curtea noastră și a lui, pentru totdeauna, ducîndu-se cu domnul la circ și împotrivindu-se din toate puterile să urmeze pe domnul cu mustățile cănite, care îl trăgea tîriș pe trotuarul încins de soare și plin de șotroane strîmbe, desenate cu crete de mîini grăbite să înceapă jocul picioarelor.

Ursei plecase pentru o nouă viață.

*

Tanti Sofia a născut un băiat, eu am primit în dar o cutie cu roșiori de plumb cu tunici de purpură strînse peste pantalonii albi cu găietane negre, tata ne-a așteptat la gară cu trăsura și — în drum spre casă — în timp ce stam pe scăunel cu cutia de soldați pe genunchi, tata i-a spus mamei, ca un lucru fără vreo importanță deosebită, că Ursei e „cam“ bolnav.

— Dar ce-are ? s-a interesat mama, prefăcîndu-se îngrijorată, mai mult decît trebuia.

— I-a dat timpita aia de Profira niște corcodușe ne-coapte și-a făcut dezinterie, bietul „băiat“.

— Ai chemat veterinarul ?

— Imediat... Și-a spus că, fără să fie ceva grav, e nevoie să-l ducem la spital.

— Și l-ai dus? am sărit eu, căzîndu-mi cutia cu soldați de pe genunchi.

— Sigur că l-am dus. Cu trăsura!

— Și cînd se face bine?

— Știu și eu? Dezinteriile astea, mai ales la urși, durează. În orice caz, o lună cel puțin, n-are voie să se dea jos din pat.

— Îl ține-n pat ca pe oameni?

— Nu, tăticle! I-a făcut un pătuc special pentru el.

— Și-acuma Ursei nu mai e acasă?

— Nu fii prost! Cum o să mai fie acasă, dacă e „internat“ la spital?...

Mi-am pus capul pe genunchii mamei și-am început să hohotesc.

Și, deși nu vedeam nimic, eram sigur că și mama plînge deasupra mea.

*

Sînt dureri pe care nici „la rece“, cînd ți le reamintеști după o viață întreagă, nu le poți descrie cu intensitatea și căldura cu care le-ai trăit.

În primele zile după plecarea lui Ursei, abia am putut să mînc, cu toate rugămințile mamei și amenințările tatii. De peste tot, din curte, din grădină, din salon, din odaia mea și din magazia de lemne (deși fosta ladă de portocale dispăruse strategic), apărea Ursei!... Cu murtiția lui deșteaptă și cu ochii în permanentă cercetare, cu giumbușlucurile și tumele lui, cu „hoții și vardîștii“, din care „hoțul“ dispăruse pentru totdeauna (simțisem clar că corcodușele, spitalul, pătucul lui de-acolo, doctorul, toți, toate nu erau decît minciuni, care să-mi ascundă mie adevărul — tragic și simplu — că Ursei dispăruse, și din curtea noastră, și din viața mea.

Noaptea îl visam, și cînd nu dormeam, îmi udam perna de lacrimi, astfel că mama a trebuit să mă culce în patul ei.

Odată, într-o noapte, am auzit-o pe mama spunându-i tatii :

-- Alexandre ! A slăbit copilul îngrozitor.

— Să te sature de pui de urși !... Cheamă doctorul să-i dea un tonic, deși niște curele la „Lilica Moroianu“ i-ar face mult mai bine.

(La noi în casă, și chiar în oraș printre cunoștințele noastre, cuvântul la care vrea să-mi tragă tata câteva curele nu-l mai pronunța nimeni. I se spunea „Lilica Moroianu“. Vă închipuiți ce ris a fost, când o prietenă de-a mamei i-a spus la plecare : „Și dacă o vezi pe Lilica Moroianu, spune-i multe, multe sărutări din partea mea !“)

*

De-atunci, în toată copilăria mea și pînă astăzi, la bătrînețe, am iubit urșii. Toți urșii de pe lume și, mai ales, puii lor.

Urseii tofologi și parcă încălțați cu șoșonii descheiați ai lui tat-so. Oriunde i-am văzut, în cuști zăbrelele de menajerii, dresați pe scări și pe biciclete, în arene de circuri, în libertate relativă în grădini zoologice, cățărîndu-se pe pomi artificiali și făcînd tumbe de bucurie la ora mesei, jucînd în două picioare în bilciuri, în ritmul dairelelor, cu belciuge de nas și lanțuri ruginite de gît puse de ursari, ca să nu scape cumva în asistență ; peste tot și ori de cîte ori am văzut un pui de urs captiv, mi-am adus aminte de Ursei al meu, de primul meu „cățel“, născut într-o vizuină de pădure, în miros de calcar și de cetini, ca să se joace în prima lui copilărie „de-a hoții și vardiștii“ și să-și facă necesitățile într-o fostă lădiță de mandarine, cu șipcile încheiate tocmai sub soarele aprins al Siciliei.

Și-acum, încheind povestea lui Ursei, de pe vremea cînd lui începuseră să-i dea colții și mie să-mi zică frate-meu „cacaștir“ (și-acum parcă îmi e necaz, cînd îmi aduc aminte !), o să vă povestesc o întîmplare petrecută acum cîțiva ani, la Rucăr.

Aici, în fiecare duminică e zi de tîrg. Încă înainte de a se crăpa de ziuă, tarabele de beton pustiie în timpul săptămîinii, ale pieței locale, se acopăr — așternute pe

ștergare curate și înflorite de arniciuri colorate — cu toate bunătățile și frumusețile pe care rucărenii le fac cu mâinile lor dacice, de cînd s-au pomenit pe aceste minunate și fără pereche meleguri : brînză de coșuleț învelită în scoarță de brad cu miros de pădure și de rășină, burdufi cu brînză de iarnă, mirosind a sarică și a mămăliguță prăjită, cașcavaluri afumate, rotunde, înalte și mari cît un comanac de călugăriță, țuică de prune albe, rachiu de afine și „oțet negru“ (făcut numai din prune tomnatice), mînzaci, junici și porcei¹.

CUISU

Cel de-al doilea cățel al meu, personal, nu mai era pui de urs, ci un cățel adevărat. Nimeni n-ar fi putut preciza cărei rase îi aparținea, dar sînt convins că dacă ar fi avut voce omenească și și-ar fi strigat într-o zi „tătă“, s-ar fi adunat la poartă toți ciinii din cartier.

L-am găsit într-o după-amiază de vară — cînd mă duceam cu alți „navigatori“ de vîrsta mea, colegi de clasa întii primară, să călărim pe scînduri de brad, furate din stera de cherestea „pentru dușumele“ a lui Săvuicu, un morar care își făcea case „propi“ alătura de moară — scheunînd pe prundul gîrlei, unde vreo riverană îl aruncase, de milă să nu-l înece, să moară mai bine de foame.

Mi l-am însușit imediat, am renunțat pe loc la concursul de dușumele din ziua aceea și cu el învelit în frunze de brusture, ca să nu mă pice la un cot pe haină, l-am luat în brațe și, triumfător, m-am întors acasă.

— Am un cățel !

Tata citea ziarele sosite la prînz cu trenul de douăsprezece. Mama număra nu știu ce cu vîrfurile igliței, la interminabila ei dantelă.

— Uite-l, dacă nu mă credeți.

¹ *Manuscris neterminat* (n. e.).

Și, din foile de brustur, am dezvelit cățelul, care îmi adormise în brațe, tresărind din când în când, ca omul care visează urît.

— Cine ți-a dat, mă jagardeaua asta? Parcă e chițoran...

Mama, mai binevoitoare, l-a privit o clipă, apoi a suris.

— Da urît e, drăguțul de el!

Într-adevăr, Fulga (așa îmi botezasem cățelul în gând, după numele unui vestit țilhar la drumul mare, al timpului) era foarte urît. Avea bot de chițoran, cum bine zisese tata, ochii urduroși și sașii, ca Stănescu I. Procopie de la noi din clasă, coadă pleoștită ca de cal de lemn și picioare Bidermayer, ca de baset. N-avea nimic frumos, în afară de ochii verzi și catifeleți, ca două caise de dulceată.

— Și ce-ai de gând să faci cu javra? m-a jignit din nou tata.

— Să-l iubesc.

— Mă rog! N-ai decît să-l iubești unde vrei! În curte, în pod, în pivniță, în magazie, unde poștești. Dar să nu te prind cu șarla prin casă (iară m-a jignit tata cu „șarla“), că-l iau de coadă și-l arunc peste Turnul de la minăstire.

— Deocamdată, du-te la Cleopatra (Crilopatca, cum își zicea ea) și roag-o frumos să-l spele bine de tot cu apă și cu săpun. Și spune-i c-o rog și eu.

(În locul Profirei, care ne părăsise cu unul Cață, care vindea pe la berării alune și fisticuri sărate, aveam acum pe Crilopatca, bucătăreasă mult mai bătrină și mai bețivă decît înaintașa ei).

*

Peste un ceas, Fulga era de nerecunoscut.

Îmbăiat, pieptănat, hrănit cu o strachină cu lapte, dormea — somnul fericiților — pe culcușul făcut de Crilopatca sub mașina de gătit. Că și ea iubea cîinii și toate animalele de pe fața pămîntului, ca și noi, toți ai case.

*

Rucăr, 10 august 1970

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	5
--------------------------------------	---

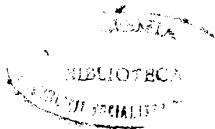
PAGINI DE JURNAL

1951	9
1952	185
1953	191
1954	262
1955	287
1956	291
1957	296

ARTIFICII PENTRU POMUL MEU DE CRĂCIUN

ADDENDA

<i>Străzile dintre două vieți</i>	415
<i>Amintiri</i>	418
„Suvenir din Cîmpulung“	450
<i>Notă pentru „Suvenir din Cîmpulung“</i>	463
De-o vîrstă cu veacul	467
<i>Cîinii mei</i>	476

Lector : VICTOR IOVA

Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar : 31.X.1984 Coli ed. 18,93 Coli tipar 31

Tiparul executat sub comanda nr. 5670
la Intreprinderea Poligrafică Galați
B-dul George Coșbuc nr. 223 A
Republica Socialistă România